

శ్రీమత్పదేనతామ్రానమః

శ్రీ

గుంటూరి సీమ

(ఉత్తరరంగము)

26507

తిరుపతి వేంకటేశ్వరాలయే

రచింపబడినది

లెంపకూర్పు 1,000 ప్రతులు.

బండరు మినర్వాప్రెస్ సంస్థ ముద్రింపబడియె.

1934

కాపీరైటు రిజిస్ట్రేషన్

[నెల రు. 1-0-0]

2E
C 15

ఉ పో ధా త ము

వదువరులారా !

రేపాల శంకరరెడ్డి గారి జ్ఞాపకార్థం
ఆయనగారి ధర్మపత్ని శ్రీమమ్మ గారి ధర్మం
ముదివర్తిపాశం, నెల్లూరు జిల్లా.

విపులమగు పూర్వరంగపీఠికయు, వేమవరాగ్రహారశతావధానపీఠికయుఁ జదివియున్న మీకుఁ బ్రకృతవివాదమునకు సంబంధించిన సోదరులయుఁ దదభి మానులయుఁ గుకల్పనలు చాలవఱకు బోధించి యుండును. ; వ పుటలోని శ్రీసోదరుల తప్పడు రిజిష్టరు తరముకూడఁ బైవిషయమును బలపఱచునట్టిదియే, అది యటులుండఁ, ఈ క్రిందియు తరమును దిలకింపుఁడు.

నెకరిగల్లుపోవు, నర్సారావుపేటతాలూకా 8-12-13 కుంకులగుంట.

...నేను ఏతగుపాటియో కావ్యపరిచితిగలవాడను నుకవిపాదపద్మవిధేయ పరమాణువును... నన్ను నేమహాలాభము నభిలషించియో యేయొద్దులేని యొగ్గులో తమరాశిలోఁ జేర్చికొనుటకు అక్టోబరునెలలోఁ బ్రచురించిన నువర్ణలేఖలో తమ్మును దమ, యవధాననందను గూర్చి వ్రాసిన యవాచ్యోపన్యాసములో నన్ను దస్కతుదారునిగా జేర్చి "ఫోర్జరీ" యనియేని వెఱవక ప్రకటించియున్నారు ఆసాహసచాకచక్రములు వారితేతగును. నిజమునకు నేనింత వరకు తమ పుస్తకములలోని ఫోటోలనుజూచిన భాగ్యవంతుడనే కాని తమ సాక్షాద్దర్శనము చేసిన ధన్యుడనుకాను. ఇట్టిస్థితిలో ఆవధాన మెపుడు చూచి తినో యా యనత్యవాది యుపన్యాస మెపుడు వ్రాసితినిో పరమాత్మునకెఱుకయగు, ఈ జాల్మపృష్ఠాలు తాము యెరింగియేయున్నను కాలౌచిత్యమునుబట్టి తమకు నేనిట్లనపరాధిని విశదపరచికొనుటయుక్తమని వ్రాసికొంటిని, తమ యనుగ్రహపూర్వకపుజాబు వచ్చువరకు నిరీక్షించుచుందును.

క: టక్కురులల్లెడి టక్కులు, టక్కున గృహియిరిమీ నాకాడంకయుఁ దమకే

చిక్కను వెంకటకవివర !. యక్కలికాలంబునం దనేకవిధాలకే.

చిత్తగోపుడు.

వారేని న్యసింహయ్య

ఇట్టి తప్పుడు సృష్టిచేయఁగల మహానుభావులు చేతులొక గల సోదరులకు నెవరు దీటుగాఁగలరు? పైయుత్తరమువలన వారిపక్షమున నుండువారితత్త్వము నుంత దెలిసియుండును గానఁ దాద్యకుల * పృల్లదములను నిత్యమును బ్రకటిం

(* హితకారిణి చేయు నధికప్రసంగము దిజ్ఞాత్రము)

‘మీలో వెంకటకవియా?, తిరుపతికవియా?, ‘వెట్టివెంకటాయ’ ‘నిజము గా కీర్తితిరుపతి వేంకటేశ్వరుల పృజ్ఞావిశేషమునకుపమింపఁదగినది యొక్క మేడిపండ్లే, గంగిరెద్దులయాటలొక గోనంకిదాసుఁడు అను వేషధారి అమ్మల్లారా నాదీపెండ్లి, అయ్యల్లారా నాదీపెండ్లి, ఆన్నల్లారా నాదీపెండ్లి, అని కేకలు వేయునట్లుగా మేయ శతాపధానులమని పృకటించుకొనుట మిగులఁ బరిహాస పాత్రముగా నున్నది. “వారి పూర్వక్రియలఁజెలుపు గుంటూరిసీమ పూర్వరంగము... ఉత్తరక్రియల నెఱిగించు గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము, వీరీ చండా లపుబని నేలచేయవలెను. చివుకుల అప్పయ్యశాస్త్రులు?... మనోరంజనిమీద మామిడికేడు,... తురకదాసరికి ఈతమజ్జిగన్నట్లు, అప్పయ్యశాస్త్రీ తురకతెలు గుకు” వెర్రెప్పయ్య, ... తిరుపతివేంకటేశ్వర్ల మేళంలో యితడో హంగు దారుడు, - చీవాట్లు తినకు “వేశ్యవిధమున ... వీరు నింద్యులగుట చాల శోచ నీయముగానున్నది. నియోగిశిఖామణులనియు... య... యుఁ దెగబొగడు చుండిరి... గంగిరెద్దులవాండు... వైస..., యిచ్చిన ఎట్టియధముఁడైనను వానిని మహారాజు... అని పొగడుచుందురు అట్టి మతమునే తమరవలంబించుట చాల శోచనీయము” ‘ప్రాతలంజలు వీరమాతలైరి’ “తిరుపతివేంకటేశ్వరులు... వేశ్య మాత కప్పయో చెల్లెలొయైన ప్రజ్ఞచే నిరసించుచు... యనుకూలురైనవారిని బెద్దబొగడుచు ‘గంజాయిపోకురా, సారాయిపోకురా, బాపనోడ్లందల్లా పెద్దోడుతాగలేద” అను పాటలుపాడుచున్నారు. “చీ, చీ, యని నిరసించ శోచ్యస్థితిలోనున్న యభినవసరస్వతిని” ఆయన (వీర్పూరి నుబ్బయ్యగారు) తి॥ వెం॥ల, నెక్కించి యనృతమహిషములంబూనిచి పాపపుబండిదోలుచున్న మహానుభావుఁడు, అయ్య గంగరాజుగారు: 2 గంగరాజుగారు, ఓహోగంగ రాజుగారు??? మురిగినకాలును మూసిపెట్టుకొని ‘మీగుండూరుసీమ’ సలా ఘులు చేయుచున్నాను. క॥ మస్తానునామకుండ ... మహమదునుతుండ” “గాని స్వయంపాకివాని పర్యశూన్యశతకము,”

చుచు యొక్కాయ కృష్ణానము నవలకు నెట్టి పాటుపడుచున్న 'హితకారిణి' 'మనోరంజను'ల యందలి పర్యతప్రాయములగు దబ్బటల నిందుదాహరించి ఖండించుటకు మీరేసమ్మతంపరు. లోకులహృదయమునం దవి యేతీరున నెక్కియున్నవో సుంత తెల్పుటవలన నాపత్రికాద్యయమునకుఁ గొండొక వివేక మబ్బవచ్చునని యెంచి దిక్పాత్ర మందులకు సాధకములగు నంశములు గొన్ని యుదాహరించెదము.

12th August 13.

(1).....మఱియు హితకారిణి, మనోరంజని యీ రెండుపత్రికలు మీ కపయశస్సును గలిగించుటకై గంఠముఁ గట్టికొన్నట్లు దోచుచున్నది. జూలై నెలలో

 ఇట్టి తప్పుడుకూతలు కుప్పతెప్పలు, ఈ స్వయంపాకీవాఁ, డెవరో యెఱుఁగుదురా? స్వయంపాకుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రికి వచ్చిన పాటివి.

(మనోరంజనిచేయు నధికపరిసంగము దిక్పాత్రము.)

ఓ యెండుగండి కవులారా, జైలులనరయుడయ్య, భరణంబునకు దావవై పుడయ్య, ఒడలెరుంగనిసివ మిప్పుడుండదగునె, చీచీ? యనిప్రజ్ఞాతిశయం లేవ గింపఁగ నేతావున సభయటన్న నింక నేగకుడీ 'వారు (తిరుపతి వెంకటకవులు) వ్యర్థముగా ముపై మిడుతుదురు, నీ యిజారులో నావైజారన్నట్లు వారిపుస్తకములో వీరి పద్యమెట్లా" "వారి (తిరుపతివేంకటేశ్వరుల) యీతలవంపు చైదముల" "అమ్మదగ్గఁగిందఁ దొంగున్న నేమి అమ్మదగ్గఁగేలఁ దొంగున్న నేమి" "లేని మగతనము నాశించియెగద? తమలో నొకరు మీసమంచుకొనిరి" "పాగా, పంచామాచి పాపరాజుపనుకొన్నాను, పేర్రాజువంటోయ్! యీర్రాజా, "చీ? పహ్య? యెంతబద్దె ఈబద్దెనువీరు (తి॥ వెం॥ కవులు) మాయంటిపారుగు బుచ్చమ్మ కడ నేర్చుకొని యుండవలెను. మా చిన్ననాడు మా పొరుగున నొక సద్రాహ్మణుఁడు నివసించెడివాడు' ఆయనభార్య బుచ్చమ్మ కొంచెం పై యాటకతై..." "పండితరాయలు తిట్టెంగాని తమవలె బూతులు తిట్టి తన్నులు తిని....."

 ఇట్టి వెన్నోకలపు, పాకము ముదురుచున్నది. ఇందు మొదటివేవో కొన్ని తప్పుఁ దక్కినవి పత్రికాప్రవర్తకుని స్వహస్త లిఖితములు నుడీ, ఇతఁడుగూడ నొకసత్య నివేదకుడే, ఇతఁడును విమర్శనకర్తయే, ఇతఁడును మానిసియే??? ఔరా! కాలమహిమ, కాంతంపాపమ్.

వేటవడిన మనోరంజనిలో పత్రికాధిపతిగారు తమ గుర్తింపునీమ గ్రంథము సంతకు విమర్శింతుమని వ్రాసియున్నారు. చూచుకొనెదముగాక, 'యతోధర్మస్తోజయః' చూడఁజూడఁ గొందఱు మీ యమూల్యముగు కాలమును వ్యర్థపుచ్చఁ జేయుటకై పూనినట్లున్నది. ఇంతకు నిది కాలమహిమ..."

ఎ, యస్, రామకృష్ణులు.

5489 Regimental Bazaar
Secunderabad (Deccan)

అమరావతి 10-2-14.

"హితకారిణి" యను ఏలూరులో ప్రచురింపబడుచుండు వారపత్రికలో యిప్పటికి వారమునుంచి అనగా ది 14-12-13 తారీఖు పత్రికలోయున్నా, ది 1-2-14 తారీఖు పత్రికలోయున్నా 'పాతగోడకు పూత చక్కన' అను హెడ్డింగుపెట్టి వ్రాయుచుండు అవాద్యపువ్రాతలను తమరు పత్రికాముఖమున చూచియే యుందురు. యిట్టి యప్రస్తుత ప్రసంగమును జరుపుచుండు ఘనుం డెవడో 'సశేష' మని వ్రాయుచుండుటచే దెలియకుండానన్నది. ఇంత మాత్రపు కారుకూతలు వ్రాసినంత నే...యిట్టి తప్పుడు వ్రాతలు వ్రాయుచుండు మహానుభావుడెవడో తమకు తెలిసినయడల తెలుపవలెద.

జానపాటి నెంకటప్పయ్యవ్రాలు.

ఏలూరు, 6-8-13

...మనోరంజని దుడుకుగ వదరుచున్నది. చూచితిరా?.

మై. కృష్ణమూర్తి.

జానపాడు 7-9-13.

..."హితకారిణి మీరు చూచుటలేదా, వాగుడెక్కువయినదే?

జా|| పట్టాభిరామశాస్త్రి,

లోకులయభిప్రాయముల నట్లుంచి తోడిపత్రిక లగు సుదర్శిని మొదలయి నవి వీరల పోకడల నెట్లు నిరసించుచున్నవో చూపుటకూడఁ బ్రస్తుతము కాకపోదు.

(1914 సం॥ జనవరి 1 వ తేది సుదర్శన పత్రిక నుండి)

విజ్ఞప్తి

ఆర్యులారా ! దేశము చేసుకొన్న పాపము చొప్పున నిప్పు పెచ్చట జూచినను మనోదండి, కవులు మిక్కుటమయి గురుకులవాసపాఠశల నాది పృథా శ్రమము లక్కరలేకుండనే సులక్షణసారనామక గ్రంథమాత్రాశరణ్యులయి తగుదుమని మందునకు వచ్చుచున్నారు. తమ రాదుకొనుమాటలనే గణములను ప్రస్తరింపుకొని యందిమిచ్చి పద్యముగా పాదుపునెట్టిన వాఁడెల్ల కవియగు చున్నాఁడు. ఇందంతగాఁ దప్పలేదు కాని తానాస్థితిలోనే యుండి తనతోడి బాలికులతోడనే స్థలాపములాడికొనక విశేషించి పెద్దకుండల కనఘ్న పెట్టఁ జూచుచు భాషావ్యవసాయమున గడిచేరిన నెట్టి పండితకవులనేనియుఁ బూచిక పుల్లలవలెఁ దీసివేయుచు నొడలెఱుంగని సివములాడుచున్నారు ! ఇందుకుఁ గారణ మిప్పు డీతెగ యెక్కువగుటయు నాతెగ తక్కువగుటయే ! వినీతవాణి కిప్పుడు కాలదోషము పట్టినది. ఈపత్రికలలో నప్పుడపుడు తిరుపతి వేంక ఠేశ్వరకవులంగూర్చి చర్చించబడుచు వచ్చినది. తత్సందర్భమునఁ గొప్పరపు గవులను గూర్చి కూడ నొండు రెండు సారులు వాయవబడినది. ఈ పత్రిక యుద్దేశము పొందిత్యము నభిలషించుటయేకాని వేరుకాదు. ఈ తిరుపతివేంకట కవు లెట్టివారో కనులనైనఁ జూడలేదు కొప్పరపువారి సంతకుమునుపే చూడ లేదు. పరిచయ మున్నప్పుడుగదా స్నేహవిరోధము లేర్పడుట, ఆదిలేనప్పు డవియు నుండవుగదా ? ఇట్టివిషయములో డిశంబరు 14 వ తేదీ హితకారిణిలో “సుదర్శనీ పత్రికాధిపతి సోదరకవులను దిట్టినట్లుగా” అను నీమొదలయిన వాక్యములుకొన్ని సశేషవ్యాసములో నెవ్వరో వ్రాసిరి. ఇదేటి యన్యాయము? సోదరకవులను దిట్టినదెప్పుడు ? తారతమ్యచర్చ చేయుటయెల్లఁ దిట్టుటయేనా ? ఈ సోదరకవులెవరు ? వీరి నెందుకు దిట్టవలెను ? ఎందుకు గూఁపించవలెను ? గౌరవా గౌరవము లెప్పుడుపుట్టును ? తదనుభవమునిఁగఁది బుట్టును. ఆయనుభవ మెట్టిది ? తద్ద్రంధపతనరూప మయినది. తిరుపతి వేంకటకవులమీఁద గౌరవ భావమేలగుదురవలెను ? వారిగ్రంథములను బఠించుటవలన, ఆగ్రంథములలోఁ గవిత్వవస్తువు నుండుటవలన. కవిత్వవస్తువన నేమో ? పృత్యేక మొకగ్రంథము వ్రాసినఁగాని యిక్కడ స్ఫుటగుణుపఁజాలము. అట్లే కొప్పరపువారుగూడ పదిగ్రంథములు రచించి మన కనుగొనించునందు అప్పుడు గౌరవాగౌరవములు

స్థిరపాతము, రెండు బంగారు కణికలు, వన్నె గట్టవలసి వచ్చినప్పుడు నికర
 శులము (గీటురాయి) పై నొక్కరేఖయే కానవచ్చుచుండెను. రెండవది స్వరూప
 శూన్య మయి యుండెను. అప్పుట్లు జేయవలసినదెది? గీటురాతిపై రెండవ
 కణికగూడ నొకింతగీసి చూపరాదా? అప్పు డేతగవులు నుండవుగా! అది యే
 లూకో రహస్యముగ దాచిపెట్టి ఊరక “నాకణిక పదియార్వన్నెవచ్చును.
 తక్కినవన్నియు దీనికి దిగదుడుపు” అని బూకరించనేల? వారి కవిత్వము విన్న
 వారికిఁ జాలదా? యని చెప్పవత్తురేమో? “వారువిన్నారు వీరువిన్నారు” రని
 యిఱుమాజివానీ సాత్యములెందుకు? నాల్గుగ్రంథములీవలఁ బాఠవేయరాదా?
 అదియే పోరాడునుగా! కావున నోపాంజ్ఞలారా! సుదర్శనీపతికికాధిపతి తిరు
 పతి నెంతకటకవులను ఆకాశమున కెత్తుచున్నాఁడనియుఁ గొప్పరపువారిని దిట్టు
 చున్నాఁడనియు, నిత్యాదులు వ్రాసి స్వచ్ఛపత్రములఁ గళంకపటవలదు. దైవ
 సాక్షిగా నిండెవ్వరును నాకు హితులుగాని అహితులుగాని కారు. ఇదిగాక
 నేనొక్కఁడను ఆకాశమున కెత్తివంతమాత్రమున నిస్తేజస్కులు ప్రకాశవంతు
 లగుదురా? లేక తృణీకరించినంతమాత్రమునఁ బ్రకాశవంతులు నిస్తేజస్కు
 లగుదురా? ప్రాజ్ఞలోకమున నేదియో స్థిరపడి యుండనేయుండినది. ఇంతకును
 లోకమంతయుఁ బక్షపాతమయమైయున్నది. తారతమ్యజ్ఞానము పోయినది.
 సత్వాండిత్యమునకుఁ గాలదోషము పట్టినది. నేతిబీటకాయలోని నేతితో సంత
 ర్పణములు చేయుచున్నారు. అయిన నోయధునాతన కవినామకులారా! దైవ
 పదార్థము తన విలాసమును దెలిసికొనఁ దగినపాంజ్ఞలను మచ్చునకైన నచ్చట
 చ్చట దాచియుంచకపోలేదు. వాణి యొకరిసామ్ముగాదు. ముఖేముఖే సర
 స్వతీ, కాని, విభక్తిప్రత్యక్షానమయినను లేక రామశబ్దమైనను దెలియక
 యొండురెండు తెలుగు పాత్రములుచూచి యందందలి ముక్కల నేరితెచ్చి
 యతుగుఁబెట్టుచునుండువారు, వ్రాయుటకుఁ బ్రతిక లందుఁబాటుగా నున్నవి.
 గదాయని ఉభయభాషా నిరాఘాట పాండిత్యమును సంపాదించి యావ్యవ
 సాయములోఁ దలలు చితుగఁగొట్టుకొని ప్రణకిణాంకదేహులయి యున్న విద్యా
 కర్మశులను గుడ్డిగవలక్రిందఁ వీసివేయుచున్నపుడు మానవసామాన్యస్వక్తికి
 చూటట గలుగదు. కావున నవధారుఁడు! ఎంత చచ్చుకవిత్వముఁ జెప్పఁబూని
 నను అకారాకారసకారాంత భేదములు, ధర్మధర్మ భేదములు, మున్నగు సామా
 న్యవిషయము లయినను దెలియవలసి యుండెను. అందుకుఁ బంచకావ్యజ్ఞాన
 మయిన నుండవలెను. అంతమాత్రపు శ్రమకైనను ఓర్వలేక తీరి కూరుచుండి

యూరక తేరగా విద్యో ప్రిముఖ్యత సంపాదించవలెననెడు దురాశచే వికట వాదములు చేయుచు బొల్లి కవిత్వములు చెప్పుచు వాణీవ్రసన్నుల గడ్డి పటకల వలె దీసివేయుచుందురేని అట్టివారి ముక్కలు పిండి తద్రుధిరబిందువులచే భూదేవికి దర్పణము చేయుకై సజ్జీకృతాంగుళిపుటులు కొందఱు అవ్విమత్తులయి యున్నారని యిప్పటి యమిధునకృత్యపరిసవలాభాభిలాషు లెఱిగి యుందుగిగాక. లజ్జ యనునది నిఘంటువులలోనైన దర్శన మిచ్చుగాక. “మహారాజ సుతావాసి న నూతే— వినా” మహారాజసుతశ్చాపి నకవిః పాండితీంవినా.

(1914 సం॥ ఫిబ్రవరి అభినవ సరస్వతినుండి.)

నీ త్రి బోధ

మనోరంజనీ పత్రికాసంపాదకుడగురావుగారు తమ మృషావశ వంబులు గుంటూరుదీమ, ఆర్యమతబోధిని, సుదర్శిని, పత్రికలలో నవిశేషముగఁ జర్చింపఁబడుటాది, కసిపాక మసిబూనికొనినట్టుల సరసమగుమార్గమున విమర్శింపఁజాలక కడకు వాగ్ద్యయముఁ జేయుచున్నారుపత్రికలలో మూఁడుపాళ్ళు తిట్లుతప్ప మఱియేమి కానవచ్చుటలేదు వీరికి సద్భుద్ధి గఱపువా రనేకులు గలరు గాని, వారు కులాభిమాను లని యపలాపింతురేమో యని మతాంతరుల (వైష్ణవుల) మగు మేమే వీరి కీవిధమున నీతిగఱపుచున్నారము.....

క. మునుబ్రహ్మ ద్వేషంబునఁ, జనినాఁడవు కొన్నినాళ్ళ సత్యంబును గన్గొనఁజాలక నేడకటా, ఘనుఁ దిర్పతివెంకఁజేతు గర్హించెదవే!

ఉ. పత్రిక చేతనుండెనని వ్రాయఁగఁబోకు మనత్యముల్ సదా పత్రపవీడి ధీవరులఁబై కొనఁబోకుము చేతిమీఁదుగాఁ గృత్రిముముల్ లిఖించకుము కింకవిమత్తగజేంద్రసింహు లో కత్రయభాసమానవర గర్జితముల్ విని మిన్న కుండుమా!

చ. తెలిసియు నిద్రొబోధకుము దేవుఁడొకండుఁగిలాఁ డటం చెదక దలఁపుము పుణ్యపాపముల ధ్యానముఁజేయుము కూలికిక విసంబెల్లమినిఁ గోరిలఁబోకుము కపీశ్వర వైరమువార్పఁబోకు మీ తెలివిడిఁగూర్చుముచ్చుఁ బడఁదిట్టకుమయ్య! గుణంబెఱుంగుమా. శేషాద్రిరమణకవులు

మునుపు 'దర్బారువతి'గా చాలనవ్యక్తముగాఁ బ్రతిపించుచుండెడిది. కర్మ
వశమున నది యంతరించినది. పదపడి దానిభారమును పహించి నియతముగా
ప్రయోగించున్నది 'హితకారిణి' 'మనోరంజనులు' వీనియందలితప్పుడుఁబ్రసంగ
మునకు రోసి కొందఱుపాక్షియు మందలింపులనువారిని పగవర్తకులవేరనే పంపు
చుండిరట. కాని వానినిగూడ స్వీకరింపవలసినభార మీపత్రికల కుండుట
స్వామినిధి మైనను నిది *స్వీకరించుట లేదట. సోదరపక్షియులు దేనిని
తిఁపెం॥ కపులపక్షిపుఁబతిగా నవలపించుచున్నారో, ఆయభివసరస్వతిగూడఁ
బ్రచురించుటలేదట? హితకారిణిమనోరంజనులలో నేయే వేరులతోఁ దప్పుడు
ప్రసంగము వెలువడుచున్నదో, అందుఁ గొందఱయోగ్యతను నిర్ణయింపఁ దగునం
శములను లోకమునకుఁ జెల్పినచో వారివ్యాతలతత్త్వము తెలుపకయే బోధ
పడవచ్చునని యెంచి కొందఱిసందర్భములను దెల్పుచుఁ గడు మృదులముగా
ప్రవాసిపంపుచువచ్చిరట! వ్రాసినవిషయములు యథార్థము లనుటకు లవమును
సందియములేదట! అందుల కితరులసాత్వము లక్కఱయేలేదట! ఎవరినిగూర్చి
వ్రాసిరో వారే యొప్పుకొనఁ దగియుండునట! ఆయాసంగతులు పదిమంది
పెద్దమనుష్యులు గలవివాహపునభలు లోనగు ప్రదేశములకు సంబంధించినవి
కాని పరమరహశ్యములు గావట. అట్టి బహిరంగ సందర్భములను గూడ నభి
వస సరస్వతి బ్రచురించుటకుఁ గొంకి 'యేకజ్ఞునివృత్తి' నదియే కాలునని
యుపేక్షించుచున్నదట. వ్యాసప్రేషకులీతత్త్వము 'నెఱుంగక మానేర వానిని
ప్రకటించవలసిన దని పార్థనాపూర్వకముగాఁ బంపుచున్నారు. సత్యనిర్ధా
రణాతత్త్వదులగు నవ్వారికి మాకృతజ్ఞతా పూర్వక నమస్కారముల నర్పిం
చుచు గంధవిస్తరభీతిచే నవ్వారివిపులవ్యాసములను వదిలి యయ్యనఘుల
నామములలోఁ గొన్ని మాత్రమిటు నుదాహరించుచున్నారము.

- (1) చింతామణి రాజగోపాలకవి (2) చేపూరి లక్ష్మణకవి, లోనగువారు.
వీరిలోఁ గొందఱభివసరస్వతియం దారోపించిన దోషమును దెలుపఁదగు

.. దీనిని హిత కారిణికిఁ బంపించియుంటిని. కాని యది బ్రచుర
పడలేదు. తిరిగి వ్రాయలేక యిచ్చిత్తునే తమకు పంపించితిని.

చివుకుల అప్పయ్య.

ఈయన దేనిమాకడనంపెనో దానిని విస్తరభీతిచే వదిలితిమి,

ను త్తరములలో నొకటి రెం డిట నుదాహరించెదము.

“ యీ... రావు యిదివరకు తమ నోటినులోనికి వచ్చినవాడే. యీతడు మా పల్లెటూళ్లలో మిగుల గప్పాల గొట్టాచూ “వారనగ నెంత వీరనగ నెంత” యనుచుండును ఇట్టి వీనికి నేటికి తగిన పొయ్యిత్తము జరిగినది యీ సంగతి పత్తికామూలముప నెల్లరకు నెఱిగించుట సర్వోత్తమమని నా యభిప్రాయము”... పట్టాభిరామశాస్త్రిగారు యిట్టి విషయములలో శృద్ధువుచుకొనరు. అనేక పిచ్చి పత్తిక లీ కాలమందు ఓంకారం గురవరాజు మొదలగువారి పిచ్చి వ్యాసములచే నిండుచున్నను... అభినవ సరస్వతి సాహసింపకున్నందులకు చింతిల్లుచున్నవారము. యీ గాధను... తమ గుంటూరు సీమయందుగాని ప్రచురింప జూర్గించుచున్నాను

చేపూరి లక్ష్మణకవి

8-2-14.

“ చింతామణి రాజగోపాలం వ్రాసుకున్న విజ్ఞాపన..... ప్రస్తుత కాలమున గాకవు లెందరో తమ యశస్సునకు లోటు గలిగింప యత్నించి నోటికి వచ్చినయట్లు పత్తికలలో గీసుచున్నారు. అట్టి పిచ్చి వ్రాతలనేని బెరుగనిచ్చుటంత మంచిది గాదనుట జగద్విదితమేకదా! కాన నటువంటి తప్పుడు వ్రాతలకు మీరు జవాబు నొసంగుట సమంజసము కాదు గనుక నన్నుబో ట్లందులకు తగియుండునగదా? యీ సంగతి నెఱిగియో యెరుగకయో పట్టాభిరామశాస్త్రి గారేదేని వ్యాసమునుగాని, పద్యములనుగాని, సహేతుకముగ వ్రాసి పంపినను బ్రచురింపక మిన్నకొనుచున్నారు. అందుచే ‘హితకారిణి’ మొదలగు పిచ్చి పత్తికలకు జవాబులు రాక నెలవ యున్నవి. యింతయేల యీమధ్య..... గారికి... వలన కలిగిన పరాభవమును క్లుప్తముగా వ్రాసి పంపుకొని యున్నాను. అది యేమగునో తెలియదు...”

చింతామణి రాజగోపాలం.

14-1-14.

పత్తిక యనగా వివేచనాజ్ఞానము కలదియే గాని యన్యము కానేరదు. ఆంధ్ర, కృష్ణ, సువర్ణలేఖ, లోనైనవి మొదట నీ శాఖాభిమానుల తత్త్వము నెఱుంగకయో, అభిమానులలోని పురుషులలో గొందఱు కార్యస్థానముల నుండుటంబట్టియో మోసపడి పదపడి కన్ను తెఱచి యిప్పు డిప్పు డీ గొడవనుండి విరమించినవి, కాని విరమించునప్పుడు పై పత్తికలలో గొన్ని చాల సయ్యకి కముగా విరమించిన వని వ్రాయక తప్పదు. ఆయీ సందర్భము, వేమవరపు

ప్రీతికలో వారి వారి స్వహస్త లిఖితములగు జాబులవల్లనే తెలిసికొన వచ్చును. అది యటులుండె, సృక్యతము

క...మతియెఱిగి యెఱుంగనేరని, కఱటిం చెలుపంగఁ గనులగర్భని వశమే. (భార-అది-ర-అ)

అను తెఱఱగున వర్తించు పత్రికల రీతిం చెలువ నందలి వ్యాస మొకటియే మదాహరింపక “ నీటిలో గేదెను బెట్టి బేరము చెప్పట యుక్తము ” కాదని స్థానీపులక న్యాయమున నాయయుక్తప్రసంగము కొంచె ముదాహరించి చూపుచున్నాఁడు.

(1914 సం॥ 4-11 వ జనవరి లేవీల పితకారిణి నుండి.)

...మరి నాల్గు దినములకు కవుల కంకణముల సభ జరిగెను. ముతక సామ్య చందమున “ ఎక్కడో కొడితే ఎక్కడో రాలిన వన్నట్లు ” ఎక్కడ వేసువరం? ఎక్కడ గుంటూరు? ఎప్పుటి అనధానం! ఆహా గుంటూరునీమను పడె తిట్టిన దిట్టకవులకు తిర్గి గుంటూరునందు నిట్టి కంకణములు దగిలించుట చిత్రము. చివరకు యిట్టి గుంటూరుదేదిక్కయ్యగా యీ కవులకు!.....అనగా దీని కంతకు కారకులు గుంటూరు వైదికోత్తములు గొండలని యూహింపనగును. ఈ రోజు లలో ఒక చిన్న పిల్లనాడైన ఒక పనిని చేస్తే ‘ భ్యాంకుయూ ’ అన్నట్లు ఉండే అంటె మెడల్లు, కడియాలు, గాజులు, ఉంగరాలు, తాళిబొట్లు, మున్నగు బహుమానాలు. పూర్వకాలంలో యెంతో గొప్ప పండితుడైతే దుస్సాలుపలు బహుమానం యిచ్చే టప్పటికి యెక్కువ. నక్షత్రకుడు.

ఏ ‘ నక్షత్రకుడు ’ యేదియో వాగ్దానం యనుడు ఇంటిమి స్పృశ యనుకు నంశ మున్నది. ఇందు నక్షత్రకుడింకను నెంతో *సోదా శిల్పం

గుంటూరు గుబుగుబలు. సానిపాట, కవులు.

* ఈ నెల 18 తేది రాత్రి 9-30 గంటలకు బెంగళూరు నాగరత్నం పాటకచేరి జరిగి యుండెను... ముందు కవులకు గంకణాలు తగిలించి తరువాత రాత్రి సానిపాట అని అనుకున్నారు. కాని యేకాగ్రణమువల్లనో ముందు పాట జరిగినది. 20 తేదీని కవులకు కంకణముల బహుమానము జరిగినది. రాత్రి సానిపాటకు కవులు హాజరైరి..... అదిగాక యొక చక్కని సిద్ధాంతమును చెబించిరి. సానులు వివాహమే చేసుకొనినచో జనులకిట్టి యానందమెట్లు

చెప్పెను. అది యటలుండె, ఏమైనను 'హితకారిణి' పరిమరించు నితరవ్యాసములకన్న భాషావిషయమగు నికృష్టతలో నిది చాల మెఱుగు, ఎట్టి బూతుఁ గొంతలేని యిది ప్రచురించెడి నను రహస్యము నీ 'సక్షత్రకుఁ' డెఱుంగఁ డని తలఁచెదము, లేనిచో నిరఁ డింత మృదువుగా వ్రాయఁడు, మఱియు నీవిచార గర్విస్తుని విచారమును బ్రచురించిననాటి "హితకారిణి"యే జేటొకట నీకింది యక్కరములను బ్రచురించినది.

“ఈ నెల 18 వ తేదీ రాత్రి 3 న్నర గంటలకు శ్రీరాజా మంత్రిపరగడ భుంగరావు బహదూరి వారి జ్యేష్ఠపుత్రికకు... పాణిగ్రహణ మహోత్సవము.

కలుగుననియు అందున సానులు వివాహము జేసుకొనక యిట్లుండవలెననియు దీవించి మరీ కూర్చొనిరి. ఆహా! ఎంత నీతికోవిదులు..... ఇంతకు 'మూలాటి వారు లేరు' అనే గర్వం యున్నంత వరకు సత్యము (తి॥ చెం॥ ల) కనులకు గోచరముకాదు.....”

 సక్షత్రకుని పరిలాపము దిశ్మాత్రము చూపబడినది ఈపరిలాపమునకు నాటి గానపరిశంసాపద్యములకును గల సంబంధమును వివేచకులు నిర్ణయించుకొందురుగాక యని నాఁడు మానోడివివపద్యము లీకింద నుదాహరించుచున్నారము.

కా. గానంబుకొ వినునేర్చె కా కనదు నాగస్త్రీలకుకొ గాన వి
ద్యానైపుణ్య మటంచు జెప్పికొనువాగ్ధల్ మాపఁగాఁ బుట్టె నే
దో నాగాంగన యంచు లోపలఁ దలంతు ర్నిన్ను ; నీగానవి
ద్యాసందామృతవాద్ధిలో మునుఁగు నార్యశ్రేణి నాగాంగనా!

తే. గీ. స్వరమురాగమ్మ పురుషుల సరణిఁ దోచు
మధురిమము పూవుబోడులమాదిరి నొప్పు
చాటుగా నాగరత్నము పాటెన్నఁ
బురుషుఁడో లేక కాంతయో యెఱుకవడదు.

ఉ. పాడుదు రెండటో యెటులు పాడిననుకొ 'మగవానిగానముకొ
జేడెల సంస్కృతంబును రుచింప' వటంచు వదించె మున్ను నే
వాఁడల శూచికుం డనృతవాదిగ నే టికిఁదోచకున్నె ! పూఁ
బోడులు నాగరత్నమును బోలెడువాం డుద్దయింప కున్నచో

జరిగెను..... సోదరకవులకు మణిఖచిత స్వగ్ధపతకములుఁచెటియొకటి శ్రీరాజా
గారొసంగిరి... బిరుదము నిచ్చిరి”

‘నక్షత్రోక్తుని’ తుట్టతుదివిచార మీ ‘సోదరుల’ బిరుదప్రదానాదులకుఁ
వగులకుండుఁగాక. అది యటులుండె, నీహితకారిణి ననుసరించి మేము సవరింప
ఘలిన దొకటి కలదు. పూర్వరంగపీఠిక 2 వ పుటలో—

‘తిరుపతివెంకటేశకవిధీరులఁ దెల్పెద మిమ్ముఁ దెల్పెదన్’

అని సవరించితిమి. ఇంతకన్న హితకారిణీమనోరంజనులలో గణింపఁదగిన
యంక మిందుకయుఁ గానరాదు, పూర్వరంగము 51 వ పుట 28 పంక్తిలో

వేమూరి నృసింహశాస్త్రి, శతావధానీ,

అని సవరింపదగుఁ, అందులకుఁగల బీజ మిక్కిలిదియుత్తరము తెల్పును.
“శ్లో॥ శేచిచ్ఛ్రిపతి వెంకటేశ్వరకవీ... గురుతాపేతూకవీసంశయే॥
శ్లో॥ తెనాలిపుర్యాం శివరామశాస్త్రి, ప్రవర్ణితే సాధు శతావధానే॥ అరీరచం
పద్యమిదం సభాయాం, ప్రశస్తిపద్యే ప్పతిహృష్టచిత్తైః॥

వేమూరి నృసింహశాస్త్రి, శతావధానీ

శా. పెండ్లాడకవలె వేశ్యలందురకటా ! పెక్కండు; రీజాతికిక
బెండ్లిండ్లె యగుచో సుధామధురిమ ప్రీడాకరంబొనటుడ
చెండ్లంబోలు స్వరంబులక విసదహళిక రాగముల్ వాడుపూఁ
బోండ్లన్ జూచుట గల్గునే సభల నెప్పున్ నాగరత్నాదులన్ ?

చ. అవలశిరమ్మలున్ జలన మందఁ దొడంగెడి ‘నాగరత్న’ మన్
విచికిలగంధిగానపుఁ బ్రవీణత, కన్యనిమిత్తమై సదా
ప్రచలనమందు శీర్షములపాటులు వాకొన నేల ? సద్వచో
రచనకు నట్టి గానపుభరమ్మునకున్ జగమెల్ల నూఁగెడిన్.

ఉ. “రాగములేదు నా” కను విరాగి మనమ్మునమందు సైతమున్
రాగము పుట్టఁ జేయునదె రాగము; రాగిమనమ్మునం దెటో
రాగము పుట్టఁజేయునది రాగమె ?” యన్ వివరం బెఱింగి తా
నాగమణిగళంబు గలనాదము లీనె మనోహరమ్మగన్.

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు

‘హితకారిణి’ లో సంతమాత్రమేని గణింపఁ దగినయంతము కలదు గాని ‘మనోరంజని’ లో లవమును గానఁ బడలేదు. దానిపోకడలు కేవల కుతంత్రము లకుఁగాఁ బాటుపడుచున్నవి. ఆయంత్ర మీక్రిందిపంక్తులు తెలుపఁ గలవు.

(15 జూలై 1913 సం॥ మనోరంజనినుండి)

“...చూడలేదా- గుంటూరు మ మొదటనే నియోగు లందఱు స్త్రీల నియు, వైదికులందఱుఁ బురుషు లనియు, దమ : గొంత బయటఁ దెట్టుకొనిరి...”

ఇది తనవలెఁ దెల్పితక్కువగా శాఖాభిమానమును వినియోగింపని సహృదయులగు నియోగిశిఖామణులకు ‘పుల్లింగములు’ పెట్టుతలఁపుతో వ్రాసినవ్రాతఁ భవతు, వాయుఁగాక, నియోగివైదికుల యొకమత్యమును బోధించుచు సాక్షాత్పరదేశతనుగా నియోగులను సంభావించిన యాచమానకల్పమునం దేదో దుర్భవని నాపాదించుచున్న యాపత్తికగాని వేటొకటిగాని యీషమమున కంతకన్నఁ జక్కని యుపమానమును సేకరించి చూపినచో మే మద్దానిని శిరసావహించి నిద్దుకొనుచున్నారము. ‘ఆ’ అంటే అపశబ్దము ‘ఊ’ అంటే, ఉపశబ్దము, నారాయణా, అంటే, బూతుమాటయనుగాఁ బ్రసంగించు జ్ఞానలవదుద్విదగ్ధనిశంక యగుటచే ‘భందానురోధమున’ సుత్తరింపఁబడియే, తగిన సహృదయు లెవరేని యడుగుచో * సాంఖ్యమతానుసారమునఁగాని, † దేవీభాగవతరీతిచేఁగాని, ‡ ఆలంకారిక మతసందర్భమునఁ గాని యియ్యెడ వ్రాయవలసిన ప్రమాణములు చాలఁ గలవని విజ్ఞులరయుదురుగాక. పనిలోఁ బని. మనోరంజని, హితకారిణి లింతుక యుత్తర మీఁదగినదని తలఁపఁదగు వేటొక యవయమును గూర్చి బుక్కించినవి. అది యాక్షింది సందర్భములనఁ దెలిసికొనఁదగు.

*(1) అజామేకాం లోహితశుక్ల కృష్ణాం బహ్వీంప్రజాం జనయంతీగ్ం రూపామ్॥

‡ (2) శ్లో॥ బ్రహ్మాదయస్సురగణా నతుకిం యపత్యః...శ్లో॥ త్వంనామఽపుమాన్ నచ పుమాన్..... (దేవీ-౧- స్కం) శ్లో॥ నామహం స్త్రీ సపుమాంశ్చాచం నక్లీ బం.....(దేవీ-3 స్కం)

† (3) తద్భిన్న త్వేనతి తద్గత భూయోధర్మవత్త్వం సాదృశ్యమ్॥

(పరిషత్పత్రికనుండి.)

పరిషత్పత్రికాపాఠశోత్తములారా!

2 సంపుటము 2 సంచిక చిట్టచివర నాపద్యములలో

(1) “అష్టభాషలకు” అను పీఠములో గీతి తక్కువ డక్కినది “సర్వభాష్యతకము” నుండి యనువదించబడినదని యెఱుంగవలయు

డివాకర్ల, తిరుపతిశాస్త్రి.

(1913 వ సం॥ నవంబరునెల 1 వ తేదీ నుదర్శిని పత్రికనుండి.)

“మా “శోజు” మంచిదని- పట్టపగలే కన్నమా” అను స్థూలదృష్టి వ్యాసమునుజూచితిని. అందు మీరు “నాయాసంశయమును నివారించురుగాక” అని చనువరులను గోరుటయెగాక తుట్టతుద నన్నుద్దేశించి కొంత వ్రాసియున్నారు... “అష్టభాషలకు” అను పద్యము సర్వభాష్య తకములోనున్నను అది తిరుపతి శాస్త్రీగారికవిత్వమేను. ముమ్మాటికి వారిదేను ...”

ఇట్లు, (Sd) కృత్తి నెంటి గంగరాజు.

ఇతరులదిగాని, తనదిగాని, యన్యత్రకృతమైన దానిని వేటొకచో గ్రహించు

చుట * యనువాద మనబడును. ఇందులకు ‘కాళిదాసు తిక్కన’ లోనగు మహాకవుల ననేకుల బ్రహ్మాణముగాఁ జెప్పనొప్పును. అదియటులుండె. ఇతరాధీనము చేసినపద్యమును మరలనాత్మ సాత్కరించుటమాత్రము తప్ప గాదా, అని యందులని, అచోపమునకు మే మిప్పటికిఁ జిరకాలము క్రిందటనే పరిహారమును వ్రాసియున్నారము చూడుడు

(1908 సం॥ లో నచ్చయిన నానారాజసందర్శన పీఠిక నుండి.)

(పండితుండనెడి) యనునది. 2 వ పేజీలో నస్మత్కృత మయ్యును నితరకవి కృతమని విశేషముగా విభజించియున్నది కలదు. దానింగూర్చి వ్రాసిన గ్రంథము విశేషించి పెరుగును. గాన నయ్యది యస్మత్కృతమే యనియును నితరకవికృతమైన గ్రంథములో మేమే పూర్వము దానిని సంస్కరించునప్పుడు కృతినాయకుఁ డందులకు నిందులకు నొకఁడేయగుటచేఁ జేర్చితిమనియుఁ జదువరులూహించి మాపద్యమును మేముతిరిగియు బుచ్చుకొన్నందు

“సిద్ధస్య కథనమనువాదః”

లకుఁ దత్తద్రవ్యాపహరణ దోషమునే నూయందాపాదించి గృంథచార్యదోషము నాపాదించుకుండఁ బ్రార్థితులు.

ఈ పంక్తు లిప్పటికి 6 వత్సరముల క్రిందట వ్రాసినవి గాని నేటివి కావు. ఈ సంప్రదాయముంబట్టియే మా 'గురుదక్షిణ' లోని సీ॥ మొదలంట నడుగంటి మూలమూలల నుండు వేదశాస్త్రములు వెలికివచ్చె

అను సీసపద్యము శ్రీకృష్ణాపత్రికవారి కవిత్వముకాక మాకవిత్వము కాన లసియుండును, 'అప్రభాసా' పద్యమువలెనే మొదలంట, పద్యమునందును నిటీవల గీతి మార్పబడినది. ఆయీయంశమునకు 28 అక్టోబరు 1916 సం॥ తేదీ కృష్ణాపత్రిక చూడఁదగు, ఇంతవఱకుఁ దెలిసికొనవంతటి తెల్పితేటలు భగవంతుడియని యప్పుడా యాయీమానిను తెట్లు ప్రసంగించినను చిప్పులేదు గాని యిట్టివారల వ్యాతలకుఁ బ్రత్యుత్తర విడుటమాత్రము మాది తప్పు కాక పోదు. ఆతప్పు సోదరులతోడి వాదిప్రతివాదిభాషముకన్న నెక్కుడుది కాదు, దాని కెవరు సమ్మతించుచున్నారు, ఎవ రేనడింపకయున్నారు? ఎవరు నిచాడించుట లేదు? చూడుడు.

ఉ. "కొప్పరపుంగవిశ్వరులకుం గలహంసితి తెల్లమర్హె మీ
రిప్పనిఁ బూని వారల జయించెద మంచు చించుటెంతయుకొ
గొప్పయుఁగాదు దీటును కొవెదుతోఁ గలహంబు నేసినక
దప్పని చెప్ప రేరును ఘనం బగు నయ్యది వెంకటేశ్వరా!

ఓకొప్పరపు సోదరకవులారా!

మ. అరరే! దుర్మదపూరపూరితమహాంకారహుంకారని
ర్భరతుండాహతిపీడ్యమానసుజనవాతక్షమాజాతనీ
చరటత్కాకవిమత్తసామజకరస్సంభేదనిర్నిద్రతే
సరులౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరుల మీసాల్ పీక మీశక్యమే?

మ. కలరే! గర్హితకాకవిత్వకలనాకాశల్యదుష్పండితీ
చలదౌర్బల్యవిక్లిగ్ధబాలతృణనీచగ్రాసదర్జీసనా
ప్రలఘప్రాణమూర్ధగమితుకవిస్సాయుక్కురేంగాళికిం
బులులౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరులతో బోరాడువా డిద్దరక.

మ. అవురా! నిస్తులసత్వశస్తిఘనపస్త్రాలంకృతామోదని
త్యవిరాజత్కమబంగనావిశతిధైర్యస్తోత్రపాత్రప్రథా

సవిధస్థాననిరర్థపరికటభాస్వత్సత్సభాశోభిస
త్యువుతా తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతోఁ గాల్ ద్రవ్యవార్ మిరలే?

మ. నిమిషానేకవిధప్రబంధరచనానిర్ణీద్రవిద్యత్సమా
జమసీపాప్రియసద్రసప్రతిభతత్వస్సంభదత్యాన్భటే
పృముఖాలంకృతసత్కవిత్వవిలసత్పండిత్యగాంభీర్యదు
ర్ముతా తిర్పతి వేంకటేశ్వరులసంగా దోమలై తోచిరే?

మ. సతతప్రస్ఫురదాంధ్రసంస్కృతకలాసందర్భజస్తీర్ణస
త్ప్రతిభాశక్తి విమోహితపరితిభటవ్రాతప్రభావాన్యలం
కృతవిద్యత్కవి మూర్ధరత్నసతసత్త్విర్నిస్ఫురన్మాన్యస
మృతుతా తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతో మారాడనోరాడునే?

కా. చండినత్కరుణారసాప్తకవితాసామ్రాజ్యధారేయతా
ఖండైశ్వర్యశోభిమండితదిశాకాండపంచందార్భటి
పండిత్యాశనిపాతసాధనరిపువ్రాతాద్రినిచ్ఛేదనో
ద్దండూల్ తిర్పతి వేంకటేశ్వరులు వాదంచేటికవ్వారితోక.

కరవది
ఒంగోలు }

పిఠుపాటి చిదంబరశాస్త్రి,
శతావధాన

క. అను షడ్వంబుల వేగక, ఘనదీర్ఘలనత్సమాసకంబులతో నేఁ
బనిచితి వారలకడకుక, బనిబూని లిఖింపరైరి ప్రత్యుత్తరముక.

చ. కవియన నెట్టిఁడో యతనికార్యమదేమొ యతండు దేనిం
దవిలిపతింపఁగా నగునొ తత్స్థితియేమొ నచో విశుద్ధి యెం
తవ్వును నుండఁగావలెనొ దాని నెఱుంగని యట్టివారలన్
గవులని చెప్పచోఁ గవులు కానిజనుల్ జగమందునుందురే!

క. తెలిపితి మీకీసంగతి, నలఘుయశోభానురా! యదంతయు నీలో
కులకుం దెల్పెదదనియెం, చి లలిన్ గ్రహియింపుఁడి విశేషములిందుక

పిఠుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

(జనవరి 1914 సం॥ అభినవ సర్వతినుండి)

సుకవిరిపుకపోలచపేటము.

ఇంచుమించు నాలుగు సంవత్సరములనుండి శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవుల
మోదికిఁ గొండులు పండితంమన్య లాంటికాల్చినై నలేమనున్నారు. అందగ్రతాం

బూలపువూరు గీరతకారయితలు, తరువాత వారు గుంటూరు నీమలోని కథానాయకులు, అటుపిమ్మట వారు వైవారల ననుకరించువారును,..... శ్రీ కవివరులపై నిపుడు మన్యులు కాబుద్రవ్యులను గుఱించి పూర్వ మెన్నఁదో తాతలకాలమునఁ జేసిన వీరిద్విజయసముదాయమున నంతపాటివా రెవ్వరును లేమిచే నెటో కనులు మూసి గంతకట్టి యశమువడసిరినియు నిపు డెండఱో మహానుభావులు విలసిల్లుటచే వీరియాట లెంతమాత్రమును సాగిరాకున్నవనియొక గొంద అభిప్రాయ పడుచున్నారు. కాని పృథ్వీతపు మన మన్యులవలె శ్రీ కవివరుల దిద్విజయసముదాయమందలి పండిత శౌండులు స్వశక్తి నెఱుంగక “యేనకేనాప్యపాయేన ప్రసిద్ధఃపురుషోభవే” త్తను శ్లోకప్రమాణానుయాయమండలితో గణించఁబడి బుధజన పరిహాస యోగ్యత నిచ్చుగింపక గౌరవపరిక్షణము గావించుకొనిన సంగతి వారు (వైవిధముగ నభిప్రాయపడువారు) గమనింపలేకపోవుట శోచనీయమని వ్రాయు పలసివచ్చినందుకుఁ గష్టముతోఁచుచున్నది.....శ్రీ కవివరులవలని పరాభవము సహితము గ్రంథస్థమై శ్రీయోదాయకమగుటంబట్టి మన్యుల కెట్లుచూచినను లోటుగలుగదు.....పృస్తుతపు మన పృథామత్సరగృస్తుల చారిత్ర మెంతవ్రాసినను లేఖకులకు వినువు పుట్టవలసినదేకాని యెప్పటికినిఁ దుదముట్టునట్లు తోఁచదు. కనుక నిఁకనొకపద్ధతిను మాత్రమువ్రాసి మాలేఖని కొకింతవిశ్రాంతిగలిగింతుము.

నీ. భట్టవర్మలలోన దిట్టయా నన్నయభట్టారకున కాదిఁ బుట్టువొంది
చాళుక్యసంశసంజనితుఁడౌ రాజేంద్రుతోరంపు ముంగిట దోఁగియాడి
అలక్కన్ణదేవరాయలవారిసభలోనఁ దకదింధిమంచునృత్యం బొనర్చి
తంజాపురీశునాస్థానమంటపమందు మంతుకెక్కఁగఁజాల అంతుసల్పి

గీ. ఇపుడు కింకవిదంతి మృగేంద్రులైన
వరస తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల యింటఁ
బీటనెట్టుక గూర్చుండె బృథులహావ
భావరసపేటి సక్కివితావధూటి.

సికింద్రాబాదు
18-7-1913

ఇట్లు,
చిత్తుకుల వేంకటాచలకాశ్రయి.

మామా తారతమ్యము నెఱుంగని వారెవరు? మాకుఁ దెలియకున్న ను నితరులకుఁ దెలిసియే యున్నది. ఈ క్రింది వాక్యములు గూడఁ దిలకింపుడు.

సుబ్బయ్యగారిటు నుడివిరి. “శాస్త్రీగారూ! నాటిసభయందు సోదరులనుగూర్చి ... పద్యములు చెప్పటకు మన సొగ్గయూ చెప్పకుండినచో బంధుమిత్రుల మనసు నొప్పించజేసినవాడ నవుదునని యెంచి ఎట్టకేలకు... అను నర్థముగల పద్యములను జదివితని ... యీ పద్యములు సోదరులు విని ... తోనున్నా వంశీకుల తోనున్నా పోల్చిరేకాని తమ్మునుగూర్చి పొగడలేదని ... యిదిగాక బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివెంకటేశ్వరులకు సంబంధించు అవాచ్యప్రసంగములు సభలో ప్రారంభించుటయే కాక వారి నేమో సాధించెద మనియెదరు, ... అనాదినుంచి హెచ్చుకు ఏనుగునున్నా, తగ్గుకు దోమనున్నా పోల్పుటకలదు గాని వీరిపట్ల దీనిని కూడా వుపయోగపర్చుటకు తగదని నేను చెప్పెదను” యీ సంగతులు బాలేమయ్య గ్రామములో బాలేమర్రి లక్ష్మీనరసింహంగారి యింట్లో చర్చించబడినవనిన్ని యథార్థములనిన్ని నేను చెప్పుచున్నాను.”

కలవకొలను రామయ్య, వరపు రామకృష్ణయ్య, యీనాందార, పెద పరిమి, మకాం, కొడవటికల్లు, నందిగామపోస్టు, కృష్ణాజిల్లా.

20. November 1913.

వీరిపలెనే బృ|| శ్రీ|| వేదము వెంకటరాయశాస్త్రులనారగుగూడఁ దమయంతరంగము నొక సంపన్నగృహస్థునకు నొసంగియున్నారు ఆయంఁమును దెలుపు నుత్తరము మేమిట నుదాహరింప నసమర్థులము. లకోటాప్రశ్నగాఁ జెప్పుచున్నారము, వారి యంతరంగము వేఱు, ముమ్మాటికిని వేఱు, వేఱు, వేఱు. దీనినిటులుంచి శ్రీశాస్త్రులవారి మెప్పు నీకింద నుదాహరించుచున్నారము.

(1914 సం॥ జనవరి 3 వ తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి)

...వేంకటరాయశాస్త్రులవారు చెప్పటలో ... అన్ని పద్యములును మిగుల బాగుగా నున్నవి. లోపములే కనుపించలేదు. (ఉభయభాషలయందును) వీరికిగల సమర్థతను కెల్లడించుచున్నవి...”

పైయక్రరములలో మిగుల సంశయింపవలసినది, మాచేఁ గుండలీకృత మగుభాగము, దానిఁగూర్చియే శ్రీ శాస్త్రులవారికి మున్నుదాహరించిన సంపన్న గృహస్థుత్తరమును వ్రాసినది. ఇంతవఱకు నడచిన ప్రసక్తియెల్ల మేమెఱిగి యిదియే. ఇట్టిప్రసక్తి కిడిన ప్రత్యుత్తరమే చూడరాని కట్టుబాటులతో వచ్చినది. అందలి సంగతులనే మే మనుమానప్రమాణమువలన గ్రహించినది. మాయను

మితిలోఁ బొరపాటున్నచో శ్రీకాస్తులవారు తెలుపఁదగుదురు. వారు సర్వథా పెద్దలు. మా యనుమానమును బలపఱుపఁదగు మఱికొన్ని ప్రజము లుదాహరింపఁ బడుచున్నవి.

యేలూరు 20-1-1914.

“...మహారాజశ్రీ మంత్రిప్రగడ భుజంగరావుగారి లోపల వివాహము నాల్గవరోజున మహారాజశ్రీ కొప్పరపు కవీశ్వరులను ...పార్వతీపరిణయము చెప్పమనగా చెప్పినారుగాని యేమీ బాగాలేదు. గంటకు 75 పద్యముల చొప్పున చెప్పినారు. ‘ఆశుకవి శిఖామణి’ యని బిరుదులుకూడా యిచ్చినారు. తరువాత ... గారు వీరిని వెంటబెట్టుకొని... దగ్గరకువెళ్లి అడుగగా నిరసన భావము చూపుటవల్ల మోతేవారిని ... పడితే వారు ఒకసభ చేయించినారు ఆరోజునకూడా బాగాలేదు,... వీరికి వున్న బిరుదులన్నీ స్వకాఖ్యాభిమానులు యిచ్చినట్లు తోస్తుంది...”

Ellore,

5-2-1914.

గుండు వెంకటకృష్ణమూ

“తాము వ్రాయుచున్న గుంటూరిశీమలెండవభాగము తయారు అయిన వెంటనే వి. పి. ద్వారా నాకొకపుస్తకమును పంపించగోరుచున్నాడను కొప్పరపువారికిని మీకునుగల వివాదయందు విద్యావిషయము పరిశీలించుటకన్న శాఖాభిమానమధికముగా యుండుటచే వారు ఆ వేషములతో సంచారముచేయుచున్నారు. యామధ్య యిచ్చట మోతేవారి ఆఫీసులో కొప్పరపువారు చెప్పిన పృష్టోదచరిత్ర ఆశుకవిత్వమునల్ల వారి పాండిత్యవటుత్వము న్యాయబుద్ధి కలిగినవారికి తెల్లమైనది ... సభా మధ్యమున కొండగుంటూరి నాగభూషణకవి గారు ప్రశ్నించగా అది తప్పించుకొనుటకు యెన్నో తప్పదారులనుత్రొక్కియు తుదకు మాకు అంతే తెలుసునని నెల్లడిగా కవులు నుడివిరి ... కొండగు శాఖాభిమానులు... న్యాయవాదులమని పేరుధరించి ... న్యాయబుద్ధినిడిచి అడ్డుము వచ్చిరి.....”

చిత్తగించవలెను

Ellore

T. Ramanjulu Naidu

మఱియు బేతపూడి ప్రకాశము గారను నొక విద్యావయోవృద్ధుల నాటికి సభ కేగి వచ్చి ప్రసంగవశమునఁ జెప్పిన యక్షరము లాయాయీ యుత్తరములను

బూర్తిగా బలపడుచుచున్నది. శ్రీరాజా భుజంగరావుగారును, శ్రీవాసుగోవింద
రావుగారును, శాఖాభిమానులై సోదరులను సుకవులంజేయఁ బ్రయత్నించు
గురుతులనేక మాయీ సభకు సంబంధించినవి కలవు. అందు సంపూర్ణావ
ధాన మొకపరియేని యేకస్మమునఁగూడ * జేయునివారికి 'అవధానిపంచానన'
'శతావధాని' అను బిరుదములను శ్రీవారు తమ యాహ్వానపత్రములందు లిఖించుట
యొకటి, సర్వసామాన్యముగా నేర్పడిన యాశుభాహ్వానము క్రమగు సభను
శ్రీగోవిందరావుగారు పరీక్షార్థమై యేర్పడినదనిఁగాఁ బోల్సఁజూచుట వేటొ
కటి, ఇది యిటులుండుఁగాక. వీరిరువురును వహించిన శాఖాభిమానముమాత్రము
స్థాస్థుము కాకపోదు. ఏమన? శాఖాభిమాన, కులాభిమాన గోత్రాభిమానాదులు
ప్రతి మనుజునకు నుండఁదగు సద్గుణములు, అదియటులుండె, ప్రకృత నైవాహిక
కవిమండల సభకు సంబంధించిన యాకిందిపంతులం దిలకింపుడు.

(1914 వ సం॥ జనవరి నెల 1 వ తేదీ, నుదర్శినిపత్రికనుండి)

వె వా హి కో దం త ము

"...నుదర్శిని పత్రికాధిపతియైన కన్పూరి శివశంకర కవి గారిని శ్రీరాజా
గారు సభకు యాహ్వానముఁ జేసినతఱిని ఆయనచే శ్రీవారికి వ్రాయఁ బడిన విజ్ఞా
పన మీకింద నుదాహరించఁ బడుచున్నది....

చ. తిరుపతి వెంకటేశ కవిధీరులకు స్మృతి కొప్పరంపు సో
దరులకుఁ గల్గుచుండెనుకదా చిరకాలమునుండి పొండితీ
తరతమతాపశస్తి కయి దండి వివాదము దానిఁ దీర్చుగా
నొరు లెవ రింక నీవు వినకుండిన సత్కవిరాజచంద్రమా.

* శ్రీ శివాభ్యాన్నమః.

ది 26-6-13

కం॥ గంటూరుసీమఁ జదివితీఁ । గంటిక్ గొప్పంపువారు గగ్నోద్ధతులై
గంటినవారైతల విద్వం । త్కంటుకులగు డెందు వానికగ్రమకాడే॥ తే॥ గీ॥ దూర
దేశంబునందున్న కారణమునఁ ; బతికలెనుకు దిక్కుయి పటలె నందు । నవియు
పత్యేతరముగూడ నభిలిఖించి । దత్తమిదియని తెలియఁగాఁదదమె మాకు॥
చ॥ అరయక పత్రికాధిపతులందఱు నజులు పంపులేఖలక । విరళిరఁ గూర్చి
వ్రాయదురు విజ్ఞాశిఖామణులైన నేలొక్కో । పరుపడి "దున్న యీ నెనఁ బట్టు
ఁడు గట్టుఁడు గాట"నందు సం । బరపడువానిపోల్కి నొగి వా న్నవము గనఁ.

చ. కడు రసవేత్తపీపు బహుకావ్య నిబంధనచాతురీధురీ
 ణుడవు రమావిలాసుడవును న్మతే యంతకు త్యాగభోగరా
 యుడవును నయ్యఁ దిర్పతిమహాకవి యుగ్మమునేల పిల్వ ? వి
 ప్పుడెకద యర్హమైన తతీ వొల్చెడు నిన్నిదినాల కెంతయున్.

వెండియుం బండిలకవిమండలాఖండలు లగు నత్తిరుపతివెంకటేశ్వరు
 లను విడిచి మీరలు గావించు పండితకవిభ యెట్లన్వర్థయగు? మీరు కవుల
 యును భుజంగరాజులగుటచే మీకుఁ బక్షపాతము విగుడ్డమయ్యెడిని గదా !
 మీయట్టి చాలినవారు పూనకున్న నీకార్య మెంత కాలమిట్లు విచారణీయమై
 యుండవలెను..... ఇందెవరి కెవరు బెదరుచున్నారో తజ్జులకుఁ దెలియ
 వలయును...”

— — —

వైపంత్తు లనేకసందర్భములను వ్యక్తీకరించుచున్నవి. మేము శ్రీవారి
 గేహమున జరుగు వివాహమున కాహ్వానింపబడనివారము కాము. మాకుఁగా
 వేటుగ సభ నేర్పఱపకున్నను శ్రీవా రందఱతోపాటు మ మ్మాహ్వానింపకపో
 తేదు. ఇంతకు మున్ను చాలదినములనుండి “విఘ్నేశ్వరుని పెండ్లివలె” నాగి
 యున్న వేమవరాగ్రహరశతావధాన పర్యయక్తసన్మానమునకుఁగా గుంటూరు
 వెళ్లవలసినచ్చినది. ఆ యీ సందర్భమును మా ‘సత్తత్వీకుని’ విచారవాక్యముల
 వలన నింతకు మున్నే స్ఫుటముగాఁ దెలిసికొని యుందురు. ఎట్లో దానిని ముగిం
 చుకొని శ్రీవారి సందర్శనమునకు రావలయు నన్న రావచ్చును గాని వచ్చినచో-

“అవధాని పంచానన’ యన నేమి, ‘శతావధాని’ యన నేమి”

అని సోదరుల నడుగకున్నను శ్రీవారి నడుగ వలయు నని లోలోపలఁ
 గుతూహలము బోలెడు కలదు. ఈప్రశ్నము వైమనశ్యమునకుఁ గారణ మగునే
 కాని తగిన సదుత్తరము రాదగినది కాదు. కావున వాప్రయత్నము సంక్షేపింపి

జాల రక్కటా...॥ కం॥ ఐనక సోదరకవులొగి । మానగరమునందు నైన మా
 న్యతఁజాలం । గా నుడువుదురట యట న । ద్దానిక వ్రాసెదను గోరెదను బ్రక
 టింపక॥ తే॥ గీ॥ ఇం దసత్త్వంపు వ్రాత సుంలేనిలేదు । వారియంగున లవమేని
 పగయులేదు । సత్యమును వెలిజేయు వాంఛక దవిలితి । సాక్షులున్నారు పెక్కం
 డు చురురమతులు॥ కం॥ ముస్యాల రామ ముఖ్యుండు ... చేసె పేద్ర
 సహాహంబుక॥ క॥ అపుడు కొవరంపు పద్దకవి... పద్దములక॥... జడువగఁ ।

కొంటిమి. ఆ యీ విషయము పృథ్వీతమన కంతగా సంబంధించినదికాదు. ఈవివాదము శాఖాభిమానప్రయత్నమైనదిగా నెంచఁదగదను నయోగిశిఖామణులనేకులు గలరు. ఈయంశము ధ్రువపఱుపఁదగు ననుభూతాంశములెన్నో కలవు. అందొకటిమాత్రమిటు నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

చ. ఒకదినమందు గర్తపురి కొండొక చావునఁ గట్టుచున్న పే
ట కడఁ గనంగనయ్యె నొకటక నుగుణుండు నియోగియొక్కఁ, డం

...లేదీతనికి ననిరి తజ్జులగు బుధుల్. కా॥ ‘శబ్దజ్ఞానములేదు సుంతయయినకా సాహిత్యముకా లేదితం. డబ్బంబుల్ ప్రభవదులకా జదువునట్లాత్మీయపద్యావళికా. శబ్దం బాకనమంటఁగాఁ జదువు నిశ్శృంకఁబుగా వర్ణహీ. నాబ్ధధ్యానముఁ బోల్పవచ్చుఁ గవితావ్యాహర విట్టొప్పసే’॥ క॥ అని తమలోఁ దమరనూకొని. కని కొప్రపుటతని కనిరి ‘కవివౌటకు నెం. దనుఁ జాలవీవు చదువుము తెనుఁగుకా సంస్కృతముఁ బదపఁ దీర్చుము కవిత్వకా’... తే॥ గీ॥ మనుచరిత పద్యములుకొన్ని ... గొప్పపుంగవిగుప్పె యందఁ జెప్పు డిహిహీ యని మందలింపఁ... సీ॥ ఒకరు వ్యస్తాత్మరి నొసఁగెదమన దాని యత్నంబుఁ జేయలేదనియెను గవి. కావ్యపాఠంబు నొక్కరడుగఁగా వానిఁ జమవలేదని చెప్పె సరసతముఁడు. ఒగిఁ బురాణార్థంబు నొకరు కోరఁగ నెల్ల చెప్పట లేదని చెప్పె మేటి. ఒక రత్తరనిపేధ మొనరింతుమన్న నెక్కుడుభారమగునని యుడిగెధీరు. తే॥ గీ॥ డిట్లు ధారణ, పాండితినెఱుంగకయె వ. భావమని పదుగురకుఁ బద్యముల జెప్పె. నెల్లజను “ఓహిహీ” యని నెల్లగోలఁ. జేసి రిదె వారి యపధాన మొనుగ్గిందర్పి... ఉ॥ అంతటఁ గొప్రపుంగవి... వెంకనకాదెగడ... నీరసన నిప్పుడె... పాఱుఁదాయనెక॥ క॥ ఆనవుడుఁ గవి భయ మెదఁగొని. చనియెకా... తే॥ గీ॥ ఆర్య! వీరలు మాపురమందుఁ జేసి, నట్టిపని యిదియే పొందినట్టి గౌర. పం బిదియే వేరొకటిలేదు వారలచటఁ. బ్రమదమున నాడునుడులు దబ్బజులు నెనుఁడు... ఉ॥ కావున సత్కవిత్వమును గానని యిట్టి కవుల్ పఱించు మి. ధ్యావచనములకా గలఁత నందకయందురుగాత మానవుల్. భావమునందుఁ బండితులఁ బల్కులుపెత్తుకాతే సత్యపుం ద్రోసఁ జరింతుగాతఁ జెఱత్రోవలఁ దోగక కొప్పపుంగవుల్॥

ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరుడు, కశ్యపబజారు, కికింద్రాబాదు.

తేకు మును మమ్మతండు విదితమ్ముగఁ జూచినవాఁడు గాఁడు, వి
స్క కతవఁ బూర్తిగా నెఱిగి తేవలనకుఁ డితండు మాయెడక

ఉ. ఆమహితుండు మాయెడుటి కాదృతిమైఁ జనుదెంచి మ్రొక్కి 'యో
స్వామి ! భవద్యశంబు విని సారెకు దర్శన మాచరింప నెం
తే మది నూరుచుండు సుకృతోదయ మిర్వరఁగూడ మిమ్ముఁ దా
నీమెయి నీపురమ్మునకె యెట్టులూ తెచ్చెఁ గృపానువంగియె.

ఉ. ఐన మఱిమి మిమ్ము మనసారఁ గనుంగొని మాటలాడు పు
ణ్యానకు దూరగుండను గదా ! మఱి నేను నియోగినాట; న
య్యో ! నయమింతలేక తమయోగ్యత, యన్యులకక్షి, పూర్తిగా
లొన నెఱింగియుండి చపలుల్ కలహం నెట్టి రీసునక.

క. "కఱికుక్క గంగిగోవుగ, విరచింపఁగ నెంచి" రంచు విని నెమ్మది "నీ
చరితము! హుళిక్కి పుక్కిటిపురాణ, మ"నియెంచుకొందుఁబూర్వంబెపుడుక

చ. ఇపు డెటువంటి ప్రిజ్ఞతములేని జగమ్మున నుండవచ్చు నం
చపరిమితమ్ముగాఁ గలిగె నాఱనినమ్మిక, లేనిమాట తా
నెపుడును బుట్ట దొక్కయెడ నెట్టులూ పుట్టిన నిల్వనేర దే
చపలుఁడొ యట్టివాఁ డొకఁ డెసంగుటనే జనియించె నానడుల్.

చ. అది యటు లుండనిండు మనమందలి కోరికి దీర్పుకోఁగ మీ
పదయుగదర్శనంబునకు వత్తునొ, నెంటనె కక్షలోనిదు
ర్నూరుఁ డెవఁడేనిఁ జూచి మఱి యేమనునో యని సంశయింతు, దు
ర్మదులకు నక్కటా ! కలదె మంచియొ డెడ్డయు నడ్డమాకయుక.

చ. "అతఁడు నియోగిగానఁ దగఁ దాననతత్కృతి" కంచు మీరు వ
ల్కితిరె? నృథాగ నెందులకు లేపిరి కక్ష నియోగివైదికప్ర
తతికి ? విద్వేయున్నయెడఁ బక్షము యుక్తము; విద్వే లేనిచో
వితగద పక్షపాత, మవివేకుల పద్ధతు లిట్టివేకదా!

చ. అని తన నెక్కుదిం గలుగునట్టి యథార్థమునెల్లఁ జెప్పి తోఁ
చినగతి నొచ్చుకోఁ దొడఁగె; స్వీయు లొనరెడిదానినైన న
జ్ఞులు దురుద్యుపంబును బ్రశంస యొనర్పరు గాని వారణం
బునకు యతింపఁ గొంతుదురు మూర్ఖులకుక జగమెల్ల జంకుఁగా.

ఇట్టిసిద్ధపాతులను గణింపక మాసోదరులు తప్పడుస్వప్నులు లోనిను కార్యములచేఁ దమకుఁ దోడ్పడ నుంకించు సామాన్యులను మిగుల గౌరవించుచు న్నారు. ఆస్పష్టిస్వరూపమింతకుమున్ను 1 వ పుటలో నుదాహరించినదియే, (వతం నరసిఁహయ్యలేఖమా) మఱియొకటి యిటఁ జూపుచున్నారము.

(మక్కి-కిమక్కినకలు)

28-7-13

“...మీరు ప్రకటించిన గుంటూరుసేమ అను అబద్ధపు పస్తకము పీఠికలో 41 పేజీలో మీపస్తకమును ది 1-3-13 వ తేదిన నాకు పీ. పీ. గా పంపించుటని కోరుచు నొకజాబు వ్రాసినట్లు ప్రచురించి యున్నారు. అట్టిజాబును మీకు నేనెన్నడును వ్రాసియుండలేను. ఆయుత్తరమును మీ చే యాధారమున బ్రదుకించితిరో వెంటనే తెల్పవలయును.”

పోతగా వరదయ్య, సంతమాగులూరు పోస్టు.

ఈ యుత్తరముగూడ మొదట వ్రాసిన వరదయ్యగారే వ్రాసియుండు లేని మామనస్సాక్షికి వచ్చుట లేదు, అందలిలిపికిని, ఇందలిలిపికిని, లేశమును బోలిక లేదు, అయినను నిందలి తత్త్వమును దెల్పుటకు నిజమైన వరదయ్యగారు పార్థింపఁబడుచున్నారు. ఆ యీ మాయవేషములెల్ల ముందు శ్రీ పోదరులు ప్రకటించఁబోవు ‘నారాణాస్త్రము’ లోనగు వేటిబీజకాయ పాత్రములయందుఁ జూడ గలము, తత్ప్రతిక్రియ యగు ‘నమస్కారమున’ వాని తత్త్వమును దెల్పఁగలము, కావున నిటఁ జర్చింపవలసినది లేదు, సోదరు లిక్ష్మణదొనర్చుచున్న పరిశ్రమమెల్ల * నెట్లేని ప్రకృతచక్ర బోధకము లగుమాగ్రంథములను మాయింపవలయునని తప్ప వేఱొకటిలేదట! ఇందులకు వీరు వారి వారిపేర వ్రాయు సుత్తరములు కడు శోచ్యస్థితిలో నుండుటయు, ఆకాలమున వీరు వారివారిచే నుండఁజేయఁబడుటయుఁ బ్రత్యక్షముగా మే మెఱుంగుచుము, ప్రకృతము సోదరు లొనర్చుచున్న.—

‘కష్టము కిష్టారాయనికే యెఱుక’

* గుంటూరు 17-2-14

...గడచిన సంవత్సరం ది 14-6-13 తేదీన వేమవర అగ్రహారం సమీప గ్రామ కాపురస్తుడు ... అనువారు మీపేరవ్రాసిన సుత్తరం వేమవరం శతావధాన పీఠికలో నుదహరించియున్నారు. ఆసుత్తరమునకు వ్యతిరేకముగా

సర్వకా వారియుద్యమము ఫలించుఁగాక, ఇంతకుమున్ను తనుకైయాత్మను
పంచించి యవాద్యములను బ్రతుకొందించిన పృథ్విదులకు పీఠ చూపఁజేసిన కృత
జ్ఞతాస్వరూపము నీకింది సోదరుల యుత్తరమువలనఁ జెల్లసికొనవచ్చును.

“శ్రీ పోతరాజు లక్ష్మీనరసింహ సత్కవికి, ప్రియమిత్రమా! మీకాహ్వ
నపత్రికలు వచ్చియొందునుగదా ... మీకు వినుకొండ, సోలస గ్రామము
లలో రెండుచోట్లను సన్మాన శూన్యమయ్యెను ... మీకు ప్రధమముగా శ్రీ
విద్యప్రభువర్యునిచే సన్మానము చేయింపవలెననియు, ... మీ పేరచ్చట
వెల్లడిచేయవలెననియు, ... దలంచితిమి, ... కాన ... 15 వ తేదీ సాయం
కాలమున కిచ్చటికి తిప్పక వచ్చితీరుడు మీకుఁ జెప్పవలసినసంగతులనేకములు
గలవు, ... అది వివాహము, ... కావున, ... ధరించు వస్త్రములు. ఉష్ణీష
చెప్పనక్కఱలేదుగదా, ... 1, 2 తావులకాగితములు, ఒక పీన్సిలు, ఉండ
వలయును, ... ఇట్టిసమయములో మీరు వెల్లడికి రానిచో నీకనెప్పటికిని,
ఏల్చురు, ముప్పాళ్లలోనుహుకార్లు ఎప్పుడు సభచేయింతురా, అని ప్రతీక్షిం
చుచుండవలసినదే కాని వేఱుకాదు, ... కాన రేపుసాయంకాలమునకు
మిమ్మరవ్వుని కోరుచున్నాఁడ, ... ఆంతరంగిక మిత్రత్వకారణమున నిట్లు
ప్రార్థిసితిని, ... చి॥ మన్నికంటి (గురునాథుని) యొద్ద వివాహాహ్వాన పద్య
రత్నావళియును మా పుస్తకమొకటికలదు, దానితో సత్యవసరము, కాన వానిని
విచారించి ... పీండ్రుచే బంపవలెను...”

12-12-13

ఇట్లుభవన్మిత్రుగిడు,

కొ॥ వెంకటసుబ్బరాయశర్మ.

బాలదాసత్వమునకు (విశ్వనాథుని) బుత్తెంచుము.

మూడు నెల రోజులక్రిందట సోదరకవులు ... గారు కొప్పరం వెళ్లగా
వారికి విందుచేసి పద్యములచే భూషించి “ఆవుత్తరంలోని సంగతులు వాకు
తెలియవు, యెవరు వ్రాసినారో” మొదలైన సంగతులతో వారి స్వదస్తూరిని
నొక వుత్తరం సోదరులు వ్రాయించుకున్నారట ... మీకు వుత్తరం మొదట
వ్రాసి తిరిగి యీలాగు వారికి వ్రాసియుచ్చట చిత్రముగావున్నది, ...”

W. V. Subbayya.

ఇందుఁ గుండలీకరింపఁ బడిన గురునాథ విశ్వనాథులే గురువిశ్వనాథ కవులు, అనుపల్లదులు, ఇట్లెండఱనో సోదరులు కవుల వొనర్చుచున్నారు దూర గులు మోసమున మునుఁగుచున్నను దగ్గఱవారు నొచ్చుకొని* నిజమును వెలిపు చ్చుచున్నారు. ఆ యీ 'గూడుపుతాణి' లోని కొందఱయోగ్యతలను డెల్పు వ్యాస మూలనే యభివసరస్వతి యుపేక్షించినట్లు వెనుక వాగ్నియుంటిమి. గ్రంథవిస్తర భీతిచే మేముగూడ వారివారి వాక్యములనెల్ల నిందుదాహరింప లేకపోతిమి. విషయమంతయు వాగ్నియజాలకున్నను శైలీ ప్రదర్శనార్థమై కొన్ని యక్కరము లను మాత్ర మిట నుదాహరించెదము.

(1)...నీ॥ గుడ్డిపుల్లముకడ నడ్డదిడ్డపుఁగూఁతలను గూయుటాయని యనె డివారు... తే॥ గీ॥ తనదు బంధారమును మంగతాయయెద్దఁ, జూపఁగా వలెనో యంచుఁ జోద్యమనుచుఁ, బలువిధములఁ బలికిరి పాప మతని సరను లై నట్టియా నభాస్తారులెల్ల॥ తే॥ గీ॥ లోకకజ్ఞానహినులు లక్షణంపు, వాసననుగొంచె మెఱుఁ గనివారలెల్ల, నుకవులకు శోభగూర్చెడు నుజనులగుట, వారు చిరజీవులై యుండు చలయుఁగాక.

*... తమకు "పాచ్చరిక" అని వాగ్నిసకవీశ్వరులు యేమి తెలియనివారు. వారిని గురించి క్రిందవారి విశేషంబులు వ్రాయుచున్నారము. గురుకవిగారి యొక్క బుద్ధిబలముఁ ఈ క్రింది సంగతులవల్ల తెలియును. ఒకరు యేలూరిలో జమిత్ దారుగారి కొమార్తె వివాహవిషయంబులో 'కొప్పరపు కవీశ్వరులకుయేమి బహుమానము యిచ్చినారు'. అని అడుగ గా మెడల్పులు యిచ్చినారు ఒకొక్కటి 30 శవర్ణయుండునని చెప్పిరి. యెంతవెడల్పు, యెంతమందము, వుండునని ప్రశ్నించగా అర్థజా వెడల్పు అర్థజా మందము వుండునని చెప్పినారు వారి యొక్క బుద్ధిబలము దీనిలో తెలియును. విశ్వనాథము అను కవికి 10 సంవత్సరములు వచ్చినపిదప 'కృష్ణా' అన మనినయెడల 'మతా' అనెడివాడు యిప్పుడు యితనికి 15 సంవత్సరములు వయస్సు యుండును. ఈ సంగతులను బట్టి వారి యొక్క సంగతి మీరే గ్రహించ కర్తలు. 'పాచ్చరిక' అని వాగ్నిసకపద్యములు కొప్పరపు కవీశ్వరులు వాగ్ని వీరల పేరులు చెట్టినారు. విశ్వనాథము అనే అతను పోతరాజు లక్ష్మీనృసింహ కవిగారి సహోదరుడు....."

(చేపాళు), 10-1-14

సాలనగ్రామం, కిరంగిపురం పోస్టు, గుంటూరు డిస్ట్రిక్టు.

(2)...మ॥ విననయ్యెన్ గడు హేయపద్యతతి తద్విఖ్యాత కారుణ్యచే
తను నాతండదివిన్నదాదిగను జింతకజేయఁ జొచ్చెక గవీ, పుని మర్యాదనుజేయ
హెచ్చుగఁ; గవీకుం డద్ది గాంచంగ లే, కనుమానంబొక యింతలేక కడుదైర్యం
బొప్పనుండెం బురిన్॥ ... ఉ॥ పాపము...లకుఁ బాలుగనయ్యెను శర్మశాస్త్రి
యం, చాపలు గాకి కిట్టులనె యంతట నంతట నైనఁగాని తా, నీపనులెల్ల మానఁ,
డని యింతసె యాతఁడు సిగుకొందెనే?, 'యీపని యెంత వాని' కని యెంచెడి
వారునునైరి వీటిలో॥ ... నీ॥ ఓదార్పవచ్చిన యోజఁ జే 'రిది నీకు మర్యాదగా'
దని మరలువారు ... "తగనిగర్వంబూనెఁ దగినలాభం బొందెఁ గను బుద్ధినిక"
నని చనెడివారు॥ గీ॥ పలువురును బలువిధములఁబడికి పలికి । యెడ్పువానిని మఱి
మఱియేడిపించి । యెట్లునున్నఁజేసి రే నేమివ్రాతు, నెంతయైన స్వభావోక్తిలే
కొఱంత॥ ... నీ॥ "పిప్పికుఁతలుగూని ... దినువారెల్లఁ గవులనఁబడ" రటంచు
... తే॥ గీ॥ పురమునందలి పెద్దలు పాలుపుమీఱ, నాడి సిద్ధికరించిరి యంతసుండి,
యింటిలోనుండి నెల్లడఁ డెంతకష్ట, మల్సె నాతని కారార ! యహహ! కర్మ॥"

పాపము, సోదరు లీపాటికేని మంచితోవకు పచ్చవారేగాని, మనోరం
జనీ, హితకారిణులవ్వారి నేమో యధ్ధరించుననుభ్రాంతి వెనుకకు లాగుచున్నది.
అవి చేయుచున్న యధిక పరిసంగమునకు సుదర్శిని పరితకాధిపతికన్నఁ జక్కని
హితబోధకులు దొరక రనుట నిక్కము. కాని యిప్పుడిప్పుడాయనం గూడ నవి
తిరస్కరించి దూషింప మొదలిడుచున్నవి. సోదరులో! వానికన్నను మించి
పరిసంగించుచున్నట్లు పూర్వంగమునఁ బెక్కు సందర్భములు చూపఁ బడినవి.
ఇందు వారి రిజప్టురత్తరము చదివిన వారికి వారివాచాటత పూర్తిగా గోచరించె
డిని. వారి హృదయమునకుఁ గడు నిక్కప్తముగా నెక్కినమా'గుంటూరిసీమ' పూర్వ
రంగము ప్రాజ్ఞుల కన్యథాగా దోచుటకుఁ గారణమేమో నుంత విచార్యము కాక
పోదు. గానఁ దద్బోధకములు గొన్ని యుత్తరము లుదాహరింపఁ బడుచున్నవి.

అభినందనములు

తమ సీమ పూర్తిగఁ జూచితిని. కడు రసవంతముగనున్నది. తత్రాపి'య
త్కించి తస్సంస్కారలు' అను కందమునకు సాటిమఱియొక పద్యములేదు, ..."

మ. అవురా! కీతధరాధరేశ్వరగుహవ్యాప్తాతిగాంభీర్యగ
ర్వవివాశిత్యదుదారపక్తి విసరద్వాగ్జాహ్నువీపూరధా

తవిరుద్ధాశయపంకపామరస్పృహదర్శములంబెల్లఁ గా
కఃపూకాననముల్నివర్ణములుగాఁ గన్పట్టె నిష్పట్టునెక.

మ. కలుషస్వాంతు లనామకు ల్నుకపిధిక్కార ప్రియు “లృత్యవా
దులు” నొకెద్దలడంగ సాదులయి నూచు లొల దుర్మంత్రితం
తుల గూలక దను ‘సీమ’ వాస్తవము నున్దోషించుచో నం దః
లలరూపంతయు నెల్లవాదలకుఁ బెల్లంబయ్యె సుల్లంబులక.

శా. ‘అంభోధ్యాభనభస్పభోచ్చగత సూర్యాలోకసంతప్తులై
జృంభ ల్రిక్కుచుఁ గృష్ణలోనఁబడి వే “కిరింజెట్టు మీఁ దెట్టు క్రి
ష్ణంభలై” మటుమాయమై చనిన శుంప ల్గొంద యివ్వొనం
రంభం బెల్లనడంగఁగాఁ దుదకు నీమ న్నట్టిరీనాఁటికిక.

శా. సత్యాధార మనన్యేదూర మగుచుక సర్వంసహచక్రమం
దత్తొన్నత్యముఁ గాంచి సర్వవిబుధాహ్లాదానుసంధాయయై
సత్యాభాసులగుట్టు బిట్టడఁచి విశ్వమృత్యుమై యెల్లు నీ
స్వతుష్కాగమరీతిఁ గ్రాలఁ గల యస్మత్సీమ నిసీన్మమై.

కాశీ కృష్ణాచార్యులు.

శా. కంటిక గుంటురి నీమలోనఁ గనకమ్మజాతబీజోల్లస
తాంటాస్వాదన నప్తకీకుకవిరాధ్యాంతిప్రజాదక్రియా
లుంటాకొప్పదాతృ సత్కవిభిషగ్గోకోత్తరోజ్జతా
కాంటక్యాపహదుర్జనార్జునముఖాఖండక్రియోద్దండనల్.

మ. బలి! భావత్కక సాయపానమహిమంబై జాడ్యమందాగవుం
జలబున్నీరు హరించెఁ గర్ణకటువుల్ చండాశుధారాక్షుత
మ్ములునుండగై బడాయిదగ్గు లపుడే పోయెక జుఁడి! దొంగవ్రాఁ
తఁమాగిగన్నిఁకఁ బుట్టెఁ గూడ దన లంతర్రాము శిట్టన్నవో!

శా. బండాటంపు మఁమ్ముదాళి మొగముల్ వాయంగ దన్నం బళా!
గుండెల్ కొండొక దాని కుండునె భవద్గుంటూరు సీమభిధా
ఖండగ్రంథనిబంధనోత్థకవితాకంభాజికిం యక్క నీ!
పండులైసితము రాలఁగొట్టిన దదే పాపమ్ము విస్తృతవల్.

శా. చుట్టోలం దనియించుపూన్ని మెయి మెచ్చుల్ గగ్గిమ్ములుం గొట్టియే
లట్టాలుం బయిఁ బెట్టుకోక యెటో కాలక్షేపముం జేయునా
గుట్టుం గిట్టలతోడఁ జిమ్మినది మీ గుంటూరిచేమావ్వాయా
రట్టానీతవినితవీతి నిజధారాచాః చక్ర్యంబునకా.

శా. గంటల్ గుంటకు జేర్చి మున్నోకఁడు మీ గారాబు శిష్యుండు దా
నంటుంగాజు లొసంగ శాత్రవుల; కయ్యా! “యంత మాత్రంబుగా
‘సంజేచా’” లనకొంటి మప్పు; డివుడయ్యా! గాజులుక రాల్చె మీ
గుంటూర్నిమ కృతిపత్రితకవిలాఘోద్యేఖురాఘాతముల్

శా. కల్లల్ కొల్లలుగూర్చి లోకము నెటో కన్గప్పి వాచాటపుం
జల్లు లుప్పిన దొంగయ్యత్తరములకా సంధించి రన్నన్న! మీ
పుల్లస్సారనచోరులు ల్గని తమఃపుంజంబు లెట్టేరియుం
దెల్లంబాటు నటం చెటుంగ రెడ మాడేబన్న లొనక్కవుల్.

శా. గేహేనర్దులు పత్రికాఘల దురుక్తివృత్తి చాటించి నై
జాహంయుత్వయతో ముదంపడుట లాహా! కానఁగానయ్యె నీ
యాహూతవిప్రబాయికత్తఃపచఃప్రారంభసంరంభన
న్నాహంబు న్మోదలంటఁ గూర్చునె భవన్న వ్యామృతవ్యాహృతుల్.

మ. గురుధిక్కారముఁ జేయునిర్దురసు ము స్థాటించు మీ కిష్ట డీ
గురుగర్వాంధుల వీడుటెట్లు తగు ? వీర్ధూపెట్టుసందాఁక నెం
డరయంబెల్లముకొండ మింగఁగలగ్ధై ర్యాచార్యుఁ డక్కొండకొ
ప్పరము నీవీడు నటన్నమాట కలదే! భావంపుఁడో సత్కవుల్.

శా. అన్నా ! యెన్ని పథాలఁ బోయిరి త్వదీయానూనకీర్తి ప్రకా
శాన్నత్యంబు వారింప దన్యు, లపు డాదాగార్లలోఁ గంపఁగొ
ట్టన్నిక్కంబుగ మీక చెల్లు నొగు వీటాటోటులం ‘బట్టికొం’
డన్నం బట్టఁగ లేర; యందునన కాదా! వారి కావీరముల్.

శా. జల్లిం బల్లిదు లెత్తువారలట! యా సత్కావ్యమేల్లుండునో!
చిల్లు లెల్లనినామమే తెలిపెడుం జేఁ దిగిప్పినంగాదె పా
ట్టలంతకా బయికేగుదెంచు; నటుపై నన్త్రుంబో ? యన్తంబోకో?
తెల్లంబే, చిరజీవియానటుల మీ నీవింపుఁడో సత్కవుల్.

ఈ పద్యములు ... నాశరీరము చాలశోచ్యవస్థలో నుండుటచే నింతటితో నంతరింపవలసివచ్చునేమో యను శంకచే నిప్పుడు పంపుకొంటిని. నాయందు దయయుంచి ఓనిని గృహించి నన్నా శీర్వదింపుడని కోరుచున్నాను.

2-9-13.

రాళ్ళబండి వెంకటసుబ్బకాస్త్రి.

Guntur.

.....నిన్నటిదినమున నామూలాగ్రముగా తమ సీమంజదివితినీ. చదువు నపుడు ప్రత్యక్షరము మేన గగుర్పాటు కలిగించె. ఇది అతిశయోక్తికాదు. కొన్నికొన్ని భాగములయందు తాము యథార్థమును వెల్లడింప వాగిన వాగ్రథలు చదువుచో నాకు గన్నీరుపాడమె. విశేషించి కొప్పరపు తప్పడుజాబు ఘట్టమున మీరుచేసిన కష్టము, మీరు వెళ్ళినపోకలు, తిక్కనను మఱపించినవి. భారతపు ఘక్కియంతయు మీకొక్కరికే యలవడినది. అపరతిక్కన యని మిమ్ముదలంచుచు మీపాత్రమును గన్నుల నద్దికొంటిని. ఇంతకంటె నానంతో షము వెల్లడింపలేను. ప్రతిపక్షులైనను నీగ్రంథమును దిగ్విద్యాగా శిరసావహించి తీర్ణపలయునని నానమ్మకము.

B. Lakhmikantham.

...గుంటూరిసీమ చేరినది దానిని... అందుకొంటిని. దానిని చదివిన నాటి నుండియు నాకు కలిగిన యానందమును మీకు వాగ్యజాలను. మీరువాగ్ని వాగ్రతకున్నా మాగుంటూరులో అన్యాయముగా, అక్రమముగా జరిగిన అల్లరికి యేమి భేదములేదు. తమరు వాగిన పుస్తకములవల్ల మాగుంటూరులో 'సత్య వాదల' మనియు, ...దొంగపేరులు పెట్టుకొని సంచరించుచున్న వారియొక్క డంబము అణచినది అని నేనురూఢిగా వ్రాయుచున్నాను. మీయెదుటిపక్షము వారి యొక్క...కట్టివేసినది..."

11-4-13 గుంటూరు.

మాటూరి బసవయ్య.

చ. తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు తెంపరులై మనకొప్రపుం గవీ
శ్వరుల వృథాగ దూజిరని వాగెడువారికి దారితవ్య సం
కరముగఁ బుష్కలవారలకుఁ గాఱులఁ బతికలండుఁ జేరిలు ధీ
పరులకు 'రామరక్ష' యన వచ్చును గుంటూరుసీమ నెంతయుకా.

ఉ. ఎక్కడి వేంకటేశ్వరుఁ డిఁ కెక్కడి తిర్పతి ! రామకృష్ణులే
దక్కఁగనీరు వారిఁ, దగఁదక్కఁగ నిచ్చినఁ గొప్పపుంగవులే
నిక్కు వివర్పఁగా గలరు, నిశ్చయమం చని వాఁయుచున్న య
వాక్కులు వ్యర్థముకొ సలుపువారల మిమ్ముల నెన్నశక్యమే.

సీ. “భువి మహాకవులతోఁ బోకిన ననుభవించక తప్పనా ! యంచుఁ బల్కువారు
“తిరుపతి వేంకటేశ్వరులనఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరులం” చు వినుచువారు
ఆత్మకూరాది రాజాస్థానగత కథాభాగంబులను జ్ఞప్తిఁ బట్టువారు
ఎదికింప మునుపు వాయినఁగట్టినట్టి పెద్దలచరిత్రలు మదిఁదలఁచువారు

తే. గీ. నిన్నగాక నె మొన్న నిందించినట్టి
రామకృష్ణులు దృష్టాంతరంబటంచు
సారెదలపోయఁ జేసె గుంటూరిసీమ
విబుధమండలమందు వ్యాపించువేశ.

మ. ఎలమిక్ గొప్పపుజల్లినీమయును మీ రీవాయు గుంటూరు సీ
మలఁ జేఁ బట్టి నిజంబుఁడెల్పుకొని నమ్మకొ నచ్చు నత్యంబు ని
శ్చలచిత్తంబున నంచుఁ బూనితిమి యోసాహిత్యయుక్తులొ, నియో
గులునుకొ నై దికులన్న నొక్కటియె మాకుకొ బెక్కు లింకేటికికొ.

సోదరకవులు { దూపాటి తిరుమల శేషచార్యులు.
వేంకటరమణాచార్యులు 5-5-13.

... గీరత, గుంటూరు సీమలయొక్క భాగము లచ్చుముగిసినతోడనే నాకు
బంపుట కొరకు నావేరును రిజిష్టరుజేసికొని...కృతజ్ఞతా బద్ధుని గావించవేడు
చున్నాను...నిన్నటిదినమున కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయకవిగారి గ్రామ
మరుడేరగా గుంటూరుసీమపలన వారినుస్వభావము నెరిగినవాడ నగుటచే, అయ్యా!
గుంటూరు సీమందెలికించితిరా? తమజల్లినీమ యేమైనద? ని యడుగ, నేమేమో
ప్రగల్భములంబడికి జల్లినీమ నెలదినములలో వచ్చుననిరి...గుంటూరు సీమయొక్క
పూర్వరంగమును తనివీదీగంచితి. కొప్పరపువారి యసత్యవృకటనలును తమ
సత్య నిర్ధారణలును మధురసుధాధారలొలుకు తమ. కవితానైపుణ్యమును నాకే
గాక సర్వాంగప్రళకమందానందము నొనరింపక మానవని ఘంటాపథముగఁ
జెప్పక తప్పదు.

మాకరాజు సారాయణరాజు. గుంటూరు 17-4-13.

గవర్న మెంటు ట్రయినింగుస్కూలు.

... గుంటూరునీమ చదివితినీ. అఖండమగు మీకవితయందలి కథావిషయ గమనము అత్యద్భుతముగ నున్నది. ఈకథా సంవిధానపరిపూర్ణ ఆంధ్రవాఙ్మయమునందు ఒకరిద్దఱు సనాతన కవులయందు తిక్కన, పినవీరభద్రుడు తిక్కలాఁతి యెడలఁ గనుపట్టదు..."

గుక్రామాక్షక తిరువల్క్యేణి 2-7-13.

రాయపోల సుబ్బారావు.

...గుంటూరునీమ పూర్వరంగమను గ్రంథమును ... నందుకొంటిమి... పదరు గ్రంథము మానంశయములను బోగొట్టి నిజమైన విషయములను దెలియఁబఱచినందులకు మేమెంతయూఁ గృతజ్ఞులము. "నిజమునిలకడమొనఁదెలియు" నను లోకోక్తి కల్లగాడుకదా! వేయేల! సర్వవిధముల యీగ్రంథము సప్రమాణముగాను, బతుపాతరహితముగను, చరిత్రాత్మకముగను, వ్రాయఁబడినదనుటకు సందేహములేదు. దీనింగాంచియైనను గలహాశములు మానముద్రును వహింతురుగాత. Secunderabad Daccan. ఏ. యక. రామకృష్ణులు. 30th March 1913.

ఉ. చూచితినండి'నీమ' పరిశుద్ధపంచోనిచయాభిరామ వి
ద్యాచతురప్రమోదధనధామ, యథార్థకథానకోక్తి'ము
ద్రావిణకామ, గామ్యకవితంత్రబహిష్కృతిదేవభామ, యం
బాచరణాంబుజాతరసబంధర! శీఘ్రతి వేంకటేశ్వరా!

శా. పొచ్చిపశ్చిమదిక్స్థితాంధ్రకుకవిప్రాణానిలాహింఘ్రమై
వాచావోపవిమక్త రిక్తజనతాప క్రౌఠటాసారమై
భూచకోపకృతిప్రమానలతికాస్ఫూర్ణద్వసంతస్తువై
తోఁచెన్ జుండి చరిత్రయుగ్మము కపిందుశ్రేణి చూడామణి!

క. గీరతమా! యత్యద్భుత, నీరలపసఁదేల్చె 'నీమ' తేల్చె నహోత
శీరాజులపస; నార్యులు, చారుప్రజ్ఞులు భవత్ప్రకాంతికి మెచ్చన్.
భామత్రయశాలి. 22-4-13 గుంటూరు అగ్రహారం

D Ramaswami Sastri

ఉ. దైవముఖమ్మఁజూచి సమతక్ వహియించి చరిత్రయుగ్మమున్
భావవిదుల్ పెబాసనఁగ వ్రాసితి రొననుశైలిఁ దాము, మీ

చేప యథార్థ గౌరవ విశిష్టము శిష్టజనైకవేద్య మో
దేవ ! భవత్స్మితాప మతిదృవ్యదరిప్రతిబంధకం బహో!

గీ. సకలలోకమూలకు సత్యసత్త్వమిట్టి
దనుమఁ దేల్పంగఁదాము వాసినచరిత్ర
'సీమ' నా కొండుప్రతి పీ. పి చేరఁజేయ
వెంకటకవీంద్ర మొక్కెదవేవిధముల.

మాగంటి వీరరాఘవశాస్త్రి. 24-8-13

...గుంటూరుసీమ యను వివాదాంశగ్రంథమును నామాలాగ్రముగా జది
వితిని. సోదరకవులకును మీకును గలిగిన వివాదసందర్భములో మీ తప్పేమిలేనట్లు
యాగ్రంథమువల్ల యథార్థము బయల్పడినది...ఈ త్తరంగము గూడ ... బంప
గలందులకు పార్థింపుచున్నాను. ఖరీదు ఎంతయిననుసరే ముందు పంపుమని సెల
విచ్చిన బంపెదను.

చించినాడ వేంకటరత్న శా

బెజవాడ 22-4-13

గీ. సిరులఁజెన్నొందు గుంటూరుసీమ ప్రథమ
రంగమునుగాంచి తుష్టాంతరంగుడైతి
సెలయ నుత్తరంగము వేమవరళ
తావధానము పీ. పి. గాదయనుబంప,
గోరి పందములుసేతు కొక్కెమిఱు.

చివుకుల పిచ్చయ్యశాస్త్రి.

స్కూల్ నూపర్ వైజరు, పాదిలె, నెల్లూరుజిల్లా, మకాం తర్లుపాడు 21-7-13

చ. కనుఁగొనలేక మీప్రతిభఁ గల్లరు లల్లిన ప్రల్లవంబులకొ
గని విని యుబ్బు పండితుఁ డొకండు శతంబున కైన నున్నె ? యుం
డిన నెలదిక్కటాహముల నిండి పయిక్ బయిఁ బొంగి నింగిఁ బా
డిన భవదీయకీర్తిలహరిన్ నిలుపంగ నెవర లోపెడికొ.

చ. ఆనదలు కూళ లేరొకొ యహంయువులై తమనోటి యూనుపా
ప నుడువురిత్త పల్కులను పంచనకల్లునె? “యూరకుక్కకూ
సినయెడ జంగమయ్య కిలఁ జేటగునే?” బుధులేరు విన్న నీ!
యనుచుఁ జకారగుళ్ళొనగరా నగరా మొగమెత్త నిత్తురా.

ఉ. “అక్కనమాదనల్ చెలగునందల మెక్క సరప్ప సాటికిఁ
నిక్కుచుఁజెవ్వ కట్టవయి నిస్త్రొవతఁ వెస నిల్చుమాడ్కిఁ” దా
రొక్కటరెంటఁ బామరులయొద్ద రహాశుహ నానధానముఁ
జక్కనొనర్చిరన్నఁ దమసాటికి వత్తుర? తక్కుగై నరుల్.

చ. అనవసరంపుఁ జివ్వకు నహంయువులై విఫలోరుకాఖ దార్
పెనఁగొని మున్నడించు పెనుపేరుల నీటఁగలంచినట్టి రీ
విషయవివేకశాలు లిఁకఁబెగ్గెల రహస్థులంబులఁ
గొనఁగుటమాని యిష్టయిన ‘గుంటురిసీమకు’ మొక్కఁగాదగున్

క. సారతరహృద్య పద్యను, ధారననివ్యండి గీరతముబలె నరయఁ
మీ రచిత, సీమ, సరసంబై రాజిలె నఖిలనూరు లొననిమెచ్చఁ.

రామడుగు సీతారామశాస్త్రీ. 14-1-14

...“గుంటురిసీమ” చేరినది ... మిక్కిలి శ్రమకొర్చి ఆయాపత్రికల
యందలి విషయములను ముందెన్నడో గ్రంథము వ్రాయవలయునని నేకరించి
గ్రంథము తయారుచేసినందువల్ల తమకు ‘చాణక్య’ లనుబిరుదు సార్థకమైన
దానినిగా దలంచుచున్నాను. తామునిజములని వ్రాయించిన విషయములెల్లను
నేను పత్రికలయందు చూచినవగుటచే యిందుమీరెంత మాత్రము అన్యతము
వ్రాసితిరని నేతలంచును.

వేమూరి సుబ్బరామశాస్త్రీ. ఆళ్లమాడి 6-6-13

గీ. అంతియేకాక నారాయణశాస్త్ర మొకఁడు,
బయలు వెడలి గుంటురిసీమ పటిమనెల్లఁ
జించిచెండాడి వెనుఁజూపఁ జేయునట ! యి
కేమిపురికెక్కు గుంటూరి సీమపగ్గె.

గీ. కాన నారాయణశాస్త్రమ్ము గ్రమ్మియాటు
మాడునేయక మున్నె సమ్మాదమలర
నారయఁ గోరినాడఁ గుంటూరిసీమ
లోని యుత్తరరంగమ్ము లోకవిమత.

తెలికెపల్లి రామచంద్రయ్య. 25-2-14

శ్లో॥ ...పూర్వరంగ మమలం దృష్ట్యాఽఖిలం మానవ
స్సాన్వితే మోదముపైతి సంత్యజతికాఖాపక్ష సాతాదికం.

శ్రీ॥ కోత్యాయన్త్రై సమస్తం ప్రకథిత మను జాతైశ్చ దేశ ప్రగల్భా
సూర్యశాఖాభిమాన ప్రకథిత పశగాశక్త దౌర్జన్యజన్యం...”

శ్రీ॥ ... శాఖాం విజానాతి హి నీతి బాహ్యకః॥

శ్రీ॥ రాజ్ఞాంగృహేషు ధనశూన్యగృహేషు కుర్వంత్యుద్వాహకాంశ్చ విభవై
ర్నసమాన్యురేవ తద్వత్కవిత్వరచనా సుచసంతిబహ్వః పాండిత్యవైభవ
విదంతువిచారణీయం॥ భమిడిపాటి అయ్యప్పశాస్త్రి. 4-4-1913

మండవల్లి, లింగాలపోట్ల, కృష్ణజిల్లా.

మ. హరనారీచరణాబ్జచింతనమరందానక్తహృద్భృంగ ! యు
త్తరరంగం తెలుడబ్బునో? యనుచు నత్యాసక్తుడై వేంకటే
శ్వరదైవజ్ఞుడు దానినే మదిసదా భావింపుచున్నాడు కా
నరయంబొప్పంగఁ బంప వేడెదఁ గవీ ద్వా! ముద్రణంబైనచోక.

ములుకుట్ల కోటీశ్వరః. 9-7-13 యింకొల్లుగ్రామం

...“గుంటూరుసీమ” యనుగ్రంథములు ఆరుకాపీలు V. P. ద్వారా
తగునంతతొందరలో నా అడ్డనుకు బంపఁ బ్రార్థించెదను. ఉభయ భాషా
కవిత్వ మహాకవులగు తాముప్రకృత చర్చనంతయు కలికాలముపై ద్రోసివేసి...
చంతలో ... మాహాత్మ్యము... అధికమగుననియు, పెద్ద లనుకొనుటను పని
మిశ్రదపటచు కొంటిని

మన్యం సీతారామయ్య. 2-4-13

టీచర్. టవును హైస్కూల్ గుంటూరు.

...గుంటూరుసీమను చూచినాను అందు నిజానిజములు తప్పక తేలుచు
వ్చవి, యిట్టి సత్యమును దెలుపు యీ పాత్రము దేశమంతటను వ్యాపింపచేయు
తుమ భగవంతుని సదా ప్రార్థింపుచున్నాను.

బొడ్డుపల్లి శేషయ్య బోర్డుస్కూలు, మాస్టరు. మండపాడు 27-8-13

స్థానీపులకన్యాయమునఁ జూపితిమే, కాని మాంధ్యమున్న స్థామగ్నిలో
వెన్నవసంతుగాని కైకొనలేదు, సరికదా వారి సామము, గూడ నుదాహరింప
లేదు, పాడుకర్మము ప్రతివిషయమునకును గ్రంథవిస్తరభీతియే మమ్ము నెను
చియించుచున్నది. వీతికలో నక్కడక్కడ నుదాహరిం న ప్రతివిషయమును
వేదోయుకటితక్క నిట్లే లపలేశముగాఁ గైకొనినదియే కాని దేదియును బూ

తిక్కా కైకొనలేదు. ఈలోటు రాబోవు 'సమస్కాం' గ్రంథపీఠిక తీర్పుగాక యని యింతలో విరమించుచు నీక నిందలి తప్పులంగూర్చి కొందొక చర్చించుచున్నారము. ఎచ్చటనేని యతిప్రాసములు, వ్యత్యస్తము లగుటంగూర్చి పూర్ణిజ్ఞులు గణించరు. అది భౌగోళిమూలకము, అనివాద్యము, దానింగూర్చి యితరులకు గోచరించినంత గ్రంథకర్తకు గోచరింపదు. ఆవిషయము కనిపెట్టుటకు బాండిత్యముతో నవసరములేదు. యతిస్వరూప, పాస్వరూపములను దెలిసికొనుటకు సరిగా 5 నిమేషములకన్న నెక్కుడుకాలము పట్టదు అట్టి స్వల్ప విషయమును గూర్చికూడ దినంతులు గొట్టువారు నేడు బయలుదేలుటచే నీకాలముయొక్క దుస్థితికిఁ జాల విచారపడవలసియున్నది. పరీక్షితము, హితకారిణీ మనోరంజనులు నూకుఁ దిప్పలు చూపవలయుననియెంచి ప్రైతి తప్పులనే యచ్చేషించి యవాకుచవాకులను వదలుచున్నవి. పరీక్షమముద్రణమునందలి స్థానిత్యములు నిటీవల పరిచితిమిను మాటకూడఁ బాటింపక యీపత్రక లూరక మోగ మొదలిడుట మఱియును విచారణీయము. స్వాత్మదౌర్బల్యచకటనమునకై తమంతఃకామే పలువిధముల సాత్వ్యము నిచ్చుచున్న యాపత్రికలు చూపు తప్పులెట్టివో తెలుపుటకుఁ బ్రకృతగ్రంథమునుండి కొన్ని యుదాహరించుచున్నారము.

“వి। ద్యామహేందుగిలు పశ్యశబ్దముపైని సారెకుఁ గొంపలు

ఇందు విశ్రామము పొరఁబడినది దీనింబట్టి యజ్ఞతన సమర్థింపవలెనుచోతి॥ నెం॥ కవులకు, యతియననేమో తెలియదు కాని, అక్షరజ్ఞానము లేదనికాని మొఱుంగవలసియుండును. ఈమాట విశ్వసింపఁజేయుట కడుగవచ్చును. ఇట్టి ప్రయత్నమునకుఁ బాటుపడువారి నేమనవలయును? మఱియూ,

డం। బలరు నియోగి నెదితులు నందుచునుందురు.

(పూర్వరంగము 4 వ పుట 16 పంక్తిమా)

ఇందుఁ బ్రాసము పొరఁబడినది, పైపద్యము రేఫప్రాసకము కావున, అలరు, ఒరయ, అందు, ఒందు, గా మార్చికొన్న సరిపోవచ్చును. యతివిషయమున ‘పశ్యశబ్దము తప్పుగాదనికొందఱు’ అని నవరించుకొవలెను. ఇట్టి భ్రాంతి శ్రయముక్తములగు స్వల్పలోపము లెందఱచేతనో యెన్నిసారులో సంస్కరింపఁబడుచువచ్చినను భారతాదులయందుగూడ నిప్పటికిని గ్యాచిత్కముగాఁ గానఁపచ్చుచున్నవన నస్మదాదుల లెక్కయేమి! భ్రాంతినశించినగాని యీలోపములు

చేరింపవు. అది ప్రపంచముతో పాటుండదగినది, బ్రహ్మాండముగూడ దానికే
 సామము. ఇది విషయాంతరము. ఇంకను వ్రాయవలసినవి చాలనంశములుగలవు.
 వ్రాసినవానివలనఁ దక్కినవి యూహించుకొందురుగాక, పూర్వరంగోత్తరరంగ
 ములలో నూత్రప్రాయముగా నాయావివాదకు సంబంధించిన యావదాద
 యముద్వేదబడినది. అది ఆసనచర్చయు, అంతయు వేమచరాపధాన ప్రయుక్తమగు
 శాస్త్రమునమును నని యెఱుఁగనది, ఆసమ్యానసమయమునందలి పద్యములుమాత్ర
 ముదాహరించి విరమించుచున్నారము.

చ తిరుపతివేంకటేశ్వరసుధీకరయుగ్మ మలంకృతంబు చే
 సిరికద ! కంకణంబులఁ బ్రసిద్ధులు నల్వరు చెన్నయాదు ల
 బ్బరమును సంతసంబు నెడఁ బొంసిరివోపఁగఁ జూచుచున్నయం
 దఱనయనంబులం దవి కనంబడుచున్న సదేమి చిత్రమో.

తీ॥ ౩॥

చ. గోడకు వెల్ల వేయు టది గోడహితమ్మును గోరి కాదు మో
 మోడి భవత్కుతూహలము నోమఁగ సింగపుమేర్పిబంగరం
 బోఁడిమికంకణమ్ము లివి పూనుచునుంటిమి యిందు కర్పణ
 వాఁడెవఁ యెఱుంగఁగల ప్రాజ్ఞులు మృగ్యులునెడఁ చూపఁగన్.

వెం॥ ౪॥

శ్రీమత్పర దేవతాయై నమః.

గుంటూరి సీమ - ఉత్తర రంగము

శ్లో. ఉన్నతం పద మవాప్య యో లఘు, రీలయైవ న పతే దితి ధృవం
తైలశేఖరగతో దృషత్కృణ, శ్చాయమాదుతధుతః పత త్యధః.

(రసగంగాధరము)

శ్లో. యద్యపి నదతి సరోవం, మృగపతి పురతోఽపి మత్తగోమాయః
తదపి నకుప్యతి సింహో, విసదృశ పురుషేషు కః కోపః.

(అలంకారశేఖరము)

శ్లో. సంత స్సచ్చరితోదయవ్యసనినః ప్రాదుర్భవద్యంత్రణా
స్సర్వత్రైవ జనాపవాదచకితా జీవంతి కృధ్ధిం సదా
అవ్యుత్పన్నమతిః కృతేన నసతా నైవాసతా వ్యాకులః
కృత్యాకృత్యవివేకహాస్యహృదయో ధన్యో జనః పార్వకృతః.

(కువలయానందము)

(నదుపదేశము)

చ. వలదు నియోగివై దికవిభాగము, కొంపలు ముస్త దాన, ప
ర్తిలుడు యథానుపూర్విగ, విధేయులు విద్యకుఁ గండు; కాఖమక
బల మిడ నెంచి స్కంధమును బాయఁగఁ ద్రోచు టజేటితెల్వి ! పూ
ర్వుల హృదయం బెఱుంగుఁ డని బోధ యొనర్చు గదమ్మ, కాంకరీ !

చ. వలదు నియోగివై దికవిభాగము, వల్వ దసత్య గోష్ఠి, ము
గ్ధులను విదగ్ధులకొ సరిగఁ దూఁచెడి తక్కెడకై ప్రియత్నమా
వల, దపలాపములో గిలుక వల్వదు వల్వ దటించు నంబ ! శే
వలదురితంబుగా నడుచు వ్రాతల కాళ్ళ కురికొ ఘటింపున్మా !

చ. వలవని కోర్కులం బడినవా రెవరుకొ బుద నెగ్గ లేదకొ య్మా.
కలియెడఁ గూడ నత్యమునె కాంతురు గాని యనత్యమున్నదె

గుంటూరి సీమ

దలకుఁ బ్రసత్తి లేదు, ఋజుధర్మము పట్టి చరింపుఁ డంచు మూర్ఖుల నునికొల్పు పెద్దలకుఁ గొండొక బోధ యొనర్చు మంబరో !

గ్రంథసృష్టి.

ఉ. సత్య, మసత్య మంచు మనుజన్ముల మంచికిఁ జెడ్డకున్ సదా
దౌత్యము సేయుచుండెడి పదార్థములందొకదాని కింకొకం
డత్యయమున్ ఘటించెడి యథార్థపదార్థము నిల్చి యోగ్యులున్,
వ్రాత్యులు వేటొకండు నిలువన్ బ్రయతించుచునుండు శాంకరీ !

చ. నిలిపిన నిల్వజాలని దనిత్య మసత్యము, నిల్చుకున్న ను
న్నిలిచి యెసంగజాలినది నిత్యము సత్యము, సత్యరహితభా
కలన కదే నిమిత్త మది గావలెఁ గావున దానికై మహా
త్ములవచనంబు లూత గొని పుస్తక మియ్యది సేతు మంచికా !

ఉ. నోటుకుఁ గాలదోష మది నోటియెడన్ గొఱ గాదు, కాన నె
ప్పాటకొ యుక్తి సేయుడు నపర్జిత గల్గదు, తప్పతోవలం
దాఁటెడివారి రజ్జులు వృథా, ఋణమిచ్చి యపర్ణుడున్ దివ్య
తోటి నెదిర్చి పేర్చి కవికుంజరుడున్ వెలుంగొందు నంచికా !

మ. మనవాఁ డెవ్వఁడు ? సత్యమం బలుకు సంపత్కామి, యన్యం డెవం ?
డన్యతం బాడెడి దేబె, యీనియతికిన్ న్యాయైకదృష్టుల్ శ్రుతుల్
దనియన్ మ్రొగెద; రన్యలో, మొఱకులై “తాఁబట్టుకుండేటికిన్
జనుఁ బాదత్రయమే” యటన్న సుడికిన్ దాసానుదాసాగ్రణుల్.

మ. ధనమున్ జూడరు, వేషభాషలకు బందల్ వోలె లో జంక, రె
ప్పని కేగారవ మంతెకాని యధికత్వం బొప్పఁగాఁ బోరు, స
జ్జనులకే దక్కఁ దదన్యులకే మనమునకే జర్పింపఁగాఁబోరు, ధీ
ఖను లంచున్ జననీ ! ఋతం బడఁచు ప్రాజ్ఞ శ్రేణికిన్ దెల్పుమీ !

పూర్వవిద్యనాగరికత.

కా. “మివిద్దెల్ ధన మిచ్చి కొన్నయవి, మీమీ పోకలెల్లకే ధనా
కావిధంబులు, పూర్వనాగరికవిద్యాభ్యాసముల్ వేఱు, త
ద్భావస్ఫూర్తులు వేఱు, వారు మనకై దైన్యంబు గైకొరు మీ
తోవలె వారికి సైప రాని” పని యెట్టిధింపుమీ శాంకరీ !

ఉ త్త ర ర ం గ ము

శా. పూర్వాచారుల విద్వేషేర్చు గుణలుబ్ధుల్ వారి మర్యాదల్
సర్వోత్కృష్టముగాఁ దలంతు రిపు డాచారమ్ము లేమున్న వీ.
దుర్వారుల్ గనఁబోరు, దూర్వ లెనయా దుర్వాసుతో నందు రో
శర్వాణి! యిటువంటి యోగులను లక్ష్య మ్మొలసేయక వలెకొ.

టాటోటురటకుఁడు

ఉ. కొట్ట నుపాసహం బదియుఁ గొండొక కొంతు వహించు, నెవ్వనిం
దిట్టఁగ దానిఁ గుట్టు నల దీనుని నాల్కయు వెన్నఁదీయు, నా
పుట్టుగు బమ్మచారి యెటుబొంకిన నేమగు? నట్టిచీపురుం
గట్టలు గిల్గు వ్రాఁతలకు గౌరవ మెక్కడి దమ్మ! శాంకరీ!

మ. ఘటచేటికరనీచకాచకలనాక్రాంతంబు కర్ణద్వయం
బఁట! నానాన్యతపాతకాంచితవృథాహంకారపంకాంకితం
బఁట! చేతం; బటువంటివాఁ డొకఁడు పే రాసించి టాటోటులకొ
రటియింపక గటువెనుగా కవియు ధీరవాక్రముల్ చూతులే.

ఉ॥ “అవులు దూడలుం గలుగ నార్పులు గుంజల కేల?” తా నెవం?
డీవిషయంబు నేమెఱుంగు? నింతకుఁ ద న్నెవఁ డీసడింపకే
పో విడుచుక? జరిత్రమన బొంతులు బూతులుఁగొడ నానొకొ!
కావల మేడ! సత్యపుఁ బ్రకార మదేడ! పచింపు మంచికా!

ఉ. ఇట్టి పృథా పృజల్పకుల హీనపు వ్రాఁతలు కీర్తికామినిం
గట్టుదు నాపె “కాళ్ల మరి గల్గె” నటం చొకమూల నాఁగుచోఁ
బట్టపగంటఁ జుక్కలప్రభావము వెల్లకపోదు “తా డొగిక్లే”
రోష్ట్రయుఁ గాకపో, దొకనరుం డలతానును గాకపోఁ డిఁకకొ.

ఉ. వానిది నోరు గాద, యల వానిది నాల్కయుఁగాద, తోఁచిన
శ్లేషరుఁడే నసత్యములనే నెగడించునొ యట్టివాఁడు శ్రీ
జాని స్వనామమానినను జండనమానిన రాసభంబె, దూ
రానఁ బసత్యజింతు రల వ్రాయసకాని మడుల్ బుధాగ్రణల్.

ఉ. ఉన్నది యున్నయట్టులుగ నోపిక మీఱ లిఖింతు మంబరో!
కన్నపువొంగ వ్రాఁతల ప్రకారము నోటికి వచ్చినట్లుగాఁ
బన్నము, బన్న ముగిలికువ్రాయునకాండ్ర శిరాన నుంచి వి
ద్యన్నతమైన మార్గమునఁ బంపెడి భారము నీది యాదెసక.

(తిరిగివస్తున్నాము)

ఉ. అతనిని యోగి యందు రెవఁ డల్ల వనిష్ఠుగవీసరివంతిక్తై
మీతచెడి వారి యాడి మతిమత్తుముఁడై తప మాచరించి బ్ర
హ్మత యొకకొంత గాంచె నల యాతఁడె గాధిజాఁ; డాతఁ డిచ్చె స్వ
ర్గతి నొక రాజనాతికి, నురపృథుఁ డొప్పమి కాగ్రహించుచున్.

ఉ. గడ్డము మీసముల్ పెరిగి గాధిజాఁ జేయపు వేనిసేని యా
చెడ్డ మునీశ్వరుం డొకని శ్రీపతియన్నను జేర్చు బోయి తా
బడ్డ పరిశ్రమంబు భగవంతుఁ డెఱుంగుఁ, గృతార్థుఁ డయ్యెనే?
అడ్డఁడె యింద్రుఁ! డాపముకథాంశ మెఱుంగనివారు లేరుగా.

(పొండ్రకవాసుదేవీయము)

ఉ. ఉండుగ్రి జగమ్మునందు మును పుండినయట్టులే యుండువారు పె
క్కుండుగ్రి, వృథాభిమానమునఁ గర్జమెఱుంగక కొందఁ టెట్లూ చే
కొం ద్రవమానమున్ దమకుఁ గూడని బల్ బిరుదుల్ భరించి; యీ
*పొండ్రక వాసుదేవుల నెవండు గణించు వచింపు మంబరో!

(గౌతమీనది — నెలయేఱు)

ఉ. కొండలు వీల బండ లొగిఁ గొట్టుక పోవుచుఁ డేల గౌతమీ
చండతరపివాహ మది కాశ్వతమై భువిఁ బర్వ నెన్నియో
కొండలనుండి వచ్చి యడఁగున్ నెలయే ల్లట నూరుఁ బేరు లే
కుండఁగ “దివ్యటీసరస నుండెడి దీపములొ” యనం బొరిన్.

ఉ. అంతన పుట్టు నంతటనె యాఱుఁ గడున్ రయ మొప్పు బాఱు నొ
క్కింత వెడల్పుఁ బొద్దు గల యే ఊదియే నెలయేఱు, దాని బై
నెంత? మహాపృషాహముగ నెల్లపుడున్ బ్రసహించుచున్ బవి
త్రాంతరమై తనరృడి మహానది గౌతమీయుండు, కాంకరీ!

(చ్యవనమహామని)

ఉ. కొండలు బండలుం గలిసి గొప్పగ నెంచి స్వపక్షపాత మా
ఖండలుచేతి కత్తి కిడఁగా గరుడుం డిడెఁ బక్షపాతియై
యుండియు నీకమాత్రగ్; మదియున్ బృహం డిడఁ; డాత్మశక్తి యి
ట్లుండు నటంచుఁ డెల్పుటకు నోజగదంబ! తృణీకరించుచున్.

శ. తనబలము నెదిరిబలమును, గనవికతన వజ్రమట్టి ఘనహేలియై కీ
ర్తిని గోలుపోయె గొడవ, శ్రీనిమోహనటు లాచరింప నవి యేమగునో!

(కాళింగులు)

ఉ. అంగమునిండ భూతి నిడి, యల్పపువస్త్రము గట్టి, చెంబు కే
లం గొని శుద్ధసద్విజృంభణలగు నటించుచు నెందు బోవు కా
ళింగులపోల్కి నే డకట! లేకు లనేకు లాకింత నేరు పెం
దుం గనకే వధానిబిరుదుం దలదాల్తు రదేమి పాపమో!

ఉ. వేసము పొట్టకొన మెటు నేసిన వేతురుగాక. యీరసా
భానులు నిక్కపుం ద్విజృంభ బట్టుక “మీరును విపులై? మిముకొ
భూసురు లంట తప్ప మము బోరునఁ గెల్పినఁగాని మీకు మీ
భూసుర నామ మొప్పు” దని మోగెను రేమిటి కంబ! శాంకనీ!

(లూత)

ఉ. అంబరమందు *సాలెపురు వాదరు వింతయు లేక వ్రేలుచం
దం బొకయట్ట తోచు నది తథ్యమో? కా, దటమున్నె యల్లియుం
చుం బహుతంతుజాల మది చూరున నంటుక యుండు, దాని దా
రంబు మొగంపుదారపు బరంపరతో గలుపుకొ దిగంబడుకొ.

ఉ. నేయును గాత లూత యది నేర్చిననేతగఁ బొట్టకొనమా
నాయము; బట్టకొనము జనంబు కువిండుని గోరుఁగాని యా
మాయపుబుద్ధు నేతకయి మానస ముంచునె? యుంచుబో, యెటో
కాయమునందుఁ గప్పికొనఁగా నది వచ్చునో! మట్ట విచ్చునో!

*21 వ సెప్టెంబరు 1912 సం॥ కృష్ణానామకముండి

ఈగపులి

శ్రీ. కీటకములందు మిక్కిలి కీర్తిగంటి నీగపులి యందు రందలు నెలమి
వన్ను! గాదె యంచును మది పృథా గర్వపడకు! నరసు లది విన్న నగుదురు
సాలెపురుగ! కపటమున నేదో యొక పన్ను గడవబన్ని! యీగలను మోస
పుచ్చుట నీగపులివి! కాని యెదురుగ నిలబడి కలనఁ గెలిచి! పేరుపొందిన
దేదిరూపింప లూత! ఎట్టులో యొకరీతి నీ కీర్తిరుదము! కలిగె నామాట లటులుంచు
శలిగినంత! మాత్రమున నూర్జనాభ మామదిని మివులు, తలనుదాటిన గర్వంబు

గుంటూరి సీమ

ఉ. అల్లిన దానినే మరల నల్లను, గొత్తవిధాన నల్లగాఁ
జెల్లదు సాలెపురుషునకుఁ జేతయుఁ గా దది యెన్నిసారులే
నల్లిన యల్లికే మరల నల్లడి; దానికే సంతసంతమా?
యల్లిక యెందుకేని గొజయైనది గాదుగదా మహేశ్వరీ!

(నీరసాశుఘోషానిరసనము)

చ. ఎఱిగియు గామ్యపుం గయిత కేమును బాల్పడఁబోదుమేమో! కొ
ప్పర మొకవేళఁ బోరికి సభాస్థలికిఁ జనుదెంచెనేని; కాం
కరి! యది కామ కూడ దని కంకకుమమ్మ! పగ్గనక్తి దీరు ను
త్తరపు ష్టణంబునక మరల దానిఁ ద్యజించెద మాజ్ఞ యిమ్మొగిం.

చ. ఎలమిఁ దురుష్కునిం దగిలి యేగిన నాతికిఁ బ్రీతిఁ గొల్ప మొ
క్కలుఁడు దురుష్కుతాప్తికయి కట్టిఁడివార్గముఁ బట్టు భంగి వెం
గలులకుఁ బ్రీతిగొల్పఁ గల కాకపితం బురుడింప నెంచి క
శ్రమమగు గ్రామ్యధాటి కొడిసాచెడి తప్పను నైపు మమ్మరొ!

ఉ. తప్పలఁ దోఁపనీకు, మెడఁదం గల శాస్త్రము గప్పిపుచ్చు, మే
చొప్పుననో దదాబిడిగఁ జొప్పశలాకలఁ బోలు పద్దెయిల్
గుప్పఁగఁ జేయు, మెయ్యెడలఁ గొంతు ఘటంపకు, మెట్లో నూలులన్
జెప్పినచే మహాపదవి నేయుము, మాయము గామ్యవక్త్రముల్.

ఉ. కట్టముగా నెటో భవదఖండకృపామహిమమ్మ కల్మి నీ
ముష్టి కవిత్వమధ్యమన ముద్దులు మాటలుగట్టఁజాలు ని
ర్లుప్తపుఁ బద్యమున్న నది తొల్లిరచించిన దండు, వారి సం
తుష్టికి నటు కాదనుచుఁ దోఁపఁగఁ జేయట యెట్లు కాంకరీ!

దాల్పఁదగునె! నీపరాకృమమునకును నీయశముకు! నీదుబిరుదంబునకు లోన
నీవు మెచ్చ! పలయు నీజాతివార్ మెచ్చ పలయుఁగాక! యింక నెవ్వర
మెత్తురో యిఁగలపులి! యెన్నియో గొప్పకీటములున్నవి సుమి! వాని కేమియు
గర్వంబు గానఁబడదు! నెదక రహిత యల్లి కల్లుదువో లేదో! మేలు నీడు
గర్వము పట్టఁజాలకుండే! జాలునింతటి నుంచైన సాలెపురుగు! బుద్ధి తెచ్చు
కొని నయాన బుజములెగర! వైచి కొనుటచాలించి గర్వంబు విడిచి! భద్రముగ
నాండు మిదియు నీబ్రతుకు దెరుపు.

పిచ్చర

సోదరకవులు

ఉ. గిరగిరఁ ద్రిప్ప మ్రోగెడిఁ బక్షిరుకరమ్మన నొక్కయంత్రో, మా
‘కిరకిర’ బాలురకొ దనుపఁ గీల్కొనుభంగియొ మాన్యమైనచోఁ
బరపరలాడుచుకొ గవితఁ బాడె దడాబిడిగా నటంచుఁ బా
మరులు సుతించుపూనికయు మాన్యతఁ గాంచుఁగదే మహేశ్వరీ !

మ. స్వరవర్జ్యత్వమెఱుంగకే పొరిఁబారికొ సంగీతముల్ వాడి యె
వ్వరు మెప్పించురు ! గాయకోత్తములు ‘పహ్వో’ నాఁగ; నట్లే పర
స్వరసందర్భము శ్రోత్రపేయతయు సాశబ్ద్యంబు లే కట్టులో
విరచింపకొ గవితల్ శ్రోతోయుగళికొ విందుల్ ప్రసాదించునే!

చ. “పదనిస, సానిదానిపస, పన్నసరీసరి, గామగారిసా,
సదగద, నీరిసారి, దరిసా, గరిసా, నిరిసా, రిసా, రిసా,
గదగద, పాదపాద, సదగా, పదగా, నిదగా, దగా, దగా,”
యిది యొక గానమేని యొదియేనిఁ గవిత్య మగుకొ మహేశ్వరీ !

ఉ. “చేసిన దోసముల్ బయలునేయఁగ నెంతువె ! దుష్కువిత్వవి
న్యాసము బైటఁబెట్టుటకునై గమకించెదవేల” యంచు దే
వాసురయధ్యముల్ గెలిచినట్టేడు పండితరాజుచేత నీ
వీనడిలంగఁజేసి మము నెందుకు దూర్చెద విందు శాంకరీ !

ఉ. ఎంచి పురాదులైన పదునెన్నిది వర్ణములంగుఱించి ప
ర్ణించి కథానుగుణ్యముగ నించి రచించియె యంచి రంచుఁ బ్ర
శ్నించినచో సదుత్తరము చెప్పటకుకొ దగవైనయుక్తి దోఁ
పించి యనంతరమ్ము నడిపించుమి యాకృతి కో మహేశ్వరీ !

చ. కవివరులెల్ల మేలనఁగ గ్రంథములకొ రచియించి కప్రపుం
జవుల బగమ్ము ముంచెడి ప్రశంస ఘటించియు నేఁడు కొప్రపుం
గవులకతమ్మునకొ రసము గన్నడకుంచెడి దిక్కుమాలు కా
కవితకు మమ్ముఁ బాలుపడఁగా నొనరించెద మాలదైవమా !

చ. గడియకు మాఁడుపందలంట ! గంటకు డెబ్బదిపందలంట ! త
ప్పుడుకవనమ్ము చెప్పటకుఁ బూనినవారిని బట్టఁజేసి యె
ప్పుడు సరసాశుసత్కవనముకొ బచరించు మదీయనక్త్రముకొ
“బడబడ” మ్రోగఁగు “తాషమరపా” నొనరించెదనమ్ము ? యీశ్వరీ !

ఉ. పృథ్విశేషములో చెడి వివేకము పాకముదప్పి సద్గుణా
యత్తతఁ దక్కి శయ్య యొకఁ డంతగ బొంతగ సంగ్రహించి యే
పొత్తును రోయకే పలుకు పొకడ నేరిపి మారుకైత ను
న్మత్తతమైఁ జరించు కసుమాలగఁ జేసెదె మాలదైవమా!

చ. తొరతొర గామనామములు తొంబదియో షదియో సహస్రమో
పరపర గ్రుక్క త్రిప్పకయె వాగెడి విప్రవిదోద్విఖరిక
జరచర నోరు బార్చు టది సత్కవిభక్తము గాదటంచు నీ
చెటిగియు దానికై మనము నేటికిఁ గొల్పెదవమ్మ శాంకరీ!

ఉ. అక్కట! నీరసాశువున నందముఁ జందము లేక యెట్టులో
గుక్కలు మింగుచుకొనెడఁగుగొల్లల నుద్దుల నెంతపాడినకొ
దమ్మనె 'కైత' యొక పదవి దానికి? "గాడిద గంపెఁదూక దాఁ
బొక్కిన నేమి లాభమగు" బొంకక తెల్పఁగదమ్మ శాంకరీ!

ఉ. అట్టేస మేల నేయవలె నంబరొ! తంబుర యొంటికంటి త
బ్బిబ్బ మృదంగ మీద్యయమె వేషముపట్టున లోటు గాని యా
బొద్దిలేపాటగాండ్ర తలఁపుం గొలువంగల పాడుకైతముకొ
నిబ్బితి గల్గి పండితులచే నుతిగాంచెడి కోర్కె యున్నచోక.

చ. కవితయఁగాని సంతతియఁగాని జనించిన యత్తరక్షణం
బనిసి నశించెనేని ఫలమబ్బనె? గర్భభరమ్మొక్క నా
యవు లవమేని లేనినుతు లొక్క సహస్రము తెప్పపాటులో
శివ! శివ! పుట్ట నేమియగుఁ జెప్పఁగదమ్మ, మదంబ! శాంకరీ!

ఉ. 'అశుకః త్వమందు రస మారయరా'దని యప్ప నెప్పె, నో
యీశకుటుంబినీ! జననమే టిఱియించిన బంతికిందనే
నాశముఁగూడ వ్రాయు టది నల్వకు సమృత మానుగాక, గ
ర్భాశయమే స్రవించుటకు నక్కట! దీనికి భేదముండునే?

ఉ. "మారుని గేరఁజాలు నుకమారుఁడు, కన్నులు చేరఁదేసి, బం
గారముమే" నటంచు మృతి గాంచిన బాలున కేడ్పుభంగి వి
స్తారరసమ్మగల్గటయు సంభవ మందెడుఁగాక, నిర్వఁగా
నేరని కొప్పపాకుకవి నేరుపు లేటికి మాకు, శాంకరీ!

చ. పలుకుల కల్గి నేర్పిన సుభాషితముల్ జతఁజేసి కచ్చపిక్
బుకఁగఁజేయ దానికి మహామృతిగా మృతివిందునెయ్యదుకా
గలకలలాడు కంకణవికస్వరసుస్వర మట్టులుండు మా
పలుకు లొనర్చెదే యినుపదాడిగ బండిరవంబు కీవ్వరీ!

చ. కలుషితమైన నీర్ దురుసుగాఁ బ్రసహించెడునట్లై తప్పుఁగై
తలు దొరలుక దడాబిడిగఁ; డజ్జల కెట్లు రుచింపనా, శర
ల్లలితకలావిలాసవిమలమృదు సత్కమలంబులో, రస
జ్ఞులకు రుచించునట్టిది యగుక హిత మాకుకవిత్వ మేరికెకా.

‡ (తలకుఁ దగని వాఁతలు)

మ. కవితాతత్వరహస్యవేత్తృతమనై కష్టించునుత్కృష్ట లి
ప్తవివేకుల్ మలగొర్రనిందకులు వేదాచారపారంపరీ
దవపహ్నాల్ సకలాన్నభోక్తలు సనుస్త్రీక్రుకుంబుల్ మహా
సువివేకుల్ విచారిత మీ తెలివి విజ్ఞుల్ రోయ కెట్లుండురో!

ఉ. దుర్మతముల్ కడుం బ్రబలి తొందర గొల్పెడుపట్ల ధర్మపుక్
మర్మ మెఱుంగునాన్య లవి మాపినయట్లై కవిత్వతత్వవి
త్కర్మకు లాఁగఁగా వలె గుకావ్యము; తావృశధగృ కార్యమే
కర్మమెఱుంగఁజాలని యకర్మపరుల్ నిరసింప నేమగుకా?

‡ (మే 10 వ తేది 1913 వ సం॥ కృష్ణాపత్రికనుండి)

చ రణాయుధ ప్రళంస

ఒక భాషాభిమాని

ఈ పోట్లాటకు అంతంలేకుండా ఉన్నది. ఈ కవులు కోళ్ళనుగూడా
మించి పోయినారు. తురుష్కయుద్ధమైనా ముగిసేటట్లున్నది కాని యీ కవుల
కలహ మెప్పు డారంభమైనదో దానికి నినుగు విర్మామము లేకుండాఉన్నది. అంత
కంతకు కక్షలు పగ్గబుటున్నాయి. ఇరుపక్షములమట్టు గ్రామసింహాలుచేరి గర్జ
నము మొదలు పెట్టినాయి. ఈ పోట్లాటల నాపించే పగ్గభు వెపడు కనపడదు.
వీటి వినయమై ఆంధ్రపత్రికలు జాబులు పగ్గకటింపకుండవని దొరతనము వారొక్క
చట్టంచేస్తే బాగుండును కవులకే బుద్ధిలేనప్పుడు నావంటివా రేమి చేయగలరు?

ఉ. జన్నము లాఁగి పోయెనో! యశస్సుల సత్తము లాఁగిపోయెనో!
అన్నము మాల మాదిగల దండఱకుం బియ్యమై తనచ్చెనో!
దున్నల కాలు భార్య లయి తోసము నండెనో! పోక శిష్టసం
పన్నగృహస్థపుత్రకరపంకజ మంటెనో! వీరియూర్పులకొ.

ఉ. ఐనది కాదు, కాని దగు నం, చది దేశము నుద్ధరించు నం
చేసరమాతృలో గిలుకు నేపపు వాఁతల మాతమై యశో
ధీనుల బూర్వపండితగతి నృతి జొన్నెడి జ్ఞానులకొ మహా
ధీనిధులకొ వృథా దెగడు తెల్పులవిల్పుల నెంచ నేటికికొ?

(మే 15 న తేదీ 1913 వ సం॥ నుదర్శిసీ పత్రికనుండి)

కవుల కలహములు

గతవారపు కృష్ణా పత్రికలో కవుల కలహములను గూర్చి విచిత్రచిత్రా
సలిలో నొక చిత్రము ముద్రింపఁబడినది. అందు రెండుతలల కోళ్లు రెండు ముఖ
ముఖిగా నిలువఁబడి యుద్ధము చేయుచున్నట్లులను ఇరు పక్కలను శునకములు
అటచుచున్నట్లును జిత్రంపఁ బడియున్నది. ఇది చూచుటకు మిగుల నచ్చెరువు
గానే కనపట్టుచున్నది. గాని కొంచెము దీర్ఘదృష్టితోఁ జూడఁగా మిక్కిలి
జాగుప్పాకరముగఁ బర్యవసించు చున్నదని తెలుపుటకుఁ జింతిల్లుచున్నారము.
ఈ జంటతలల కోళ్లరూపముతో నున్న కవులెవరో యెల్లరును జెప్పకయే తెలిసి
కొనఁగలరు... ఇంతకాలమునుండి వీరిట్లు వాదోపవాదములు చేసుకొనుచుండఁగా
నింతవఱ కెవరి తేమి యనర్థము కలిగినదో చెప్పఁగలరా? వైదిక నియోగి కక్షలు
పెరుగు చున్నవందురా? ఆ పాప మిందుమూలముననే పండలేదు. అది యిది
వఱకే పండి బద్ధిలయినది... ఈ తారతమ్యచర్చ పత్రివిషయములోనను గలుగు
చుండును... “నిరంకుశాః కవయ” అనునట్లు వారిలో వారు చర్చచేసుకొనుచుం
డఁగా నడుమవారు వారిని గోళ్లతోడను గుక్కులతోడను బోల్పఁజూచుట
యనాలోచితము... కోళ్లు, గుక్కులు మొదలగు నీచోపమలచే వారిని బ్రజారంగ
మునఁ బడజేయుటకంటె గొదనుసింగములఁగానో మదగజములఁగానో పదర్శిం
చినచో సత్యమైన యర్థమయిన గౌరవమయిన ప్రదర్శనమయి యుండును...
మఱియు వీరిట్లు నీచోపమలచే జిత్రరూపమునఁ బ్రదర్శించుటయే కాక దాని
వ్యాఖ్యానములో “ఈకవులకు బుద్ధిలేదు” ఇత్యాది పరమతృణీకారసీచ వాక్య
ములచేఁగూడ సంభావించిరి,

తే. గీ. జననమరణాల లీప్తు విస్తరమొనర్చు
నతరించిన యయ్యలే యగుదురొక్కా!
చండితులటన్నఁ గవులన్నఁ బాజ్ఞులన్నఁ
బత్రికలు వ్రాయువారితే లప్పగిడిగాక.

తే. గీ బుద్ధిలేవట? కవులకు; బుద్ధి గల్లు
వార లింక నెవ్వరో! కులచారములకు
నున్న చుట్టెడి మేటిసంపన్ను లొక్కొ?
వీరలు నిగద్దులప ? గద్దు లేరు ? జనని!

చ కవికలహపృచారములు కట్టిఁడులక గరఁగింప లేవు కో
శ్లవుదురు వారికిక సుకవు; లన్యులు కొందఱు కుక్కరాదు; రీ
యవినయముక సహింపనిగుణాధ్యుల కీలిఖియిందు పాజ్ఞు లే
మవుదురో? నీ నెఱుంగని రహస్యములుం గలవే ? మహేశ్వరీ!

(1913 న 60|| రం|| జూన్ నెల 15 వ తేదీ సుదర్శనీపత్రికనుండి)

ఇప్పుడు వివాద పడుచున్న కవియుగములను గూర్చి కృష్ణాపత్రికలోఁ
గోళ్లుగను గుక్కలుగను పరచునీచోపమగాఁ జిత్రించఁగా వగ్తమానకవులలో
గౌరవనీయులయి యున్నవారి నింత నీచపరుచుట చాలజాగుష్నాకరముగ నున్న
దని మేము వ్రాసినది పురస్కరించుకొని “కవులు కలహించ వలెనట” యను
వ్యాసమొకటి సువర్ణలేఖ, యొక చదువరిచేరిటఁ బ్రకటించెను ... అంత
కంటెను అధికులు చర్చించుకొనుచుండుచేసి వారి ప్రశంసయే యెత్తుకొనము.
ఎందుచేతనో, వారి వివాదము తీర్చుటకు మనమెంత మన బ్రతుకెంత యనెడు
స్వసామర్థ్య దౌర్బల్యమునుబట్టి మనతోనను మనము పోవుదుము. టర్కి
బాల్కను రాష్ట్రముల మహాప్రవిదారణము సంధిచేయ బిట్టిప్రభుత్వము
వంటివారికే యర్హత గలదుగాని, యలమంచిలి పొప్పయిటర్లు ఏమి చేయఁగలరు.
... ప్రస్తావనకవు లేతన్మాత్రులుగారు, కల మెట్లు చేతఁబట్టవలెనో తెలియని
“చదువరి” పరిస్థితిస్సాదృశు లందఱును వంకర దొరకొగదాయని యెద్దియేని
యనిష్టకారణమున వారిని దోచినట్లైత నీచపక్షచుట కధికారము లేదు... చమ
త్కారముగా యుక్తిప్రయుక్తముగా వాదములు చెయుచున్నారు సాంపుచెడి
వట్లు మధ్యస్థులకుఁ దోచుటలేదు ఇప్పుడు లేనివారు వారి వాదములను బ్రకటించక

రేవాల గంకరెడ్డి గారి భావతాతం
తెయవగారి ధర్మపత్ని గారికి గాన రచించిన
ముదివర్తిపాఠం. వెల్లూరు శిల్పి

గీ. కోడిగుడ్డంత యన్నమ్మ గొనరె నొకఁడు
నిమ్మకాయంత గోరె సక్కుమ్మతుండు
వేటొకఁడు; దీనఁ గలసువివేక మజ్జ
లెఱుంగ రది విజ్ఞులకుఁగాక యెట్లు తెలియు?

మ. ఉపమాకల్పనఁ బట్టి కాల్పనికునం మాహింపఁగా వచ్చు ని
క్కపుసౌభాగ్యము లెన్నియేని; యది యజ్ఞ గాఢ్య మెట్లొ? పృథా
కుపితుల్ తోచినయట్ల గిల్కుదురు సంకోచింప రల్లంత న
య్యవలాపంబు సదోవిగర్హితముగా నడ్డెంతు రజ్ఞత్వముకొ.

ఉ. అజ్ఞులవ్రాతలే ప్రకటనార్హులౌనట? త్యాజ్యముల్ మహా
విజ్ఞుల వ్రాత లౌనట! వివేకులు కోళ్లఁట, కుక్కలఁట! ధ
ర్మజ్ఞుల మేలుమే, లిదియు బ్రహ్మసమాజమతప్రపత్తి స
ర్వజ్ఞతయొక్కొ! యన్యమలవర్తుల కంబరొ! యింత జ్ఞానమే.

పోవచ్చును... వీరికి నిజముగాఁ గవులు కలహించి పొడయి పోవుచున్నారని పరి
తాపమా, లేక వారిలో నెవ్వరియందైన యనిష్టకారణమున నేదేని పంకఁబెట్టి
యేవో వెలితి “రిమాకు=” లు చేసి తద్దాఁచును నయినఁ దమయనిష్టమును దీర్చు
కొంద మను దురుద్దేశమా?... తొలుత రామకృష్ణకవులు తమకీర్తన వేరులన్న
మాట వినగానే తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు ‘గుడ్డపచ్చి పిల్లను వెక్కిరించినం
దుకై’ కంటిగించుకొని కొంచె మువ్వువణము చేసిరి. ఇట్లే గుంటూరి శతావ
ధానములోఁ గొప్పరపుకవి గారికిఁ దమ రంగస్థలములోఁ దమతో సముఁడన్న
సిద్ధాంతముమీఁద సహాసనమీయఁగా నట్లు వలదనిరి. లోక సామాన్యమర్యాదకై
మీరెట్టి యాసనమిచ్చినను మాయభృంతరములేదు గాని, పృత్యేకించి మాతో
సముఁడన్న సిద్ధాంతముపై యాసనమిచ్చిన మే మంగీకరించ మనిరి.

ఇందు దప్పేమియున్నది? సన్యసించి తపమాచరించుకొనువారినినను సేపు
కొలఁది వాఁడ వందుమేని యాతఁ డూరకొండే! అట్టియెడ మానుషము విడనా
డని లౌకికకవిమాత్రులు న్యౌగౌరవన్యూనతాపరాధవము నెట్లు సహించఁ
గలరు.... కాబట్టి సర్వవిధములను ఏవంకనో తమ యనిష్టమును దీర్చుకొన
మను దురుద్దేశమే యీ పరితాపమునకుఁ గారణమని గుంటూపథముగాఁ బెట్టు
వచ్చును... ఈ హృదయకల్మషముల కొక్క ప్రిబలదృష్టాంత మిచ్చుచున్నాము.

నీ, అమ్మ యెంతటిధన్యరాలూ యీబిడరబస్వలయయ్య మొగియదిప్పటికిఁ బెండ్లి కితనియోగ్యత నెన్న నెవనిశక్యము పెండ్లియాడె నల్పదియేండ్లయాఁడుఁబడుచు నాపెసంస్కరణపరాయణత్వము మిన్నయో, బుత్రవతి పెండ్లియాడె విధవ ఆతఁ డిందఱకన్న నధికుఁ; డేమన బందెమును దొంగచే బాబుడైనను దగించి

తే గీ ఇట్లు ధర్మేతరములనే యెపుడు వినుతి
నల్పు పతికిక లెక్కడ! సహజధన్య
బద్ధ బుద్ధికిఁగాని కన్నడని సత్య
మనెడి పరమార్థ మెక్కడ! యఖిలజనని!

చిత్తగించుఁడు... నిన్నటి సువర్ణ లేఖలో... “ఓర్వలేక చగవులాడు కవులను జుట్టుజుట్టు ముడిపెట్టి ఇనుపగాలములువేసి లాగుచున్నారండో! శ్రీరామరామ” యనునొక సందర్భములేని యపలాపమును వ్రాయించినారు... ‘కవులను’ ప్రత్యేకించి నిర్దేశమేల చేయవలెను? కవులనే కాని, యోర్వలేనిగుణము గల యితరుల నెవ్వరిని శిక్షింపరా యేమి?... లెడుబీటరు దొరగారు చెప్పినట్లు కామము వీర్చుకొనుటకు అకృత్య మెంత యుపయోగమో క్రోధము వీర్చుకొనుట కిదియు వంతియ యుపయోగము. ఈ యుపటనర్థనము విధాయకమే గనుక ఓర్వలేక తగవులాడు కవుల నొక్కరినే కాక యాగణములోని వారి సందఱనుగూడ నా లోకమునఁ జిత్రపథచేయుట తప్పనిసరి యని తెలియజేయుచున్నాము. కల హించఁగూడ దను వీరి సిద్ధాంతమే సర్వదా అచరణీయమగునేనియు, నట్టివారి నెల్ల నేకోళ్ళుగనో యేకుక్కలుగనో చిత్రించవలసియుండునేనియు నిప్పటివఱ కనేకవిషయములలోఁ గలహించును వచ్చిన కవులు, విమర్శకులు, పత్రికాధి పతులు, పండితులు, సంఘసంస్కారులు, పూర్వాచారపరాయణులు మున్నగు మహామహుల నందఱ నీవిషయమఁ గోళ్ళు, కుక్కలు, పిల్లులు, పందులు, గాడిదె లుగాఁ గూడ వరుసగాఁ జిత్రించి వారికి బుద్ధిగఱపుచుండవలెననియుఁ దెలియఁ జేయుచున్నాము. ముందు విఘ్నేశ్వరపూజగాఁ దొలినాటి కలహకవులయిన దండి కాళిదాసులను జెజ్జెయొక కుక్కగను వారికిఁ దగవుదీర్చిన దేవినొక యాఁడుపంపెగను జిత్రించి యని మొదలు మొన్నటివఱకుఁ దగవులాడిన శిష్ట కృష్ణమూర్తి, పిండిపాళిలు లక్ష్యణకవి, వెంకటరత్నశర్మగారు, వీరేశలింగం పంతులుగారు, వేదము వెంకటరాయశాస్త్రిగారు, కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యగారు

సీ. ఘనుని బట్టుక నీచజనుఁ డేడి వ్యాసిన నది శిరమ్మనఁ దాల్చినట్టి ఘనులు
 నీచుని నీచత నిక్కమ్ముగాఁ దెబ్బవారి వ్రాతలు బట్టినైచు ఘనులు
 సత్యమ్ము నెఱిగియు కాంతులపోల్చి నొప్పరికించు పరిపాటి నురుగు ఘనులు
 ఏదియో పోట్లాట నూడినఁ బ్రతిక కబ్బు 'మేట' రటంచు నరయు ఘనులు

తే. గీ. పత్తికాధిపతిత్వంబుఁ బడసిరేని
 దానివలనను గల్గెడిహాని జగతి
 కెంత యని చెప్పఁగలము లోకై కజనని!
 సత్న మడుగంటు నెగడు నసత్న మెందు.

కథాపారిరంభము

ప: అంబా! దీనికేమి, పృథ్వీతపత్రాంత మృత్యుధరింపుము.

(సూర్యోదయము)

మ. పరితస్సర్పదపారభాస్వరగవీపారంపరీనున్నతై
 మిరభారుండు దివాకరుండు తీజగన్మిత్రుండు మండేహాధి
 క్కరణోద్యోగి వెలింగె నార్యులు "కృతఘ్నఘ్నాయ దేవాయ" యం
 చెరగఁ దస్కరణోటి కాల్కాలది నెండే బందలై పాఱగఁ.

చ. సరసిరుహస్తపాదములు సారెకు నుప్పరమందు నెందుఁ గొ
 వ్వరపు శిరమ్ములందు నొగిఁ బ్రాకి ఘనాలయపంక్తి మీదుగా
 ధరణికి డిగ్గి యెల్లెడలఁ దామయి యామెయి వారి కైత్యపుక
 భర మజఁజేయుచుక నెగడె బండితపామరరంజకమ్మలై.

(కొప్పరపువారు కాలుదగివుట్ట)

చ. దురుసుగ నుండె నుత్తరపుభోరణి యుత్తరగ త్రరంబలెక
 ద్వరపడి తిట్టి బందుశులదాపునఁ నూలుట స్పష్ట మయ్యె నె

పడ్డాని నుబ్బారాయఁడుగారు, శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారు మున్నగువారి
 నందఱును వారివారి యర్హతకుఁ దగిన జంతువులతోఁబోల్చి చిత్రింతురుగాక
 ఐహారోపనిషత్సతము నెలయింతుగాక.

త్రటి నెటఁ జేయనట్టి * యసధానము నెత్తుట వీర్పలాయన
స్థిగు లని యెంతమూర్ఖులకుఁ జెప్పక చెప్పఁ దొడంగ నందికా !

క. అలనూజివీట శ్రీకా, కుశమున మఱి కొన్నిచోట్లఁ గోవిదు లెఱుంగఁ
జరిపిన పృత్యేకపునభ, లలవా లెఱుంగమియు స్పష్ట మై కన్పటైక.

†క. ససహాయుంబుగ నసధా, నసభక బాసరించునట్టి నరుఁడె ఘనుఁడో తా
నసహాయుఁడు ఘనుఁడో యది, నునుమలకుం దెలియునే ఘనులకుం దక్కె.

•క. తెలుఁగట ! మీసంబట ! అది, నిలుపన్ పలెనట ! వీరు నేరుతుకొక్క
తెలుఁ, గౌరా ! తెలుఁగనఁగా, దెలగాల్ మాటాడు పచ్చి తెలుఁగయగునో !

లే. గీ. బలిర ! యీవ్యాఁతలెఱుగెల్లఁ “బాటిమీది
పందికొక్కులు బల” మన్న పగిదిదోఁచె
వీరికి జవా బొసంగుట విజ్ఞానోప
రయిన సామాన్యలోకు లట్లనరుగాక.

క. అని యెంచి వారు పద్దెము, లను గిలుకక మేము వానిలక్షణమును నే
రనిపోల్కి వచనమున జా, బును బంపితిమంబ ! వారుపురపురఁబొక్కె.

* బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర కవితృలకు.....

సీ॥ అష్టావధానంబు నాచరించెదలేని యద్దానిమించి నేయంగలేమొ
శతఘంటకవనంబు సల్పఁబూనెదలేని యద్దానిమించి నేయంగలేమొ...

† గీ॥ అన్యనిసహాయ మించుకర్మైనలేక, పద్యమవధానమందు జెప్పంగ
లేని, మీ మహాధారణాశక్తి.....

♦..... తెలుఁగు మీసంబు నిలుపంగ దివురుడింక. (20-8-11)

† మహారాజశ్రీ కొవ్వరపు వెంకటసుబ్బారాయ కవిగారికి. ఆయా !
పద్యమయంబగు తమ యుత్తరమందినది, “మీపరువును మాపుమాటను జవాబు
నొసంగినవాడ నమ్ముఁడీ” అని వ్రాయించినారు. వీసందర్భమునం దేవిషయము
మునం దేరూపముగా మాయేమాట మీయేపరువును మాపినదొ యాచిక్షయము
విపులముగా వ్రాయించినంగాని మీకుఁదగిన యుత్తరమిచ్చుటకు వీలులేదు.
కావున వెంటనే దయచేసి వైవిషయమును వ్రాయుతురుగాక.—

21—8—11.

ఇట్లు, దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

- క. 'పదైములు వ్రాసితిమి వి, ద్వంద్వశ గూడెట్టి మనము పలుచనగా వా
ర్తదై మిటు గొట్టి'రని లో, గుర్తుకొనం దొడగె రంటి? కొర్రపప్రసాములో
- క. 'మును రామకృష్ణులకుఁ జ, క్కనిపదైమ్ములను వ్రాసి ఘనతనోసగె రి
య్యనవున మనలం జూచిరి,'యని లోలో వగచిరంటి? యాత్రంగపుఁగవులో
- క. అనుకొంటి మేము వీరికి, ననడద్యపుఁగక్కి వచనమైనకొ వ్రాయం
జనద, యది గాగ్మ్యులైతిం, బనుజడుచే యుక్తమునుచుఁ బదపడి జననీ.
- క. కాని యటు మొదట యోజన, మానసమునఁ దవులకున్ని మఱి యాధాటికొ
బూని లిఖియింప మైతిమి, దానికె యక్కవుల కెడఁద తబ్బిబ్బయ్యెకొ.
- క. తగినంతగూఢగతి మే, మగువఱచిన వీరికగ్గ మగుటె ట్లటు
యగ నగ్గము తముఁగోరగ, నగరాజకుమారి ! నగరా? విజ్ఞులో.
- నీ. అవి యనడాహమ్ములన, "మాకునిత్యమియ్యవియె హార"కటన్న దెవరుజనని?
ఒక్కరో? యిర్వువొక్కో? దేవులనుతేలి 'కెద్దు'లంచనుకొన్న దెవరు జనని?
"లవణం"బనిన నేదో యవలికిఁ జని తెచ్చి యెలమి వడ్డించిన దెవరు జనని ?
సభ "నథాలోబ్రహ్మ"చదున "సీతాత" లోనవువసంగము నేని రెవరుజనని?
- గీ. వారిలో వారు గారొ కొర్రపంపువారు
కాక యుండిన గీత మెక్కరిన స్మృత
మయ్యె వీరికి? నీలాటి యభముకుభము
నెఱుంగని యమాయకులు మీసలై త్రనేల.
- క. ఇది యిట్లు లుండె మాజా, బది వారికిఁ జేరె మరల నలవార్యాకొ
గుదురుచుకొను నీలోపలఁ, బొదలిన వేటొక విశేషముకొ విను మంబా.

(మ॥ రా॥ రా॥ ఏకా రామయ్యపంతులుగారింట విందు)

- ఉ. ఇంతకుమున్నె విందనుచు నెల్లబుధుల్ విన రామయ్యాయ్ డే
సంతసమానియో పిలిచెఁ జట్టన, నాఁడె నీయొగివైదిక
స్వాంతము లెఱ్ఱఁబాటెఁ గొనసాగని యాసనచర్చకశ్రీ, ధీ
మంతుఁ డితండు మున్ననినమాటకు దాటక నచ్చి చెచ్చెరకొ.
- ఉ. నేఁ డెరుదెంతుమన్నుది నిక్కమొనర్చుఁ డటంచుఁ బిల్చి మో
మోడిన తోవ గన్నడఁగ నొయ్యన నయ్యనఘండు వోయెఁ "బో,
గూడదు మాడు" నంచు నొకకొందఱు దందడిఁ జర్చజేసి రా
పాడి గడింప 'శేగుటయె బా' గనె వెంకన నిర్విశంకుడై.

ఉ. విం దనుకూలమై జరిగె పెంచున లోప మెకింత లేద, యెం
దెందులచేసి మంచి దని యెంచిరొ యేమో, మఱొక్కపంక్తి మా
కుం,దమవారి కంపజనుఁ గొండొక పంక్తియఁ గాఁగ నేరుపా
టుం దగఁ కేసి రయ్యది కడుఁ శుభ మిచ్చె ననేకభంగులక.

ఉ. పట్టురమాల్ బుజమ్ముపయి బాలగవిప్రభ లీనఁ బంక్తికిక
రాట్టయి యగ్రపీఠమున రాజితఁ గొవ్రపునుబ్బరావు, బల్
దట్టులు మందపాటికులభస్మఁడు లోనగువార లాతనిం
బట్టి క్రమమ్ముగా నతనిపంక్తి నెనంగి రభంగునధితిక

తే. గీ. జరిగె నారీతి విందు పశ్యస్తగరిమ
భోజనానంతరమ్మున నోజఁ గొండ
తేగుచెంచిరి నారు కోటిశతకృ
శాస్త్రీయుఖ్యులు పదపటిచర్య వినుము.

మ. చిటుమామిళ్ళకులుండు యోగ్యుఁ డబలక్షీప్రపూర్వనారాయణుం
డురుకీర్తిస్థవిరుండు వచ్చెనట కువ్యోగిత్వమైతికి, ధురం
ధరులై తక్కినచుట్టలుక మఱియొనం దిక్కుంగలా రొప్ప భా
స్వర మయ్యెక బగుపాటిగ సభ భవస్యచ్ఛర్య నూచించుచుక

శా. ఏకారామయగారితమ్ములట ! నీ,యే,నీ,యలై స్లేదరి
దాకక వచ్చినమేటియంట ! మఱి యా ధన్యుండు తాంబూలముల్
వీకక గొన్ని ఫలమ్ములుం గొని సభక వీక్షించి తా బంచె; నా
పోకల్ కొండొక వగనీయును లనంబోలుంజుమి శాంకరీ!

ఉ. ముందు భుజంగరాయస్వపమూర్తికొ, కొవ్రపుటయ్యకో, ఫలం
బందఁగఁజేసి యాపిదప నస్యలు బంచుల కెచ్చి మీఁద న
స్పందిలకీర్తి కంఠిజనిభావ్యుర డౌ నలమేటి కీయ నా
విం దతఁ డందతే కడు వివేకి మముక గరసంజ్ఞఁ జూపుడుక.

ఉ. రామయగారితమ్ముఁ డలరాఁడెయోగ్యతఁ బొల్చువాఁడు సు
శ్రీమహితుండు లక్ష్మీనరసింహ సమాఖ్యుండు మా కొసంగఁ ద
ద్దీమహితత్వమేమి, మఱి తేకుపయేమి మది స్తుతించుచుక
బ్రేమ ఫలమ్ము వెలకన పరిగ్రహణం జొనరించె గ్రన్ననక.

చ. తిరుపతి పుచ్చుకోక యొకలేకువ దాని ననాదరింపఁగాఁ
గరము మదిక దలంచి యటు కర్జమునకొ గుళలత్వమూనె, సం
తరమునఁ దత్ప్రదాత యది తా గ్రహియించె నొకింత చర్చయుకొ
సరసముగా నెసంగె నది సభ్యు లెఱింగినదే మహేశ్వరీ!

ఉ. రామయగారికి మఱియు రామయతమ్మఁడుగారికి గడుకొ
ధీమసితత్వమందునను దేకువయందును గల్గువారకుకొ
మామది జర్చ నల్పుచుఁ గ్రమమ్ముగ వచ్చినతోన నింటి తే
మేమియొ చెప్పికొంచుఁ దగ నేగితి మానిసి వోయె నీగతికొ.

చ. నెలనెలవోయె జుక్కలు వివేకవిహీనులమోములట్ల ని
ర్మలసలిలాశయంబులు ప్రమాద మెఱుంగని వారి మానసం
బులబలఁ దెల్వి మీతె ఘనపుణ్యులు వైదికులు న్నియోగులుకొ
గలిసి యొసంగుచర్మములు గైకొనుచుండె దివాకరుం డొగికొ.

మ. అది వర్షర్తువుగాన మేఘపటలం బావంత ద న్నప్పఁ గో
విదమాన్యుండు దివాకరుండు తనగోవిన్నూర్తిచే జ్ఞానిదు
ర్మదముంబోలె నపాకరించి నుదినప్రఖ్యాతి యన్వేషకుకొ
గదియకొ వెల్లదొడంగె గాకవిత్తుకొ గ్రాసార్థ మట్టాడఁగకొ.

క. తరువాతఁ దనదు సొమ్మును, “గురుతరలీల” యనుపదముగొని పద్యంబుకొ
బుర్రపుర లిఖించి మీనము, స్మరియించుచుఁ గొప్పరంపుచతురుండుపెలుచకొ.

ఉ. * పత్రిక నంపి యప్పడును బన్యము వ్రాయక యుత్తరించు మా
పత్రికఁజూచి “వీర్తనకుఁ బద్దెము వ్రాయమిఁ జూడ, నేటి కీ
యాత్రయు మీరు మాకుఁ గవులేయని తోచురు మీరు తిట్టినన్
శత్రుత మాకుఁ బుట్టదను చందముగా” మదిలోఁ దలంచుచుకొ.

* మహారాజశ్రీ తిరుపతివేంకటకవులకు.....చ॥ గురుతరలీలచేపె నభ
గూర్చఁగ నుంటిమిగాని, భానువా! సరమున చక్క రారెసరు... ఆశుకవిత్వశతావ
ధానముల్ । విరచననేయరావలయు, నెంటనె, మేమవి యాచరించి ఛీ! వరసభ
మీపంశిజ్ఞ దెలుపం గలమీనము దీయఁజేతుము...”

గుంటూరు, }
22-8-11. }

ఇట్లు,
కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మ, శతావధాని.

క. పదపడి*పదనమె వ్రాయుచు, దుదిదమకం బత్రికలకుఁ దొడగెన్ 'సుకవుల్' పదుగురుగల సభ'యన న, పైడలోఁ రాయిపడి వ్రాత లెల్లన్ సురిగెన్

క. ♦తఱిమితఱిమి మునుమా కు, త్రరములు లిఖియింపు నతని త త్తఱుమపై విడిగి సురిగి కరిగెనో? యు, త్రరమే వచ్చుటకు మిగులఁదడవై పోయెన్.

గుంటూరు, 23—8—11.

* మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంటసుబ్బరాయశర్మగారికి. అయ్యా... మీసపుఁ బద్యమున కర్థ మేకారణముననో మీకుఁ దెలియలేదనుకొనియెదను... తెలియజేసి పెద్దలనడుగుఁడు... (4) ఈపృతిజ్ఞ పృస్తుతవిషయము కాకపోయినను మీయంతట మీరు పురస్కరించుకొని వివాదకుం దిగుటచే నయ్యది యింతటినుండి మీయెడలఁగూడ నిర్వహించుట కంగీకరింపక తప్పినదికాదు... (9) మీరు మాకుఁ దెలిసిన యంశములలో నేక దేశపృష్టియు మాత్రమే యయినను మీకోరికంబట్టి విసభకు రా నున్వోగింతుమే యనుకొనుఁడు రేపిక నొక రాంధ్ర భాషైక దేశమగు గ్రామ్యభాషయందుఁగాని నిర్వృతిగణపాససాశబ్దరసాభాస కవిమార్గమునఁగాని యన్యత్రఁగాని మమ్ము జయింపుఁడని కాలుద్రవ్వినచో మాగ్రహచారమందుకు నొడఁబడవలసినదేనా! అందులకుఁ బ్రాజ్ఞులు సమ్మతింపవలసినదేనా! మాకుఁగల శక్తులలో నేకైక దేశమున నంతో యంతో యెంతో యెఱిగినవారెల్ల మమ్మెదిరింపఁ దగువారేనా! శాంతం పాపం... (12) ఈ వ్రాతపలఁ దెలుగునేని మీకు వడలితిమని యనుకొనకుఁడు..."

గుంటూరు, 27-8-11.

♦మ|| రా|| రా|| కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయ శర్మగారికి, అయ్యా, (1) జూరు "అని 25 వ తేదీని మేము వ్రాసిన యుత్తరమునకు 27 వ తేదీ 11 గంటలకు మీ రిచ్చిన జవాబు అందినది...౧. సభ ముందు మీరే చేయవలెను. ముందుత్తరము వ్రాసి యవధానాశుకవిత్వములకై కాలుద్రవ్వినవారు మీరుకాని మేము కాము...౨' మా విషయమై మీరును మీ విషయమై మేమును నవధానపు లేర్పాటులు చేసికోవలసినదేకాని యయ్యవి సభ్యుల లేర్పాటుపడగినవి కావు. ఉభయులచే నేర్పఱచికోనఁబడిన సభ్యులు న్యాయాన్యాయములును రసారసములును దారతమ్యములును విచారింపదగినవారు మాత్రమే. ౩. ఈ విషయముల కంగీకరించుచు మీరు సభ సమకూర్పుఁడు, లేదా మేము సమకూర్చె

క. లభి“బాజానందడి మఱి, గళ నూత్రము మఱచినట్లు”గా సభకై ముక్
గిలికిన రవివాసర మా, నలికి జని వచ్చె సోమవాసర మంతకా.

చ. సభయగునన్న యాదినము నందడిగా జను లేగుదేర రా
సభమయి పోయె నెచ్చెడల నందుల గొందుల నంటపూటియిం
డ్ల భరమగా జనుల్ విడిసి “డాబులు డాబిరి యేలనేయరో
సభ” యని కొప్పపుంగవుల సారెకుఁగేరఁ దొడంగి రంబికా!

సీ. పుట్టిదిట్టములేదుపో? నిల్పుటెట్లు కొప్పురమరమఁ బలుమాటు పలుకువారు
తన్నుఁగఱ్ఱలబట్టి తనయున్నతిని నిల్పు నెంతదన్ననటంచు నెంచువారు
తన్నునుబండలే తన్ను పంచననేయు నకనరంబై నప్పు డనెడువారు
నేల విడిచి సాము లేలాకో? యొకచోట సంతలోనే యుండక నెడివారు

తే. గీ. వింధ్యగర్వం బగన్మృతపంధ్యమహిమ
ముగ్ధడించి యినీ! యని యొలులువారు
హంసకాక చరిత్ర మిష్టందజకును
స్మృతికిఁ దగిలె నటంచు వనించువారు.

దము...రా. జహరని వ్రాసినను నెనుకటివలెనే అలస్యముచేయుక కేపు మాగోళ్య
దయమునకుఁ దప్పక జవాబు పంపవలెను.

ఇట్లు
వివాకర్ణ తిరుపతిశాస్త్రి.

ఉదయం 8 గంటలకు 28-8-11, గుంటూరు.

అయ్యా! ఈ దినమున సభ తప్పక జరుగునను మీ ప్రకటనను బురస్కరిం
చుకొని యనేకు లనేక గ్రామములనుండి వచ్చి నిశ్చీంచుచున్నారు. వారిని
వృధాకుల నొనరించుట యనితముకాదు కానన నసధాన సభావేషము మేముయిన
దియఁ బ్రకటించి వారి సంధియుము పిర్పుడు. మా యంత్రమునకుఁ బ్రస్తుత
రము రాకుండగనే మేము ప్రకటించుట యంత్రము కాదుగదా?

ఇట్లు
వివాకర్ణ తిరుపతిశాస్త్రి.

మ. ఒకటే తైలిగ నొక్కటే ఎడిగ నోహో! యంచు: గవ్యగ్రణీ
 ప్రకరం దెంచగ నంచ యేగె, నటు "రాఠ"వృత్తు కాకంబు ము
 న్నొకతీ, రావయి నొక్కతీరు, పయినెన్నో తీరులై డస్సి, నూ
 టొకయానమ్ములు శరణం బొందెకొ మరాళపరిభు

క. అని పూర్వగాథలెన్నుచు, మనమునఁ బ్రపంచిన శ్రీమకు మతిమతి విసువుం
 గనుమఁ దిరిగిపోనెంచుచు, బునకపునశోభనలకు బుద్ధి చొనుపుచుకొ.

అ. చె. కొండపీటిసామిదండ నుండెడిలేడి
 కొండతేనికూతు గుట్టునునకుఁ
 దఱుచు భయముచెంది దండఁబడినను య
 ద్దానితోడఁజెనఁగు తలఁపు గొనునో!

తే. గీ. సింహగమనంబు సేవ్యంగఁ జిన్నిలేడి
 కెన్నిజన్మయు లెత్తిన యేని గలదె!
 పాల్వపాలకభాగంబంధ ముడుచు
 దలఁచు టది యెంతయేనియుఁ దప్పింబు.

క. తనపాదములు మనమ్మున, ననయను మనమ్ము నిల్పినప్పటికడ దాఁ
 గనికరము కరము గని దా, నిని ముహ్యంగఁ జూడకున్న సేరము హరిదో.

క. హరికికొ హరిణమునకు సం, గర మది హాస్యాస్పదంబు గాదనునా రం
 దరు దానికేమి హరిణము, కరి నెదురుపె యంద మెట్లు ఘటియించునటుల్.

ఉ. రంకుపు శిఖ్రుగామియని రాజులు పట్టపుతేస్తు వీడి గా
 బ్యాంకము గాఁగఁ గైకొనిరె యక్కట! యెనుఁగుతోడఁ బోర నా
 జింకకు శక్తియున్నదె? ప్రసిద్ధికినై "యెదిరింపు" మంచు నే
 కొంకును లేనివాని పురికొల్పినమాత్రంబు యేమిలాభమో!

చ. అరుల కభేద్యమైన చతురంగబలమ్ములు గల్గుతేనితో
 గాతీయలగల్గితేఁ దెరురుకోలు ఘటింపఁగ నెంచి "మీరలుకొ
 గాతీయలతోనె రం"డనుచుఁ గోరిన "నీ" యని కోసి, దానికే
 "నరి"యని సిద్ధపడ్డ పెడజాటుపరాబుల డాబు లేటికో.

ఉ. ఇచ్చి పరమ్ము గైకొనరె యెల్లసురారులకు న్నిలంపు; లా
 పచ్చరితుల్ మహామహు లనన్మదహారులతోనఁ బట్టి వా

రిచ్చినమెచ్చు లాగికొనుజేమి యపూర్వము! మెచ్చినంత నే
హెచ్చును దగ్గునుక వలవదే? తలదాటిసపోక లొప్పునే.

కా. దేవప్రార్థనావృత్తులక విడిచి వర్తింప న్నియోగించి భూ
దేవుల వీడుదు రాలపోతు నది భూదేవాజ్ఞకుం దక్కి దు
ర్భాసం జాతతి నూరకుండగుదా, వైవచ్చువో నెప్పురిం
గావంజూతురే? కావలం బడఁపరే? కార్తీస్వరగా నిత్తురే.

ఉ. చెక్కిరినొక్కుచుక జవలు చేపఁగ ముద్దిడుకొంచుఁ బేర్చిమై
నక్కునఁ జేర్చికొన్న సమయమైన బాలుఁడు పాలు గోరిలుచుక
ముక్కు 'కటుక్కునక' గొలుక ము ద్దదియెల్లను మూలబట్టినా
యక్క! ఇదేమిరోరిచెడుగా" యనదోసమే? దాన రోసమే.

చ. వితతతరపరిబంధముల విశ్వసనీనములక రచించి కీ
రితి జగమెల్ల మంచుచుఁ జరించెడి తిన్నతినెంకజేళ్ళయల్
మతిచెడి కొప్పపుంగవుల మాయకవిప్రముతోడఁ బోరికిక
గుతుకము పూనినా రని జనుల్ విని నవ్వుదు రేమొగమైనక.

ఉ. అల్లిక లేమి పాలెపురు పల్లజ? 'హు' ప్పని యాఁడునంతలోఁ
నొల్లగునల్లికలో నరిగ బుద్బుడముల్ గవ! దీని లేసుద్య
క్తలజాచిత్రమేరియు యథార్థముగా మదమందు నే? యెటో
యల్లిన దేల కాదనఁగ నం 'వదిమే' లను టొక్కమెచ్చొక్కో.

ఉ. మంగలివాని యద్దము క్రమమ్మున మున్నరచించినట్టివే
ముంగలి కీడ్చి పాపమును బొల్పుగ నప్పగఁజెప్పఁజూపా
ల్కిం గడు ధాటిగాఁ జదివి వేపల మెక్కడో యొక్క టొక్క టో
జం గయితంబు నెప్పుట యశస్కరమే, నుకవీండ్రి నుచ్చమే?

ఉ. విపరీనోదినంచి నెటు వేటొక వస్తువు లుండు నట్లులే
కొవ్రపువారు నంచి నిడుకొందురు నర్జన లన్ని చేసి, యా
కు పర్యటిక రచించిరని శుద్ధు లమాయకు లఁచు మగ్గుముక
సుప్రశ్నితుల్ గ్రహింతు రిది చూచిరి పట్టి రనేకు లెడలక.

ఉ. గుట్టిది బైటఁబెట్టుటకుఁ గొందఁజెరింగియు సంశయింతు రీ
చెట్టి నదంపకున్న నెటు చేటు దొలంగు? మహాకవిత్వ వి

ధట్ట సుధాసధామకవితానవతామరసాననావచః
పట్టణనైభవప్రతిభ బంధురసాధవిలాసలక్ష్మికిక్.

ఉ. జీవనమూడే మాకని వచింతురుగా కొకకొంద జట్టివా
రేవగనైన జీవనము నీపయి జేతురుగాక, కైత యే
కావలెనే? మఱొక్కగతి గానగరాదె? యమాయికాత్ములకొ
జీవికకై జగం బపహసించునటుల్ గికురింపఁ జెల్లునే.

చ. ఇటులాక కొంతమంది కడు నెల్లదపుంగతి దోషనాడ న
పట్టుమతు లాడుపల్కు లలపక్షమువారు సహింప “కేల యీ
కటువులు? కొవ్రపుంగవు లఖండులు వారల శక్తి చూడుఁ, డు
త్కట మసి, గోరతం బనెడికావ్యమునం దగుపట్టు” నావుడుకొ.

ఉ. అప్పరమేశ్వరీ దయకు నాకరులకొ గదలించి దానిచే
గొప్పను గోరి గర్తమునఁ గూలి యెటో పయి రాఁగడంగి యీ
కప్పలరావముల్ కొఱయుఁ గావని లోనఁ దపించి పొక్కువీ
కొప్పరపుంగవీకులకు గోరతమే హితమెన్ని భంగులకొ

చ. అనుటయు వారిపక్షపు జనావలి వారలయొడు పూర్తిగా
-మనమునఁ బట్టియుంట మఱుమాట వచింపక యూరకుండ వ
చ్చిన జనసంఘమందలి ప్రసిద్ధులు కొందఱు కొప్పరంపువా
రిని గని కొన్ని మాటలను రెఁగగనేగెద మంచు నించుచుకొ

క. చనుచుండ వారిపక్ష, మృనవా రొకకొంద టాఁగి మొగి నేమేమో
యన మొదలిడ ‘మీరెవ్వరు? చనుఁడా, మేమడుగ నటకుఁ బనసలె’ననుచుకొ.

కా. కాలింద్రవిష్ణుతి రూరకుండెదరె? సంస్కారల్ జగ మృందు నే
వేలున్నా రలవారిఁ గోరికొనుఁ డావిద్యాంను లేతెంచి మీ
మీలోపమృల నేర్పరించెదరు సామ్రే మ్రేరి కెవ్వారికికొ
వీలో తెల్పద రీనుడికొ వినఁగ నువ్వి ఖ్లా రెడికొ లోకముల్.

క. తిరుపతి యెట్టిదియో? కొ, ప్పరమెట్టిదియో శవిత్వభర మెట్టిదో? సం
స్కరణం యెట్టిదియో? ధి, క్కరణం యెట్టిదియో? తెల్పఁ గల రన్వారల్.

చ. పరు వెటువంటిదో? చెఱుచు బాసయు నెట్టిదో? లేశమేని సం
స్కరణము పూజ్య మయ్య సరిగంగలనాడుట యెట్టిదో? నను

స్వర్ణము నాననమ్మునెడఁ బోరెడిధీరత లెట్టివాఁక్కా ? వి
ప్రము లొనఁగి లెట్టియె ? సత్కవితాపనితాపనోదముల్.

ఉ. కోరిక యెట్టిదో ? యచటఁ గొంకదయింకమి యెట్టిదో ? కరి
స్కారము లెట్టివాఁక్కా ? మమకారము లెట్టిదో ? యంతఃబోక ధి
క్కారము లెట్టిదో ? పయివికారము లెట్టిదో ? బారుబూరలం
కారము లెట్టివాఁక్కా ? యధికారమయెట్టిదో ? కారమెట్టిదో.

ఉ. సారము లెట్టిదో ? పయి ససారము లెట్టిదో ? కాలుద్రవ్యస్వరూపం
కారము లెట్టిదో ? పయిఁ జకారము లెట్టిదో ? యంతఃబోక ధి
క్కారము లెట్టిదో ? మఱి నికారములెట్టిదో ? పిమ్మటం దిర
స్కారము లెట్టిదో ? సారిఁ జకారము లెట్టిదో ? కాలు లెట్టిదో ?

ఉ. శీరము లెట్టిదో ? తిరుగు బేరము లెట్టిదో ? పిమ్మటన్నమ
స్కారము లెట్టిదో ? పయిప్రకారము లెట్టిదో ? యాపయిక పష
ట్కారము లెట్టిదో ? పయి సకారము లెట్టిదో ? మీదు మీదు నా
కారము లెట్టివాఁక్కా ? సాడికానము లెట్టిదో ? వైరమెట్టిదో ?

ఉ. హారము లెట్టివాఁక్కా ? వ్యవహారము లెట్టివియొక్కా ? యీచమ
త్కారము లెట్టివాఁక్కా ? బయికారము లెట్టివియొక్కా ? పై బహి
ష్కారము లెట్టివాఁక్కా ? యాపకారము లెట్టివియొక్కా ? యాయహా
కారము లెట్టివాఁక్కా ? యపకారము లెట్టిదో నేర మెట్టిదో ?

ఉ. పారము లెట్టివాఁక్కా ? పయివారలహారత లెట్టివాఁక్కా ? పీ
కారము లెట్టివాఁక్కా ? గుణకారము లెట్టిదో ? చుట్టునున్న పా
కారము లెట్టిదో ? పయిలకారము లెట్టిదో ? చాటు చాటు స
త్కారము లెట్టిదో ? తెలుపఁగాఁ గలవారలు పండితుల్ గదా.

చ. కవి యన నెట్టిదో ? కవిర గా దగునట్టిది యెట్టిదో ? పృథా
కరాజము లెట్టిదో ? కవుల రాజము లెట్టిదో ? సత్కవీశ్వరో
త్సవచరిత్రము లెట్టిదో ? బాధత్వ మయెట్టిదో ? యేరి కేరిక
శివ! శివ! సామ్య మెట్టిదియో ? చెప్పఁగలారు బుధోత్తముల్ గదా.

చ. ఎవరును నేరు నొక్కయెడ నెల్లరు మెచ్చఁగఁ గూరుచున్న నొ
ప్పవ్రనొకా! యేరికిం దగదో? యక్కట! శక్తులు పట్టి చూచి "ప

ర్కపు, లలవారలో, కపులు గాఁ దగువార ” అటంచుఁ బెల్చఁగా నెవరితరంబు? పండితకవీంద్రులు దక్క జగత్త్రయమ్మునక.

ఉ. రా మనిరొక్కొ! పండితులు, రమ్మని కోరనెలేదో? సద్యశః కామలు మీరు వారిపయఁ గాలటు దృష్టి యుపేక్షసేయఁగా నేమి! వృథాగ లోకమున కింత పరిశ్రమ మేల పెట్టివా? కీమెయి నూరకుంట తగునే! యని కంకెద మంచుఁ బోవుచో

ఉ. ఏమిది! యీ జనంబునకు నింతటి పక్షము వారయందుఁ దన్నుమము వీరి కింతగ మనమ్మున కెక్కఁగ నేల! కొర్రపున్నామము కోపపాత్రముగ నాటగ నేల! స్వదేశవాసు లకొప్రేమముగూడఁ గన్నడ దరివ్రకరమ్మును మించి రీ పృజల్.

చ. అని మనమందు నెంచుకొని యవ్వలి పక్షపువారు “మీరు వచ్చిన పని చూచిపోవుటకుఁ, జెప్పెడిమాటలు పెద్దమాట, లేర్లును లయి మీకుఁ గట్టములు గప్పెద? రింతటి కంతశోషకుంబని గనుపట్ట” దంచు నుడువక; “బని లేనిచె పచ్చినారమే.

మ. కవితావాద మటన్నఁ జూచుటకునై కప్పించి యీసత్సభా సువిశేషంబుల నాలకించుటకు నచ్చోనుండి యచ్చటికికొ జపసత్త్వమ్ములు వెచ్చఁబెట్టుకొని రాఁ జన్నే! వృథాసాంకృతి స్థవిరుల్ నించిన పత్రికల్ గని యథార్థం బంచు నూహించుచుక.

మ. అదిగా మారక వ్యాఘ్రముం గదుపులా గంతంత మిట్టెక్కి నెమ్మదికి నైవ్రది దక్కి మీసములపై మాత్యర్యముకొ గ్రక్కి సాగద యంచుక దల గ్రక్కి పాటుకవులకొ గన్నో జనక రాదె! యేమిది! మీపూనిక యెందు డిందె! ” నని పేర్చిన్ బల్కఁగాఁ గూడదే.

చ. అడిగెద మేము మి; మృదుగుఁ డట్టులె మమ్మును మీ, రటన్న వెన్నడమి యదెట్టిదో! కపటపద్ధతు లుద్ధతు లెట్టివొక్కొ! యాగడవిడ లేమి యయ్యెనొకొ? కా లటు దృష్ట ట దేడ కేగెనో! మడమలు దొక్కి మీసమును మట్టునడాపడు లేడ డాగెనో.

ఉ. “మీసము” లంచు మీసములమీఁదికిఁ బోవుటెకాక వారియర్థాసనమందుఁ జేరుటకు నాసన మూచుటె కాక యెన్నియో

దోచపు బాసలక గిలికి తుండుడు కందుటె కాక పై రసా
భాసము చేసి పాటు టిపి భావ్యమె కొప్పురపుంగవీశ్వరలో.

చ. సమరము చూచి భేచరులు సంబర ముండుట యెందు విందు మ
య్యమరులువోలె సభ్యులు జయాపజయార్థులు గాక వారు పృ
శ్చము లిడ నెవ్వ “రథుఁడు పసక గనుఁ డడ్డెడ” మంచు వారు స
కృమముగ వ్రాయ నందులకుఁ గాక పరాజ్ఞులులైతి రేటికో.

ఉ. గుర్రదై నఁ టాంజనేయుఁ డొక గుద్దును రావణుఁ బట్టి మూర్ఖమై
నద్దివిజారి జాతి తెలి నంది “బభీ” యని మెచ్చెనంట! యా
నుద్దికి నంజనాసుతుఁడు సుంతయు సంతస మంద ‘కార! నా
గుద్దురుచిక వచించు టొనఁగూడెనుగా!’ యని వంచె పక్త్రముక.

ఉ. “మీసము” లన్న “జు” ట్రిసుచు మిచ్చును వా రన వచ్చుఁగాడే! యే
వాసియు లేనివారియెడఁ బంతము పొంజ్జుల కేల? మీ రసా
భాసపువ్రాతయే లెలుపుఁ బండితదూరు లటంచు; సర్వభా
దోసము మీది, మీరి క నొదుంగక చేసెడి దేమి కైననులో.

చ. “గురుతరలీల” పద్య మది లో! యని యార్చుచు నుండె మీరె పై
బరు విడుకొన్న వారలు సభం బొనరించుటకంచు, నేల యీ
పిటికితనంబు నెప్పుడ నని బి ట్టడుగక “లె” నంచుఁ బోయి కొ
ప్పురపు కవులొ కనంబడక వచ్చిరి వా గ్గుముఁజూడ నంబరో!

చ. అపు డొకచోట విందునకునై చనియుంటిమి మేము మా నివా
సపదము చూచి ‘వీరలును జాతీరోకో!’ యని యాడుకొంచు ‘న
ట్టిపనియు నుండునే!’ యనుచు, డీకొని కొట్టెడినేనపోక్కి న
య్యపరిమిత ప్రజానిచయ మయ్యెడలే చనుడంచె నంతటక.

చా. అందుక గొందఱు బ్రాహ్మణుల మఱియు నైశ్యకేష్ఠులుం గమ్మవా
లెందుం గన్నడి రిందఱుక గవిలై యేలెంచుటందేసి యం
దం దించించుక గోష్ఠి గల్గు టనుమేయం బయ్యె నోయంబ! మే
మెంగు న్న న్ననియుండ మిందఱను దాద్యగ్రిక్తిసంపన్నులక.

ఉ. నాలవజాతీయందలి జనంబులు తూర్పున నుండు గాని యీ
నాలవజాతీవేలు పయి నాగరికత్వముమాట కేమి వి

ద్యాలయులన్నఁ బ్రాణముల నర్పణ చేసెడిపాటిభక్తులుం.
జాలఁ గలారు కమ్మకులజన్మలలో శతమున్ సహస్రమున్

ఉ. వారలు నన్యలుం గడు నవారిగ వీధికి రెండుప్రక్కలన్
బారులు గట్టి నిల్చి యిట వచ్చుట, కొవ్వపువారిఁ జూడఁగాఁ
గోరికతోడ నేగి తమకున్ మఱి వా రగుపట్టమిన్ వృథా
యై రహి నిండ్లకున్ మరలు టాదిగ నొండొరు లాడుకొం చొగిన్.

కా. అయ్యా ! తిర్పతివేంకటేశ్వరులు ! మే మత్యాశమై వేడ్క మీ
కయ్యంపున్ సభఁ జూడ వచ్చితి మిటన్, గాల్గివ్వినా రెవ్వరా
యయ్యల్ మోమును జాటు వెట్టి దిఁక మా యాయాసముల్ వ్యర్థమే
యయ్యెన్, వచ్చినతోరఁ బోవుదుమె? లేదా, యందుమో? తెల్పుడి!

చ. ఎఱుంగుదు మేము 'కొప్పర' మదెట్టిదో? వారిని జూడ రాము, మి
మ్రొఱుంగము మీదుపొత్తముల నింపెనలారు "ఫాటోలు" దక్క నేఁ
డరసితి మయ్యె ధన్యము భవాదిక; మూరక యీ మృటందురో ?
దరిసెన మిచ్చి నందులకుఁ దగ్గఱలం బొనఁగం దలంతురో?

చ. అనుచు ననేకభంగుల జనావళి మాపయిఁ గల్గుపేమమున్
గనుపడఁజేయుచున్, బలుకఁగా నపుడేము వనియసౌధ మొ
య్యన డిగి నాటకాలయమునం దొక మేటిసభన్ బొనర్చి నే
ర్చినగతి వారికిన్ గలుగఁ జేసితి మగ్గల మైన మోదమున్.

సీ. 'తిరుపతివేంకటేశ్వరులఁ జూచితి' మంచుఁ బలుమాటు సంతసంపడెడివారు
ఉవ్వెత్తుగా లేచి యొక్కదండములీలఁ బడి నమస్కారమ్ము లిడెడివారు
కొవ్వంపువార లీగొడవఁ దెచ్చుట 'మేలె యయ్యెఁబో! యనిపేర్చినాడువారు
కయ్యంపుసభఁ జూడఁగలభాగ్య మిఁక లేదు వారుపాటిరటంచు దూఱువారు

గీ. పాఱ కేమి యొనర్తురు వారికున్న
సరుకు నెఱుంగ మెయని చర్చనలుపువారు
ఐనచోఁ గాలు ద్రవ్వనేలనెడివారు.
అడుగు మవ్వారి నటకేగు మనెడువారు.

ఉ. అన్నిట వీరిదృష్టిని శతాంశము వారలుగారు దడ్డదక
దున్నుకవిత్వమందు పలఁతుల్ మనవారలె యాదు, రంచు; నే

మున్నది దానిలో ననుచు, నుండిన దేదియొ యున్న దంచు, నా తెన్నొకకట్టమే యను, చుదీగ్గతరమ్మగ వాడులాడుచుకొ.

ఉ. ఏమియు రానివార లెటు లేది యొనర్చిన మంచి దౌ, సుధీ
గ్రామణు లట్టొనర్చునెడ గ్రాంథికు లొప్పురు సాగఁ దీతు రిం
తే, మనవారు వోలె నలతిర్పతివేంకటపండితుల్ వచ
స్తోమము జార్చ లేరె యది దోసముగాఁ దలపోయ కుండుచో.

ఉ. జార్తురుగాక నో రెటులొ చయ్యన, నొయ్యన నట్లె పద్దెముల్
గూర్తురుగాక వీరు “చెవి గోసిన మేకల” పోల్కిఁ జాలనే
పార్తురె! డయ్యరె! యుభయు లంత బలాఢ్యులె? దేహదార్ఢ్యమం
దేర్తురు కొప్పురంపుఁ గవు లీకవియుగ్మము నొక్క వ్రేల్పిడికొ.

చ. అనునెడ దేహదార్ఢ్యమునకా యలవారలు గాలు దృష్టి? రి
పునియెడ నేను జాలనొకొ! పాండితియన్న భయమ్ము గాని వీ
రిని మఱి వారిని గలిపిచేనియు నాబుజ మొక్కటే నుండి
పనిఁగొని యాపు నం చొక్కఁడు బాహుబలాఢ్యుఁడు పల్కు నల్కమై.

క. అని వారి వారికికొ దోఁ, చినగతిగాఁ “బిచ్చపాటి” చెప్పికొనుచు భో
జనపుం బసలకుఁ జని మఱు, దినమున నటనుండి బయలుదేఱిరి వారల్.

చ. నెలవును వ్రాసె స్కూలునకుఁ జెచ్చెర నెంకటశాస్త్రి మున్నె, యీ
కలహము దేలునంతకును గాల్గదలింప నటంచుఁ బంతముం
గలిగి పసింఁచె నప్పురిని, గయ్యపుసంగతు లాలకించి శి
ష్యులు మఱికొంద ఁయ్యెడకుఁ జూడఁగ వచ్చి తనుకొ భజింపఁగకొ.

చ. సరసులు యోగ్యు లౌజనులు సంతతముకొ గవితాదరమ్ముమై
నెరఁగుచు విందులన్ దనిపి యెంతయు గౌరవ మాచరింప న
ప్పుర మది వాసమై యచటిపూజ్యులకుకొ దలలోని నాల్కయై
తిరువతి యప్పు డప్పు డరుచేరఁగ, నెంకన యుండె నయ్యెడికొ.

కా. “ఆసీమాంత మొనర్చి గొని విడువం డానెంకటేశుం” డటం
చాసీమకొ జనులెల్లఁ జెప్పికొన నిత్యమ్ముకొ గవితేని కెం
తే సంతోసము గూర్చుచుకొ విమతు లంధీభూతచేతస్కులై
యీసుకొ జెంది కృశింప మూఁడునెల లందే యుండె నుద్దండతకొ.

ఆ. నె. మొదటఁ గాలు నెట్టినది యల్ల * శిష్టా హ

నూమదాద్యగేహసీమ, యచటి
నింబభూరుహంపునీడ సాక్షాత్కల్ప
పాదపంబునీడ గాఁదనర్చె

ఉ. చాపలు నిండి బల్లలకుఁ జాలి రజఃకణికిలితంబు భూ
మీపద మాకృమించి పయిమిక్కిలి వీధికిఁదాఁకి గేహపుం
దాపున నున్న యన్యసదనంబుల ప్రక్కల నిల్చి సారకున్
శీఘ్రతి వేంకటేశ్వరులు చేయుపగ్గినంగము విందు లెల్లరున్.

తా. అంబా! నింబము నీనివాస మదియో? యభంగింక సానూనకా
ఖం బచ్చో నెపు డీవు పొబ్బుటది నిక్కంబే, ధవత్సాక్షికం
బుం బూజ్యాశయసాక్షికంబు నగుచుం బొల్పరుత తత్త్వభా
లంబంబో కవితాపగ్గినార మది యేలా నొక్కి వాకుగ్గుటల్.

మ. ఎటు నీధత్తులవాఙ్మధుద్రవము లందేపారె, శత్రుప్రజం
బటకున్ పచ్చి మనంబునందు నెటు “ఫీ” లోవార, లాకొప్పపుం
గటువాక్యమ్ముల కెట్లు వా రురక దుఃఖం బందువా, లెట్లుగా
గుటకల్ మ్రొంగడివానో? నీమది యెటుంగున్, జెప్పఁగా నేటికిన్.

ఉ. ఐనను శాఖ బాధ కయి యావలికిం జని తప్పుచొప్పులన్
బూని యవాచ్యముల్ గిలికి పుచ్చియు నెమ్మన మాఁగ లేక మా
నై నెనరున్న యట్టులుగ పచ్చి రసం బది గోలి పోవు వా
రేని యథార్థముం దెలియునెల్లరు నీవును డాఁగురింతురే?

చ. ఎలమి పచించి తీరవలె నీకపటాత్మలసత్స్వభావ; మీ
యలఘుల తేమ శత్రువులమై మఱి మాపచనంబు లెట్లు వీ

(గుంటూరినుండి బయలుదేలు సమయమునఁ జెప్పినది.)

*సీ. తిరుపతి వెంకటేశ్వరుని కొండకు నీకు భేదమే కనుపట్టలేదు తల్లి, త్రీతై
లమల్లేశు శిఖరమ్మునకు నీకు భేదమే..., మధురమీనాక్షి వేశ్యస్థలికిని నీకు
భేదమే..., కాళికావిశ్వేశు గర్భగుడికినీకు భేదమే... తల్లి, తే॥ గీ॥ ఎట్టి సుము
హూర్తమందుఁ దాఁగట్టెనొక్కొ, ఘనుఁడు శిష్టాహనూమదాఖ్యాక సుకవి,
అడుగు నెట్టిన దాది బ్రహ్మసభఁజేసి, పంపుచుంటివి నినువీడవలసేనేడు. (వెం॥శా) *

నుబకు రసాయనంబు లగునో? యవి జీర్ణము లైనవెంట లే
భు కపవాదములో గిలుకఁగాఁ గరములో దిరుగాడు పెట్టులో!

క. భుజినులవ ద్రవములకుఁ, డలయని తోక యని చెప్పఁదరమే? యలపా
పులలేమి నింబకుజభూ, తలసభ లవి యెంతి కేని దగు జగదంబా!

చ. అరు లగువారి కిట్లు లెదయందలికుంపటివోరె నుండి యా
తిరుపతివెంకటేశ్వరులు “తీర్పరులక బిలిపింపుడీ, సభన్
జరుపుడి మీసముల్ వెఱుకఁ జాలినచోఁ బెఱుకుం డ” టంనుఁ దీ
వరముగఁ దెప్పఁ గొప్పరపువారిబడాయి కృనుక్రమమమ్ముగక.

ఉ. తగ్గి యిట్టెలేనియును దప్పికొన న్వలె నంచు నంతటక
బగ్గెలు వ్రాయ మాని తమపక్షము దుర్బల మాట సెట్టులు
స్నేగ దటంచు లో నెఱిగి * నెయ్యిఁజుం గడు గూఢవృత్తిమై
నగతి డాచి స్నేహ మగు టర్హ మటంచు లిఖించుచు న్వసక.

చ. పయికిఁ బ్రగల్భవాక్యములె పల్కుచు నప్పరమందె తీరికక
గయి కొని కూచుండిరి పృకంపితమైన మనంబు చంద మె

చెన్నపురి; లైబ్రరీ, గురువారం

*...నిన్న కొప్పరపుంగవులు నాపేర రి పేజీల ఉత్తరం వ్రాసినారు, వివాదవ
రిత్యమును వ్రాసినారు. తమదోషము లేకమును లేదనియు వెం॥ కా॥ అన్యాయ
ముగా గర్హించినయొ, మొదలుగా వ్రాసినారు. దాని వైఖరిచూడఁగా వివాదము
నుండి తప్పించుకొనుట కిష్టపడుచున్నారని దోచుచున్నది. అట్టి ప్రయత్నము
న్నచో తప్పక మీరును అంగీకరింప వేఁడెదను. ఈ వివాదసభలు కార్యకారులు
కావు. నడుమ వారికి పండువు, పోరాడువారికిర్వరకు క్షేయము కన్నడదు.
ఈ సభలలో తీర్పుతీర్పువాలెవరు? ఎట్లుసాగును? “లోకోభిన్నరుచిః” తత్కా
2-పి స్వస్వపక్షాభిమానోబలవాక్ బాధలే. వారు ‘చాలెంజి’ ప్రచురించినం
దుకు, శివరామశాస్త్రి వరల ప్రచురించెను. ఇంతట నాగిన బాగుండునని
నేను తలంతును నాప్రార్థన మిదియే. ... ఏకధముననైనను తగవునాపుకొనుట
బాగు. నేను వారికేమని సమాధానము వ్రాయుటకును పాల్పొక్కయున్నాను.
జవాబు వెంటనే వ్రాయించవలెను...”

వే॥ పృథ్వాకరుడు.

ల్లయెడల నెల్లరుండెలిసి “లావణి” రంచు వచించుచుండు న
స్రియములు పూర్తిగా వినియు బీరము మానర వారు మాటలకా.

ఉ. అంతట వాఁపక్షమున కాదరు వౌ కులప్పడు “డక్కటా!
యంతన తేలి పోవు నని యంపు మటంటిమి పర్యమల్లవా
కెంతటిపట్టు పట్టికొకొ ? యిప్పురి వీడరు కొప్పరంపువా
కెంతలవారి ధాటి? కిప్పు డేమనుకొన్న మఱేమి లాభమా.

మ. పులిపై బెడ్డను వేసి చెట్టుపయికిం బోవకా వెనకా దక్కుబ
స్థలమందే యది పీట నెట్టి యెటులూ సాధించుఁ గాదే పగకా
దొలి నాలోచన చాల దయ్యె నపు డేవో హాయి మన్నార మి
ష్టలతిం బోకది “యేకు మే” కనెడిసామ్యం బయ్యె నెట్లో కడే!

ఉ. పాపము ! “వారిదాసులము వారలలోన శతాంశమేనిఁ గా
మోపము వారి” కంచు నతియోగ్యుఁడు కొప్పపుజ్యేష్ఠుఁ డప్పు తా
నోపిన యంతిపట్టు మొగ మోడక చెప్పె; పృథాభిమానపుం
దాపము నాఁడు మామదికిఁ దద్వచనమ్ముల నెక్కనీ దపహా!

ఉ. ఎంతటి దైర్యముకా మజయు నెంతటిశక్తియు లేక యున్న ని
శ్చింతగ నాటి పర్వభ “సనేమిర వారల కా సనంబు మా
మింత ఘటించఁ గూడ” దని చెప్పంగ నేర్చునె ? వేటు సీమ యు
న్నంతన పట్ట పలదా ? కలదా ? యిటువంటిచేపయుకా.

చ. ప్రముఖుల మెంతమంది పని పట్టితి మక్కట ! వారిమందె మా
ట మయితి మింత కెంతటిపరాధప ? మూరక కొప్పరంపువా
రి మొరప మిక్కతమ్మునఁ బొరిం బొరిఁ దగ్గఁగఁ జొచ్చెనే యపా
యముననో వీరివైఁ బడునపాయముఁ బాయఁగఁ జేయఁగా వలెకా.

మ. * అని యోజించుచు నుండె నంత నొకనాఁ డనంగంబు నె
ల్లను వినింప నభం బొనర్చి తగుహేలకా విన్ని నేయంగ ప
చ్చినవా రెల్లరుఁ బత్రికల్ వినుచు మంచికా బెడ్డ యోజించుచుం
డునెడకా గొందఱు వచ్చి రయ్యెడకు నెట్లో యానవ స్సాంగఁగకా.

* నిష్పక్ష పాత హృదయమును యథార్థపరిజ్ఞాతలను గుంటూరు పురవాస్త
వ్యులు నగు నార్య సోదరులారా ! కొప్పరపువారు ప్రతిజ్ఞా పూర్వకముగా

ఉ. పచ్చిరిగాని యాసభ యవార్యముగా జరిగెక, సమస్తముకొ
విచ్చుననంటిపండుబలె విజ్ఞులదృష్టికి స్పష్ట మయ్యె “ని
ప్పచ్చర మెందు కీగతి గబాగబ లాడిరొకో?” యటంచు నె
న్నిచ్చినవారి దూతి “రిహిహీ, యిహిహీ!” యని కొండ అయ్యెడక.

ఉ. పనిగొని యుత్తరాల్ వినుచుపట్టిన నాసభ నాగుపూన్ని వ
చ్చిన యలశీనివాసగుణిశేఖరువైఖరి “కొప్పరంపున

27 వ తేదీ ఆదివారమునాడు సభకు రావలయునని ముందుగా మామై గాల్గద్రొ
వ్వి పత్రిక వ్రాసి, యందులోని యసందర్భములను చెల్పుచు మేము తరమియం
గా వానికే చగు సమాధానము వ్రాయక యేవో కొన్ని యుక్తులతో గొన్ని
యుత్తరములు వ్రాయుచు సభ ఆదివారము దప్పించి సోమవారమునకు మార్చిరి.
తుద కాదివారమునాటి రాత్రి యనేక గ్రామములనుండి విచ్చేసిన మహాజనుల
విఫలమనోరంజనంజేయుట యచితము కాదని మేమాదివారమునాడు వ్రాసిన
యుత్తరములో గొన్ని పండితసమ్మతములైన నిబంధనము లుదాహరించి “యీ
ప్రకారము మీరు సభకూర్పుడు లేదా మేము గూర్చెదము అంగీకారానంగీ
కారములు రేపుదయమునకు చెల్పుడు లేదా మీరియద్యమము మానుకొన్నట్లే
ప్రజలు దలంతురుగాక” అని స్పష్టీకరించినను దానికిజవాబువ్రాయక సభానిర్ణ
యించినమునందుగూడ నుదయము 8 గంటకు మరల ‘రిమైండరు’ పంపినను దానికిని
నేమియుంబలుకక చల్లగా నాదినమెల్ల దాటించి ఆమఱునాడు 29 వ తేదీని
మాకవసరము లేకున్నను మేము మరల “మీయద్యమము మానుకొన్నట్లే యని
రాలచి మేము కాకినాడ వెళ్ళుచున్నా” మని వ్రాసిన యుత్తరమునకును దగిన
సమాధానము నేమియు వ్రాయకుండుటచే వారు సభను మానుకొన్నట్లు ముమ్మా
టికిని స్పష్టపడినది. సిదప సభమాటట్లు లుంచి మీ మా యుత్తరప్రత్యుత్తర
ములలోని సారాసారములను న్యాయాన్యాయములను ప్రాజ్ఞులమూలముగా
చీర్చికొని పిమ్మట విద్యావాదమునఁ బ్రవర్తించుమనియు, ఇందుకు రేపుదయము
8 గంటకు లోగా జవాబింపియ్యు 29 వ తేదీ రాత్రి 7 గంటలకు మావ్రాసిన
యుత్తరమునకు నేడు 10 గంటలకు పనపసరపు యుక్తులతో దానికిగూడ
సంగీకారమును చెల్పక “యుత్తరప్రత్యుత్తరములు ముగించుకొన్నాము” అని
వ్రాసిన యుత్తరమునగూడఁ జూచి వారికి జవాబు వ్రాయట యంతతో

రసములయు త్తరమ్ము లవి ప్రాజ్ఞసభాననుకూలదుర్వచః
ఖను లని యెల్లవారలకుఁ గృన్ననఁ జెప్పక చెప్పె నొప్పుగఁ.

ఉ. ఏమిటి కాఁగఁగా వలెనో? యెల్ల తెఱింగిన యుత్తరమ్ములకా
శ్రీమహితుల్ మహామహులు చేరిన సత్సభ విన్నిసేయుచో
నామహితుండు పొగ్గఁ డగునట్టిఁడు గావున వారితప్పడుం
బూమెలు కంపు గొట్టువని బుద్ధి గలంగినవాఁడుగానిచో.

ముగించుకొని ఆయాయంశములు లోకులకు శుభ్రపఱవఁ దలంచి ఈనాటి
సాయంకాలము రిఘంటులకు శ్రీ ఫస్తుకంపెనీ నాటకాలలో నుపన్యసించు
చున్నారము గానఁ దామెల్ల విచ్చేయఁ బార్థికులు.

గుంటూరు, }
30-8-11.

ఇట్లు,
తిరుపతివేంకటేశ్వరులు, శతావధానులు.

పై సుదాహరించిన యాహ్వానపత్రిక ననుసరించి శ్రీ ఫస్తుకంపెనీ హాలు
లోనికి ననేకులు పొరులును నితరులును నగు మహాజనులు నియమితకాలమునకు
మున్నే వచ్చియుండిరి. పదపడి కాలేజి ఉపాధ్యాయులగు బ్ర|| శ్రీ|| మల్లాది
సంకటసోమయాజులవారి కోరిక ననుసరించి శ్రీమాకా వంగిపురం కృష్ణమా
చార్యులు బి. ఏ. ఎల్. టి. (వీరును కాలేజీ యుపాధ్యాయులే) గారగ్రాసనాధి
పత్యమును వహించిరి. వీరు సంస్కృతాంధములలో గ్రంథముల రచించిన
పండితకవిత్రములు. పిదప నాయాయీ యుత్తరములు తిరుపతివేంకటేశ్వ
రులు వినిపింపఁదొడంగిరి. మొదట వెంకటేశాస్త్రిగారు శ్రీకొప్పరపువాకి
మొదటియుత్తరమును మాత్రము వినిపించి ఆనాఁడే 12 గంటలు మొదలు మూడు
గంటుపఱకును గోర్ట్లోఁ గంసాలులనుగూర్చిన వ్యాజ్యములో సాక్ష్యమిచ్చి
యుండుటవలని యాయాసముచేఁగాబోలును పదపడి యుత్తరములను దిరుపతి
శాస్త్రిగారిని వినిపింపుమనిరి. తిరుపతిశాస్త్రిగారు వినిపించుచుండఁగా గొండఱు
పెద్దమనుష్యులువచ్చి యంతలో ప్రకృతసభ ముగించుటకై వెంకటేశాస్త్రిగారిని
గోరిరి గాని తిరిగంత హేతువునుజూపి కోరనంపిన వెంకటేశాస్త్రిగారందుల
కంగీకరింపరైరి. పిదప గంభీరముగాఁ దిరుపతిశాస్త్రులుగా రాయాయీయుత్తర
ప్రత్యుత్తరముల నుపన్యసించుచుండఁగా వేంకటేశాస్త్రులుగారు దాని నాఁప నుం
సించువారితో సహేతుకముగా మెల్లఁగా నుపన్యసించుచుండిరి. పదపడి సభి

క. ఉత్తరముల తత్తములు, సత్తములకు నేహ్యమైన చందము గలవం
చుత్తముడు శ్రీనివాసుడై విత్తములకు సాక్షి యని వివేకు లెఱుగుతఁ.

క. *కుచమర్దనాదిపదముల, రచనం బవరించు కొప్పరపువారి వహి
నిచయము గల శత్రుకలకు, నచటం గల సభ్యు లేవమందిరి వెలుచఁ.

నాఁపుడని కోరినవారు తామేదో మధ్యచెప్పుటకు నవకాశమిందని కోరిరి. అందులకును దుట్టతుడకుఁగాని వీలులేదనియు నవ్వడేని యగ్రాసనాధిపతుల నడుగఁదగియుండుననియు వెం॥ శా॥ గారు బదులు చెప్పిరి. పదపడి యుత్తరములనెల్ల దిరుపతిశాస్త్రీగారు వినిపించినపదప నెవరు సమర్థులో, యెవరుకాగో యెవరియుత్తరములు దురుసుగానున్నవో యెవరిపట్టివికావో, యెవరు కోరిన పరతులు పండితసమ్మతములో యెవరివికావో, యెవరి నెఱకతీతపలన సభకాలేదో లోనగు సంశయము సభ్యులకేకక సభనాఁపవచ్చిన యుత్తమపురుషుల హృదయములకుఁగూడ స్పష్టపడినవి. ఆ యీయంశములనే శ్రీ ఆగ్రాసనాధిపతిగారు తుట్టతుడనుపన్యసించుచు “మీసములపద్యము యొక్క యర్థమునుగూర్చి” తాము గూడ నిదిపఱుక బొరపాటుగానే యన్వయించుకొంటిమనియు నిప్పుడది స్పష్టముగాఁ దెలిసినదనియు సుభయభాషలు రానివారు దానిజోలికఁ బోఁగూడదనియు సంస్కృతమురాని తెలుఁగు గణనీయము కాదనియు నుపన్యసించుచుండఁగా సభనాఁగుపూనికతో విచ్చేసినవారు పృథ్వీతహవిషయము నాఁగవలసినదని కోరిరి. దానిమీఁద సగ్రాసనాధిపతిగారు “వీరికోరిక ననుసరించి యా పద్యార్థము నిప్పుడు విస్తరింపక వదలితి” మని చెప్పి యావిషయము మాని తమ కీ యుభయకవులయందును భగవంతుఁడు న్యాయమాగాఁదోపించిన యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. అదివిని సభ్యులెల్ల నానందించిరి. పదప శ్రీ వెంకటేశాస్త్రిలవారు కవితయన నేమో, కవితన నెవరో, ఆశుకవితయన నేమో, కవికి వలసిన సామగ్రి యేమో తేటతెల్లముగా నుపన్యసించిరి. పదపడి సభనాఁగు పూనికతో విచ్చేసియున్నవారిలో నొకరగు మ॥ రా॥ రా॥ గోవిందరాజుల శ్రీనివాసరావు పంతులు బి. యే. బి. యల్. గారు సర్వసమ్మతముగు తమ మనోరథమును వెల్లడించిరి. వారి పూనికకు వెంకటేశాస్త్రీగారు తమ సమ్మతిని చెల్పిరి.

*(3) ఇంతవైన మీ స్వకుచమర్దనలు మానుకొని”...

క. ఆమెయి సాక్షా దశ్వ, తామక బురణించుతేజ దశదిశలమం
గా మా శిష్యుం డల శివ, రామయ చనుదెంచె సభ కరం బలరారణ్.

ఉ. ♦సచ్చి సభాంతమందుఁ దన వచ్చిన పేతువు, తాను విన్నయా
యచ్చెరువుకొ, సభాధిపతి యజ్ఞును బొంది సభాసదుల్ “బలే!
సచ్చిన శిష్యుఁ డీతఁడె” యనకొ విస నింపగు కంఠమాధురికొ
హెచ్చగు గానపుంబటిమ యేర్పడఁగాఁ జదివెన్ గృహమ్ముగకొ.

శ. పదపడి సభ్యులు సారెకు, నెద శివరామకవి వాణి కెంతయు మెచ్చుల్
వొదలఁగఁ గరతాళంపు ని, నదములఁ జెలరేఁగఁ గన్ననకొ సభముగిసెన్.

క. ఆమటునాఁ డుదయము శివ, రామయ కొప్రంపుఁ గవిని “రారమ్ము సభా
సీమ” కని యత్తరంబు, ద్దామత లిఖియింతు” ననుడుఁ దద్దయు నెమ్మిన్.

ఉ. నెంకటకాస్త్రీ పల్కు “నిది విన్న బుధుల్ మము నవ్విసట్లై ని
శృంకగ నిన్ను నవ్వుదురు కాస్త్రుము నేర్చియు సాహితీన్నిరా
తంకతఁ బేర్చియున్ శతపథానివియై యసమాన కక్షగా,
జంకెలు నెచెడే? “సభకు రం” డని కొప్రపువారిఁ బిల్చుచుకొ.

ఉదయము-9-గంటలు.

♦పదపడి యంతకొక యరగంటకుమున్నే రైలుదిగి సభాభవనమునకువచ్చి
యున్నట్టియు తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల శిష్యుఁ డైనట్టియు, చిరివాడ గామ
కాపురస్థులు శ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రిలవా రీక్రింది పద్యములఁ జదివరి.

ఆ. వె. రాజశ్రీ భుజంగరావు, చెల్పతిరావుఁ గూర్చి యిటులువ్రాసె
గుంటురిపురి, జరుగుచున్న వైరచర్యయందునఁ దిర్పతికవి, వెంకటకవి తెరువు
తప్పె॥1॥ చ॥ అనవిని యంత నామడలు నామడలుం బడిపోయినట్లు న, చ్చిన
నది మిథ్యయందుఁ దెలిసెన్ గవితాసభ లేకపోయెఁగా, కనువుగ ధారణాబల
మునందున నాశుకవిత్వ మందునన్ దనివిగఁ గొప్పిపుంగవుల దాబులుతీరులు
చూచి తీరనే॥2॥ తే॥ గీ॥ కాశినాథ బుధేందుఁడు ఘనుఁడు శ్రీని, వాస
నూరియు నెందఱోపలఁతులైన, కవులుపీఠమీసమ్ము కఱచిపట్టి పీఠకున్నారె
కొప్పింపుఁ బిదపకవులు 3 తే॥ గీ॥ కలదునేత్రావధానంపుగరిమయొకఁడు కలదు
గర్భావధానంపుగరిమయొకఁడు, కలదు హస్తావధానంపు గరిమయొకఁడు, వీని
నెఱుంగని సూరులెందేని గలరె 4 ...”

క. † అసమానకక్షయని మము, రస దూతెడివారి యుత్తరము లివిగో! నీ
రస మీ కయ్యము మాకున్, బొసంగెం దనయంతక బూర్వపుం గర్మమునన్.

చ. జ్వరితుడ వయ్య సజ్జనులు సారెకు రమ్మని పిల్వ రానిచో
గరువముగాఁ దలంతు రని కన్తి గణింపక వచ్చినాడని
పురపునియోగివైదికులపా త్రినుమంతయు నే నెఱుంగ దు
ర్భర మసమానకక్ష యిటు రాఁదగి యుండఁగ నెట్లెఱింగెదన్.

ఉ. విసను గాలుద్రవ్యదౌసఁ గాదెస నుండుటఁజేసి యంత మా
పై నెవముండ, దీ విపుడు పత్రిక నంపెదవేనిఁ బోరికిం
దా నయిప్పిన్ల యయి “తక్కెడ” సామెతగాఁ దనర్చు నీ!
మానఁగదయ్య యిట్టి యసమానపుఁగక్షకు దీక్ష యేటికిన్.

ఉ. ఎప్పటికేని మాయెదుటనే పడఁగావలె వార, లవ్వ దా
తవ్వడుకై తపద్ధతులు తజ్జులకున్ విశదంబు కావలెన్

1. † ... యిదివరలో వున్నదే అసమానకక్ష అని అనుకుంటూ వున్న సంగతితో
పులిమిద పులిలొగ్గు యిదివకటి వచ్చినది దీనిని గు|| కొన్ని రోజులు స్వర్థపుచ్చ
డమున్నూ శ్రమతీసుకోవడమున్నూ నాకు సుతరాం యిష్టంలేదు...”

ది 28-8-11

రా|| వెంకటగూర్జరావు.

Masulipatam.

2. బ్రహ్మశ్రీ శతావధానులు తిరుపతి కాస్తూరివారిసన్నిధికి, మీరు కృష్ణా
రావుగారి పేరున వ్రాసిన జాబు చేరినది. మాయభయం నమస్కారములను
అంగీకరింపవేకుచున్నాను. యథార్థవాదియొక్క వ్యాసము యథార్థముగనున్నను
లేకున్నను దాని సత్యాసత్యములు మేము గ్రహింపజాలము.....మీరీ లేసిపోని
కలహములలో జిక్కికొని ఆరోగ్యమును బుద్ధిని చెడ గొట్టుకొనట మా యభి
ప్రాయము కాదు. వారిని గెల్చినను మీకీర్తి హెచ్చునా? ఇదివఱకే విఖ్యాతి
జగద్విఖ్యాతమైనపుడు మీకీపోరాటము లెందుకు? వారు కుర్చీమీద గూరుచుం
డిన మనకేమి? ఇంటి కప్పుమీద గూరుచుండిన మనకేమి? మీ బలాబలములు
లోకము పూర్తిగ నెరిగియే యున్నది. ఈ పోరాటములను గుంటూరు చెరువులో
చొక్కి వెంటనే బయలుదేరి రావలయునని మాప్రార్థన...”

ఆ|| నారాయణరావు.

బిస్మిలసంగముల్ సలుపు పెద్దలతోడుత నీకు నేల ? నేల
జెప్పినమాటచొప్పునకు జేతము చొప్పుచు మిన్నకుండుమి.

చ. నెనుబడి కాకపుల్ తనదుసీపుపయిం జరణమ్ములుంచి తా
చిన నది లెక్కగాఁ గొనక చిన్నకుఁ బూనక వైనలేయుఁడే
మనక కిరమ్ము పంచుకొని యల్లనఁ బోవఁడె? శక్తిమంతులెం
దును నలఁతుల్ పొనర్చునఁతుండుకుకొ గణియింప రంతగకొ.

ఉ. ఇంతకు నీవు పత్రికల నెన్నిటి నంపిన నేమి లాభ ? మా
వింతకవీశు లెన్నటికి విజ్ఞులు తీర్చరులున్న సత్సభా
భ్యంతరమందు ని న్నెదురుచూర నుకోకుము వారితండనాల్
గాంతు రెవారు వారికడ గంతులు వేయుచునుం డెఱుంగుమి.

తా. “ఓ కన్నో మఱివంక” లన్నఁ డెలియక యోజింపఁగాలేని స
ద్దీకుల్ వారికిఁ దోడు, వారిదియుఁ దాదృగ్భివికేషంబై యీ
యేకాకాదులు సత్సభాస్థలికిఁ దా లేనందు నేలేంత్రు ? నీ
వీ కార్యమ్మునకుం గడంగకుము మేమే యుంటి మన్నింటికికొ.”

చ. అనుటయు నాతఁ డప్పటికి నన్యము చెప్పక మిన్నకుండె నె
ప్పునమున బాల్యచాపలము మానని చందము తోచుచుండె, నా
తని కొకకొంత తిర్వతి స్వతంత్రత నిచ్చె ననంతరంబు వెం
కనఁ గితురించి యిర్వరును గొక్కున నేగిరి “పొమ్ము” పొక్కుకుకొ.

ఉ * పద్దెము లచ్చు వేసి యవి పంపి నభోమణి రెండుయామముల్
పొద్దును దాటునప్పటికిఁ బూర్తి యొనర్చినమేటికార్యమున్
పద్దయు మెచ్చుకొంచు బనదగ్గకుకొ జనుదెంచి చెప్పిరిం
కెద్దియుఁ జేయ రామి సహాయించెను వెంకన కొంతనొప్పుతో.

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరాయశాస్త్రిగారికి.

* చ॥ తిరువతి నేంకటేశులకుఁ దెంపరినై సరినై ఖండిం గవీశ్వరుఁడగు
వాఁడు నోటనుడువకొ గడు సిగ్గిలునాశుధారకుకొ, బురికొలుపం దలంచిలె ‘నమో
నమ’ యంచు వచింపకేటియ, ల్లరియిది సింగ మేన్దుపలలంబు భుజింపక పూర
మేయునే. మ॥ అనిమి త్తంబుగఁ గాలుద్రవ్విన త్వదీయాహంత నాఁపుండలం
పున నీనీరసనిర్గుణాశుకవనంబుకొ జెప్పి నిగ్గెల్వ నెం, చిన యన్మధురపద్యలకొ

కా. * రామస్వామి యనంతరమ్మ కడుధీరత్వమ్మ చెన్నార సే
 మేమో పద్దెము లల్లి తెచ్చి యవి మ మీక్షింపుఁ దన్నకా తుణం
 బేమిం జెప్పక పిమ్మటం జరివి “మే ! లీపద్దెముల్ వారిదో
 సామర్థ్యమ్మఁ గడుక యధార్థముగ నిచ్చల్ నచ్చి వాకుఁచెప్పడికా.

నుకవితాశీఘ్రులకొ మానిసిం, చినినుకొ గెల్వఁగ వచ్చినా నిదె సభంజేయిం
 తువో వత్తువో. ఉ॥ గంటలు గట్టికొంటివట ! “గంటకు పందలు వేలుపద్యముల్,
 గెంటుదు” నంచు నేడు పరికించెద గెంటుటయెట్టిదో? నినుం, గెంటెద నే వధాన
 మన గెల్చెద నీరసధారయందు నీ, ఘంటికలూడఁ గొట్టెదను గాచుకొనం గమ
 కింపుమి త్రజిన్. నీ॥ గురుపాదసేవఁ జేకూతిన వ్యాకృతిపాండిత్యగరిమ యటుం
 డనిచ్చి, ఉభయభాషాకావ్య విభవాభిరామమూ పాండిత్యగరిమ యటుండనిచ్చి,
 రసవత్ప్రబంధనిర్మాణధీచాతురీపాండిత్యగరిమయటుండనిచ్చి, సురుచిరలక్షణ
 భరితాశుకవికృత్యపాండిత్యగరిమ యటుండనిచ్చి. గీ॥ ఆశువతనంబులంచుఁ గొం
 డాడఁదగిన, తావకాశుకవిత్వంపుఁ జేవగూడఁ, దావకశ తావధానవిభంబుఁగూడఁ
 జూడఁదలఁచితి నెంకటసుబ్బరాయ ! చ॥ తిరువతివేంకటేశ్వరసుధీరశిష్యుడ
 నాదుడేరు వే, లురి శివరామశాస్త్రి యని లోకము వాకొను నాఘ్యమైన వ్యా
 కరణముజీవనమ్ము నధికారము కావ్యపురాణనాటకా, కరములఁ; జేయఁజాలుదు
 నఖండము నాఁగ శతావధానముకొ॥

గుంటూరు, }
 11-8-11.

ఇట్లు విసితవశంవదుడు,
 వేలూరి శివరామశాస్త్రి, శతావధాని,

* మహారాజశ్రీ కొప్పరపు సుబ్బరాయశర్మగారికి నీ॥ అణవదేశంబున
 నవధాన మొనరించు, టోకాద ! యిదియు గుంటూరునీమ, పల్నాటిసీమలోఁ
 బద్యంబులను జెప్పు, టోకాద ! యిదియు గుంటూరునీమ, ఆయూరనాయూర
 నాశుకవిత్వసెప్ప - టోకాద ! యిదియు గుంటూరునీమ, గుడివాడసీమలోఁ గొన్ని
 యూళ్ళను జెప్పు - టోకాద ! యిదియు గుంటూరునీమ, గీ॥ యెట్లుదక్కించు
 కొందురో యిపుడుమీరు, నిండుకొల్వన మీకున్నదండివిరుదు, లూరకేపోదు.
 పూజ్యులఁ గాబులఱవ, నాశుకవినింపా వండిన పాంసలార॥ ఉ॥ బట్టులరీతిఁ
 బద్యములఁ బట్టుటెకాని శతావధాన మే, పట్టుల నేదిచేసితిరి పండితులెల్లరు.

ఉ. వారలకన్నఁ దెల్లనెడ వారక సంస్కృతమందుఁగూడ నీ
వారయఁ బెద్దపండితుఁడ నైనను వారలు బ్రాహ్మణుల్ మహా
శూరులు మేల్ నియోగులును “శూద్రుఁడ వీ” వని యీసడింతు నీ
వేరమునందుఁ గా లిడక వేగమ యేగుమ యంగలూరికిఁ.

తే. గీ. వారి తప్పడుధారను వడిగఁ బోయి
సభ్యులఁగరంచ నీకు నసాధ్య మెప్పు
డేని పనివడ్డచో మేమె యేగవలయుఁ
బిడవ నిది తప్పటంచు నొప్పింపవలయు ”

చ. అనుటయుఁ బిన్ననవ్వు నగి యాతఁడు “చిత్త” మటంచు నేగి యే
మని మది నెంచెనో? తుదకు నాతని పద్దెములచ్చులోనికిఁ
జనుటయు కాక, కొప్పరపునన్నిధికిం జనె; వీని నెల్ల మే
మనిపినవే యటంచును యథార్థ మెఱుంగనివారు దూఱఁగఁ.

మెచ్చినారలో, గుట్టుగఁ బోవకీగతిని, గొంతెత్తనంబును జేయఁజూతురే, “పెట్ట
లుక్రొవ్వి పుంజుపయి, బీరముఁ జూపిన” లాగుఁదోచునో॥ గీ॥ జగతి నైదిక్కు
శాట మీసాలదీసి, కొన్న నెవ్వరు నవ్వరు; నిన్ను నవ్వ, కుందురే కన్నవారు
నియోగివయ్య, మీసములఁ గాచుకోలేక మిడుకుచుండ॥ క॥ గంటలఁగట్టెడలే!
ము, క్కంటితురగములకు హాళికవితానంబీ, గంటలు మఱియేకార్యము, పొంతె
వచింపుండు కొప్రపుం గవులారా॥ నీ॥ శతఘంటకవనంబునల్పదు మన్న మీ
శక్తియడంప నేఁ జాలనొక్క, అస్థావధానంబు నాచరింతుమన మీ శక్తియడం
ప నేఁ జాలనొక్క, ఆశుకవిత్వంబు నాచరింతుమన మీ శక్తియడంప నేఁ జాల
నొక్క, సద్గ్రంథరచనంబు జరపుదుమన్న మీ శక్తియడంప నేఁ జాలనొక్క,
గీ॥ ఇంగిలీషునవత్తురో యెఱిగియడవఁ, గరము నేఁ జాలనొక్క మాగురువులేల,
రండు వేగమీ బిరుదులుదెండు పెట్టి, పొండు నిడునభను గొప్పపుఁగవులార॥
గీ॥ ఓడినారని తలపోయువాడ మీరు, నాకుఁ బ్రత్యుత్తరంబును నీక మాన,
ముద్రపహియింతురేని నీమచ్చుటెఱిగి, ముందువనిఁజూడఁడి కొప్రపుఁగవులార,
క॥ శివరామకవికిఁబోలె, జవాబునొసఁగకయే వృథగ జంపు నడిపినక॥ వ్యవసా
యముకలదునుడి, వ్యవధిం గయికొనక యిండు ప్రత్యుత్తరముక॥

అంగలూరు }
3-9-1913 }

ఇట్లు బుధజనవిధేయుఁడు,
తి॥ పు ర నే ని రా మ స్వా మి.

ఉ. ఉన్నయథార్థమియ్యది మహోత్తము లొప్పుదు రంచు మేము సం
పన్నగృహస్థుఁడనుప వానిని; వింకొక కుఱ్ఱశిష్యుడుక
గిన్ననఁ * గొన్ని పద్దెములు గానుక గొప్పపువారి కంపె నా
చిన్నతఁ డొక్కసాహసము చేసె వచింతుము తత్స్వరూపముక.

బండరు.

శ్రీమద్ధురవేదము.

(ఇయ్యది కొప్పువరపువారికి వాగ్దానము తరమునకు పడియైన నకలు.)

* చ॥ ఉరుకరుణాయుతుండు, నమయోచిత ధీమహితుండు, భక్తులం, దక్షి
కిని గల్పకదుర్మనునిధంబుననుండెడువాఁడు నట్టియా, తిరుపతివేంకటేశ్వరుఁడు
తిన్ననిచూపుల మిమ్ముఁజూచి యె, ల్లగును ముదంబు నొంచునటులక దయ్య
మికజయమ్ముగూర్చుతక॥ 2. చ॥ ఉరుతరధీవిశేష మహిమొన్నతులారః
గుణాధ్యులార! కొ, పురపుకవీందులార! వినవచ్చెను మీదుప్రతిజ్ఞ; యెంతో
సం, బరమువహించినాఁడను, రమాపతి మికజయంబునిచ్చు. నా, తిరుపతివేంక
టేశుల నెదిర్చి గ్రహింపుఁడు వారిమీసముల్॥ 3. చ॥ ధనముగడించి యుంటి
రవధానములం బొనరించి మీరలిం, దనుక శతావధానములనామముతో; నిక
మీఁద నట్లు కా, దనుచు శతావధానముల నక్కడనక్కడఁ జేసి పండితుల్
వినుతియొనర్ప మీసములఁ జేతుఁడు నూతననామధారులై॥ 4. గీ॥ తెలుఁగు
తిర్పతివేంకటేశులకుఁగూడ, వచ్చుఁగావున నోడింప భారమగును, గాని వారికి
నేత్రావధానమందు, బ్రజ్ఞలే దందుమీరుగెల్వంగలారు॥ 5. క॥ నేత్రావధాన
మది న; ర్వత్రేజయంబిచ్చుమీకు, వదలకదానిక, మాత్రమె పెట్టిన నవ్వడు.
శత్రులనోడింప మీ కసాధ్యంబగునే॥ 6. చ॥ వినుతగుణాధ్యులార! యొక
విన్నపముక వినుడయ్య “గ్రుడ్డు పి, ల్లను గని వెక్కిరించినటులక” గనూ
పట్టెను వీరియత్న” మం, చు నిట జనుల్ పచించి రది సుంతయు నామది
సమ్రుఁబోవనే, మనన నియోగినాటఁ దగవా? యధినమ్మి మిముంద్యజించుటల్.
7. మ॥ “సభమీరెచ్చటఁ జేయవార” లని పంశ్నకవేసిరవ్వారు, మీ రుభ
యల్ మాపురికేగుడెంచి యిట సభ్యల్ మిమ్ము గీర్తింపఁగా, సభసేయి
పుఁడు, తోచినంతవఱకుక సాహాయ్యముక జేతు నా, కభిమానంబది మీయెడం
గలదు రం డామోదముం బొందుచుక॥ 8. ఉ॥ “జరయ నీవు చేపెడినహాయ

ఉ. బందరునుండి వద్దెములు వారికిఁ బోవునఁ బంపి మీఁద మా
కందఁగఁ జేసె దానిపృతి; యక్కట ! యాఁగుట యెట్లు ? లిట్లులే
కొందఱు * స్కూలుశిష్యు లొకకొన్నిటి సంపిరి, మే మెఱింగిన
ట్లందఱు గాక యున్న జను లందురు గొందఱు మాన్వ నేర్తుమే!

చ. “తిరువతివేంకటేశులకుఁ దివ్యముగా సభ కేగుడెం డటం
చటిముఠి వ్రాసి కొప్పరపుటాయన దా సభ కేగుడంచెనే ?

మదెట్టిది ? పిల్లవాడ” నం, చూరక నెంచఁబోకుఁడు మహోదధివారి నిబంధ
నంబు చే, కూఱఁగ రాముఁడయ్యడవిఁ గోరులసాయముగోరలేదె ? ను, శ్రీ
రహిమించ మీరు దయచేసి జయంబు పహించుఁడో బుధుల్ ॥ 9. క॥ తప్పక
దయచేయుఁడు మీ, శిష్యునికి జవాబు వీని కిడుఁడు సరగునక ! మెప్పు గనుఁ
డయ్య నైశమ ! కొప్పరపు కవీంద్రులార ! గుణమణులారా !

*Vith Form C. Division,

ఇట్లు

Noble College.

సుకవిపాదరేణువు,

Masulipatam.

వడ్లమన్నాటి నరసింహశర్మ.

శ్రీ మత్పుర దేవతా మైనమః .

11-9-11 బందరు.

* గురుశర్యా ! చ॥ మనమున భక్తినిల్పెదను మాధవపాదసరోజయుగ్మ
చింతనపరిలబ్ధివ్యవితావనితామహితప్రభావ సం । జనితలసద్యశః కుసుమ
జాలవినిర్మితహార ధారులై । తనరెడు వేంకటేశ్వరబుధాగ్రణి ! మీవగుపాద
కంజముల్. ఉ॥ ఇందులనుంచు వద్యముల నేనె రచించియు నచ్చువేయఁగా, సంది
య మొందుగల్గి తమనన్నిధి కంపితి వానిఁజూచి నా, కుందయవ్రాయ వేఁడెదను
గొంకకయెట్లులు నేయుమందురో ? యందులనుండుదోషములనన్నియు దిద్దుచు
నంపవేఁడెదక. మ॥ తమసందర్శనమెప్పుడబ్బునని చింతాకాంత చిత్తుండనై,
కుముధంబుల్ శశిఁగోరుభంగిఁదను వాక్కునామృతాన్వేషణం, భ్రమమేపారనె
సంగువాడనిట ధీరాగ్రేసరస్తుత్య ని, త్యము లేఖార్థము చూచువాఁడఁగృపతోనం.
పంగఁ బ్రార్థించెదక.

చిత్తగించవలెను

ఇట్లు తమశిష్యుఁడు

కోకా రాజారావు, హైస్కూలు, బందరు.

పరపర వ్రాసి రమ్మనినఁ, బాటుద" మం చలన్కూలుఁగుట్ట లెం
చిరి యని తోచుఁ జర్చఁ దగఁ జేసినయోగ్యులకెల్ల నిష్పమల్.

క. ఎటు దోచిన సరియే మే, మిట లేశమెటుంగ మెటిగి యే మెవ్వరి నాఁ
గుటకు యతించితిమో? వి, స్ఫుటముగ మునుమున్న దానిఁ జూపితిమికదా!

చ. చరితము గాన వ్రాయఁదగు సంగతి వాగిసితి మంతె కాని యే
రెఱుంగరు మేము కొప్పమున కిట్టులు శిష్యుల రేపి పంపుసం
బరమున కొప్పువారమో? స్వబాహుబలమ్మునఁ బోవువారమో?
యరులు నిజం బెఱింగియును నాడఁగఁ జొచ్చిరి వేఱుదీతిగఁ.

చ. ఎఱిగినదేకదా, జగతి యెల్లఁ గుశిష్యుల రామకృష్ణులఁ
మఱి యలయిర్వారందు నొకమానిసి కన్న బహుశ్రుతుండు కొ
ప్పమున వారి కంపె నొకపత్రిక * “నేత్రవధానమందు ప
త్తురె” యని రామకృష్ణు లటుదూఁకఁగఁజేసి రనంగఁజెల్లునే.

మ॥ రా॥ రా॥ శీర్షి. కొప్పరపు సుబ్బారాయశర్మగారికి... మ॥ ధరణీ
చక్రము గూలఁగా పలచె! సప్తాంభోధిభాస్వద్వసుం, ధరభారంబు పహించి
మించునలమాతంగంబులుకొ నీడి; కొప్పరపుం బండితమానులార! తమకుఁ
భాషాద్వయా కావ్యసం, భరితుల్ తిర్వతివేంకటేశ్వరులతో వాదంబు శ్రేయం
బాకో” మ॥ కరికార్దులమ్మగేంద్రసత్తములు గంగాభంగకల్లాలలీ, ల విజృంభించి
పెనంగుమండఁ గవిమాడ్డాలాదినంపూజ్యలీ, రవధానంబు రచింపబూనితిరహా!
హాస్యంబె యార్యోక్తియుకొ “శివుఁడుందాండవమాడనాడవె పికాచీభూతబేతా
శముల్... ఉ॥ చెప్పినమాట చెప్పకయె చెప్పఁగ నేర్తుఁగవిత్వధారగా, నొప్పి
దహావిధంబున బుధోత్తములందఱు మెచ్చనీరముకొ, దప్పిక ద్రావుభంగి పచనం
బున గెల్వఁగరండు నన్నహో!, కొప్పరపుం గవీశ్వరులకుం దగదేమొకొ? నా
పౌతిజ్ఞయుకొ.

* నిద్యాచరాపత్రిక.

“అయ్యా! తమకును బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరమహాకవులకును,
ఒక మానసునుండి జరుగుచున్న కవితా కలహంబును పత్రికాముఖంబున వింటివి
...సర్వసాధారణమైన యాశుకవిత్తేమి? తమకు నేత్రావధానంబున నెన్ని బిరు
దులున్న వో... వానిని మీ కంటె సతిశయించి కాకరపత్తి విద్వత్సభలో

చ. పనిగొని రామకృష్ణులు “సెబాను ! బలీ !” యని కొప్పరంపువారోనరుచు తప్పలన్నిటిని నొప్పలుగాఁ దలపోయు టేరెఱుంగని ? దల వారిబంధువను కారణ మొక్కఁడే చూచి యట్లనక జనునె ? యశ క్తిదుగ్భవత సర్వవిగర్హిత మెన్ని భంగులక.

క. ఇది యిట్టులుండె నుమ్ముక, బదిబది యాసీమ నున్న పాజ్జులు పూజా స్తుతులగ నపధానాదుల, బొదలించుచునుండి రరులు పురపురఁబొక్కక.

శా. ఆపైఁ గొప్పపువారిపక్షమున వా రాలోచనలో నేసి “రిం కీపై నెయ్యది కార్య ? మీపురమునందే వారికిక సారెకుక బాగై గౌరవ మిట్టు లొనె ? యిది యెప్పటక సహింపంగ నాఁ గోపం బూనుటయే యనుగ్రహముగాఁ గూర్చుండి రవ్వారిటక.

సీ. చుట్టుపట్టులనుండి చూడ వచ్చెడివారిసంఖ్య వందలకన్నఁ జాలపెచ్చు వచ్చి “మాయారికి విచ్చేయుఁ” డనువారిసంఖ్య యేఁబదికన్నఁజాలపెచ్చు ‘రాఁజాల’ మన్న ‘దిరదురాక’ యను వారిసంఖ్య యిర్వదికన్నఁ జాలపెచ్చు ఏమాట వినిచిన నింపుమై వినువారిసంఖ్యయో ? వేలకుఁ జాలపెచ్చు

తే గీ. పద్ధతినయోగులం దేరొ పట్టుదలకుఁ
నేగకున్నను నెల్లవా రేగి వారి
చుట్టునుం గూరుచుం డ్రది చూచు టెట్లు
తిమితములు వారిపక్షమై తిరిగిపోయె.

శా. ♦ దైవాదైవత మొకండు డక్క నఖిలదైవతంబు నదైవతముక
శైవంబుక మఱి వైష్ణవంబు నొకటై ఛతైంబుగా వారలక

ది 20 సెప్టెంబరు 1911 సం॥ రం తేదీని తత్తదంశంబుల నెఱవేర్చి యూడఁబెఱుకు చున్నాను గనుక నీ నోటీసు అందిన వెంటనే మీప్రజ్ఞా విశేషంబును గనుపఱుచు వారోజునకుఁ గాఁకరపట్టుమీరు రాఁగోరెదను “లేనిచో మీతో విభ్యాచర్యలకు రాఁజాలను” అని నాకోక జూలైనను వ్రాయఁగోరెదను...

ది 14-9-1911

సామవేదుల సూర్యనారాయణావధాని

నేతావధాని, అండప్తావధాని, మకాం, కాఁకరపట్టు అగ్రహారం, తఱుకుతాలూకా

దై వాదైవ త ము.

షరా:— అనఁగా, నిది యొక నవీనమతము, దీనికే పద్ధతినయోగ మని

బూవుంబంతులపోల్కి జూచెదరు రేపు న్నాపు నవ్వారితోఁ
బోవై యుండు బురంబు వారివచనంబుల్ వేదముల్ వీరికిఁ.

చ. ఇతరులమాట కేమి? మది నించుక గోపము కల్గి యున్న నా
కుతుకముగూడ వారనినఁ గొండొకపర్వులు వాఱు, వారివా
క్ప్రతి వినం గుతూహల మపారము గల్గియుఁ బోన వారిపెం
కెతనము నాకు నచ్చమియై కేవలమింతకు మూల మెమ్మెయిన్.

ఉ. 'పెంకెలు గారు సాధువులు పేర్కికి నిక్కలు గర్వదూరు' లం
చంకిలి లేక చెప్పి కొనునట్టిరునుం గల రల్లవారి; ని
శ్శంకగ వారు వారి కటు చల్లఁగఁ దోచుటయు న్నిజంబె; యే
పంకమె యస్పదాదులకు వారు రుచింపరు వేయునేటికిఁ.

ఉ. పొండితి లేని యామనము పొండితిపట్టున వారి గెల్వ లే;
మొండొక తోవఁ జూడవలె "హమ్మను" వారిది మాపఁగావలెన్
గండతనం బడంచుటకుఁగాఁ గబురంపితిఁగాని బెల్లపుం
గొండకపిండ్రుఁ డేమిటికిఁ గొంకెనా? "రా" నని యుత్తరం బిడెన్.

తే. గీ. తీరి కూర్చుండి పెట్టి రీవైర మనుచు
నతఁడు కొండొక నిరసించినట్లు వినికి
యితరులకు నల్లె తోచుఁగా కిదియనట్టి
దెట్టులగు? నాసనము నీయరేమి మనకు!

ఉ. పండితపామరుల్ గలిసి వారలకే హితు లైరి; వారలన్
గండడఁగించు లెట్లు? మనకత్త జయించుట యెట్లు? తోచదా
క్కుండు సుపాయ"మంచుఁ దన గాదిలిపద్ధతివారితోడఁ గా
ల్వండి విచారణల్ నలుప నొండొక నేర్పరి పల్కె నీగతిన్.

యంచేరు, ఇది సమర్థముతోడనే శ్రీ నందిరాజు లక్ష్మీనారాయణ దీక్షితుల
వారు పుట్టించిరి. నైదికు లనురులనియు, దాము దేవతలమనియు వారిసిద్ధాంత
ము, ఆ యాయంశము దైవాద్వైత పదమే తెల్పెడిని. సుప్రసిద్ధాద్వైతము వీరికి
నసూరూద్వైతము. విస్తరము వారి విశ్వపత్య సురవిజయము లోనగు గ్రంథముల
వలన నెఱుఁగఁదగు. ప్రకృత కలహమునకుఁ గారకు లేతస్మృతాపలంబులలో
స్వల్పసంఖ్యాకు లని చదువరు లరయుదురుగాక.

చ. అవమానం బది యెంత గావలయునో యాసర్వ మవ్వారికిం
జవిజూపెకొ మనకొప్పరంపుఁగవి; మీసాలూట సామాన్యమే?
యెవ రెచ్చో నలవారి నిట్లనఁ గలారే? యంతియే చాలు న
న్యవిచారం బిఁక నేల? నా కొకయుపాయం బిందుఁ గన్నట్టెడికొ.

మ. అవివేకంబొ వివేకమో జరిగె నేలా “సంధి మిచ్చంతి సా
ధవ” యన్ వాక్యముఁ బట్టి పోవుదము విద్యత్రాకవిత్వాభిజా
త్యవిశేషస్థులఁ జీసి యిందులకు వా రంగీకృతిం జూప రం
చు విచారింపకుఁ డట్లు కావుటకె యాచొ ప్పూహ్య మెబ్బంగులకొ.

క. కొఱుకంగ రానికొయ్యలు, తిరుపతివెంకటకపు లని తెల్ల ము నేయకొ
బరికించితి సదుపాయము, గర మాలోచించి దీని గ యింపుఁ డనకొ

తే. 1. వృద్ధుఁడిట్లు “బాగు నీవెఱవు, దీనఁ
గలదు కష్ట మొకండు; లోకమునఁ గొప్ప
రంపువార లసారులు గ్రామ్యకవులు
వారనేతాదృశ లటంచుఁ బేరుగలదు.

తే. గీ. ఆట్టివో సంధియనుటకు నర్థమేమి
యగునో? పరికింపుఁ డది యసమర్థతకును
నపరపర్యాయమగు” నన నతఁడు పల్కు
“నగును మీరన్న నుడియు నేనరసి నాఁడ.

గీ. కాని యిపుడింతకన్నఁ జక్కని యుపాయ
మొండు గన రాదు సభనేయకుండ వారి
నిష్పరమునుండి పంపుటకింక నొక్క
సాధనం బేది? యానతిసల్పు”డనుడు .

తే. గీ. కొంత యోజించి యావృద్ధు కొనకు నమ్మ
తించి రాజీకిఁదగునట్టి మంచిమాట
తెల్ల వ్రాయించి వాంఛ చ్చేయించుటకును
బెద్దలగువారియొద్ది కంపించుటయును..

అ. వె. ఈసడించువార “లిహిహి” యనెడివారు
పెదవి విఱుచువారు “మొదలలేని

శాంతి యిష్టజేసి చాల్చాల్చు బొండు పొం”
డనెడువారు నైన మనసువిడిగి.

క. చని కడచిన వృత్తాంతమును వృద్ధునితోడఁ జెప్ప మొగ మించుకర్ణయై
వనటం బడి తెప్పిత యేమిని దోచక యుండె నపరిమితయోజనతో.

తే. గీ. “నే నిడుదుఁ గంటిలోక్రేలు, నీవు నాదు
నోట వేగిడు” మన్నట్టు “లేటికిట్టి
సంధి” యని యెల్లరాడునాచంద మేను
మొవటఁ దెలిసియుఁ బంపితి నపొతి.

క. అని కొంతసేపు తన చేసినయవలెకీకపుఁ బనికిఁ జేతమృత నె
క్కిన సిగ్గుకల్పఁ జింతం, గొనుచు నుపాయాంతరములకుం గడఁగునెడన్.

చ. మఱియొకఁ డిట్లుబల్కు “మఱుమాట వచింపకుఁ డింతకన్న నొం
డరయఁగగా దుపాయ మొకదైదుగురేనియుఁ జాలు వాళ్ల కం
దటు నొసరించినంత విలునై చెలువారెడుసంత వారుగా
దొరకవలెకొ సరాసంగఁ దూఁగెడువారుగ నుండఁగావలెకొ.

తే. గీ. కాఖి కొక్కొక్కరుండుగాఁ జర్చచేసి
యేరి వ్రాళ్లుచేయించితిమేనిఁ జాలు;
సంధి కన్నప్పుడేమని సమ్మతించి?
రరయరే “సంధిమిచ్చంతి” యన్న నొడువు?

సే. దైవులుకల్ల నాతనిచేతఁజేయింత మదైవులుకు నెల్ల నతనిచేత
నతనిచేఁ జేయింత మలవిశిష్టాదైవతకాఖికల్ల నతండు చాలువాడు
ఇంక దైవాదైవత మిందుఁ జేసెడివార లెందఁజేనియుఁ గల రెంచనేల
శుక్లయజుశ్యాఖ సుముఖులకల్ల నయ్యనఘుచేఁ జేయింత మతఁడె చాలు

గీ. తప్పెవరిదేని యగుఁగాక తగుమనుష్యు
లిరువురకు సంధిగూర్చుచో నేమిదొసఁగు?
పైకి నటియింత మెట్లు చేవాళ్ళు దొరకు
నజకుఁ బిమ్మట మనయిచ్చ నుఱుకవచ్చు.

అ. వె. సంధి కొప్పిరేని “చాలతే” కందము
సమ్మతించరేని “శాంతిదూరు”

లంప మసల; దీనియట్టి యుహాయమ్ము
మనకుఁ గానరాదు మఱియొకండు.

శ. చెఱియొకటిగఁ బంపినఁ గొ, వృరమునకుఁ లాఘవంబు పైఁ బడఁ దెవరో
యెఱిఁగిన వాఁ డెట్లాడిన, నరయదు మూరగులు యోగ్యులందును మనలకొ.

తే. గీ. ఒక్క రొకరికి నెప్పట్లనోడువారు
కారు, తుల్యులు కయ్యమ్ము గలిగినప్పు
డేరి నేరు జయింతురో ! యింతలోన
సంధి చేసిరి ప్రేవారుకాంతి గోరి.

శ. అనుబ్రథ గల్గిన మనకుఁ, ఘనతయె, మనకవుల కింతకన్నను గొప్పం
గొని తేఁగలమే ? మును పా, సనమేనియుఁ గోరు టేయకమ్మునకె కదా!

తే. గీ. ఆననం బిడ నందుల కల్లవారి
మీసములు బీతుడు మటన్న బాస చాలు
నిపుడు మనవన్నగడ ఫలియించెనేని
“కొటలోఁబాగవేయుఁబో ! కొప్పరంబు.”

శ. అనునతనిమాటచొప్పున, ఘనుఁ డా వృద్ధుండు సలుపఁగా నెంచియు వాగ్వి
శ్లనుకూలింపమిఁ గొండొక, దనుకక మాకడకుఁ గాగితము రా డయ్యెక.

గీ. అంత బ్రాహ్మణకొహరి యగ్రజన్ము
లెల్ల మమ్ము నాహ్వానించి యెలమి నొక్క
సభను గావించి మేటియుత్సవ మొనర్చి
గౌరవించిరి వైరులు కళవళింప.

శ. పిడపఁ బినపాడులో నొక, సద స్పిటులె జరిగె నంత ఛాతుర్బుడొకఁడు గో
విదమయ మగు కాలేజీ, సదస్సులో శతపథానచతురిమ నెఱవెక.

గు ం టూ రు కా లే జీ శ తా వ థా న ము

చ. ఎఱుఁగడు పిల్ల కాయ యెటులే నొనరించు శతావధానముకొ
సరములు మీర లెల్లరును సభ్యులు పేర్చి ననుగ్రహింపుఁ డా
దరమనఁ దప్పలకొ తదయు నొప్పులు చూచి మెచ్చుండే
తిరుపతివేంకటేశకవిధీరుల శిష్యుని వృద్ధికామునికొ. (వెం|| శా||)

 అవధానపద్యము లన్నియు వదలఁబడినవి.

శా. నీకుక శీయను ధీయుఁగల్గుత మఱి నీ కంతసారస్య మ
స్తోకంబై యలరారుఁగావుత నినుం మాఁలింపఁగా లేక దు
ర్భీకుల్ గ్రామ్యకతావధాను లొక వ్యర్థభావముంగండు గా
లేకాకారయశంబు నైకొనఁగదోయి! ఛాత్రచూడామణీ!

మ. కుతుకంబొప్ప సరస్వతిం గొలిచి నేఁ గొంతా గ్ధనం జేసితి
స్మృతీమస్మఖ్యుని బ్రహ్మఁ గొల్చి మఱికొంత స్మృతికొ విదై ని
చ్చితి నీకు స్మృతీఁ గొంతమందికి యశశ్రీ నిల్చి తీ వో జగ
న్నురనామా! శివరామ! నీకు నొనరింతుక దీపనల్ మోచుచుగ.

మ. ఎదిరిం దమ్మ నెఱుంగఁ యెవరొ మ మ్మెంతేని నిందించునా
యదన న్వచ్చితి వడ్డు చొచ్చితివి ని స్సవ్వరు లక్షింప రై
రది లోకం బెటులో యెఱింగె నభ గణ్యత్వంబు నీ కిచ్చి ర
య్య! దెనల్ నిండె భవద్యశంబు శివరామా! ఛాత్రచూడామణీ!

సీ. నీతండి పదవిద్యారత్నరుం డిట నున్నచో నెట్లు నిన్నోమునొక్కొ!
నీతల్లి లోకవిఖ్యాతదివ్యచరిత్ర యిది గన్నఁ దా నెంతి ముదముగనునో!
నీయన్న విద్యావినీతితత్పరుఁ డిట నిపుడున్న నెంతటి యెలమి గనునో!
నీతమ్ముడవధాన నిపుణుఁ డీకృతి గన్న నెంతయామోదమ్ము నెనయునొక్కొ!

గీ. ఇది హతాత్సంభవంబు నీయెల్ల బంధు
వులును బొందెడి మోదమ్ము గలిసి యొక్క
నన్ను నే పొందె; భరము ఘనంబు మోయు
నెట్లు శివరామ! చెప్పమోయి! కుమార!

మ. కలవిదైం బలుమంది కిచ్చితిని వీఁకం గొంద తెట్టెట్టులో
యెలమిం గూర్చిరి పంగనామ మిడి యెట్లే గొంద తానందముం
గొలుపం బూనిరి నీకతమ్మునన దగ్ధంగాక యాయెగ్గఁ ద
గ్గులు; నేవే శివరామశాస్త్రి! మది పొంగుంగాక నాకుధతిక.

శా. “సంతానం బది లేదు నా” కను మనశ్శల్పంబు నీవైదుషీ
కాంతుల్ ద్రోచెఁగదోయి! తండ్రి! నినువాక్కాంతుండుఁడదృఢ్యయున్

స్వాంతం బుంచి యనుగ్రహించి బహుధా సంతోషునిం జియించుకొ
మంతు గౌర సమస్తలోకమును సవామ్రనించుగాక నిన్నుకొ.

చ. “అటుపదిధేడు లాయు” పని యంచురుగా కలిలోన, నల్పప్రే
వజ్రకెగతించె నిప్పుటికి వ్యాఘ్రమనకొ జర నోరువిప్పి మ
మృగయుచునుండ మాభరమునంబయు నీతలదాల్చి చేయు మే
ర్పఱచిన తోగిన నోయి శివరామకపి! బహుశాపధానముల్.

క. ‘య’స్సనుచు గొందఱనఁగా, ‘బ’స్సనుచు గొందఱనఁగబాలుఁడవయ్యన్
నిస్సీమయశముగొంటి మ, హస్సాగర! వృద్ధినందుమా! శివరామా!

చెళ్లపిళ్ల వెంకటకాస్త్రి, శతాపధాని.

మ. జగతీనాథులు పెక్కుమంది ముదితస్వాంతంబునం గాన్కలం
పఁగ సాంగంబు సలక్షణంబుగ శరద్వావింశతిం చేర్చి హె
చ్చుగ మా యేలిన యీ వధానకవితాసామ్రాజ్యభారంబు మో
యఁగఁ బూనంగదవయ్య తండ్రి! శివరామయ్యా! చిరంజీవివై.

మ. రిపు లేతెంచిన రూపడంచుదు ధరితీనాథు లర్పించు న
య్యుపదల్ గైకొనుచుం బ్రమత్తుడవు గా కుద్యన్న వేందుండవై
విపరీతం బగు తోగినబోక కవితావీరుండవై వర్ణనీ
యపరాకాశాంతి పహింపుమయ్య, శివరామయ్యా! చిరంజీవివై.

కా. బాల్యోద్రేకముమై నెదిర్చితివి కొవ్వంపుంగవిం గ్రంథసా
కల్యణంబుం బొనరింతో లేదో యని నీకై కొంఠ నస్మన్మన
శృల్యం బిప్పటి కూడఁదీసితివి వత్సా! సత్సభాశోభివై
కల్యాణంబులఁ బొందుమయ్య! యికవీరకొ శిష్యచూడామణీ!

మ. అవనీదేవులు నిస్సమానకవితావ్యాపారవారాశిసం
భవపీయూషరసాభిలిప్తలలితవ్యాహరనీహరులై
యవలోకింప శతాపధానమున మాకానందఘంఘూర్పి గౌ
రవము నిల్పితివయ్య మాముణము లీఱకొ శిష్యచూడామణీ!

కా. స్వర్ణీలాసతులెల్ల రద్భుతపదవ్యాపార మేపార మా
చర్లబ్రహ్మసుగ్ధగురూత్తముని వాచాపూర్తిగీర్తింపఁగా

క. మాకును మాశిష్యులకు న, నేకులు పాఠాన్ని లెటు లెల్లయెడఁ జేసెడి య
స్తోత్రపుగౌరవముల కల, లోకికు లెంతేని జింతలకా జినికి వెనక.

గీ. యత్న మెంతేని యొనరించి యంత “విశద”
లాభ్యుదగు పల్లలో సభ ననుఘటించి
రా సభావిశేషంబుల నరసి తీర
వలయు సంతయె యంబ! నీ వరయ లేదె?

గీ. వాసి “కలవాటులేని యాపాసనములు”
కొప్పరపుసాము లొనరింప నొప్పికొనరు
పాప! మేమి నేతురు వారిఁ బట్టికొనిన
గృహములనుబట్టి మిక్కిలి కష్టపడిరి.

క. “తాటికెగఁబ్రాకఁబూనిన, చోటక మఱియొంతదనుక, “జోచో” యనుచుకా
మాటికి నెగఁద్రోయుదు” రను, మాట కుదాహరణముగ శ్రమంబనియొప్పెక.

గీ. కొప్పరం బవధానంబు కొఱకుఁబూని,
‡ వశము గాక పడెడి భంగపాటులెల్ల
మాసయిని బొప్పిదొడఁగిరి మంత్రబలము
చాలఁగల కూటశాకికాచారపరులు.

మ. అవధానం బెటు చెడ్డనేమి, “బళి, మే, లాహో, జగమ్మందు లే
రవధానలో మఱి యొక్క రిట్టి” రని యాహాకారముతో వ్రాసి తా
———————————————————————————————————
బవలోకించు మనమ్మునందు నిజ మేలా తేలు నప్పట్టునక?

ఉ. ♦ “బాగుగ నుండెఁ గొప్పరపువారి” దటంచు లిఖించునప్పడుకా
డాఁగియె గిల్కి రెండటా; హుటాహుటివ్రాతలు డాఁగనేల? యే

గీర్వాణంబును గోరి మాదరికి భక్తికా శిష్యు లేతేరఁగాఁ
దర్శనజేసితి నస్మదీయగురువిద్యావంశచూడామణి!

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, శతావధాని.

‡ ఈ భంగపాటులనుగూర్చి పూర్వరంగము 106, 107, 108, 109, 110 పుటలుచూ

♦ (1911 సం॥ రం 13వ అక్టోబరు తేదీ, ఆంధ్ర కేసరి పత్రిక నుండి.)

(గుంటూరి శతావధానము.)

...సభ అసమాన వైభవంబుతో జరుపబడినది. 51 పృచ్ఛకులకు నిరాఘాట

వాఁగుడొ పెళ్లఁ డెట్టునెడ వ్రాయసకాఁ డటు నేయుఁ గాక “మేల్ !
బాగు! భా! భా!” యఁ పట్టన డాఁగుట కర్థ మేమగున్?

క. కల నిజమెల్ల నిటులె యీ, కలహమ్మనఁ దెలిసికొనినఁ గాక తెలియ; దే
పలుగో పేర్పార్చి యెదో, గిలికడి నిజ మెట్లు తెలియుఁ గృతజ్ఞులకుకా?

ఉ. ఇయ్యెడ భిన్నభిన్నతను వేటికి నెత్తిరా! ప్రతిపాటి కా
మయ్యయ, రామకృష్ణులును, నందఱ దాఁపెడి కాళ్లకూరి నా

ముగా జరుపబడినది. అవధానపు బద్ధములైనను ప్రబంధ పద్ధతులను మించి
యున్నవి. యిదియంతయు జూచినతోడ ప్రతిపక్షులకు నోరెత్తుటకునయినను
సందుదొరికినదికాదు. అంత సభాసంతరమున ప్రతికక్షివారిచే కూడ మెప్పు
వడసిరని వ్రాయుటకు గడు సంతసిల్లుచున్నారము. యిదివర గ్రామంబున
జరిగిన సభలలో నేదియు నింత జయప్రదముగా జరిగి యుండలేదు.

ఇట్లు, యథార్థవాది.

(ఆన 1911 వ సం॥ ఆక్టోబరు 4 వ తేది ఆంధ్రప్రతిక నుండి.)

గుంటూరు సమాచారము.

గత నెల 18 వ తేదీని గుంటూరు తాలూకా “విశదల” గ్రామమున
కొప్పరపు సోదరకవిశ్రేష్ఠుడగు బ్రహ్మశ్రీ వెంకటసుబ్బరాయ శర్మ కవిగారిచే
శతావధానము జరిపింపఁబడినది. నాటి సభకు బ్రహ్మశ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్య
పంతులు గారగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. నాటి శతావధానమునకు గుంటూ
రునుంచి యుద్యోగస్థులు, విద్యార్థులు, న్యాయవాదులు, పండితులు, కవులు
నుమారు 150 మంది వచ్చియుండిరి. వారి కందరికి పిండివంటలతో సహా
భోజన సదుపాయములు జేయబడినవి. వీరి ధారణాశక్తియును, సమయోచిత
యుక్తి శక్తులును, కవితాపటుత్వమును, మేధాశక్తియును, శ్లాఘనీయములు.
సభాసంతరము కొందఱు పండితులు, కవులు తమ యత్సాహములను దెలుపుచు
గొన్ని పద్యములను జదివెరి.

ఒక పృచ్ఛకుడు.

ఇట్టి వ్రాతలు పెక్కులు, లోపల నిజ మెఱిగియుఁ గప్పిపుచ్చి
శాఖాభిమానమును వెల్లడించు నీ వ్రాతలోఁగూడఁ జక్కఁగఁ బరికించువారికి
“విశదల”లో నవధానముకన్న భోజనమే కొండొక మెఱుగను తత్సార్థము

రయ్యయ్యఁ జట్టిసింగయ్యయ్య నట్టిరె నాఁదగు 'పోచి' పోత, నీ
యయ్యలు పూర్వజన్మమునయం దొకరేయనితోచు నంచితా!

క. అపధానం బారీతిగఁ, జవుటం బడువిత్తులట్లు సమయుడు కాఖా
యపతీమనోహరులు తమ, నువివేకమునెల్లఁ దెలుపఁజొచ్చిరి పెలుచక.

ఉ. వెంకట రామకృష్ణులను వీరికిఁ దోడుగఁదెచ్చి, తిర్పతిన్
నెంకన నోడఁబుత్తమిది వీలని కొందఱు వారికోసమై
చంకలు గొట్టికొంచుఁ జని సారము గన్గొని "సీ" యటంచు ని
ట్టింతుల నింకినట్లు జనులెంచఁగ వింటిమినుమ్మి శాంకరీ!

చ. "కునికిన బోసినక్కపయిఁ గొండొక తాటి ఫలమ్ముపడ్డ" య
య్యునువున రామకృష్ణు లిది యారసియుండవలెక; దెగించి యి
ప్పని పయిఁబెట్టికొన్నఁ దమపొండితి బైటికిరాదె ? దూరపుం
జనులు సమీపగుల్ బలె స్వశక్తి మహత్త్వమెఱింగి నవ్వరే!

తే. గీ. "ఎడమచేయియ్యఁ బుట్టచేయియ్య" నటన్న
సామెతయొ వీరి కపధానచర్యపట్ల
తక్కుసామగ్రిలోన భేదంబుబోలె,
దెసఁగుఁ గొప్పంబునకు రామకృష్ణులకును.

ఉ. పచ్చిన రాకయున్నఁ దమవాక్కులఁ దోడుగ నంపుటేనియుక
మెచ్చు ఘటించుఁగా! యనుచు మేటులు మేటులు "శృంగభంగముల్"
పచ్చికమోపులుంబలెనె పఁపిరి పాపము! రామకృష్ణులే
మిచ్చు దలంచిరో? నిజమెటే బయలొనని తా రెఱుంగమిక.

ఉ. వెంకట రామకృష్ణు లవివేకవిశాలపు 'శృంగభంగముక'
జంకలనూని జన్మదివసమ్ముననే యనధీనతాప్తి ని
ట్టింతులు గొన్ 'శతఘ్ని' బలియించుచుఁ గొప్రపువారి బందుగుల్
పంకపుద్రోవలంబడి స్వపద్ధతి నెల్లఁగఁదెట్టిరంలటక.

దొరకకపోదు. అది యటులుండె, ఈ రసాభాసాపధానము మాయపధానము
కన్న వేయిరె ట్లధికముగ నున్నదని వ్రాసిన యతని వ్రాతను పూర్వరంగము
నందు జూడఁగోరెదము.

తే. గీ. బందుగులటన్న దగ్గఱవారుకారు,
 ఏకశాఖీయులనియె నీ నెఱుంగుమంబ!
 వారు లోలోనఁ గొప్పంపువారి సత్త
 నెఱుంగ రనుకొను మెఱిఁగియు నట్టులై కి.

తే. గీ. ఒకరొ యిర్వరొత్క నీయోగులందుఁ
 గొప్పరపుధారయన నొప్పకొననివారె
 కాని యాసనచర్చాభిమానమాన
 మానసాంతరులై మేను మఱచి చెడితి.

తే. “పండితబ్రహ్మచారి”మంచు బంధతిట్టులుతిట్టి యెవ్వఁడతనమైనన్ మెఱుకవటచె
 “సత్యవాది”యటన్న చాటుపేరున లేనిపోనివాడుల నేఁడు పూని వ్రాసె
 అతనికెక్కుడుగ “యథార్థవా”ద్యభిధానమున నెవ్వఁడెఱిఁగిం చెననృతములను
 వంటబ్రాహ్మణునత్వపమ్మున కెవ్వఁడు తన యశ్వమునొసంగిఁగనతఁడెఱిఁగి

తే. గీ. కొనియె నీ నల్వరువు మఱి కొంతమంది
 దక్క మాయందు ద్వేషంబుదగులుజనులు
 లేరట నియోగులందు నివ్వారికతన
 వృథగ నెందఱకో చెడ్డపేరువచ్చె.

మ. జననీ! కొర్రపువారిపక్ష మది నీచంబో, ఘనంబో కనుం
 గొనుమీ! వంటనియోగి నశ్వముపయిక్ గూర్చుండఁగాఁ బెట్టి యూ
 రున నేగించిరి వాద్యఘోషములతోఁ గొంగొగ్రత్తదీపాలతో
 “ననయలో వీరికి బుద్ధిలే”దని పురం బాబాలముక్ గోలగాక్.

మ. శివరాముం డవధానముననలిపి వాసిక్ బేర్చుడుక్ వానిగొ
 రవ మొప్పక్ ఘనులట్లు చేసిరని యోర్వక్ లేక ‘కొర్రుంబు దా
 నవధానమిట్లు చేయఁజాల దెటు లట్లె నుత్సవం’ బంచుఁ గుం
 దు వెలార్చక్ దమపాచకాధముని నెంచుం దిరిప్పి రప్పట్టునక్.

తే. గీ. దీనిచేతనె సకలంబు తెలిపినట్టి •
 దయ్యోఁ బ్రాజ్ఞుల కిఁకనన్య మనవసరము;
 ఐన నాయాయ సందర్భమంతో యింతో
 తేల్చుకున్న దూరగులకుఁ దెలియుఁజెట్లు?

చ. “వికదల” లోపధాన మది వెట్టిగఁదోచినమీఁదఁగూడ వీ
 ద్వికాయము దక్కి గుంటురుపురక సభఁజెట్టి చెడంగఁజూచి “దు
 ర్దశులకు నుత్సవంబనినఁ దప్పగ నుండు” నటంచు నెంచి యీ
 పశుకృతి కిచ్చఁజేసి నగుఁబాటులపాలయిరంబ! లాకిపల్.

మ. ఆభిమానంబన గర్తపూస్థితనియోగ్యకేసరాధీన మం
 చు భయం బించుకలేక చెప్పఁదగు నెవ్వో హర లద్దానికై
 శుభదూరంబు నసత్యముకై శుభదమంచున్న మ్మి భాషింతు రే
 రభసపక్రియకేని సిద్ధపడి యారంభింతురు దుర్వాప్యహృతుల్.

క. కుక్కశ్వముపై నెక్కిన, నిక్కపు సంతోసమందు నిపుణులు కవులం
 దెక్కువ తక్కువ లరయుదు, రొక్కో! యిదివిన్న నవ్వరొక్కో! విబుధుల్.

క. ఇది యిటులుండుత రాజీ, గుదిరింపఁగఁ బశ్చిమది యొకొండు మునుపె యా
 సదమతులు వాసియుంచిరి, కద! తచ్చరితమ్ము వినికి గావెంతు మీఁక.

క. ఇరువదినాలుగు దినములు, పరిపరి యోజించి తుదకుఁ బత్రిక మా కి
 చ్చిరి తెచ్చి † గౌరవస్థలు, మఱిమాగురు; దానిఁగాంచిమదిముద మొదపక.

ఉ. అంతకుమున్నె పత్రిమిటులాగతమా నని విన్న వాఁడె వా
 క్కాంత యనుగ్రహమ్మున నొకానొక కల్పన దోపఁగా “యశః
 కాంత వివాహముం” గుఱిచి కట్టియ యుంచిన పద్యసప్తకం
 బెంతయుఁబేర్చి వారు విని హెచ్చిన మోదము గాంచి రయ్యెడక.

† (1911 నం, ఆక్టోబరు 20, తేదీ కృష్ణాపత్రిక నుండి.)

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివెంకట కవీశ్వరుల సమఖమునకు. ఈదిగువ సంతక
 ముచేసిన వారు నమస్కరించి వార్యులవిజ్ఞాపనః—

ఈపురమున సీమన్య శతావధానసభ జరిగినది మొదలు దమకును గొప్ప
 రపు సోదర కవులకును నైషమ్యములేర్పడి ఉత్తర పత్రికత్తరములు నడచినవి.
 మాగ్రామములో తమ తమ మధ్య నైషమ్యము లేర్పడుట మాకు మిక్కిలి శోచ
 నీయముగానున్నది. తమరును కొప్పరపు కవీశ్వరులును మాకు గౌరవార్హులే
 యగుట మాగ్రామమునండి వారిలను విమ్ములను నఖ్యుకరచి పంపుట మాకు
 యుక్తమనియు గౌరవమనియు దోచుచున్నది. కావున మాయాద్దేశ్యమునూ
 మిరును అంగీకరించి మిరాసభ మొద లెంతవరకు నొండొడలఁగూర్చి నడించి

యశో కన్యకాపణియము.

శ్రీ. తారతమ్య మెఱింగి తరలి వచ్చెడియారు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
రప్పెటల్ మ్రోగంగఁ దరలి వచ్చెడియారు కొప్పరంబం చెఱుంగుదురు మీరు
తరుణ తాళరము మ్రో దరలి వచ్చెడి యూరుకొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తగుబాంధవులతోడఁ దరలివచ్చెడియూరు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు

తే గీ. తిరుపతియొ, కన్యకాదాత; తెరువుచలి
వచ్చుచో నింత యాతిభ్యమిచ్చు, రాక
యున్నచో నప్పుడే పెండ్లి నున్నయ్యె
నొకడువారింప నేటికో యోగ్యులార!

శ్రీ. కలదొక్కమాత్రులు కలిగెఁ బెండిలికాకమున్నో వడుగుగాకమున్నో మాకు
నాంద్రగీర్వాణభాషాంగనాతిలకమ్ము లిరువు రక్కన్నియ నెత్తి పెంచి
రీడేఱె; నెండటో యీకన్నెఁ బెండ్లాడఁగా నెంచి యెత్తించి కడకు దీని
చే నీనడింపుల నూనిపోయిరి తల నరయంగఁ దఱియయ్యెఁ బణియంబు

తే. గీ. లేకయే పోయె ననుకొనుపాక మెఱిగి
కొప్పరపువారు తరలి రాఁగోరి; రఁత
సంతసించితి; మంతనే బాఱఁదొడఁగి;
దూరకుంటిమి; తప్పేమి యోగ్యులార!

శ్రీ. 'తల నరసిననాతిఁ గలయుట కానుకాప్రవిరోధ'మని మదిఁ దలఁచిరొక్కొ!
'ఉభయభాషలు నేర్చునువిడఁబెండ్లాడఁగాఁదగ'మంచులోలోనఁదలఁకిరొక్కొ!
'పెక్కుమాటలు నేర్చు పెంకెపిల్లనుగొన్నమాటదక్క'దటంచుమానిరొక్కొ!
'ఎండటో జంకిన యెమ్మలఁడినిగొన్నఁ బరువుదక్క'దటంచుఁ బఱచిరొక్కొ!

నవియు లిఖించినవియు మరల్చుకొనుచు నొకరికొకరు లిఖితరూపముగ తెల్పు
కొని యెప్పటి స్నేహభావ మవలంబించిన మేము మిక్కిలి సంతసించెదము.
మావిజ్ఞాపన నాదరించి మీనైషమ్యకారణములను మరచి మాకు సంతసము
మూర్ఛుదురని నమ్ముచున్నాము.

నుంటారు. } చిత్తగించవలెను,
4-9-11 } ఇట్లు తమ విధేయులు.

యేకా రామయ్య, జి. రామనాథయ్య, పంకిపురం కృష్ణమాచార్యులు
వ్యాపతి హనుమంతరావు, కొండ వెంకటప్పయ్య.

తే. గీ. 'కట్నమే చాల' దనుకొని కనలేరొక్కొ!
 వారు గోరినదిచ్చు మానేసేమేమి?
 ఎట్టులో పెండ్లి పాసగించి యెలమిమై
 దస్యమునఁ బండితులచవ్వదలఁపుడయ్య!

వియ్యమ్మనకు వారె విందుల నంపింపఁదల లే' దనుచు మున్నె పడికివాడను.
 "కాదుగూడ" దటంచుఁ గార్చెకట్టుకరాఁగ "మంచిదే" యనినమ్మ తించివాడు.
 ఒకమీసమే కట్టు మోలిమైఁ గోరిఁ దక్కినమీసమునుగూడ నునిచివాడు
 కన్యావరణదాఁకఁ గార్యంబొనర్చి మంత్రలో సుముహూర్త మగునటంచుఁ.

తే. గీ. దలఁచుచుండఁ బురోహితులొ దగినవారు
 కావలసి వచ్చి రంతట గాలివాన
 వచ్చి కథయాఁగె; నిండలి పొచ్చె మెటిగి
 యేల నెపపెట్టెదరు మ మృహీనులార!

శ్రీ. "ఎంత మీసమైన నవి వెండుకలె" యంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు?
 "వైదికకన్యక వలదు కైకొను" టంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు?
 "శాస్త్రంబు చదివిన నతియేలమాకంచు నీనడించిన రోస మేమిమాకు ?
 "హెచ్చుపంగడపు మీయింతి మాకేల" యంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు?

తే. గీ. మొదటఁగోరిరి పిమ్మటఁ జదువు నందె
 లెఱిగియో, యేమొ వెనుదీసి; రెంచుకేసి
 సమ్మతించితి మింక మీరైనెమ్మి గూర్పఁ
 బూనుటది పునరక్త మోజ్ఞానులార!

శ్రీ. దుద్రాక్షపూస లఱుతఁ దాల్చువారికి బంగారు వారి కేబాంధనంబు?
 నెలబూది దాల్చువారలకుఁ దిర్మణి తిరుచూర్ణాలవారికే చుట్టజీకము?
 "ఇత్కర్ణతిభావ" లేనేలే, బల్కువారలకుఁ దెల్లలతోడ రాజయేల?
 గురుపాదసేవ జేకొనినవెద్దియకు బాజారు వెద్దియతోడ సఖ్యమేల?

తే. గీ. ఏడ 'తిరుపతి' ! 'కొప్పరం' బేడ ! నహహ!
 ఆహసమే కాని, మఱి వివాహంబె కాని,
 స్నేహమేకాని మాకెట్లు చెల్లుఁ జెప్పుడ
 సరసులార! గుంటూరు వాస్తవ్యులార!

నీ గోదావరీనదీతూలమ్మనమఁ గొండపిటి కూపమ్మతో వేరమేల ?
అమ్మనితరుజాల మలరు తోటలకు గోఁగాకుభూములమీఁదగాఁకయేల ?
ఎచటఁజూచిన నిక్షులే వొల్పుపాలములకేలయ్య జొన్నపాలాల చెలిమి ?
తిరుపతి వేంకటేశ్వరున కంకాలమ్మజాతరమీఁది విశ్వాసమేమి ?

గీ॥ ఇంతకును గొల్లదొవ్వి నఁజెప్పకో యె
ఱుంగుదురు మీర; లెవరిస్వరూపమెట్టి
దో యెఱుంగుదు; రురక యెదోవిధమున
మమ్మ నెవఁపెట్టనేల ? యోమాన్యులార!

చ. పదపడి కొన్ని పదైములు పత్రికలోఁ * బ్రకటించి సంశయా
స్పదులగు లోకులందనిపి పొజ్జాల, సంధికిఁగొల్పు యోగ్యులన్
ముదమున ముంచి యచ్చటనె మోదమెలర్పఁ గవిత్వగోష్ఠి పెం
పొడవఁగనుఁటి మాపయి కథోదయమున్ వినుమంట! శ్రేష్ఠిమై.

(* 1911 సం, అక్టోబరు 20, 28 తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

పై సంతకము లొనర్చినవారికి నమస్కారపూర్వకముగా మాయొనర్చు
కొను వినయపూర్వక పద్యమయ విజ్ఞాపనము:—

అయ్యలారా! 4-9-11 తేదీగల తమ పత్రిక 28-9-11 వ తేదీ సాయం
కాలము సుమారు 5-30గంటలవేళ మ॥ రా॥ రా॥ కొండ వెంకటప్పయ్యపంతులు
గారు బి. ఏ; బి. యల్; గొల్లపూడి రామనాథయ్యగారు బి. ఏ; బి. యల్;
గోవిందరాజు శ్రీనివాసరావు పంతులుగారు బి. ఏ; బి. యల్; అను నీ పెద్ద
మనుష్యులవలన మాకు నంది యపారానందము నొనర్చినది. దానిపైఁ గొన్ని పద్య
ములు భగవతి తోఁపింపఁగా నయ్యవి యన్నియును చనునన్నిధి కంపికొన దలఁచి
తిమి గాని గ్రంథవిస్తరభీతియును విలువగల తమకాలమునకు లేనిపోనిపని గల్పిం
చినవారమగుదుమేమో యను సందియమును వెఱుకంజవేయించుటచే నందలి
దశాంశమునుమాతిగ్గిముఁ బంపికొనుచున్నారము. వ్రాసి పంపినచోఁ దమకు
మాత్రమే యిందలి మంచిచెడ్డలు బోధపడునుగాని యాపదాంధ్రలోకమునకును
బోధపడవని పత్రికాముఖమునఁ బ్రకటించికొంటిమి. ఇందుఁగలతప్పలనుమన్నింపు.
వేడుకొనుచున్నారము.

(తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు)

సీ. అనవసరముగా నానవమునుగోరి యవధానవిఘ్నము నాచరింప
‘మదియయుక్త’ మటంచు నగ్రాసనాధిపుడనిన పిమ్మటఁగూడఁజెనఁగఁబోము
‘పెనఁగియుఁ దుద కది గొనలేక సభపీడి యవలికేగి యనూయనందఁబోము
అందియు నాటకాభ్యంతరమున నుండునప్పుడు పద్యమ్మ లంపఁబోము

గీ. ఎఱుంగకే మీచములఁబట్టి యెట్లా వేలఁ
బడము, తుండుడుకందము, పలికినట్టి
పలుకు మూఁడులోకమ్మల నిలిపికొనఁగఁ
జాలుదుము పండితులయొద్ద సరసులార !

సీ. ఒకనిపెండిలిలో మఱొక్కఁ డా చల్లకీ నిఱుకనుంకించుటెంతేనిఁ దప్పు
ఎఱుంగక యత్నించిరే యంద మాపైనిఁజెలిసియుఁ జెనఁగు టెంతేనిఁదప్పు
అధ్యక్షుఁ “డివికూడ”దంచుఁ జెప్పినమీఁదనేని యాగమి మఱొం తేనిఁదప్పు
అక్షరతత్త్వంబు నరయ కాపై భీతి దీటి కాలద్రవ్యు టెంతేనిఁదప్పు

తే. గీ. “మీసముల” పద్య తాత్పర్యవాసన యిను
మంత తెలియక వేలొడు టెంతయేని
దప్పు; “తప్పని” నేఁ జెప్పటొప్పుగాదు,
పండితులచేతఁ జెప్పింపవలయుఁజుండు.

సీ. తిరుపతి వేంకటేశ్వరులతక్కువయును గొప్పరంబున వారి గొప్పఁదనము
ఆంధ్ర గీర్వాణభాషావరత్వము గ్రామ్యభాషావధూటీప్రభావగరిమ
సనియమాకుకవిత్వమునఁగల్గ లోపం బనియమాకుకవననిర్దిద్రమహిమ
అవ్యాజరచనాపహస్యత్వమును బూర్వసంచితపతనప్రశస్తతయును.

గీ. సభయొనర్చినపైఁగదా! సహృదయహృద
యావగతమగుఁ, గాల్ద్రవ్య టలఁతి వారు
నేయఁదగు కార్యమా ! యెంతచేపయేని
నుండియేతీరవలెఁజుండి యోగ్యులార !

సీ. ఊరూర నూరేగు నుత్తరప్రత్యుత్తరముల కేలాగు నాశము ఘటిల్లు ?
నొప్పుతప్పుగఁ,దప్పుశోప్పుగాలిఖించు “సత్యవాదుల” వ్రాతసమయంబెట్లు ?
ఇహపరము లెఱుంగకే ప్రసర్తించు “యథార్థవాదుల” ధార్మ్యమడఁగుటెట్లు ?
తిరుపతికన్నఁ గొప్పర మెక్కుడనెడి యీపాటిబండలగోల డాటుటెట్లు ?

తే. గీ. ఊరికి స్నేహమునుగూర్చు గోరివారు
మీ రమాయకు, దివియన్ని యేరికతనఁ
గల్గెనో సుంత యోజించఁగా భవంతు
సత్యము నుతింతు మింక విజ్ఞాసులార!

సీ. అక్కటా! కవులకు నపయశంబుబౌఁగా! యనెడి మీహృదయంబు నరసినాము
అది యాసనప్రసంగాధీనమనెడి మీ యాశయం బాసాంత మరసినాము
ఆపరిశంసను దెచ్చు సమలాత్ములెవ్వరో యామూలముగ మున్నె యరసినాము
ఈసఖ్యమొనఁగూర్చి యిందుమూలమున వారనఘాత్ములగుపూనిక్కి నరసినాము

గీ. ఆపులించినఁ బ్రేవుల నరయఁగలరు
కవులు రవియెఱుంగనిచోట్లు గాంచఁగలరు
కొప్పరపు సోదరులె యెఱుంగుదురు సకల
మక్కటా! యాసనం బెంత చిక్కు దెచ్చె!

సీ. “ ఒడ లెఱుంగని సివమున్నదే” యెందేని మాశక్తి నెఱుంగమే మాన్యులార!
ఈతకు మించు లోఁ తెందేనిఁ గలదె? కా నిండయ్య యొకసారి నిండుసభను
వైదికత్వమున కేవల బేటి కెట్లా మీసాలు దీయుంపుడీ సరసులార!
విద్యద్వినోదములో వినుటగ్రామమున కేయపయశమ్మునుగూర్చ వరయండనఘ

తే. గీ. లార! సత్యవాదులును, యథార్థవాదు
లిప్పరమ్మనఁ బుట్టు లెంతేనిఁ దప్ప
గాని, విద్యలలో నేరు ఘనులొ, యెఱుంగు
పూనికలు తప్పగావయ్య పూజ్యులార!

సీ. ౧. కాశికృష్ణబుధుండు కరమందు లిఖించి సన్న జేసిన” దెంత సత్యమయ్య!
“ అభిమానమున మమ్ము నర్పించిరేకాని శుద్ధమార్గులె”యంట నూనృతంబె?
“ రామకృష్ణులబట్టి రహిఁదిట్టి నా”రన్న ప్రాంత యెంతటి సత్యవంతుమయ్య!
“ నలుబది మందికే నలిపి రివ్వా” రని వెక్కిరించుట యేటి ఘక్కియయ్య!

తే. గీ. తమ లెఱుంగని దిందు లేశమునులేదు
ఆసనమె తెచ్చిపెట్టె నీ యనృతములను
నిజముదెల్పి యశమ్ముచే నెగడరయ్య!
వలదు జంపింక గుంటూరు వాసులార!

నీ. “కృష్ణలో” వ్రాత నిష్ఠేని మీరొకసారి పరికింపుడీ హితవాసులార!
 “దేశమాత” యొనర్చు దివ్యోపదేశమ్ము లరయుడీ యొకసారి యార్యులార!
 “ఆంధ్రోదేసరి” లోని యంశమ్ము లొకపరి చూడుడీ యిష్టేని శుద్ధులార!
 తక్కు పత్రికల యథార్థంపు వ్రాత లింకేని జూడుడి మహాజ్ఞానులార!

గీ. సభను జరిగినయట్టి వాస్తవ మదెట్టి?
 దెట్లు వ్రాయుచునున్నారో, యెఱిగి శాంతి
 చేయు; డీ వ్రాత పోలిక జెడ్డ యంశము
 గూర్చు నిజ మెట్లు పైకి రానేరెనేని.

నీ. వేనవేల్ సత్యవిజ్ఞాను లుండియు జెడ్డకీరితిఁ గొనునె గుంటూరుపురము?
 సభ నున్న మీవంటి సరసులకన్న నాకాశంపు సూర్యుఁడా కర్మసాక్షి?
 పంచభూతముల మా పాండిత్య తత్త్వంబు జెప్పఁగా నప్పగించెదరె పౌరు?
 లెప్పరో యొకరిద్దఱు హేతునై పురమ్మున కప్రతిష్ఠ రాఁబోలునయ్య?

గీ. ‘రజకువాక్యములను వినురాము’ లాట
 యుచితమయ్య! మీవంటి యోగ్యులకు సకల
 మెఱిగినందుకు ఫలమేమి? యిట్టిపట్టు
 నం దుదాసీనులగు లెంత యర్హమయ్య?

నీ. “ఆసనం బొప్పలే” దని కోవగింతురా? యది గోరుటే పెద్ద యనుచితంబు
 “అనుచితం బనుట కేయాధార”మందురా! కొఁప్రంపుకవిదాఁచికొనుఁడు
 “అనుచితంబగుకొక్కే” ఘనులెట్లు కోరువా”రందురా! అద్వైతమాదాతీతయము
 “మఱి ప్రాజ్ఞులకును బ్రమాదమా”యందురా! ♦ వారితే యంచు నిర్ధారణంబు

గీ. చేసి వ్యాసిరి వ్యాఖ్యాతృశేఖరులు, యి
 మాదములు విశ్వసింపమి మాకు దప్పె?
 అంతమాత్రాన గంతుల కనుమతించెన్,
 సోదరులు చెప్పఁడయ్య! యో నూరులు!

నీ. ఉచితమో యనుచితంబో చేయుపండితుం డరయఁగావలె భవిష్యత్ప్రశంస
 అని * భర్తృహరి చెప్పఁజైన జూడక యేరి పేర్గణమ్ముననొదుర్వారులగుఁ

♦ శ్లో॥ పృథావోధీమతామ” వీర్యత్ర, అపిశబ్దవీపకారార్థక ఇత్యభియుక్తాః.

* శ్లో॥ ఉచితమనుచితంవా కుర్వతా కార్యజాలం, పరిణతిపథార్యా యత్నతః
 పండితేన. (భర్తృహరి చూ.)

గాల్ దొర్చి యెన్నియోగాలు పక్కటించి తలకుఁదగని ప్రయత్నములొనర్చి
“పండితసభ” యన్న పైఁ గొంత కాంతించి పండ్లబింక మొకింత వ్రాతయందుఁ

గీ. జూపి, ప్రాజ్ఞుల సమ్మతి పాపకార్య
మనుచు మము వెక్కిరించిన యట్టివారి
ఘృత మది మాకు లేకున్నఁ జచ్చిపోము,
సృథగ నెవ్వెట్టుకుండు సుప్రథితులార!

పే. ‘ఓంకాంతి’ యనెడు మీ యోగ్యత నేనోళ్ళ క్లాపించవలెఁజుండునరసులార!
ఈయూహ మీకప్పుడే పుట్టెనేని మీసములమీదికి వారు చనరునుండు
అంతకొక్కింతతైవైనఁ బుట్టిన వారు “కుచమద్దనములు” వేర్కొనరునుండు
సకలమ్ము జరుగుపై కాంతిఁ జెప్పుటకన్న నన్యాయ ముండునయ్య! మహాత్ము

తే. గీ. లార! విద్యత్తలోఁదప్ప నన్యవిషయ
మందుఁ గొప్పపువారి సంఖ్యంబు మాకు
సమ్మతము; దానిలోఁగూడ నమ్మతింపు
మేని భారతి మ మ్మింక నీసడించు.

పే. చొరవమై నెదిరించి సొఱకాయకొఁతలు కోసినారు కటార్లు చూసినారు
‘అవధానమందు మిమ్ముతిశయించెద’ మంచు వ్రాసినారు సవార్లు చేసినారు
మీది మీదికివచ్చి మీసాలపైఁ జేయివేసినా ర్చెడుగుడులో గూసినారు
మసిపూసి యెట్టులో మాశేడుకాయఁగాఁ జేసినా ర్మ మ్రొడఁ బాసినారు

తే. గీ. పెనఁగి మా మీసమింతేనిఁ బీకకుండ
నెదిరియవధానమున మమ్ముఁగదుమకుండ
నేటి సంఖ్యంబు మాకు? మీ కేటిభరము?
సభను సమకూర్చుడయ్య! యశస్వలార!

పే. బందరేమయ్యెనో? “వర్జస్సు” లేమయ్యెనో, పుస్తకాలేమయిపోయెనొక్కొ?
అచ్చేమి యయ్యెనో, అస్తి యేమయ్యెనో, చర్తకం లేమి కావలసెనొక్కొ?
‘స్కూ’లేమియయ్యెనో, బాలురేమయిరోకో, యువ్యోగమేమాలనుం డెనొక్కొ?
ఇల్లెమి యయ్యెనో! యితర మేమయ్యెనో, మిత్రవర్గంబు లేమి యయిరోక్కొ?

తే. గీ. వచ్చినదె రాక యయ్యె, నీపాటికేము
నెలపు గైకొనుచున్నాము, నేహభావ
ముంచి పంపింపుడయ్య! యేముండె!
‘వడ్ల గింజలోబియ్యపుగింజ’ గేస్తులార!

సీ. కృష్ణమాసానఁ జనుచెంచితిమి భాద్రపదమాశ్వయుజము నిష్పట్టణమునఁ
బూర్తిగాఁ గడచె నిష్పడు కార్తికమువచ్చె నిష్పటిశేని మాకింటి శేను
నిచ్చ పుట్టుట లేద, యదియెల్ల నీసీమవారియాదృతియు నుదారమైన
మిమైత్రియును మాదు*మీసాలమహిమయుఁగొప్పంపువారిమిక్కుటపుఁబేర్చి.

మద్రాసులో బి. యే. (B. A. Honours) చదువుచున్న
క్రీవారణాసి శ్రీనివాసరావుగారు తత్కాలముం దంపిన 200 పద్యములనుండి
కొన్ని

* మ. తలమీఱక దలపోసి యీసుగొని గద్వాలాత్మకూర్పార్థివేం.
దురిలసంస్థానములందుఁ బండితులు నిన్నున్ దీయయత్నింప ను, జ్వలవాగ్వాహిని
గొట్టివేసితివి ప్రాంచత్వాండీతి వైఖరిక, బలిరా! మీసమ ! నీకునీవసరి త్రిప్పన్
జెల్లరా నిన్నికక. సీ. వీర్యుల నెక్కించి పృథ్వీపతులు గొల్వ నిక్కింపఁ
జేసితి నీవకానె, వాదించఁగా వచ్చువారి వాదంబుల నీటుగావించితి నీవకానె.
వర్షాశనస్థితిఁ బడయగాదగు రాచనెమ్మి నుద్రేకింతు నీవకానె, మాన్యంబు
లిప్పించు మార్గంబుచూసించి నేస్తంబుఁ జాటుదు నీవకానె, గీ. మీసమా!
గాఢ గౌరవావాసమైతి, వెంతఁజేసితి ముక ముం దిఁ కెంతఁజేయఁ, జాలనెప్పు
డుఁ గడుఁ బెంచఁజాలియుందు, త్రిప్పఁద్రొప్పంగ నినుఁజెప్పి చెప్పవలయు.
క. కానర కూసర నుడి సం, తోశిల్లఁగ నాసు కయితతో సాగెడి నీ, వీసపుక్త
సరులేసరి, మీసమ ! నినుఁ దీయఁ గలుగుమేధాగతికి. సీ. ఆలబృహద్రథు
శక్తి దరియనప్పుడ సీళ్లుమింగిన వివ్వచ్చు మీసమెంత ? దుర్యోధనుని గూల్చు
దోడుగా గృష్ణుండు మిక్కిన పలలాంకుమీసమెంత ? వాలినిపధియింప వంచనా
పృత్తిమై 'మేమేయనిన రాముమీసమెంత ? ఇంద్రజిత్తునికీలు నెఱిగెత్తుంచుచు
దూడనేసిన సౌమితిమీసమెంత ? గీ॥ నీవ మీసంబ వీవమీ వీవ, కుంతి తంబా.
నాగలపల్కు నెత్తినెఱుంగ, నెప్పు డసమానవిక్రమంబే జపించి జయము
గొంటివి జగతిమీసంపుటేడ, చ॥ అలఘుకక్షిత్వకీర్తి గొన నందితుక దర
మానె ? మించునె, తుల గమకింప నండతుదోచునె ? తోచిన జీలుగెత్తు గా
నెలయదె ? మేకుమాటుమఱించదె పెంచదె గీరతంబ; నీ, వలుగకు సంస్కృ
తాంధ్రకవితైక మహత్వమ, చాలు మీసమా ! మ॥ సుమనిర్యన్మకరందగంధకవి
తాశుద్ధాంతభృంగీరవో, పమభక్తపృతిపత్తితో నెలయుచుక బాండిత్యగంధానిలం
బమలంబైతెమలంగ లోకజనసమ్మాన్యక్రియంబొల్తువో, కమనీయప్రతిభావిలా
సమ ! నమస్కారం బిదే మీసమా ! (13)...

తే. గీ. యనుజాడీ! లేకయున్న మేమొకటనింత
కాలముండుటిస్సట్టునఁ గల్గుటెట్లు?
రక్తిసప్రసంగములలో మి ప్రవకల్చి
తమ్ము, లాజ్ఞ యొసంగుడి ధన్యులార!

శ్రీ. ప్రిడర్లమా? కాము, బీ యేలమా? కాము, ధనికులమా? కాము ధన్యులార!
అర్థులమా? కాము, వృద్ధులమా? కాము, ప్రభువులమా? కాము, పృథితులార!
చీనులమా? కాము, మానులమా? కాము, మానులమా? కాము, మాన్యులార!
క్రుద్ధులమా? కాము, బద్ధులమా? కాము, వృద్ధులమా? కాము, వేత్తలార!

గీ. కవుల, మిప్పటి 'రూల్సు'కుఁ గట్టబడము,
ఘనులు * పండితరాయాదికవులుచూపు
త్రోవఁబట్టిపోదుము, దేవునైన
లక్ష్యకెట్లము † మాకు వల్లభులులేరు.

శ్రీ. తిరుపతివేంకటేశ్వరుల పేరులు మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పునానపుఁజర్చ
అల్ల కొప్పరపు సోదరుల పేరులుమీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నానపుఁజర్చ
విద్యత్కవీంద్రుల నామ మీకు జ్ఞప్తిలోనిల్పు నానపుఁ జర్చ
చేపల కవుల యకించనత్వము మీకు జ్ఞప్తిలోనిల్పు నానపుఁ జర్చ

తే. గీ. మేటి యానన చర్చకు, మీకు, సత్య
వాగులకు, మాకును “యథార్థవాదుల” కును
మఱియు మామీనయులకుఁ, గొప్పరపు సోద
రులకు దీర్ఘాయువిడి నల్ప ప్రోచుఁగాక!

శ్రీ. కాలిదాసునిమార్గ గరిమంబు నెఱిగినవారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార!
భవభూతి యను మహాకవిమార్గ మెఱిగినవారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార!
పండితరాయలదండితన మెఱుంగువారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార!
అంద్రకవీంద్రునిరాఘాటత నెఱుంగువారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార!

తే. గీ. పల్కనేపల్కఁ డెప్పట్లఁబండితుండు.
పల్కనా, నిల్పు నేగాని భయముగొనఁడు

శ్రీ. శ్లో. మనస్వీ మ్రయతేవాఽపిస్వోత్కర్షంనైన ముంచతి।
అపి నిర్వాణ మాయాతి నాఽనలో యాతి శీతతామః.

‡ నిరంకుశాః కవయః

ఇదియే విద్యత్కవీంద్రుల కింపునింపు
మార్గమని మీరెఱుంగలే మహితులార!

సీ. మాకపక్షీర్తి సంపాదింపఁగా నెంచి దేశమాతకు దూఱు చెచ్చినారు
మా కప్రతిష్ఠ సంపాదింపనెంచి కృష్ణు నప్రతిష్ఠచే నడిపినారు
మాకు దుష్కీర్తి సంపాదింప నెంచి సేసరిని దుష్కీర్తి పాల్పఱచినారు
మాకు దుర్వ్యసము సంపాదింప నెంచి యాంధ్రీపుఁ బ్రతికకు నదితార్చినారు.

గీ. ఎందఱో 'యథార్థవాదు' లిం కెందఱేని
తత్వవాదు లిష్టరమున జననమంది
నారు, శివరామశాస్త్రి యీనాఁటికి శివ
రాముఁ డయ్యె; మాకేల కొవ్వింపుఁజెలిమి ?

సీ. సఖ్యపఱచి మమ్ము సాగనంపుటకు మీ చేయు యత్నము గడు శ్రేష్ఠమయ్యె!
సాగనంపకమున్నె చనువారమేకాని చుట్టుపట్టుల నుండు నూరివరులు
సఖలు చేయుటఁ జేసి చనకిందు నిల్చితి మంతియేకాని సభాంతరమున
కింకను సోదరు లేతెంతు రని కాదు; గాయత్రి సాక్షి నిక్క మ్రొలుగుఁడు

తే. వారి నేమంటు గోరినవారు గాన
సంశయించుచు నున్నారు; సకల మెఱిగి
నట్టి మాకడ డాచ నేలయ్యె! వారి
పదలి చిరకాలమయ్యె సహృదయులార.

సీ. వాని యిండంటిరే? వారితో, బోరాట మానికొంటి వటంచుమాన్యులార!
వాఁత వానిన యంతనే తప్పిపోవునే! కార్తీవువారి బింకంపుఁగంపు
కార్తీవువై టెట్టికో గనుఁగొన్నవై గాని నిదురఁబట్టదు మాకు నిక్కమయ్యె!
యాయూరఁ గాకున్న నేయూరనైన మీసమ్ముఁ బీకుట చూచి సఖ్యమంతఁ

గీ. జేసి విడుతుము; మామీఁద నీను గొనకుఁ
డనఘులార! శైబ్యును దినినట్టి ఫులికి
నోరు పెటులబ్బు మీరెన్ని యోర్పు మంత్ర
ములను బరియింతురేనియు నలఘులార!

సీ. పుట్టుపుట్టునఁ జిట్టుబిట్టు లచ్చొత్తించి పట్టణంబునఁ బంచిపెట్టునాఁడు
" కాంపిటిష్ట " నటం చెకాయెకీ నరుడెంచు పృజల కోరిక భంగపఱచునాఁడు.

అక్షరతత్త్వ మాపం తెలుంగక మీస లొగిఁ బట్టి యుయ్యెల లూఁగునాఁడు
ఎఱుంగని వ్రాత లేవేనియొగిల్కుచుఁ ‘గుచమృదనములు’ వేర్కొనెడునాఁడు

గీ. మీర లేమైతిరోక్కొ ! యిమ్మెయిని జేయి
కాలుమీఁద నాకులకు యత్నా లివేల?
“యద్భవతి తద్భవత్యేన ” యనెడిమాట
లెఱిగి వర్తింపుఁడయ్య! యింతేటి సంధి?

సీ. సత్యవాదియెవరో ‘జంట్రిమకొ’ పదవాచ్యుఁడేయంటయా నూరినెఱుంగుఁడయ్య!
అతని జ్యేష్ఠభ్రాత యగు “యథార్థపువాది” గూడ నట్టిఁడే యంట చూడరయ్య!
ఈ యపతారమ్మ లెక్తువారల రసనాంచలమృలకు భ్రష్టాంచితములు
భూషణములు దెచ్చి పొల్పుగా నర్పించి వాసిమై నూరేగఁ జేసి పిదప

గీ. సోదరులకును మాకును వాదుతీర్పుఁ
బూనుఁడయ్య! తరతమత్వములను బట్టి
‘మార్కుల’ నొసంగుఁడయ్య! మీ మతివిశేష
మెల్ల విద్వాంసులును మెచ్చ నెనఁగుఁడయ్య!

సీ. “కుక్కతోఁకను బట్టి గోదావరీదువా ” ర్తిరుపతి వేంకటేశ్వరులుకారు
“వేడినీళ్లనె యిండ్లు నెలిగింపఁ బూనువా ” ర్తిరుపతి వేంకటేశ్వరులుకారు
“గానమ్ముచే జింతకాయలు రాల్చువా ” ర్తిరుపతి వేంకటేశ్వరులుకారు
“కంజాపు ధూళిచే గప్ప నెంచెడివారు ” తిరుపతివేంకటేశ్వరులుకారు

గీ. పైకి రాకున్న నెవ్వరి పైకిఁగూడఁ
జనరు తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు; వారి
భారతీతత్త్వమును జూచి వారివీరి
తారతమ్య మెఱుంగుట తగదె మీకు?

సీ. పిలువని వేరంటముల నొసర్చరు; గౌరవార్హుల నవమానమంద నీరు;
ధూర్తుల పైఁపరు; ధూర్జటియైనను దగవుమాల్చినచోటఁ దగవుపెట్టి
తీరుదు; రూరక యేదని గదలింప; రెవరేనిఁ గదపిన “నితఁడు తగఁడు
మనతోడఁ బోర” నం చనుకొకయవ్వాని నెదిరించి తమకున్న కదనశక్తి

గీ. అంతయో యింతయో యర్హులైన పండి
తులు పొనర్చెడినభలోన నిల్చికొనఁగఁ

బూనుదురు; పక్షపాతుల పూనికలను
వినరు; తా మెఱింగినయట్టివిషయమె యిది.

సీ. 'సత్యవాది' పదంబు చండాళమయ్యై నద్దానియాపదదీర్ఘదలఁపుండయ్య
ఆ దురాపదయై 'యథార్థవాది' పదంబు గనియెఁ బద్మఃఖంబు కడపరయ్య
కాస్త్రీయమైనట్టి నరసాకు కవిత ధిక్కృతయయ్యై గెలుపోడు లెఱుంగుండయ్య
పదియాఱుకశల యవ్వానితో రిక్కల నెనఁజేయఁపూనికల్ గొనకుండయ్య

గీ. కీర్తికాములరై కవిత్వార్చి బాపి
పక్షపాతులవారైతల పలనఁ గలుగు
దేశఘోషంబు నడిపి యుదీర్ఘగరిమ
వఱలఁజెలువారుండయ్య! ధీమరులు మెచ్చు.

సీ. లేదు కాస్త్రజ్ఞత, లేదు కావ్యజ్ఞత, సంస్కృతజ్ఞానలేశమును లేద,
శబ్దమంజరిఁ గూడఁ జదువంగలేదయ్యై; నదియట్టులుంచుఁ డింకాంధ్రమందు
లేదు వ్యాకరణంబు, లేదు పాండిత్యంబు, లేదు సారజ్ఞత, లేదు శిష్యు
లకు భారతాదుల నొకపద్యమేని పాఠముఁ జెప్ప శక్తినిక్కముగ నేర

గీ. కట్టియయ్యలు మహ్మాంధ్రమందు నెట్టి
మీసములుపీఁకుటకు నెట్లుమీసములు మ
హాత్ము లొప్పుదురో? తెలియంగవలయు
సభను సమకూర్పుండయ్య! యశస్సులార!

సీ. తాఁ జెప్పినట్టి పద్యముననే నర్థము చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజుండు
తా నుచ్చరించు పదములకే నర్థంబు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁ జుండు
కవనంబనఁగనేమొ కవు లున్న సర్వలోనఁ జక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజుండు
పద్యములుటలుంచి గద్య మేయనుకొండు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజుండు

గీ. ఆంధ్రమంతయు వల్వ దచ్చాంధ్రమైనఁ
జక్కఁగ నుపన్యసించినఁ జాలుఁజుండు;
మేముపదలెద మూరలే మీసముల మ
టంచు మీసముఁ దలచెట్టు టర్హుమగునె?

సీ. మచ్చిఘ్నల నటుంచి తచ్చిఘ్నలకుఁ గూడ శుక్రూష జేసి నేర్చుకొనఁజగిన
పాటిపాండితి లేనివారు మామీదికి వచ్చి కాలులు వ్రాసి హెచ్చుతగ్గు

కెఱుంగక మీసాల నెత్తి పీకెద మన్న మాట కేమర్థంబు మాన్యులార!
కాఖాభిమానపికాచంబు వైరుష్య మీనేర్చునయ్య యహీనులార!

గీ. తగినమందులు పక్షపాతమ్మునకు ల
భించుఁ బక్షపాతముకు లభింపఁ బోవు;
“కొఱవిఁజెట్టి నెత్తినిగోఁకికొనియు” నిష్ఠ
దేటి రాజీలు మావారి కెఱుంగఁజెప్పఁడి!

నీ. అంధ్రమ్మునందేని యష్టావధానంపు నామ మెత్తఁగ వీరి కేమిహక్కు?
శతపథాన మ్మునుశబ్దంబు నెత్తంగ వీరి దే యూరయ్య వేత్తలార?
నేత్రావధానమ్ము నిగమజ్ఞులదికదా! దానిపేర్వీరతెత్తఁ దగునయ్య?
నిజమైన శక్తియుండినఁ “బండితులుగల్గు సభ” యన్నయంతనే జాఱుపేటి

గీ. కయ్య? వారుమమ్మెదిరించు టాశుకవిత
యంద యుక్త మామాత్రమేయైన మేము
విశ్వసింపకయున్నను విశ్వమెల్ల
సమ్మతించుట కొంతేని సంభవించు.

నీ. “ఆశుకవిత్వమ్ము నందేని మీ రేల విశ్వసింప” రటంచు వేయుప్రశ్న
కుత్తరమ్మఁగింపుఁ, దూరకే యెట్లెట్లా “బడబడ” వాఁగునప్పట్టునందు
నేరేనిఁ జాలుదు; కేమానవులొ దాని మెచ్చిన నామెచ్చు మెచ్చు గాదు;
పండితులగువారు “పకపక” నవుడు రవ్వారు నవ్విన యాశుకవిత

గీ. ఆంధ్ర వేరొక్కనామంబు; నట్టిదాని
కెవ్వఁడీకొను “నిహిహిహి! యిహిహి, యిహిహి
యిహిహి” యని పండితులు నవ్వునిట్టి పూన్ని
గొనరు విద్వత్కవులు గనుంగొనుఁడు మఱియు.

నీ. కట్టుబాటులు గల్గు గానంబె గానమో? కట్టువీడినదియే గానమొక్కో?
కట్టుబాటులు గల్గుకాంతయేకాంతయో? కట్టుదప్పినదియే కాంతయొక్కో?
కట్టుబాటులు గల్గు కాయమే కాయమో? కట్టువాసినదియేకాయమొక్కో?
కట్టుబాటులు గల్గుకవనమే కవనమో? కట్టుడ్చికొన్నదే కవనమొక్కో?

గీ. మీమనమెఱుంగదే? మేరమిఱి మంచి
చెడ్డ లరయకయెన్నియో చెట్ట లఱచు

వారి నేరంబు పైఁచుట పాడిగాదు
కూక లిడుఁడయ్య! సత్కీర్తి గోరుఁడయ్య!

సీ. సంస్కృత గ్రంథవాసనయే లేకున్నచోఁ దెలుఁగుగాదది పెద్దతెగులు గాని
అంధరహస్యవై యాత్యమే లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది యొక్కయెలుఁగు గాని
శబ్దశాస్త్రప్రవేశము నుంథ లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది మేనినలుఁగు గాని
నాటకాలంకారనైపుణుల్ లేనిచోఁ దెలుఁగుగాదది చెడ్డపలుగు గాని

గీ. ఈరహస్యంబునెఱుంగనివారె మీరు?
తెల్లలోనేని వీర లెదిర్చి యేమి
నేతు రనుకొంటిరో? నుంథ చెప్పుఁడయ్య!
సంధిసంగతికేమి యోసరనులార!

సీ. ఏపండితుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁ దులఁదూఁచి తనకీర్తి నిలిపికొనునా?
ఏకవీంధ్రుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ము సరిజేసి సద్యశక్త్యాలి యగునా?
ఏజమిందా ర్వచ్చి యివ్వారితో మమ్ము నెనజేసి తా వన్నెకెక్కఁగలఁడో?
ఏదైవతము వచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁబురుడించి దీప్తినిల్పుకొనఁగలఁడో?

గీ. చూచియేతీరుదుము; మీఁదఁ జూడవచ్చు
సంధిసంగతు; లెట్లేని సభయొనర్పఁ
గడఁగుఁడయ్య! వేరొక గతిగాంచఁబోకుఁ,
డయ్య! నేత్తల రప్పింపుఁడయ్య! యొయ్య.

సీ. చెప్పింపుఁడయ్య! దేశికునొక్కరునిలిల్చి చదువునందెలు మన శర్రుకింకఁ
జేయింపుఁడయ్య! యీపార్యమందుననె కుశూప్ర కావ్యజ్ఞా నిచ్ఛోట నిల్చి
మాన్నింపుఁడయ్య! “డమాడమాడమడమల్” “ప్రాజ్ఞలీపోకలాప్ప” రనిచెప్పి
బోధింపుఁడయ్య! “యాబుడబుడక్కలకాశుకవితా ప్రశస్తిదక్క” దనినొక్కి

గీ. మీకు యశమబ్బు, ారికి మేలుగల్గు,
మమ్మొదిర్చినపనికి లాభమ్ము వెంట
నే కనంబడు, మాకెంతయేనిమోద
మబ్బు; సంధియు నామీద ననుఘటించు.

సీ. వైదికశాకికవైవమ్య మెవ్వారు తెచ్చివెట్టిరో? నుంథ తెలియుఁడయ్య!
అత్మగౌరవమునకై పాటుపడువారె దీనిఁబెట్టుదురు సందేహ మేల?

తగుగౌరవంబు విద్యవత్తుండునుగాని యవ్యమ్మునకు నుండ దనుట ధ్రువము
గానఁ “దదన్య లీకక్షకుఁ గారకు” ఎని యెచ్చరేనియు ననకమాన

గీ. రకట! విపులు చేవాండులట, పశ్య
తోహరులయట్ల వెలివెట్టితోనఁబోనఁ
గావలెనె? దీని మానుపఁగడఁగుడయ్య!
సంధి గోరుమీ కియ్యది చనుఁగదయ్య!

సీ. ఆంధ్రభారతకర్తయైన తిక్కన సోమయాజిజన్మస్థానమైన కతన
శ్రీనాథకవిరాజశేఖరు నేలినకొండపీటికిఁ బ్రక్క నుండు కతనఁ
బ్రక్కతంపుఁ గవుల సంభావించు గద్వాలరాజ్యంపుఁ దోవలోఁగ్రాలుకతన
నెనుక కాలమునందు వినుతింపఁదగు పెద్ద విద్యతక్కువులు దీన నెలయుకతన

గీ. నింతకవితాదరంబు మీకిచ్చె; మెచ్చ
వలదె గుంటూరిపురిని? విద్యతక్కువీందరి
జనని, కేవలకవితరస్కరిణి, దీని
మహిమ మెంతేని శ్లాఘంబు మాన్యలార!

సీ. నిందింపనేమయ్యె? నిజమైనసత్కిర్తి గలిగించు “సత్యవాదులు” గలారు
గర్వింపనేమయ్యె? గణతి నర్పించుయోగ్యులనయథార్థ వాదులు గలారు
కయ్యాలకేమి? సత్కవికదంబుల పే ర్వెలయింపఁగల నియోగులు గలారు
అభిమానమునకేమి? యాత్మీయకతన శత్రులఁగూడ మన్ను మాన్యలుగలారు

గీ. ఏరిచేమెచ్చు గొనదు గుంటూరిపురము?
సరసతకుఁదావు, బలునెన్నె నిరులపోర్పు;
మీకు, మీపోర్లికిని మేరమీఱునిరుల
నిచ్చు భగవంతుఁ; డింక మమ్మేగనిండు.

సీ. ప్రేమించితిమి మున్నె పెద్దజీకము నిల్చుకొన్నచో వారి కేకొఱచె రాదు
వారిసేమముఁ గోరువారె “యాదవ కులమునకు మునలము” నాననపుఁజర్చ
కల్పించి; రదిపూర్వకవిసమ్మతము గాని మాకు నంగీకృతి లేక పోయె;
దీని నామీద వైదికనియోగపుఁగక్షగాఁ బొల్పి రెవ్వరో ఘనులు వారి

గీ. నెఱుఁగుడయ్య! ‘యననసరమిట్టికత్త
లింపుగాఁబో’ వనుచు మందలింపుడయ్య !

యేరువైదికులు? నియోగులెవ్వ? రొక్క
విప్రులే గారటయ్య! యోజేత్తలార!

సీ. ఘనుఁడు వయోవృద్ధుండపాండిత్యభూషణుఁడు సీతారామశాస్త్రికన్న
నుభయభాషాకవిత్వోపాయశాలి శిష్టాహనూమత్కవి శాస్త్రికన్న,
గృతి యభినవ సరస్వతినేత పట్టాభిశబ్దపూర్వక రామశాస్త్రికన్న
ములుకుట్లకులుఁడు నిస్తులుఁ డాశుకవి గుణశాలి వెంటకమ్మశాస్త్రికన్న

గీ. మఱియునుంగల శాస్త్రవిమణులకన్న
మొలచినవె కొమ్ము లితరుల మోములందు ?
వవసరము లేని యాననం బడుగ నేల ?
చర్చ పెంచగ నేల ? యశస్సులార!

సీ. వేదవేదాంగాదిజేత్త చేపలి వెంకటప్ప శాస్త్రుల కెన యన్యఁ డగునె?
రామడుగుకులుండు ధీమన్మణియు రామకృష్ణశాస్త్రుల, బోల నెవని వశము?
కంతపాతము నాటకములెల్ల శ్రీనోరి హనుమద్బుధుని కెవ్వఁ డగును దీటుకొ
అతిశాంతమూర్తి సాహితీపట్టు శ్రీపార్వతీశశాస్త్రికి సాటి యెందుఁ గలఁడె?

గీ. మఱియు నెందఱులేరు ధీమంతులందు?
వీరిలో నేరు కొప్పంపువారు చెప్పుడ ?
వారికే యాననంబును గోర నేల?
చర్చ పెంచగ నేల ? యశస్సులార !

సీ. కవి హూణభాషావగాహి పంకిపురపంశజుఁడు శ్రీకృష్ణమాచార్యకన్న
బలిజెప్పలి కులసంభవుఁడు కవిత్వవిస్ఫూర్తి లక్ష్మీకాంత నుకవికన్న
సకలకళానైపుణికిఁ దావు మేటి మల్లాది వెంకట సోమయాజికన్న
నాటువేల నియోగి యనఘ జూపూడివంశజ హనుమచ్ఛర్మశాస్త్రికన్న

తే. గీ. మఱియునుంగల సత్కవిమణులకన్న,
లొకికాగ్యులకన్నను లాఁతివారి
కాననము గోర నేలయ్య ? యనుచితముగఁ
జర్చ పెంచగ నేలయ్య ? సరసులార !

సీ. శొంతి భద్రాద్రిశాస్త్రులవారి శిష్యుండు తచ్చెల్ల గలకైత దనరు నుకృతి
“అపధాన మే గూడ నాచరించితి”నని స్వయాముగాఁ జెప్పికొఁజాలు ధట్టుక..

జొకలైలిశేకాక ప్రికటితంబుగఁ బలులైలులఁ గవనమ్ము సలుపుజాణ
చెపుడు రచించినట్లే కనుపట్టకే పలుకృతుల్ ప్రికటింపఁగల యుపాయ

గీ. శాలి, బ్రాహ్మణప్రభువు, నాచారపరుడు,
ప్రథిత మంత్రిప్రగడ పంశభవుడు శ్రీ భు
జంగరాయలకేల యాసనము నడుగ ?
రొదులు వీరికి మిన్నలే ? యోగ్యులార !

మ. పటుబంధునిలభోరణీరణతాప్రిగభరనున్నాటవీ

స్తుటనాధూపితభస్మ సాత్కృతకురుట్కాండంబుతో పన్నికె
ఘటియింపం దలచెట్టినారు కద ! సఖ్యం బాద్యచూడామణుల్ !

మ. స్వకృతాగఃప్రకరప్రచారనిహతాపారవ్యయోధప్రజా
నికరాత్మైకశరణ్యసర్వసరణీనిర్లేతృతాభాగ్యభా
రకృతాసంకృతితో, సుయోధనునితో భ్రాజిష్ఠుని భర్తృపు
తృకుని గల్పదలంచినారె ? యిది ధర్మ్యం బెట్టు లోహా ! హితుల్.

జీ. “గర్వం” బనెడి మిష గల్పించి దుఃఖంబు దీర్చుకో నుంకించు ధీరుఁ డొకఁడు
“పండిత లక్షణ” ప్రస్తావ మిష చేతఁ బడదిట్టునట్టి సర్వజ్ఞుఁ డొకఁడు
“పంటబాపని కుత్సవం” బంచుఁ గల్పించి రసఁ బేరుగమయిశోరాముఁడొకఁడు
“రామేశ్వరీయ” మన్నామంపు పొత్తైన బూతు లేకరు నెట్టు పుణ్యుఁడొకఁడు

తే. గీ. మఱియు నెందఱో శాఖాభిమాను లిట్లు
బయలుదేరిరి, యింకను బయలుదేఱఁ
గలరు, కీరీతి చేహర్చుఁ గలరు సంధి
కొప్పరపువారి కేటికిఁ జెప్పఁడయ్య !

జీ. “ఈలహారకుఁ బోయి యిల్లటంబున్నట్టు” లయ్యె మా నర్తనం బాద్యులార !
అల పాశుపతమహాస్త్రిగ్నిహోత్రజ్ఞుల లాఁగిపోయెను దీన ననఘులార !
తాఁకరపత్రి “శృంగంపు భంగపు” వ్రాతె లడఁచుపూనిక దీన నడుగుఁబట్టెఁ
జర్ల నారాయణాస్త్రి “బాహుస్పత్య” మరయు వేడుక దీన సంతరించె

గీ. గీరతము సారెకుం గోరు గీరతుల కు
తూహలమ్మున కించుక దొడరె విఘ్న

మిక్కితమ్మన, నిక నింటికిగ నాజ్ఞ
యొసగుడయ్య! గుంటూరుప్పరి యొగ్గులార!

జీ. కొప్రంపువారు మాకు గనిష్ఠ లవ్వారి కరయఁగా జ్యేష్ఠుల మగుదు మేము
కొప్రంపువారు మాకు సుకీష్ఠ్య లవ్వారి కరయఁగా నొజ్జల మగుదు మేము
తత్కవిత్వంబు “నదరు మరాటా రైలు” “మదరాసు రై” లయ్య మాదుకై త
మిత్రుల నవ్వారు మెప్పింతు రేము శత్రులఁగూడ మెప్పింపఁగల మొకింత

గీ. పయసుకా? పెద్దలము మేము, వారు పిన్న;
లింతియే భేద; మంతకు నింత కలహ
మెందులకు? స్నేహితులమైతి, మింక మీరు
శంకదక్కుఁడు సెలవు నొసఁగుఁడు మాకు.

క. ఉరుక్తిర్తి నరసరాట్పుర, వరవాసుఁడు పంగనామవంశ్యుఁడు సుగుణో
ద్భరుఁడు నరసింగరావ, ప్వరమునకున్ మమ్మను స్వయమగఁ దాఁ బిలిచెకా.

తే. గీ. అతఁడు శాఖాభిమానుల కహితమైన
పనికిఁ బూనిన కతన నప్పట్టణంపు
శాఖలోని గుణాధ్యులు సాగకుండఁ
జేయవలె నని యత్నంబు చేసి రంబ!

ఉ. * ఆపురికేమురేపు చనునట్టికుతూహల మూనియుండ నే
పాపియొకాని యయ్యనఘపజ్జకుఁబోయి “వృథాప్రయత్న మే
లా పొనరింతు? విష్ణురికి నల్లకవుల్ చనుదేరు భీతి లో
దాపర మయ్యె వారి” కని తా నొగి బొంకి కలంచె నాతనికా.

* (నర్సరావుపేట శతావధానపీఠికనుండి.)

నాప్రియమైన ఆర్. హనుమయ్య గారికి— కీర్తిరుపతివెంకటేశ్వర
కవీంద్రుల నిక్కడకు దయచేసి వారి కవితానైపుణ్యమును జూప నిక్కడకు
రమ్మని యావాహనజేసియుండుట మీకు తెలిసినవిషయమేకదా; ... వారు రే
నిక్కడకు వత్తురని నిరీక్షిస్తూయున్నాము. అవధానము రేపు 1 గంట లగాయితు
ఆరంభమగునని నోటీసులలో ప్రచురించినాము. ఇక్కడ శతావధానమే లేద
నియు యిది యంతయు నుద్ధమనియు, పి. వరసింగరావు నదరుకవులను మోసగించ.

చ. కలఁడు పసిద్ధపంక్తుఁ డరికాండము పైతము మెచ్చఁదగ్గఁ ధీ
బలమున కిక్కయ "పయిడిపాటి" నివాసి, యశస్వి, త్యాగి, వి
ద్యులకు నిధానమంబ! కవిలొసనితాహృదయంగముండు పే
ర్వెలసిన "రామరా" వనెడి బెల్లముకొండకులీనుఁ డున్నతిఁ.

చ. అతనికి మాయెడకొ మఱియు నాయనయందున మాకు విన్నిమై
నతితరమైన శేర్మి యలరాలెడి నప్పురిలో వధానముకొ
గుతుకముమై నొనర్చి కనుఁగొంద మటంచుఁ డలంచుచుంటి మ
ట్టితఱిని బెట్టె నొక్కఁడు కడిందిగఁగయ్యము డయ్యముంబలెక.

చ. కలహము పెట్టుమానిసియు గవ్వకు మాతెడివాఁడు గాఁడు పై
నెలమిని వాని నూత గొని యెన్నియొ మ్రుగులు పెట్టు చెట్టు నీ
డలమరిసంపుడీవనపుడక్కరు లాతనిపాటి వారె? య
య్యలఘుఁడు రామరా వొకఁడె యాధ్యుఁడు సర్వవిధాల నంబికా!

క. అతఁ డింట నుండియే పం, డితులం బిలిపించి విద్య శేర్చెన్ శాస్త్ర
స్మృతిముఖ్యసంస్కృతకళా, గతి ననద్యకుఁ డంతెకాదుకవితాన్వితఁడుకొ.

తే. గీ. నరసరాట్పురి శతధానంబు మొదట
జరిగె నందు నొకానొకజనుఁడు రామ

దలచినట్లున్న ఎవరో వారితో చెప్పియున్నట్లు, వినుట మిక్కిలి విచారకర
ముగా నున్నది.... అవధానమిచ్చట జరుగుట యిష్టములేనివారలు పన్నిన కుట్ర
మాటలై యుండునని మేము తలంచెదము... రేపు వుదయం 9 గంటల లైలుమీద
వారు యిక్కడికి దయచేయవలయును ఈ వుత్తరం తెచ్చినవారు పృథ్వీకించి
వారినిక్కడకు తీసికొనివచ్చేనిమిత్తం పంపబడిరి. రేపు వారు ఇచ్చటికి రాని
యెడల మాకవమానకరముగా నుండును.... తప్పక రాగోరెదము.

నరసారావుశేట
30-9-11

}

ఇట్లు విధేయులు
ఆర్. కృష్ణమూర్తి.
పి నరసింగ రావు.

(ఇంగ్లీషు వుత్తరమునకు సరియైన తెనుఁగు.)

రావు నడిగి సమస్య వైరంబుకతనఁ
దెచ్చి మాకిచ్చె నదిమాకు నచ్చదయ్యె.

క. అందుగల “పశ్య” శబ్దము, సందేహస్పదమెకాక సరసతరముగా
‘డెందమునకుఁ దగులదు త, త్సందర్భము కతన ‘మప్తతకుఁ దా’ వనుడున్.

గీ. పృచ్ఛకుఁడు మూర్ఖుగాన నడ్డమియనక
పైడిపా డేగి మఱువాఁడు వచ్చి వచ్చు
నప్పు డారామరాట్కవి నటకుఁడెచ్చె
“దప్పెటలూ తెల్పు” డనెడివాదమృకొఱకు.

క. గతదినమే కాముదిఁ జూ, చితి మే మద్దానికొఱకు తీరకరుఁ డలదీ
క్షీతుఁడటఁబశ్య”యని యుదా, హృతిఁజూపెకా నూత్రమందిఁకేమనవచ్చున్?

తే. గీ. పాప! మలరామగా వల్లబలమ యూని
వాదమున కేగుదెంచి యవ్వాసరమున
సలుపు నప్తావధానంపు సమయమందు
మరల నడుగంగఁజేసె నమ్మొఱకుచేరి.

ఉ. అంత కొకింత పూర్వమె † సమస్యను బూర్తియొనర్చి మేము ని
శ్చింతగ నుండియుంక “మునుపు చెప్పితిమాఁగద! ‘తప్ప’టంచు ని
ద్ధాంతము నేయఁగా వలయు నానుడి యట్లొనరింపమేని దు
ర్దాంతులు వైరు లిక్కతనఁ దాండవ మాడుదు” రంచు నెంచుచున్. 210

క. అది యెట్లు తప్పగునో? త, త్సదృశాయము చూడకయె వెసన్ సాహసమున్
మది నూని మున్ను బలె “దప్పది” యని చక్రితిమి మే మనాతంకముగన్.

ఆ. వె. “ఎట్లు తప్పనెప్పుడీ” యని యతివిన
యంబుమెఱయ మమ్ము నడిగె మొఱకు
‘ఇపుడుగాదు పిదప నీపని తీరిచి
చెప్పువార’ మనుడుఁ జెయ్యు లుడిగె.

212

ఉ. కాముదిఁ జూచియుండియు నఖిండుండు రామకపిందుగ్రి డస్మదు
ద్వామత కోహటించి మది ధైర్యము చాలక మిన్నకుండె నం

† శ్లో॥ యః పశ్యతి జగత్సర్వం యోనపశ్యతి సర్వతః, తావుభౌపరమా
తానంపశ్యానపశ్యోపశ్యతః। (విస్తరమునకు ‘పశ్యాంపుశ్యాం’ చూ)

పా! ముగిసెక వధానము క్రమమ్ముగ నంతట రాత్రి యయ్యె నా
యామహితుల్ గృహమ్ములకు నమ్మెయి నేగిరి సంతసమ్మునకా. 213

ఉ. ఏమును నింటికేగితిమి, యేగెడునంతక * యుత్తరం బొకం
డేమనుజుండొ తెచ్చె; నట నెందును రామకవీంద్రువారిలు లే;
దామెయిఁ జూచి “రామకవి కంతగ ధైర్యము లేదు లే” దటం
చేము మదికొ దలంచి † ప్రతి యిందుక పంపితి మల్ల జాబుకుకా. 214

* బ్రహ్మ, తిరుపతి వెంకట శాస్త్రుల వారికి.

బ్ర||. .రావు వార్యునది యేమనగా? నిన్నటి దినము శతావధా
నములో బ్రహ్మశ్రీ .య్య, అను నొక పృచ్ఛకుడు అడిగిన “పశ్చాత్తాప
నపశ్చత్తాప” అను సమస్య తప్పని మీరు అనేక పర్యాయములు పక్కాణించి
యొన్నారు. ఈరోజున ఉదయము కూడా “తప్పలేదని చెప్పిన పండితు డెవ”
డని పండిత దూషణతో ఉల్లంఘన జేసియున్నారు. ఈరోజున అష్టావధాన
సమయమున తిరిగి ఆ పృచ్ఛకుడే ఆ విషయమును అడుగ గా సభానంతరమున మీరు
చెప్పిన విషయమును సమర్థించుకొందుమని చెప్పియున్నారు. గనుక మీరు
చెప్పిన ప్రకారం తప్పను చూపించుటకు సామర్థ్యము కలిగిన యదల పండిత సభ
చేయించుటకు సిద్ధము గా నున్నాము. అందుల కీయకొననిచో వాగ్వివాదార్థక
ముగా సమస్యలో తప్పలేదని యొప్పుకొనుచు “సమస్య తప్ప అని చెప్పటయే
తప్ప” అని మీరు తెలియపరచవలయునని కోరుచున్నాము. పండితదూషణ
నివృత్తికొరకై యేది విధియో ఆ ప్రకారము జరుపవలయునని కోరెదము. సాహ
సముగా సభలో పండితదూషణ చేసినందుకై ఇట్లు వాయవలసివచ్చినది.
వెంటనే జవాబీయ గోరెదము. కాలయాపన ఉభయత్ర కష్టము.

2-10-11,
Narasaraopeta.

Yours Sincerely,
(ఇంగ్లీషు చేవారిలు.)

† శ్రీమత్పరదేవతామైనమః

మహారాజశ్రీ.....రావుగారికి

అయ్యా

తమ యుత్తర మందినది. అందప్రస్తుత విషయములు కొన్ని వ్రాసినారు.
మేము పండిత దూషణము చేయలేదు. ఆ సమయమున మా యుచ్చరించినమా

క. మఱునాఁ *దుదయ మొక్కటియు, మరల నిశీధమున నొకటి మఱ యట్లే గొంటును
తెప్పరా చేవ్వా లిడి, పురపురఁ బంపియు జవాబుఁ నొందరు మాచే.

టటు విద్యా విషయములు గాని పండిత దూషకములుకావు. అని యటులుండ నిండు. ఇది పండిత విషయముగాని తను విషయముకాదు. కావున నా విషయమై తమకు జవాబు వాయుట మాకనవసరము. పృథివాదులగు పండితులచే వ్రాయించినచో దానికి సమాధాన మీఁబడును.

3-10-1911

నరసారావుపేట

దివాకర్ల తిరుపతిశా

* మహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్ల గార్లకు.

.....రావు వ్రాయునది యేమనగా? మిమ్మును కోరిన యంతమున మాత్రము తప్పించుకొనుచు మీలో తిరుపతిశాస్త్రిగారిచే వ్రాయబడిన జవాబును చూచి చాలా సంతసించినాము. “మీరు ప్రియమము చేయునీతిని విశేషములు గల పండితులు కా” రనే ఉద్దేశముతో “మీరు తెలియవచ్చుకొన్న సంగతులను సమర్థించుకొగలరా” యని మిమ్మును పండిత సభకు రమ్మని శోరగా అట్టి సందర్భమున సభకు వచ్చుటకు పూనుకొనదగిన పండిత లక్షణమునకు విరుద్ధముగ “సభను నిర్మాణము చేయుటకు పూనుకొనినవారు పండితులై తే జవాబు నిత్తు” మని పండిత లక్షణము గలిగినట్లు కనుపడని యూహను పెట్టుకొని “వ్రాసినవారి విషయము కా” దని పండిత లక్షణమునకు వెలియగు జవాబు నిచ్చినారు. ఆ విషయమును తను పరదేశత తెల్పినచో తెలియదు. సమయముమీరుతరి ఈ ప్రకారము తప్పించుకొనుచు ఛిందోలక్షణ అనభిజ్ఞులగు స్కూలు పిల్లలు మొదలగువానికి మాత్రము శతావధానము చెప్పచూ పరదూషణ చేయుచుండుట మాత్రము పండితలక్షణమా? అట్టివారే పండితులని మీ యభిప్రాయమా? వారితో ప్రియములు గలుగజేసుకొనుటయే పండిత లక్షణమా? ఇట్టి సందర్భములలో మీరు పండితులనుట కెటుల దగుదురో తెలియకున్నది. “పండిత సభ చేయబూనుకొంటి” మని యొకరు వ్రాయగా యిట్లు తప్పించుకొనుటవలననే “మీరు పండితులు కా” రని మాత్రము స్పష్టమగుచున్నది. మా పాండిత్య విషయమును మీ రిటుల నిరాకరించిన మాత్రమున మాకు గల్గి

తే. గీ. ♦ రామరావు పత్రికలోన వాగ్విచేసి,
పంపుచో నుత్తరం బీయ పలయుననియు

లోన మేమియు లేదు అందువలనో మీకు యేవిభమైన జౌన్నత్యమును కలుగ
నేరదు. ఇంతటైనను విజయ దళమినాడు మాచే వ్రాయబడిన ప్రకారము
స్వపచనపోషణసమర్థత్వము గలిగిన పండితసభకు వచ్చెదరని తలచెనము.

నరసారావుపేట, }
3-10-11

(తెలుగుతో చేవాగ్వి.)

నరసారాయనిపేట,

3-10-11.

♦ మహారాజగిరి తిరుపతి వెంకటేశ్వర్ల గార్లకు.

అయ్యలారా !

“పశ్చాత్తాపశత్యతః” యను సమస్య విషయములో రెండు దినముల
యందును “సమస్యలో తప్పు గలదుగాన పూర్తిశేయ మీలె” డని మీరు దృఢ
ముగాఁ జెప్పియున్నారు. పండితులు సాధువని చెప్పినారని తెలియపరచుకున్నను
పండితుల నగౌరవ సూచకముగా నింద సల్పినారు. సామర్థ్యముగలయెడల
స్వపచనపోషకము చేయుడి యని బ్రహ్మశ్రీ.....రామరావువారు మీకు
వ్రాసిన, నుత్తరము లివ్వబూన రైతిరని తెలియరచ్చినది. నై సమస్య తప్పుగా
నున్నదని మీరు పండిత లక్షణముగ సిద్ధాంత పఠించియెడల నూటపదియారు
రూపాయలు మీకు తప్పకుండ నిచ్చుటకును సాధువని సిద్ధాంత పఠించిన నట్టి
మొత్తమే మీరు మాకు నిచ్చునట్లుగను మీరు పడంబడిక చేయునెడల నందులకు
మేముంగీకరింతుము. నై ప్రకారము బూనెదరా, మీ తరపున జానపూరి
పట్టాభిరామశాస్త్రిగారు వచ్చి మాటాడగా నీ సంగతులతో కలసి
మాటాడి జవాబు నిత్తుమని చెప్పి కావలంబుము చేసినందున నీ కాగితము వ్రాయు
వలసివచ్చినది వెంటనే జవాబు వ్రాయుకోరినాము.

ఇట్లు

.....శర్మశాస్త్రి.

.....శర్మశాస్త్రి.

ట్టి “శశ్వోటి” గాండ్రతో వాదమేల
యనియు భావించి ప్రతి పంప మంబ! యేము.

చ॥ ఉదయము మాపర్యాణ మపు “హూనననేగంగ జేతు” మంచు సొం
పొదవంగ యత్నముకొ నలుపుచుండునెడకొ “రయి” లేగువేళ కి
య్యది తుపముట్టి బేగవలె నక్కడ నింకొకచో నదస్సు మా
కొదవు కతాన” నంచు నలయార్సవ మాగితి మంబ! యే మొగికొ.

కా. “ఊరేగిం పొనరించి తెచ్చితిమి మి“మోహా” యన స్నేడు నిం
పారకొ బంపెద మట్లె” యంచు నరసింహారావు లోనైన యా
ధీరుల్ పల్కొ దొడంగి రెట్టొ యలనద్దీమంతులకొ మాన్చి కా
ర్యారంభంబునఁ జేసి యేగితిమి మే మానాడు గుంటూరికికొ.

చ. పతితుడు * “సత్యవాది” తరువాత నెటో డిఖియించె వాని కే
గతి పరమందుఁ గల్గెడినో! కట్టిడి సర్వ మెఱింగియున్న నూ
నృతము నడంచి యాత్మను జయించి వృథా వదరు ల్లిఖించు నా
చతురుని సాహసమ్మునకు నల్పవలె న్నతు లెన్నియేనియుకొ.

కా. అంబా! యిట్టి యసత్యవాదులకు నీ వావంతయే నల్ల“కా
లంబింపం జన దీరసత్య”మని వాలాయం బెదేరీతి జ్ఞ
ప్తిం బుట్టింపుము, నీదు కోపమున కీ“దేవయ్య” లేపాటి? కో
పం బూనకొ బనిలేద, పిచ్చుకలపై బ్రహ్మస్రమల్ నింతురే?

ఆ. వె. రైలు కదలు వేళ రయమున నొకఁడొక్క
‡ యుత్తరమ్ము తెచ్చి యొసఁగెదానఁ

* పరా:— ఈ ‘సత్యవాది’ తప్పడువారితను గుంటూరిసీమ, పూర్వ
రంగము 58 పుటలోఁ దుట్టతుడనుజదివి, దాని సత్యాసత్యములను గూర్చి
మ॥ రా॥ రా॥ పంగనామాల నరసింహారావుపంతులుగారికిఁ గాని వేరొక సం
వన్నగృహస్థునకుఁ గాని యొగ్యుడని మీకుఁ దోచిన యెఁదికిఁగాని వానిని
తెలిసికొనఁ గోరెదము.

‡ ఓం పరదేవతాపతయే నమః.

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వరులగార్లకు.

బ్రహ్మశ్రీ రాయశర్మ వార్యునది.

అయ్యలారా! డెచుండు జూబిలీ రీడింగురూం వారు నిర్మాణముచేసి

‘బళ్ళ’ గోలలేదు పదపడి గుంటూరి
కరిగి దాని కిడితి మంబ ! * జాబు.

గీ. అంతతోఁ జల్లఁబాటె నయ్యయ్యబులుపు
పిదప ‘బాపట్ల’ వారల పిలుపుకలన
నటకు నేగి యప్పరవాసు లలరి యొసఁగె
సత్కృతులుగొని గుంటూరు చని ముదమున.

చతుల శ్రీ పంగనామల నరసింగరావు పంతులుగారు తమ నాహ్వనము చేయు
టచే తామిచ్చటికి విజయంచేయగా రీడింగురూం వారిలో నేనుకూడా మెంబరు.
వెంటనే రీడింగురూం సంబంధము నాకు బోధపడకుండి మీరు శతావధానము
చేయబూనితిరి నా కాహ్వానము లేనందున నేను రా నందర్భము గలుగవయ్యె
అందుచే తమరు శతావధానములను మచ్చినపుడు మీసామర్థ్యముచూచి సంతసింప
కుండుట న్యాయముగాదని తోచి మీరు యథావిధిని శతావధానము పృచ్ఛక
ప్రశ్నానుసారముగా సంస్కృతాంధ్ర భాషాద్వయములో చేయగలశక్తి మీకు
గలిగినచో ఈ ఆశ్వయుజ శు 15 స్థిరవారమునకు నరియగు 7-10-1911 తేదీన
నేను శతావధానమును మీచే చేయించబూనితి గనుక యాప్రకారమున జరుగ
బడుటకు మీయభీష్టమును వెంటనే తెలుపగోరినాను. ఆప్రకారము మీరు జరిపి
వచో నూటపదియారురూపాయలు బహుమతి నిచ్చుటకు సిద్ధముగా నున్నాను.

నర్సరావుపేట
4-10-1911

(ఇంగ్లీషుచేవారిలు)

4-10-11 తేదీని 3 గంటలు.

* శ్రీమత్పరజేతాదయైనముః.

మహారాజశ్రీ....

గుంటూరు, కొత్తపేట

తాయశర్మగారికి

బ్ర|| శ్రీ|| శిష్ట హనుమచ్ఛా గారిలోగిలి.

ఆరూ !

తమ 4-10-11 తేదీగల యుత్తరమందినది. ఇంతకుమున్ను ఇరువదియైదు
పంపత్సరములనుండి సంప్రదాయసిద్ధముగాఁ బండిత సమ్మతముగా శతావధా
నాష్టావధానాదికములు నల్పుచున్న మమ్ము యథావిధిని శతావధానము పృచ్ఛక
ప్రశ్నానుసారముగ యథార్థముగా సంస్కృతాంధ్రభాషాద్వయములో చేయ

గలశక్తి మీకు గలిగినచో' అని వ్రాయటచే మమ్ముఁ బ్రీక్షించుకలంపుతో మీరీకార్యమునకుఁ బూనితిరని స్పష్టపడినది. కానిండు మీయభిమతార్థము చీర్తముకాని మీవంటి మహావిద్వాంసుల దగ్గఱ 'యథావిధిని పృచ్ఛక ప్రశ్నాను సారముగా యథార్థముఁ సంస్కృతాంధ్ర భాషాద్వయములో శతాపధాన మొనర్చిన కష్టమునకుఁ దామేర్పఱచిన వెలనాత్రము బొత్తిగాఁ జాలదు. కావున మాకుఁ జెఱియొక 1116 రు రూపికి లేని యధమపక్షమీఁగల శక్తిగర్భియున్నచో నీసారి విస్పష్టముగాఁ దెలిపితిరేని మీయభిమతార్థము నెఱవేర్చుట కేవిధమైన యధ్యంతరమును నుండదు. సాధ్యమైనంతత్వరలోఁ బ్రత్యుత్తరమంపుదురుగాక-

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి } శతాపధానులు.
చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి }

 పరా:— చదువరులారా !

ఉదాహరించిన యుత్తరములలోని "(1) బ్రహ్మశ్రీ.....శాస్త్రులవారికి, (2) మహారాజశ్రీ..... వెంకటేశ్వర్లగార్లకు, ఇత్యాదిసందర్భములంబట్టియేమి బ్ర...రావు" అని స్వయముగా వ్రాసికొను మాత్నాంశసందర్భముంబట్టి యేమి, మఱికొన్ని పల్లదములంబట్టియేమి, 'బ్రహ్మశ్రీ' వ్రాయుచు ననుస్కార శూన్యముగా లేఖవ్రాయు సందర్భముంబట్టియేమి, 'హంశము' లోనగు ప్రయోగ శుద్ధింబట్టియేమి, యొకటి రెండు త్తరములను వ్రాసినమానిని తెల్వితేలలను దెలిసి కొనుడు ఇతనిపిమ్మట, నిరువురు శ్రమశాస్త్రులవ్రాసిన గల యుత్తరములలోని రెండవమానిని ధరించిన, 'శ్రమశాస్త్రి' ఓరుదము, 'పండితునకుఁగాని మేము త్తర మీయ' మనుటచేఁ గల్పించినది. అతనిని మొదటియుత్తరమున 'బ్రహ్మశ్రీ' అని మొదలిడి... అయ్య, అను నొకపృచ్ఛకుడు' అనియే యీకలహాపర్యవర్తకుడగు "రావు" లిఖించెను. గాని సమయానుకూలముగా నీ 'శ్రమశాస్త్రి' భూమిక వతఁడు వహింపవలసినవాడయ్యెను. ఎట్టిమార్పునకేని యీగుట్టు సుగమమే యగుటచే గుట్టుపట్టులెఱుంగనివారమయ్య మేమిది గుఱుతింపగలిగితిమి, కావు ననే యీ'శశో'టులకు' మేము జవాబొసంగమైతిమి, ఆపిమ్మట నిది తోగ్రస గాదని 'అపధానార్థమహ్వోనించువారువలె' నీక నొకయుత్తరమంపిరి, అందలి 'పరదేశతాపతి' శబ్దమును, మా 'పరదేశతా' శబ్దమును, విచారించినచో మఱి కొంతవారితెల్వి బయలువెడలగలదు. అది యటులుండె, పాపము ? ఏగ్రంథము

గీ. అచట మఱి కొన్ని నాళ్లుండియనఘులై న
వారలొనరించు విందుల వలనఁ దనిసి
సెలవు పూర్తి చెందుటయు నానీమవిడిచి
యెవరి యిండ్లకు వారేగి యెనక మెచగ.

గీ. ఉండుతఱిఁ గొప్పరపువారి నోమఁదలఁచి
భంగపడిన బందుగులు * దర్బారటంచుఁ
బత్రిక నొకండు మొదలిడి పాడు నుడులు
గిలుకఁ దొడఁగిరి తమ తెల్వి చులుకపడఁగ.

మత్తకోకిల. మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదీశ్వరీ!
మంగళం నినుఁ గొల్చుమాకును మమ్మఁ దిట్టెడి వాండ్రొక
దొంగవ్యాతలు వార్యువాండ్రొకతూహలమ్మనకుక సదా
మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదంబికా !

మత్త. “పోచిరా” జొకరుండు బూతులబుంగ సారెకు విప్పెడుక
“పేచిరా” జొకరుండు పేరిలుడుఁ బెట్టె బైటికిఁ బెట్టెడుక

నందుఁగాని ‘పశ్య, శబ్దము సాధువుకాదని వ్రాయఁబడియుండ దను దృఢనిశ్చ
యము రామరావుగారి కుండుటచే వా రీ‘శశ్చోటులను, బ్రేరేపియుండురసునది
మేము వ్రాయకుండఁగ నే ప్రపంచము తెలిసికొనఁగలదు గాన విస్తరింపఁబనిలేదు.
సమస్య పంపినవారుగాన రామరావుగారు ప్యయముగా మమ్మడుగ వచ్చును.
చెప్పఁగలిగినచోఁ దగుసమాధానమును, లేనిచో తుమాపణమును మేము చెప్పను
వచ్చునుగాని ‘చల్లకువచ్చి ముంతదాఁచిన’ సామెతిగా శ్రీరామరావుగారు,
ఎందులకును గొఱిగానిమానిసులకు “శత్రుశాస్త్రీ” బిరుదములను దగిల్చియుఁ దగు
ల్చకయు, అవమానకరములను సుత్రములను వ్రాయించుటనుగూర్చి విజ్ఞులే
విచారించుకొందురుగాక. మాయుద్దేశమును బట్టి వారిట్లు ప్రవర్తించఁదగువారు
కాకున్నను నట్లుప్రవర్తించుట భావ్యజయనూచకమనియు నందులకే దైవమట్లు
ప్రేరేపియుండుననియుఁ బొడకట్టెడిని. ఇందునుపూర్చి, కొన్నిపుటలలో ముం
దు “బందరు” అను శీర్షికగలచోఁ జదువఁదగు.

* ఈదర్బారునుగూర్చి పూర్వరంగమునఁ గొంజొకచూపఁబడియె, ఇది
యిసుక పాఠజపంటిది. దీని పర్లాపనలు చూచి తీరవలయును.

“చీచీరా” జోకరుండు చెన్నటిచీకుఁ గైతము గోకెడుక
కాచి కొప్పపువారి నెట్టులొగట్టు నెక్కఁగఁ జేయఁగన్.

మత్త. “తోసిరాజులు” కొందఱొక్కడఁ దూలనాడుచు నుండఁగా
“నేసి రాజులు” కొందఱొక్కడఁ నెక్కిరిం పలరింపఁగా
“తీసి రాజులు” కొందఱొక్కడఁ దిట్లు బిట్టుగఁ దిట్టఁగా
వాసికై చదరంగ మాపయి వైరు లాడి రధియై.

మత్త. “పోతురాజులు” విట్టి వీఁగుచు, “బోకిరి” నడు లాడఁగఁ
“బూతురాజులు” మేగదవ్వచు బూతు లేకరుచెట్టఁగఁ
“ఓతురాజులు” “మేపుమే” పని హుంకరింపులు నింపఁగఁ
గోతు * రక్కట ? కోత లెన్నియొ కొప్పపుంగపు లాపయి.

మత్త. బండ లొక్కడఁ బందలొక్కడఁ బారు బూరులు నూఱఁగఁ
మొండివ్రాతలవారు సారెకు మ్రోత లేమియొ మ్రోఁగఁగఁ
పిండిలేకయె రొట్టెఁగాల్చుచు బింకమల్ తెగబొంతుకు
దండుబట్టెని గొప్పరంబు పృథా పగల్బము లాడెడి.

(* ఫిబ్రవరి 10 వ తేది 1912 సం॥ దర్బారునండి.)

4-9-1911 తేదీన, మామను దిరుపతి వేంకటేశ్వరులకును వైషమ్యములు
వలనని యుద్దేరించి తదనుగుణమయిన పత్రికనంపి అందు సంతకములుచేసిన ప్రజ్ఞా
నిధులకు వినయపూర్వకముగా నమస్కారములొనర్చి చేసిన విన్నపము.....
సీ....గీ చేసిన పత్రికఁ దప్పముచెప్పమితర, మార్పుఁడి సంతకంబొనఁగూర్పుఁడి
సభఁ, బంపుఁడివార్త దిశలకు నింపునింపుఁ, డో సరనులార! గుంటూర్ని వాసులార!
గీ. పత్రికలఁ జెప్పకొనినట్లై పత్రికలెల్ల, వీక నిగ్గించుకొందు మీలోకమందె
యింతకే మూఁడులోకాల కేగనెల? వేగ సభఁ గూర్పుఁడో జగద్విదితులార!

ఇట్లు

కొప్పపు సోదరకవులు, శతావధానులు

 ఈసాఁజు కోతలు వీరు సంధిపత్రమందుకొనిన 5 మాసములకుఁ
బిమ్మటివని యెఱుంగుడు. సారమరయుఁడు, తి॥ వె॥

బలుగువారితలు మమ్ముగూరిచి బండ్లదోలుచు దానిచే
గెలుపు కొప్పపువారి కీ గమకించి రాత్తులు కొల్లగక

మ త్త. మంగళం బగు నాశుభహాసనమాఖ్యకుర్కురపుచ్చుచున్
గంగ నీడగ నూతగాగొను కాకవిద్విజపాళికిన్
మంగళంబు నిజం బెఱింగియు మాయశమ్మును మార్పగా
వెంగలుల్ పొనరించు నాయవివేకపు ంజెడుగోలకున్.

సీ. ఎండగండినిబట్టియెందుగండి యటంచువ్రాయఁజొచ్చిరిప్పథావాగ్వ్యయముగ
తమపాటిపోక లోక మెఱుంగుటయెఱింగియునుమమ్ము బాఱిరంచనదొడఁగిరి
మృదువుగా నేదేని మేము వ్రాయఁగ దుందుడుకు మీఱి తందనాలకు గడంగి
“రవధానముమజేయకవధానులెట్లులైతి” రసనెక్కసక్కెమ్ములాడఁదొడఁగి

గీ. రకట! లోకమ్ము గుడ్డిదియంచు నెంచి
మించి చెలరేగి మమ్ము దూషించఁ దొడఁగి
లేమిచెప్పఁగ వచ్చు? నికామరోష
రూపితములు కొప్పపువారిభాషితములు.

క. ఇది యిటులుండెను వాదా, స్పదమగు నల “పశ్య” యనెడిశబ్దమ్మునకై
వదరులు వదరుచుఁ బ్రకటిం, పఁ దొడఁగి లోక కొంతమంది పతిృకలంతక.

క. ‘కాళిక’ యనుపే రెఱుంగని, ధీశూన్యులుగూడ దాని దెగఁదిట్టుచు కా
ఖాశోర్యపొగ్గారా, వేశమ్మునఁ దఱుచుఁ దాండవించిరి జననీ!

గీ. రామరావు వ్రాసెడిదక్క వ్రాయరాద
యుత్తరం బని మిన్నకయుంటి మేము
ఎట్లువ్రాయ నే మగుకొక్క యీవివాద
మనుచు నాతఁడు పతిృక సంపడయ్యె.

గీ. అపు డుపాయమ్ము దోచక యతనిపేరు
గూడఁజేర్చి శిష్యుఁడు వ్రాయు కొంటె * వ్రాత

శ్రిహయగీర్వానసమః.

* బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులకు.

అయ్య!

మీరు నరసారావుపేటలో యీ సంవత్సరము అక్టోబరు 1, 2 తారీఖుల

చూచి యాయన ప్రేరణఁ దోచివుచ్చు
రాక యాతనిబుల్బుదీర్పఁగఁదలంచి.

తే. గీ కాకికావృత్తిలోనున్న గ్రంథముల్ల
రామరావున కెఱుంగంగ రానిదనుచు
సతఁడు వ్రాయించు వ్రాతల కతన నెఱిఁగి
దానిచే మా నుడిని నిల్పఁదలంచి మఱియు.

క. * కలహమునకుఁ బూర్వమొక్క, యలఘుఁడు తచ్చివ్యుఁడెలమినంపెనుదోష
మృతగని యగు రామకవీ, ట్రిలకుని కావ్యమ్ము దాని దెఱచిత మంతక.

శతావధానమును పేరుచే 40 మందికి సభఁ జేయునపుడొక పుచ్చకుఁడు “పశ్చా
పశ్చానపశ్చాతః” అను సమన్యనిచ్చి పూరింపుడనఁగా నాసమన్యతప్పని చెప్పి
పుచ్చకుఁ “డిది పండితు లొప్పికొనినదియే తప్పగా” దని చల్కఁగా “ఏ
పండితుఁడు పండితుఁడైన నిట్టితప్ప సమన్య నేలనొప్పుకొను” నని పండితమాషణ
చేసితిరికదా అందుపై గొందఱు పండితు లీ సమన్య తప్ప గాదని, మేము
సమర్థింపఁగలమనియు, మీరు తప్పని సమర్థింపఁగలరేని సభకు రానిదనియు
మీరు తప్పని ధృవపఱచినయెడల మేము నూటపదారు లిచ్చెడమనియు, ధృవ
పఱచలేనియెడల మాకు మీరు నూటపదాఱు లిచ్చిపోవలయు నని యుత్తరము
వ్రాసి పంపఁగా బ్రతుక్తుత్తర మీయక నరసారావుపేటనుండి గుంటూరునకు
వెళ్లితిరి. ఇంతవఱకుఁ దగిన ప్రతుక్తుత్తర మిచ్చినవారు కారు. కావున నిప్పు
టికైన స్వపచనపోషణ సామర్థ్యమున్న యెడల పట్టి యుత్తులుపన్ని కాలము
వ్యర్థపుచ్చక తప్పని నిశ్చయపరచుట కొప్పుకొని తెలియపరచిన తక్షణమే పం
డిత సభఁ జేయించుటకును, ఆ సమన్య తప్ప కాదని సమర్థించుటకును గృహ
నిశ్చయుఁడనై యున్నాడను. (యంగల కతి శీఘ్రంబునఁ బ్రతుక్తుత్తరం
బొసంగనిచో మీ రోడినట్లే తలంపబడుదురు)

బ్రహ్మశ్రీ బెల్లంకొండ రామరాయ కవీంద్రుల శిష్యుఁడగు
1-11-11. ములుకుట్ట లక్ష్మీనారాయణ శాస్త్రి.

కుండలిరమగు వాక్యముచేరవకుని స్వహస్త లిఖితము, తక్కినవి అచ్చు

* మహారాజశ్రీ చెల్లపిళ్ల నంకటశాస్త్రి శతావధానిగారికి యిచ్చేది
రవ్వా, బండరు, శైరవపగిన్ను. 27-6-11 బంధానుపల్లి.

నమస్కారములు.

తృక్షేమం యామధ్య తెలియలేదు. గీరతము యెప్పుడు బయలు వెడలునది

మత్త. పాక్షాడయ్యను రామరాట్కువి భావియోగవశమ్మనక
విజ్ఞులెల్లరు నవ్వుకైతను నెల్లఁ బెట్టెను దానిలో
నజ్జు లత్తఱి జేయునల్లరి కాతఁ డహతముగావుట
దక్షాడంచు నెఱింగి యుండియుఁ దప్పు లేఁతి మంచికా!

మత్త. * తప్పు లయ్యవి బ్రహ్మతేనియు దాటరానివి యాటఁచేఁ
‘బప్పులోనడు’ గన్న సామెతఁ బట్టిపోదలఁచుపురా
చొప్పు చొప్పుడే దక్కువారలు శుద్ధశుంపలు సారెవుక
విప్పికైరము వేరి జెడ్డలు వేయజొచ్చిరి మాపయిక.

మత్త. ‘రామరా నెటులేని బైకిక రాగలే’ డని కొప్పిపుం
గోముకై నరులంతటక దమ గుంపు గూడిరి మెల్లఁగక
సాము నేయఁ దొడంగి రెండు ననత్య మే యొకవిద్యక
వామహ్మముఁబట్టి సారెవు వాగ్వియ మొప్పునఁచుచుక.

తెలియలేను. ప్రస్తుతం మాగురువు గారు జెల్లకొండ రామరావుచేసిన కృష్ణలీలా
తరంగిణీని మీపద్ధకంపినాను దానిని తాముచిత్తగించి గుణవోషములను నెల్లడిం
తురుగాక. నాచీరమ కొంచము నెమ్మదిగానున్నది. యింకా పదిరోజులకు
నానుచేసిన రుక్మిణీపరణము చెంపూపబంధమును పంపగలను. శ్రద్ధగా చదివీ
లింతురుగాక.
(మక్కికిమక్కినకలు)

జూపూడి హనుమచ్ఛాస్త్రి.

(* శ్రీరామరావుగారి కృష్ణలీలాతరంగిణి నుండి)

- (1) శ్లో॥...ని నందతనయః కరపంకజేన పన్నర్య శి + మ్...,
- (2) శ్లో॥ మయి మాత్రజాయ నదనా ద్భవార్ధతే”
- (3) శ్లో॥ నవనీతచోర రవ శి + మాహరామి...మమ శి + చుంబనమిదం...”
- (4) శ్లో॥ సుధగే త్వదీయ మయి శోభనంభ + మమ దశయ...”
- (5) శ్లో॥ అధియ్యాయైవశయనంశయానమ, త్తనయాశ్రుతానిహితవాన్నిజంబదం
- (6) శ్లో॥ మమబాలికాధ + చితతవార్యజోనిధిధేకారాంబురుహమధ్యమాంగుళిం
- (7) శ్లో॥...ఆత్మమాతృవివృతాననాస్తరే సమమాతృయత్”
- (8) శ్లో॥...ఇతి బాలికాంగ మఖిలం విశాఽఽత్యనః పరిపత్తవాక...

విజ్ఞు దిక్పాత్ర ముదాహరించితిమి. ఇట్టి వెన్నో కల వని యెఱుంగు

మత్త. రామరాయని కైతలలోని దురగ్గళుక్ విరసప్రయో
గామయ వృద్ధి త్రిప్పరానిది యాట మిన్నకయండి వి
ద్యామహేంద్రులు 'పశ్య' శబ్దముపైని సారకుఁ గొంద తే
మేమొ వ్రాసిరిగాని నీదయ నేమొ కొంటిమి గెల్పులక.

నది. ఇందునుగూర్చిన విచారణమునకు 'శలభాలభనము' చూడఁదగు. 'ప్రమాదో
భీమతామపీత్యత్ర' అపిశబ్ద ఏవకారాక్షకః, అతోనరామరాయ స్త్రోతాపతా
కించిదపి న్యూనతా సతు సర్వథా సమర్థ ఇతి శిషమ్,

గెల్పులు.

విశ్లేషణ:— 'పశ్య' అను శబ్దము తప్పనియు, ఉపసర్గపూర్వక
'పశ్య' శబ్దము సాధువనియు, కాశికావృత్తిమతము, రెండును సాధువు లని
కొముదీమతము, మొదటిది పాఠ్యచీనమతము, రెండవది వచీనమతము, మొదటిదే
బుంచిదని మేము, రెండవదియే ముంచిదని మహామహాపాధ్యాయ తాతా
నుబ్బరాయ శాస్త్రులవారు లోనగు కొందఱు పండితులు, ఇందునుగూర్చి
సత్రికావాద మొక సంవత్సరమున్నరవఱకు జరిగినది, కాని యీక్షణమువఱకు
మావాదమే నిల్చియున్నది. ఇందుఁ గొముదీమతానుసారముగా వాదించినవారు
(1) మంత్రీవాది నూర్యనారాయణశాస్త్రులవారు, (2) తాతా నుబ్బరాయ
శాస్త్రులవారు, (3) పురుషోత్త రామశాస్త్రులవారు, ఇందు, తుట్టతుదవారు బెల్లం
కొండ రామరావుగారి గురువులు, వీరు కడు శీఘ్రముగా నోడిపోయిన చెప్ప
వలసినచ్చినందులకుఁ జింతిల్లుచున్నారము. మొదటివారు తమ శిష్యుడేరితోఁ
బరిగింకలు ప్రకటించినవారు. వీరు శ్రీరాయఁడు శాస్త్రులవారిశిష్యులగు జయంతి
భగీరథశాస్త్రులవారే నోడఁగొట్టఁబడిరి. ఆ యీ విద్వన్మణులు వివాదమునకు
దిగుటకుఁ గారణము మొట్టమొదట మేము ప్రకటించిన 'పశ్యాంపశ్యాం' అను
సన్నాపాత్రము, వీరిలో వీరిట్లు ఖండనముండనము లొనర్చుకొనుచుండఁగా
నున్నవాహించిన మహామహాపాధ్యాయులవారు తటస్థులుగా నొక తీర్పును
దీర్చి ప్రకటించిరి. దానిపై జయంతి భగీరథశాస్త్రులవారు వ్రాయవలసిన విధి
యన్నను సర్వాపవాదక మగు గురుశిష్యన్యాయము దానికి బాధక మయినది.
అంతలో శ్రీరామరావుగారు తమ వాదము గెలిచినదను సంతోషముతోనిట్లాకరి
వేసఁ బ్రకటించిరి.

(నవంబరు 1 న తెదీ 1912 సం॥ దర్బారునుండి)

పశ్చాత్తాపశ్చిన్ పశ్చత్తః

1 పాశ్చాత్య నూత్రములో వైమాత్రమునుంచి ఉపసర్గపదమును కాశికా కారుడు అనుష్ఠిచేసినాడు గాన పశ్చశబ్ద సాధువు, కామదీకారుడు అనుష్ఠి చేయక పోయినందున పశ్చశబ్దము సాధువు అని కొందరందురు గాని అది పరికారు. కామదీకారునికంటె కాశికాకారుడు ప్రాచీనుడు గాన ప్రాచీన మతమే సాధువు అని 'పశ్చాం పుశ్చాం' గ్రంథకారుడు వ్రాసినారు. 2. దీనిని ఖండించి మంత్రవాది నూత్రనారాయణశాస్త్రిగారి శిష్యులు నల్లనిచక్రివర్తి వెంకటాచార్యులవారు జ్ఞానాదిగుణములచే నధికుడు గాన కామదీకారుడు చేసిన అనుష్ఠియే బాగున్నది అందువల్ల వైదికప్రయోగములు మహాకవి ప్రయోగములు కుదురు చున్నవని వ్రాసినారు. 3. ఇందుమీద మహామహోపాధ్యాయ తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రిగారి శిష్యులయిన జయంతి భగీరథశాస్త్రిగారు జ్ఞానాదిగుణములచే కాశికాకారుడు తక్కువవాడుకాడు. ప్రాచీనుడు గాన నీతని మతమే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 4. దీనిని ఖండించి వెంకటాచార్యులవారు కాశికాకారుడు ఉపసర్గపదమును కొంద రనుష్ఠిచేయరని వ్రాసినందున కామదీకార మతము కాశికాకార మతముకంటె ప్రాచీనమయినది. కాన అదేగ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 5. విజయనగర మహారాజ సంస్కృత కలాశాలా ప్రధానోపాధ్యాయులును మహామహోపాధ్యాయులు నగు తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రిగారు ఉపసర్గపదమును అనుష్ఠిచేసిన అన్నం భట్టాదులే పశ్చశబ్దసాధుత్వము నంగీకరించిరి. కారన్త్ర వృత్తికర్తయగు దుర్గసింహుడు మాడ పశ్చ శబ్దము సాధువని వ్రాసినాడు సారస్వత వ్యాకరణమునందుమాడ అనుష్ఠి లేదు. గాన పశ్చశబ్దము సాధువేనని వ్రాసినారు. 6 వాక్యార్థ చన్దికా వ్యాకరణ గ్రంథకర్తలగు బ్రహ్మశ్రీ భాగవతుల హరిశాస్త్రిగారి శిష్యులగు పురిఘిళ్ళ రామ శాస్త్రిగారు నూత్రభాష్యకైయటములయందు పశ్చశబ్దము ప్రయోగింపబడి యున్నది గాన కాశికాకారమతము తద్విరుద్ధమైనదని వ్రాసినారు. 7. ఇవి యన్నియు అచ్చుపడేయున్నవి. ఇక 'పశ్చాం పుశ్చాం' గ్రంథకారులకు తత్పక్ష పాతుల స్వపక్షపాతమే గతిగా కనబడుచున్నది.

బెజవాడ.

హితవాది.

పైప్రకటనము శ్రీరామరావుగారు వ్యాకరణవిషయమునఁ బరపర్యయ నేయబుద్ధులని చెప్పక చెప్పఁగలదు, అది యటలుండె. ఈపితవాది నామ ధారి కడువృద్ధు, కాఖాభిమానమును బురస్కరించికొని మమ్ముఁ బరోక్షమున దుర్భాష లాడుటలోఁ దప్ప నన్యత్ర యితఁడుమంచిచెడ్డలనెఱఁగినవాఁడుకాఁడు. ఈతనిపేరఁ బ్రకటింపఁ బడిన పై పత్రికయొక్క మాతృక మావద్దకువచ్చియు న్నది. బాక్సెట్టులోనున్న 19 అక్షరములును హంసపాదముంచి రామరావుగారు వ్రాసినవి కాన రామరావుగారు కారణాంతరమునఁ దమపేరితో వాదమునకు దిగకయున్నను “నిందు జోక్యమేలేకయున్నా” రను వారి వాదమునత్యదూరము, ఈయంశమునే యాకింది పంక్తులు బలపఱువఁ గలవు.

(అభినవసరస్వతినండి.)

..పైగ్రంథములు చూడని కతన రామరావుగారు “పశ్య” అనునది సర్వమ తములను సాధువేయనువిశ్వాసముతో నరసారావు పురవాసులు వ్రాయు నుత్తర ములకు సమ్మతించిరి. పదపడి యథార్థమెఱిగి మిన్నకుండిరి. అది వారియొ గ్యతను వేసొళ్ల జాటుచున్నది. అనవసరముగా దూషించి మనబోటులొనర్చు శృంగటనలచలనఁ జేలఁదగునంశమును నేను వేతే వ్రాయనక్కఱలేదు. చేతనైన చోఁ బత్రికాముఖముననో సభాముఖముననో సమస్యనుగూర్చి పండిత సమక్ష మునఁ జెనఁగుటయొక్కము, లేదా యితటనేని మిన్నకుండుటయొక్కము. యథార్థము నొప్పికొన్నచో మనకప్రతిష్ఠలేదు. జన్మశతమునకేని రామరావు గారు సమస్యను నేను బంపలేదనికాని, నరసరావుపేటసభకు వచ్చి వెల్లిపోయి పదంపడి యుత్తరములు వ్రాయింపలే దని కాని యందురని నేననుకొనను. సమ స్యతప్పని నిరూపింపఁగలిగినచో నూటపదియాఱులు తా మిత్తుమనియు లేనిచోఁ దమకివ్వవలెననియు రామరావుగారు తిరుపతి వెంకటేశ్వరులకు నాచేతనే చెప్పి పంపిరి. నే నబద్ధ మాడుదునందురా?

సీ. రసికులు నుజనులై రాణించు పులిపాకపూర్ణయ్యగారె నా మొదటిసాక్షి
పనివిత్ర మీ నప్రపడిన రూపెనగుంట్ల హనుమంతరావు గారవలిసాక్షి
విష్కర్ణపల్కాఖ్యవిపులాశ్రహారస్థ పండితద్వంద్వమాపైనిసాక్షి
వేమవరధుండొ వెంకటకృష్ణాఖ్యమేదినిదేవుఁ డామీఁదిసాక్షి

తే. గీ. ఇంక నెందఱొయున్న నా రిందఱేట

రామరామాఖ్యపండిత రాజొకండె

చెప్పి పుత్రైంచ లేదిట్లు లభ్యుడనుచు
బలికినక నాకుఁ జాలునో ప్రాధులార!

రామరావుగారు స్వయముగా వాదమునకు దిగకుండుటకుఁ గారణము వారి శ్రీకృష్ణలీలాతరంగిణిలోని 'హేయప్రసంగము'గాని వేఱుకాదు. అదియట్లు లుండె, పిమ్మట మేము 'పశ్యశబ్దవిచారము' అను వ్యాసమును వ్రాసి మహామహా పాఠ్యాయులవారి వాదమును ఖండించుచు, "గ్రామంగచ్చన్ తృణం స్పృశతి" గా రామరావుగారి గురువుగారి వాదమునుగూడ ఖండించితిమి. అంతతో నాయీ పండితులు విరమించిరి. పిదప రామరావుగారే స్వయముగా వాదమునకు దిగ వలసినవారైరి కాని స్వనామగోపనము మున్ను చెప్పిన హేతువున వారి కావ శ్యక మయ్యెను. అట్లు గూఢరీతి నవలంబించివారు, (1) పశ్యశబ్దమిహంస (2) పంచాననపలాయనము (3) సౌజాగర్వభంజనము, అను మూడువ్యాసములు మిగులఁ బచ్చిగా వ్రాసి పక్కటించిరి. ఇందు మొదటి రెండును 'పశ్య'కు సంబంధించినవి. మూడవది తమ లీలాతరంగిణిని, సమర్థించుకొనుట కేర్పడినది. ఈ మూడును మాచే రెండు వ్యాసములతో ఖండింపఁబడినవి. అందు మొదటిది 'పిష్ట హేమణము' రెండవది 'శలభాలభనము.' అంతతో నా 'పశ్య' వాదము సమాప్తమైనది. ఆ యీ వాదమునుగూర్చిన విశేషాంశములు తెలియఁగోరువారు ప్రత్యేక మందులకుఁగా నేర్పడిన 'పశ్యాంపుశ్యాం' లోనగు గ్రంథములు చదువఁగోరెదము. అవి యెల్ల నిందు నుదాహరింపనలసియున్నను, గ్రంథవిస్తరభీతిచే నందులకుఁ బూనమైతిమి. విద్యద్వాదము గాన నది యంతతో ముగిసినది గాని యవిద్య ద్వాద మింకను జాలుమూలములు లేక "హితకారిణీ, మనోరంజనీ, పత్రికలలో డిద్దబిద్దబిద్ధాదులవలనఁ బ్రకటింపఁ బడుచు నేయున్నది. అందునుగూర్చి కీతి కలో సంగ్రహముగాఁ జర్చించఁబడును. శ్లో॥ మూఘాశాం పండితా ద్వేష్యాః" (భారతముకాంతిపర్వము...)

తరల. తనదు వాదము న్యాయ్యమైనను దైవవంచన కల్మి నెం
దునకు మాఱక సారె రుమ్మును దూళిగాఁ గనుపట్టుచో
పునకు నక్రవి చింత నొందుచుఁ బోవు తోవ యొకండునుక
గనక విజ్ఞుఁడు గాన నేవియొ గ్రంథములో గనునంతటక.

తరల. తిరుపతికొ మఱి వేంకటేశుని దిట్టి యత్తఱి నెవ్వఁడో
 * “పరశురాము” లటంచు బద్దెము వ్రాసె నొక్కఁడు యుక్తమై
 పరశురాముఁడు రాచపుర్వులఁబట్టి నేలకు వ్రాయుట
 త్తఱి మఱిందుకు సంభవించెనో? తత్త్వమంబ! యెఱుంగవే?

మత్త. గోవు కోసము హైహయం దొకకొంత దోసము చేసె నా
 గోవిశేషపరీతుఁ బట్టుక గూలనేసెను రాముఁడుకొ
 గోవు నా మఱి వాక్కునాఁగెన! కోవిదుల్ పరికించినకొ
 దేవి! యియ్యెడ దానికై కడ తేర్చి చెప్పరు రాజులకొ?

మత్త. మేమె రాజులమంచుఁ గొందఱు మిన్ను మట్టుచు వత్తురో?
 నేను మేగతిఁ గాంచనేర్తురు? చెప్ప మట్లగు పట్టునకొ
 రాముఁ డుద్భవ మందునంతకు రాజు లేమయిరో కదే!
 జామదగ్నువుకుతారధారకు; జాబ్బుఁ డేమి యెఱింగెడికొ?

మత్త. రాముఁడే యల రామరావని రాజు ల్లిప్పు వచింతురో?
 మేము నొప్పెద మాతఁ డేగతి మించి నిల్వఁగ నేర్చెడికొ?
 ఏమియందువో? పచ్చి బూతుల నేరి చూపితి మంబరో!
 రామరావు కవిత్వమందుఁ బరాభవం బవి గూర్చెడికొ.

మత్త. కాన నాతఁడు రామరావగుఁ గాక నామసదృశమా
 దానిఁ బూని యెదుర్ప నేరఁడు దైవసంచితుఁ డౌటచే
 నీనఁగావలె భూమి యీశయి నింక నొండొక రామునికొ
 లేనిచో మనరాజు లూరక లేకులై చెడఁగావలెకొ.

తరల. తిరుపతికొ మఱి వేంకటేశుని దిట్టు నింకొకరుండు గ్ర
 చ్చఱను ‘రావణకుంభకర్ణు’ లటంచు దుఃఖము దీఱఁగకొ,
 అరసి చూచిన నిదియు వెన్నటియట్లై రామునశక్తతకొ
 నురిఁగె; రాముఁడు పుట్టుఁగావుత కూరుఁ డింకొకరుం దొగికొ.

(అక్టోబరు 16 తేది, 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

ఉ. తామసవృత్తి వీడి యుచితస్థితి నిక్కము నాలకింపుడే
 భూమిపు లండఱన్ దునిమి పుట్టెల నాకపు మెట్లుఁ జేసి యు
 ద్దాముఁడునైన భార్గవుఁడు తప్పినురులెయులేనియట్టి శ్రీ
 రాములఁ దూలనాడియె పరాభవ మొందుట మీ లెఱుంగరే?

 ఆయా దర్బారు పత్రికలోని పత్రికపక్షిపక్షియుల ప్రలాపముల కెల్ల
మేమిచ్చిన ప్రత్యుత్తర మిక్రింద నుదాహరించుచున్నాము.

(అభినవసరస్వతినండి)

“పండితాయతే”

శ్లో. భిత్వా సర్వాణ్యరణ్యా న్యతివిషమలతాగాఢదుర్గాణి భూయో
యాయాస్తం పక్కణాస్తం భవకతతి రియం బుక్కనైర్ధిక్కరోతి
లజ్జస్తే హస్త మేనాం మదకరటిఘటాభేద సంఘట్టరూఢ
శ్రీడాధారేయధారా మమ ఖరనఖరాః కింకరోమి క్వయామి.

(పండితరాజశతకం.)

కాఖాభిమాని భ్రాతలారా !

తగిన ప్రత్యుత్తరమును లిఖింపనేరని “పండితాయతే” గారి ప్రేరణ
ముచే దిద్దబిడ్డాదుల పేళ్లతోఁ దిట్టితిట్టి యానందించు మీ యోగ్యత పండితరా
యలు తప్ప నితరులు వర్ణింపఁజాలరు. “కృష్ణలీలాతరంగిణి” లోని బూతులు
గోపురాదులమీఁది బూతులతోపాటు కోర్టువారు త్నమింతురని సంతసించెడి
మీ సంతోషము కడు వర్ణనీయము. బోలెడు లక్షణ గ్రంథము లుండఁగా దాని
కీగతి పట్టినందులకు మీయంతట మీరే యొప్పుకొనుటచే దాని యోగ్యత వెల్లడి
యైనది. కాళికను ఖండింప నేరక యేదో వెట్టిమొట్టిమాటలు వ్రాయుటవలన
నేమి, ప్రాజ్ఞుల నోటరాని యవాచ్యవచనములతో మమ్ము నిందించుటవలన నేమి
మీ “పండితాయతే” గారి లోఁతు విచ్చప్త మగుచున్నది. సరియైన యుత్త
రము స్ఫురించిననోఁ దిట్లతోఁ బని యుండదుకదా! కాళిక ప్రకృతము పతన
పాతములలో లేదనుట వట్టి పిచ్చిమాట. విశేషములు తెలియఁ గోరువారు
చూచుచునే యుందురు. సామాన్యులు కొందఱు అఘుకాముదితోడనే తృప్తి
నంది సిద్ధాంతకాముదినే ముట్టరు. అంతతో దీనికిఁగాని దానికిఁగాని గౌర
వము చెడదు. కాళిక నక్కడక్కడ దీక్షితులుగాను ఖండించిరని వ్రాసి దాని
నప్రమాణ మనుట యుక్తముకాదు. ఎక్కడ నివ్వడు దానిని మనము ప్రమా
ణముగాఁ బట్టుచున్నారమో అక్కడ దీక్షితులుగాను ఖండించినది యుక్తమా
కాదా, అను సంశయ తేలవలసియున్నది. అందులకు మీవారు పూనవలసి
యున్నది. కాళిక ననుసరించియే ‘పదవ్యాస ప్రమాణ పారీణి’ లెల్ల వ్యాఖ్యా

నములను వ్రాసియున్నారు. అప్పటికి భాష్యమున్నను దీనిని వారంతగా గౌరవించుటచే నిది భాష్యతుల్య మని మేము వ్రాసితిమి. నైషధములో ‘ధయాన్’ అను పృయోగమును “యథాకథంచిత్సాధ్య” మయిన దానినిగా వ్రాసిన మల్లి నాధసూరి గారేమి సోపనర్థములుగా “పాహ్లాద్ధా” సూత్రమున మదాహరణములు చూపిన మహానైయాకరణశిరోమణి భట్టియేమి మఱి కొందఱు పొచ్చినలేమి మా వాదమును బూర్తిగా బలపఱచుచున్నారు. కాశికను గాని మమ్మునుగాని వారినిగాని తిట్టినచో దిట్టినవారి నోటికంపు బయలుపడు నేకాని వాదము నెగ్గదు. సమస్యాపూర్తింగూర్చి చొప్పదంటు శంకలను బ్రకటింపితిరిగదా ; అందు డిద్ధవిద్ధాదులచే వ్రాలు చేయించితిలేమి ? నానావిధముల మమ్ముఁ దిట్టియు వేటొకరిని బొగడియు నెవరికి బ్రహ్మపట్టము గట్ట నుంకించుచున్నారో వారి వ్రాల్లే యందుఁ దగిలింపుఁడు, పన తెలియఁగలదు. ఏక కాలమునందు సర్వజగద్దర్శనయోగ్యత లేకపోవచ్చును గాని పర్యాయముగా నేల యుండఁగూడదు. మఱియు ‘యః’ అన్నచో ‘జడపదార్థః’ అని రాఁగూడదని యే పండితుఁడును బలుకఁడు. ‘పండితాయతే’ లు పల్కుట వింతకాదు. “సర్వనామ్నాం బుద్ధిస్థతో వ్యపలక్షిత ధర్మానచ్చిన్నే శక్తిః” ఇది నిష్కృష్ట సిద్ధాంతము. గత్యంతర మేదియును లేక వృథాగ బూతులు తిట్టు మీకో మాత్రమేని వ్రాయుట యనవసరమే. అంతేవాసులలోఁగూడ మీకుఁ దుల్యముగాఁ గిట్టువారు మాకుఁ జేకూజిమి నింతటితో నిప్పటికి విరమించితిమి. “మూర్ఖం ఘంచానురోధేన”

ఇట్లు,

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

మత్త. అంతదన్నను మాప్రతాపమహత్త్వమే యలరారుతక జింత నొందుచుఁ దిట్టి పోయుచుఁ జేతి గాబులమోతతో గొంతు బొంగురు వోవ రోజుచు గోకికొంచు శిరస్మృతక మంతనమ్మనఁ గుట్రజేయుచు మార్తునుండుత మంచికా !

మత్త. “చాల దీ యవతార మీంకను జాల లోపము లుంటనేఁ జాలువాఁ డుదయింపఁగానలెఁ జాల నందులకై తపం బోలిఁజేయుఁడు మీరల్లెరు మారచె యిటు మోగెగుటల్ శిలపంతులు మెచ్చ” రెంచును కెప్పుమంబరొ ! వారికిక.

తరల. పరశురాముడు రాజవంశముపై సవా కొనసించె నీ
పరశురాము లటుల్ పొనర్చును ప్రాజ్ఞులెల్ల నెఱుంగరే!
ఉరక తిట్టుట కట్టువాయును నుంట నింతవచింపఁగాఁ
దటి ఘటిలైన యుక్తిచెప్పమి తప్పు సత్కవి కంటికా!

చ. కపితము గట్టు చుట్టములు 'గాడిద లెద్దులు, మొద్దు,' లంచు న
చ్చపుడను తెల్వి యంతయును కాశ్వతమై రవిచంద్రమౌనభః
కుపవపులుండునాతవఱకున్ వెలుగఁగ గిలుకంగఁ జొచ్చి రీ
కుపితులు గోఁకు పదైములకున్ దరి యంచును గాన మంటికా!

తే. గీ. అన్ని తిట్లకు నాటి సహాసనమున
కేము మోమోడమనుటయే హేతు వంబ!
వారి మోముఁ జూచినయంత వారిలోఁకు
స్వాంతమున కెక్కు కతన నాననము నీము.

చ. ఇతరు లెఱుంగు పెట్టు లెవఁ డేవని నేయునొ దానిగుట్టు తా
నతఁడె యెఱుంగుఁగాక! భుజగాంఘ్రిల పద్ధతి నేఁ డెఱుంగు, నూ
ర్జిఱుఁడు మఱొక్కచో నయినఁ జేసెడిదేమి మఱొక్కపట్ట ? నే
చతురుఁడు వీరి మెచ్చినను సత్సభ * స్వాంతము డాచియేనుమి!

పోవుముద్ర } 4 సెప్టెంబరు 1911 } లై బ్రరీ
ఎగ్నూరు. } సోమవారం

* ... ఈ వివాదమునుగూర్చి కొంతవ్రాత చూచిననాటిరాత్రి 27 తేది
... మా కాగితములు వచ్చినవి ఈస్థితిలోనున్న నాకు ఒడలు పులక లెత్తెను. మహా
త్సాహాసందములు కల్గెను. నేనుకూడ ఇప్పుడు గుంటూరు రా పీలుండిన బాగుం
డును ... నాక రీపీలులేదు... కొప్పరపుంగవులు ఇక్కడనవధానములు చేయుటలో
అప్రావధానము పేరేగాని, లక్షణమింతేనియు లేదు, సమస్యలు ముందు చెప్పించు
కొనుట... వ్యస్తాత్మరీలేదు... ఒకవేళ వివాదసభలు జరుగునేని... అప్రావధానము
వ్యధానముగా ముందు పరీక్షింపవలసినది. అందు వ్యస్తాత్మరీముఖ్యతమము. వారి
అశుధార గొప్పదేకాని... కేలకొలది పర్యాయములు తిరుగుచున్న మామూలు
చక్కమే గాని కొత్తరీతిని దిరుగదు. ఈ యారనిచ్చిన కథ వారు చెప్పనేలేదు
ఇతరం వారిబాటను కొట్టిపోసిరి. వారి బాట తప్పించి (సంభవించెనేని) అశుక

ఉ. వచ్చెడి పండితుండెవడు? వచ్చినవచ్చుత వచ్చి సత్సభన్
మెచ్చెడి పండితుండెవడు? మే మఖిలంబు నెఱింగినార మీ
పిచ్చికవిత్వ మూతగొని పీఠకదగంట దడాల్న మీస! మీ
సచ్చరితుల్, వృథానుడులు నైచెదగంట! స్వపక్షు లంబికా!

చ. ఎఱుగని యథు “వీరు కవులే” యని యొప్పినతప్పు నైపు మి
దెఱిగెతి మాన్యముండెఱుచులే తడ వంతయు స్పష్టమయ్యె, నీ
శ్వగుఁ డొకసాక్షి వీర్నుడువు పద్మములం దపు డెన్ని వీరు గూ
ర్తురొ, మును పల్లి యెన్నియట మార్తురొ యంబిక! నీనెఱుంగవే.

ఉ. పత్రికవారి ఘోషయును బామరతన్ మొగమెడి మెచ్చు మా
మిత్రుల ఘోషయున్, దెలిసి మేలు ఘటించగ నెంచి మెచ్చు మా
ఛాతునిఘోషయున్ గని ప్రశంస యొనర్చుచు నాడు యోగ్యతా
పత్రిక సంపు తప్పిదము పండితమండలి నైఘాగఁ దగుక.

ఆ. నె. శక్తిలేక పూను ‘సర్దిఫిక్కుట్టు’ లా
య్యవు లవయ్యు లేకయును దమంతఁ
బెండ్లివేళ నిచ్చు పెద్దలదీవనల్
పొందినార మనుచుఁ బొంగిపడుట!

క. అనసర మైన కతమ్మన, వివరించితి మంబ! ఘోషవితమెల్లను నీ
సవిధమున నెఱిగి యన్యతము, దవలించితిమేని నీవ దండింపదగుక.

కా. ఖండింపంగలశక్తి యున్నయెడఁ గాకవ్యగ్రణీవ్యగ్రితా
ఖండాహంకృతివారకంబయిన యాకబ్బంబు నేరేనియున్

ఐ. త చెప్పింపవలెను మాలో శివరామశాస్త్రి కృతార్థతమఁడు. వాయానండ
మతనికెఁ దెచ్చుడు. మీరావారిలోఁ దులగా వాదించ నేనిచ్చగింపను. గెల్చిన
వచ్చెడు పరితిష్ఠయెంత? ఇంక నీవాదములేల? మీరు పడలుటయే నాకోరిక.
శివరామశాస్త్రియు పలకు. - వారెట్టి పాండితికలవారని;... నాటి వివాద స్వరూ
పము, నీజము, ఎట్టివి? ఆయూర నిరువాగులను బ్రధాను లెవరు? యావదంశము
మీకు వ్యవధిలేకున్నను మనకుఁ బరమమిత్రులగు బ్రహ్మశ్రీ ... గారిచేనయిన
వ్రాయించుడు... ఇంకను అచ్చులోనున్న రికార్డు పూర్తిఫలయినను వెంటనే పంపు
మరుగాక.

వే. పృ.

ఖండింతుర్గద సోదరులో నృధగ వాక్కంహతి వోగొట్టుకొ
 “నెండుంగండి” గ నేమొ దూటుదురు మా శే మంతలో బోయెడిక?

గీ. వారుదూటిన కొలది న వారి గాఁగ
 మాకుశము లోకమునఁ బర్వ; మాకుఁ గీర్తి
 కన్న నన్యలాభముల నెన్ను పూని
 లేదు; పృథ్వీతేషము నాలింపు జనని!

ఉ. అంతట నయ్యె వేమవరమం దవధానము వైరు లెంతయున్
 జింతలచేఁ గృశించి పరిశీలన చాలక సారెఁ దప్పడుం
 బుంతల వెంబడిం బడి ప్రభూతనయుల్ కడు రోయ దూయమా
 నాంతరులై మఱేదియు నుపాయము గానక కుందు వొందఁగన్.

పీ. తలుపోరగామూసి నెలవెల్లమోముతో నొక్క ‘శశోచ్ఛిటి’ మాదిక్కుచూచు
 తన యింటి యెదుటి కందలము రా వేగ వే యొక్క ‘శశోచ్ఛిటి’ తల్పించివైచు
 ‘పశ్యవాదంబు’స్వప్న పుముల్లై యయ్యె’నంచొక్క ‘శశోచ్ఛిటి’ నీరోడ్డుఁగనులఁ
 ‘గాళిక’ నటుపాముగఱచెఁ గా ‘హు’మృంచునొక్క ‘శశోచ్ఛిటి’ నండ్లురక కొలుకు

గీ. కాళికనుజూపి “నూతార్లు” గొక్కు మనుచుఁ
 గోర్లు కీడ్తురొ యేమొ నాకొంపదీసి
 యంచు నొక్క ‘శశోచ్ఛిటి’లో నటమటించు
 నరన రాట్పురితోపు మే మరుగుతఱిసి.

ఉ. “పాటిరి కృష్ణదాటి” యని వాగ్వ్యయము న్మును సారెఁజేయునా
 కారణ మంతరంగము నగల్పఁగ వేమవరమ్ము మే మెటుల్
 చేర భయమ్ము గొందు మటు చేకుఱఁ జెన్నటినేత లన్నియొ
 కూరిచి వ్యర్థలై చెడితి కొప్పరపుంగవిపక్షు లత్తఱిక.

చ. సకలము నీమనం బెఱుంగు సత్యవిదుల్ పలుమం బెఱుంగుదు
 ర్నికరము దేల్చి పూర్వమె మనీషిహితమ్ముగ మునిగితంబునుకొ
 బ్రకటితము బొనర్చిన ప్రబంధ మెఱుంగును గాన దానిఁ ద్ర
 వ్యకయటఁ జూచికొం డనుచుఁ బాజ్ఞులకుకొ వచియింతు మంటికా!

గీ. అంబ ! యంతకు మనుచేసినట్టి చెట్ట
 నేత లొకతల వేమవరాతలాగ

హారసత్వభాషాప్రత్యూహములవరింపఁ
బడ్డపాటు లింకొకతల పాపశమని!

1. తప్పడు తోవలన్నియును దజ్జలు దగ్ధము నేయ నంతతోఁ
గొప్పర మూరకుండక ప్రకోపము చెంది * “రిజిస్టరు తరం”
బప్పడు పంపె ‘శే’ సొకటి యావలఁ దెత్తు నటంబు; సత్యముకా
దప్పి చరించువారలకు ధర్మముతోఁ బని యేమి కాంకరీ!

* ఆశుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని, కొప్ప- (రిజిస్టరు తరపు నకలు)
రపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ, కొప్పరము (బహుశ్రీ తిరుపతి వేంకటకవులకు
సంతమాగులూరుపొస్టు. గుంటూరుజిల్లా. కాకినాడ, & బందరు.
యొద్దనుండి

అయ్యా, మీరు ప్రకటించిన ‘గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము’, అను
పాత్రమును జూచితిని. అయ్యది ‘సీ॥ నాయనూటలకు నమ్మకమైన వ్యాఖ్యాత
కులతేని పచ్చిబూతులకు బుంగ, అను మీ శ్రవణానందము నందలి ముదుసలి
బోగముదాని పద్మమున కుదాహరణముగ నున్నదని చెప్పవలసివచ్చినందులకు
జాలిపడుచున్నాడను. ‘సత్యంబు, ధర్మంచర’ అను వేదవాక్యములకు విరుద్ధ
ముగా నసంబద్ధములైన యనృతవాక్యములతో మమ్మును, మమ్ములనుబట్టి మాని
యోగి కాళును, ఈవిధముగ నిచ్చనచ్చిన క్లెల్ల నిందించుటకై మీకాలమును, మీపాం
డిత్యమును వినియోగించి, ఇట్టి నికృష్టోద్ద్యోగమునకు మీమిత్రులఁగూడ నియో
గించి వారిచేఁగూడ, అసత్యప్రకటనములం జేయించి, యకారణముగ మాహృద
యమున కాయాసముం గలిగించితిరి.

2. ఏడనో యున్నవా రున్నట్లుండక మదీయాశుకవిత్వావధానములను
బద్ధములతోఁ బ్రశంసించుచు ముందుగ మాకు లేఖవారిని మాన్నేహమును సం
పాదించుకొని పిదప మాప్రతిభయు, మాకీర్తియు, మారాబడియుఁ జూచి సహిం
సలేక వృధాభిమానులగు మీకాళువారి దుర్బోధములకుఁగూడ లోపై యనవసర
ముగ నానవచర్చ యొకటి గల్పించి యస్మత్కృతోపకృతిసేని స్మరింపక,
కయ్యమునకుఁ గాలుదువ్వి మేము ప్రతిజ్ఞాపద్యములను వ్రాయవలసిన యవసర
మును గల్పించి చివరకు సభకు రాక సాకులు పన్ని తప్పించుకొని బందరు కాకి
నాడలకు వేంచేసితిరి.

ఉ. ఇట్టి వృథాప్రజల్పములు నిట్టిపదాపదసార్యభాములై
నట్టి రపరృపాధికరణాన్యమృదంతరులైన కొవ్వపుం

3. అప్పటినుండియు విరామము లేని మాయవ్రాతలకుఁ బూనుకొని
మాటుపేరులతో మాయలేఖలం గొన్నిటిని బ్రకటించి స్వజనముచేఁగూడ నట్టివే
కొన్నిటిని బ్రకటించి యంతతోఁగూడఁ దృప్తిలేక “సీతోపదేశము” అను
పేరునఁ గొన్ని యనుచితములు వ్రాసి పంపించితిరి. అప్పుడే మేము మీ
మీఁద గొంతచర్య జరిగింపవలసియున్నను, ఎన్నటికేని మితప్పలను మీరు తెలి
సికొని పశ్చాత్తాపమును బొంది శూచార్పణమును బ్రకటించు రను సదుద్దేశముతో
గొంత హితమును గఱపవలెంచి ‘జ్ఞానోపదేశము’ అను పేరునఁ గొన్ని పద్యములు
వ్రాసితిమి కాని మా ‘జ్ఞానోపదేశము’ మీఁదఁ జెవిటివానియందు శంఖ మూది
నట్లయిపోయినది.

4. తరువాత మీరు పృథ్వీతస్యవహారమునకుఁ గారణభూతమైనట్టియు
సత్యముల ప్రోవైనట్టియు, “గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము”ను, వ్రాసి పంపి
టించితిరి. అందు మొదటినుండి చివరవఱకును మీరు వ్రాసిన యసత్యంశ
ములను వ్రాయించుకొన్న యసత్యపులేఖలను, నారాయణస్రమాలకముగా
ఖండించి లోకమున సత్యమును స్థాపించుటకై మేము ధర్మదేశతచేఁ బోత్సాహ
పఱపఁ బడుటచే మిక్కిలి దారుణమైన యాకిందివిషయమును గూర్చి మాత్ర
మిప్పుడు తెలియజేయచుంటిమి.

5. మాకప్రతిష్ఠను గలిగింపవలెనను దురుద్దేశముతో “గుంటూరిసీమ,
పూర్వరంగము 87 న పుటలో” కొప్పరపువారి తప్పవ్రాతలు” అను క్షీర్నికక్రింద
నొక కల్పిత (ఫార్జ్) లేఖను బ్రకటించి, అట్టిదానిని మేమెవ్వరికో వ్రాసి
నట్లును, దానిపత్రి మీకు లభింపఁగా, దానింబట్టి దీనిఁబ్రకటించినట్లును, నొక
యసందర్భపుఁగఱఁగఁగొప్పించి యుదాహరించితిరి. ఈ మీ మాయవ్రాత మాకప్ర
తిష్ఠను గలిగించునని మాత్రమే కాక, మాగౌరవమునకుఁగూడ భంగము గలిగించు
నదిగా నున్నది. అందులకై తగుచర్య జరిగించుట మాకుఁ గర్తవ్యము. కావున
మీకి లేఖయండినని మొదలు 24 గంటలలోపల నా లేఖను మేమెవరికి వ్రాసినట్లు
తెలుపవలెననితెలిసి, ప్రతియొక్కరివలన లభించినట్లు తెలుపనూహించితిరి, వారి
పేరుల నెఱింగించుచు, అట్టి మాయలేఖను మీ రేయధికారముమీఁదఁ బ్రకటిం

నిట్టల మాకు వాదులుగఁ దెచ్చిన తావకతారతమ్యసం
ఘట్టిన మేరు మెత్తురు జగాన పచింపఁగదమ్మ కాంకరీ!

చితిగో లిఖితపూర్వకముగా మాకుఁ దెలియఁజేయఁగోరుచున్నాఁడను. “అంత కింతైనది, ఇంకెంతయగునో” అను సామెతకుఁ దార్కాణముగా మీష్యూహరిము పరిణమించుటంటేసి ముందుముందేమి సృష్టింతురో యను భయముకూడ మమ్ముఁ జాలఁగా బాధించుచున్నందున నిట్టి చర్యలోనికి దిగవలసివచ్చినందులకై విచారించుచున్నాఁడను.

పరా:— ఈవిషయము మీరిదివఱకుఁ దేల్చుకొనినదియే యగుట, మరల నాలోచింపవలసిన యవసరముండదు. లేనిపోని యుక్తులతోఁ గాలము గడపక నదుత్తరము త్వరగ నొసంగుడు.

వ్రాసినది, ఆశుకవి చక్రవర్తి, శతా } సధాని కొప్పరపు వెంకటరమణకవి, } తుడుపులు 4, నాలుగు, పంక్తులు 55 } ఏబదియైదు (మక్కిమక్కినకలు). }	కొట్లు కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ తతానభాని.
--	---

 చదువరులారా:—

పై రిజస్టరుత్తర మెందుకుఁ బుట్టినది? ఎందుకేమిటి? సోదరులు చేయనివని చేసినట్లు మీరు పక్కటించినందుకుఁ బుట్టినదందురా? అటులేని వార స్వహస్త లిఖితములగు నీక్రింది యక్కరములను దిలకింపుడు.

శ్రీరాములు.

4-4-13. కొప్పరము సంతమాగులూరు పోస్టు.

అస్పద్ధురమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ రామడుగు రామకృష్ణ శాస్త్రిగారి
పాదపద్మముల సన్నిధికి.

ధవత్ప్రియశిష్యుఁడు. నమస్కారపూర్వకముగా వ్రాయఁ విజ్ఞప్తి.

“...చృథాహంకార లాంఛనంబగు వేంకటశాస్త్రిగారి మీసమును దీయించుమని ప్రతిజ్ఞ సేయునప్పుడును, “సింహమున్నదని తెలిసియుఁ గొప్పరపుఁ గవులు కాకినాడకు వచ్చెదరా!” అనిన తిరుపతిశాస్త్రిగారు నడిపించి, కాకినాడకుఁ జనునప్పుడును, “కాకినాడలోఁ బలునభ లొనర్చి, సామర్థ్యమున్న యెవల మాకు శత్రుఁడగువాఁడు వచ్చి మమ్మెదిరించి జయింపవలసినదని ప్రతిజ్ఞా

ఉ. దానికిఁ దగ్గ * యుత్తరము నచోభరితం బొకండు మే
మా నరులకొ గుఱించి వెన నంపితి మయ్యది గాంచియున్ వృథా

పద్యములం జెప్పునప్పుడును, ఎంతకదినముగాఁ గాలుద్రవిష్టనను నెదుటికివచ్చి
శత్రువులు మార్కొనమిచ్చే గాకినాడలో నుకవిపండిత శిఖామణులు సంతసించి
మృతింప జయస్తంభమునాటి వచ్చినప్పుడును,.....” చిత్తగింపుడు.

ఇట్లు భవత్ప్రియశిష్యుడు,

కొప్పరపు వేంకటసుబ్బరాయశర్మ, శిలావధాని.

గీ. దీనివలనఁ గాగినాడలో — తి॥ వెం॥ కవులఁ బరాభవించినట్లు
సోదరులు ప్రికటించుకొనుచున్నట్లు విన్నప్తమే యగునేని దానినే విపులముగా
జెల్పు వీరి వేరొక లేఖయొక్క నకలును బ్రచురించిన మాకు సోదరులు రిజస్ట్ర
రుత్తరము వ్రాయుట కర్థమేమో? విచారించుడు, “ధర్మదేవతచేతనఁట!
వీరఁట పోత్సహపఱుపఁబడిరఁట!” “నా పట్టిలం కీర్తయెత్” “బుద్ధిః
కర్మానుసారణీ” కాంఠం పాపం, ప్రతిహతమమంగళం, అస్తున్నస్తి. నచ్చెన్
జనా స్సఖినో భవన్తు ”

(మా రిజస్ట్రరుజవాబుయొక్క నకలు.)

* శ్రీమత్స్వరదేవతాయైనమః

మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరాయ వెంకటరమణకవులకు.

అయ్యా!

29-7-18 సం॥ తేదీతో నొకటియు, తేదీలేకుండ వేటొకటియు మీరు
మా పేగ వ్రాసిన రిజస్ట్ర రుత్తరములకు జవాబు వ్రాయునది యేమన.

(1) మీరిజస్ట్రరుత్తరములోని సంగతులు యథార్థములైనవియు, నమ్మదగినవి
యుఁ గావు.

(2) మేము ప్రికటించిన ‘గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము’ లోని సంగతులు
సర్వమును సత్యములైనవియే గాని యందసత్యము లెవ్వియును లేవు.

(3) మా ‘గుంటూరిసీమ’ పూర్వరంగము, అను చరిత్ర గ్రంథములోని సంగ
తులు మికప్రతిష్ఠ కలిగింపవలెనను దురుద్దేశముతో, బ్రికటించఁ బడినవికావు.
అవి లోకమునకు సత్యము చెల్లడిచేయు సదుద్దేశముతోనే ప్రకటించఁబడినవి.

గా నలవాదు * తప్పునుడికల్పన లెల్లడఁ జేయఁ బూని రెం
దేని యచార్థగాములకు దేవునివల్ల భయమ్ము గల్గునే!

(4) తక్కిన మీరిజన్మరుత్తరములోని సంగతులు ప్రస్తుతము జవాబిచ్చిగినంత
యవసరము కలవిగాఁదోచవు. 'మాగుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము 87 వ పుట
మొదలుకొని "కొప్పరపువారి తప్పువ్యాతలు" అను శీర్షికక్రిందఁ బ్రచురించిన
లేఖ "పోర్ట్రీ" కాదు. మీరొక గృహస్థునకు వ్రాసిన లేఖయొక్క నకలును
బట్టియే "మక్కికి మక్కి" గాఁ బ్రకటింపఁబడినది.

(5) "మాక్కిరికి భంగమ్మును, మాగౌరవమునకు హానియు, మరాబడికి లోప
మ్మును, మాప్రతిష్ఠకు న్యూనతయఁ గలుగఁజేయవలె నను దురుద్దేశముతో నసత్య
ములును జాగుపాన్యకములును నగు సంగతులు గడ్డపద్యోభయ రూపంబులుగాఁ
డెద్దమనఃపూరిత యెదుట వినిపించినందులకును సంపన్న గృహస్థులచేర నటునంటి
సంగతులనే పదిమందికిని వినిపింపుడ"నికూడ వ్రాయుచు మీరు వ్రాయు వ్రాత
లకును మీమీఁదఁ గ్రమమైన చర్య జరుపుటకు ముందఱోచించియు దానిని
జరిత్ర గ్రంథమగు 'మాగుంటూరిసీమ' లోఁ బ్రకటించి దాని సత్యమును లోకు
లకుఁ దెల్లముగా వినిపించి పిదపనే చర్య జరుపవలెనని యెంచి ముందునని
ముగించి ప్రస్తుతము మేమా ప్రయత్నములోనే యుండఁగా, మీరిజన్మరుత్తరము
వచ్చినందున దానికి జవాబుగా సీయత్తరము వ్రాయుచు నదరువిషయమై క్రమ
మైన చర్య జరుపఁబోవుచున్నామని కూడ నిందుమూలముగానే తెలియఁజేయు
చున్నారము.

చిత్రించవలెను.

(సమ్మతిని) (1) దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, } శతావధానలు } బందరు,
(2) చెళ్లకొత్త నెంకటశాస్త్రి, } } ధైరవప్రస్థు.
15-8-13.

* ది 27-10-13 సం॥.....

అయ్యా!

సోదరకవులు కొద్దికాలము క్రిందట మీకు పక రిజన్మరుత్తరమును 24
గుంటలలో జవాబు యివ్వవలసినదిగాను ఆట్లా యివ్వనియవల మీమీద డామేజి
తేవడమగునని నదరు నోటినులో వుడహరించినట్లున్న అందులకు మీరు సోదర
కవులను తీమాదణ కొరెనట్లున్న ముచుట్టుప్రక్కల గామియదులలో విశేష

మంగళశ్లోకః

శ్లో॥ కళ్యాణం రసనే నమ స్సుకవితే భద్రం పజేభ్యో నమ
స్కారః కాల్పనికో త్తమాయ మనసే వృత్తానివో ఽందనం
అస్తు స్వస్తి శతావధానవిభయే విద్యజ్జనా యాంజలి
య్యక్తాయుక్త వివేకినే సుకవితాసారస్య సం గామిణే.

తి॥ శా॥

వాడుక గలుగజేసినారు. అయినప్పటికి యిదివరలో నేను మిమ్ములను యెరిగి
వుండి మీసామర్థ్యతను గుర్తెరిగి యుండుటచే ఆంధుల నిజానిజములు ప్రత్యేకం
మీచేత వినగోరి వ్రాసినాను తక్షణం జవాబు వ్రాయించకోర్తాను

దివ్యచిత్తమనకు లేవలెను

విధేయుడు,

పసుమర్తి లక్ష్మీకాంతం వారిలు.

గద్య

ఇది శ్రీ కింకవీంద్ర ఘటాపంచానన, విద్యత్కవి, బాలకలానిధి, బాలసరస్వతీ

శతావధాని, తిరుపతి వేంకటేశ్వరసంకీర్తంబును

అన్యతపర్వతదంభోళిసమ్మితంబును నగు

గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము

సంపూర్ణము.

రేచుల శంకరరెడ్డి గారి జ్ఞాపకార్థం
అయినగారి ధర్మపత్ని శ్రీమమ్మ గారి ధర్మార్థ
ముదివర్తిపాఠం. వెల్లూరు జిల్లా.

త వ్వా ప్ప ల ప ట్టి క .

పుట.	పంక్తి.	తవ్య.	ఓవ్య.
16	23	నంత	సంత
30	17	గర్హం	గర్హిం
55	11	పంచి	పెంచి
85	13	బెల్ల	బెల్లం
సం. ౬.			